

รายงานการวิจัย

การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวใน
เขตเทศบาลเมืองเลย

Buddhist Administration to strengthen the integration of
families in the municipality Loei.

โดย

ดร.สามารถ บุญรัตน์

ดร.จ๋านง วงศคง

นางสาวคตียา आयูยีน

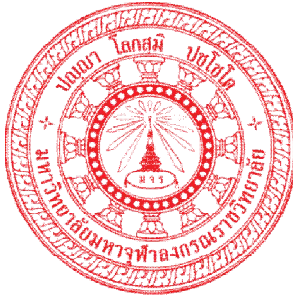
สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยา

พ.ศ.๒๕๕๘

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610758155

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวใน
เขตเทศบาลเมืองเลย

Buddhist Administration to strengthen the integration of
families in the municipality Loei.

โดย

ดร.สามารถ บุญรัตน์

ดร.จ่านอง วงศ์คง

นางสาวศุติยา आयูยืน

สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

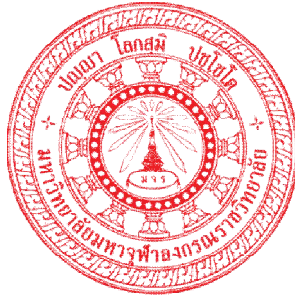
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ.๒๕๕๘

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610758155

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Buddhist Administration to strengthen the integration of
families in the municipality Loei.

by

Dr.Samart Boonrat

Dr.Jumnong wongkong

Dr. Katiya Aryuyuen

Buddhist Research Institute

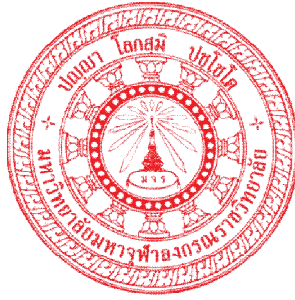
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

B.E. 2558

Research Project Founded by Mahachulalongkornrajavidyalaya
University

MCU RS 610758155

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

Research Report

Buddhist Administration to strengthen the integration of
families in the municipality Loei.

by

Dr.Samart Boonrat

Dr.Jumnong wongkong

Dr. Katiya Aryuyuen

Buddhist Research Institute

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

B.E. 2558

Research Project Founded by Mahachulalongkornrajavidyalaya
University

MCU RS 610758155

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย	การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ในเขตเทศบาลเมืองเลย
ผู้วิจัย	ดร.สามารถ บุญรัตน์ ดร.จำนง วงศ์คง และนางสาวศุภิตา อายุเย็น
ส่วนงาน	วิทยาลัยสงฆ์เลย
ปีงบประมาณ	๒๕๕๘
ทุนอุดหนุนการวิจัย	มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษา สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย ๒. เพื่อศึกษาการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย และ๓.เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) ระหว่างระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูล ๑๓ รูป /คน กำหนดเทคนิคการวิเคราะห์เอกสารเชิงเนื้อหา และระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการสำรวจชุมชน มีประชากรจำนวน ๒๒,๐๔๘ คน ซึ่งในเขตเทศบาลเมืองเลย จำนวน ๔๙ ชุมชน โดยกำหนดเลือก ตามบัญชีรายชื่อชุมชน วิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้วิจัยใช้ด้วยวิธี Yaro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๙๓ ชุด วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย พบว่า ครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยจะแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะใหญ่ ๆ ได้แก่ ๑. ลักษณะครอบครัว ที่เป็นเมืองจะประกอบอาชีพพานิชกรรม รับราชการ และรับจ้าง เป็นต้น และ ๒. ครอบครัวที่เป็นชนบทจะประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้าง เกษตรกรรมและอื่น ๆ ทำให้ปัญหาครอบครัวทั่วไปที่พบ ได้แก่ การไม่รู้จักประมาณในการเสพเทคโนโลยี พ่อแม่ขาดความเข้าใจในการอบรมสั่งสอนลูก มีครอบครัวที่มีผู้ยากไร้ ผู้สูงอายุ เด็กพิการ และผู้ไร้อาชีพ การโยกย้ายถิ่นฐานของพ่อแม่ ขาดการมีส่วนร่วมของครอบครัว การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก การใช้ความรุนแรงกันในครอบครัว การมุ่งแสวงรายได้ของครอบครัวมากเกินไป การหย่าร้าง/การแยกกันอยู่ของพ่อแม่ และ ปัญหาการใช้เงินสิ้นมือ

การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบัน

ครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยมีความคิดเห็นโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๘๒ เมื่อพิจารณารายด้านผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็น พบว่า ด้านการจัดบุคลากร และด้านการอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๘๘ รองลงมาผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในด้านการควบคุมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๘๐ และความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามด้านการวางแผนและด้านการจัดตั้งอยู่ในระดับน้อยที่สุดเมื่อเปรียบกับด้านอื่น ๆ ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๗๙

แนวทางการประยุกต์ใช้ การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย พบว่า

ด้านการวางแผน เทศบาลเมืองเลยจะต้องกำหนดแผนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคสถาบันทางสังคมให้มากที่สุดอย่างน้อยร้อยละ ๘๐ โดยอาศัยกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา กำหนดแผนการส่งเสริมโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นต้น

ด้านการจัดองค์กร การกำหนดสถาบันในชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างองค์กรย่อยขึ้นกับกองสวัสดิการสังคม กำหนดโครงสร้างองค์กรเยาวชนชาวพุทธใน ๔๙ ชุมชน กำหนดโครงสร้างองค์กรด้วยความร่วมมือของพระสงฆ์ และจัดตั้งศูนย์กลางครอบครัวชาวพุทธ

ด้านการจัดบุคลากร การกำหนดการจัดทีมบุคลากรในการสร้างความความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และรอบรู้เกี่ยวกับหลักพุทธธรรม และการเข้าถึงวิถีชีวิตชุมชน การเพิ่มอัตรากำลังให้สอดคล้องกับพระพุทธศาสนาให้มีความเกี่ยวกับวุฒิการศึกษาทางพระพุทธศาสนา

ด้านการอำนวยความสะดวก การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน การพัฒนาทางเลือกสำหรับการวางแผนตามแนวทางพระพุทธศาสนา การพัฒนาการสื่อสารเชิงพุทธที่มีประสิทธิภาพซึ่งจะต้องอาศัยการใช้วาจาที่ประกอบด้วยเมตตาเสมอ ๆ และการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธอันมีลักษณะธรรมของผู้ใหญ่หรือผู้ปกครอง

ด้านการควบคุม พบว่า การกำหนดและจัดทำเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความสำเร็จตามแนวทางพระพุทธศาสนา การสร้างกลไกสำหรับเกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตการวิเคราะห์ระบบการทำงานของบุคลากรโดยอาศัยแนวคิดพื้นฐานทางพระพุทธศาสนา การสร้างกรอบมาตรฐานการตอบสนองต่อความคาดหวังของประชาชนชาวพุทธ และการสำรวจข้อมูลและตัวชี้วัดความพึงพอใจของประชาชนต่อดำเนินกิจกรรมในเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว

คำสำคัญ : การบริหาร , พุทธบูรณาการ , การสร้างความเข้มแข็ง , สถาบันครอบครัว , เทศบาลเมืองเลย.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ เรื่อง “การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย” สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความเมตตาอนุเคราะห์จากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ที่ได้กรุณาให้งบประมาณในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณ พระสิริรัตนเมธี ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย ที่ได้อนุเคราะห์อำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก ขอขอบพระคุณ รศ.วิเชียร ชาบุตรบุนทรภิกที่ไต้เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำข้อผิดพลาดในงานวิจัยฉบับนี้ และคณะกรรมการตรวจสอบงานวิจัยทุก รูป/ท่านที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงงานฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ พระมหาสมศักดิ์ สติสมปนโน เลขาธิการบัณฑิตวิทยาลัยสงฆ์เลย และขอขอบพระคุณ ดร.ธงชัย สิงอุตม ที่ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินการศึกษาวิจัยในหลายเรื่อง ๆ ขอขอบคุณคณะผู้วิจัย อ.ดร.จันทน์ วงศ์คง และดร.ศศิญา อายุยีน ที่ได้ช่วยเหลืองานวิจัยฉบับนี้จนสำเร็จตามกำหนดระยะเวลาที่ตั้งไว้ และขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้มีส่วนช่วยให้การวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่วิทยาลัยสงฆ์เลยที่เป็นกำลังใจในการศึกษาวิจัยจนสำเร็จไปด้วยดี และผู้ที่ไม่ได้เอ่ยนามทั้งหมดที่ได้มีส่วนในการวิจัย

บุญกุศลคุณงามความดีและคุณประโยชน์อันได้อันพึงมี ในงานวิจัยเล่มนี้ ข้าพเจ้าขอน้อมบูชาคุณแต่พระพุทธรูปศาสนา เพื่อเป็นแสงสว่างแห่งความพ้นทุกข์ของมนุษยชาติต่อไป และขอบูชาคุณอุปัชฌาย์ อาจารย์ และปวงชนียบุคคลทั้งหลายที่ได้ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจด้วยดี ข้าพเจ้าขอขอบคุณด้วยความจริงใจและด้วยความเคารพอย่างสูง

สามารถ บุญรัตน์ และคณะ

๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ.....	ฎ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย.....	๓
๑.๓ ขอบเขตการวิจัย.....	๓
๑.๔ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	๕
๑.๕ ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย.....	๕
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๖
๒.๑ แนวคิด และทฤษฎีการบริหาร.....	๖
๒.๒ หลักพุทธธรรมสำหรับการสร้างสถาบันครอบครัว.....	๑๐
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว.....	๒๐
๒.๔ แนวคิด และทฤษฎีบทบาท.....	๒๕
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๓๑
๒.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย.....	๔๖
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย.....	๔๗
๓.๑ รูปแบบการวิจัย.....	๔๗
๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ/ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	๔๗
๓.๓ เครื่องมือการวิจัย.....	๕๐
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย.....	๕๓
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๕๔
๓.๖ สูตรสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	๕๕

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ ๔ ผลการวิจัย.....	๕๙
๔.๑ สภาพทั่วไปของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองเลย.....	๕๙
๔.๒ สภาพปัญหาทั่วไปของการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ในเขตเทศบาลเมืองเลย.....	๖๕
๔.๓ การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขต เทศบาลเมืองเลย.....	๗๒
๔.๔ แนวทางการประยุกต์ใช้การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบัน ครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย.....	๘๖
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	๑๓๔
๕.๑ สรุปผลการวิจัย.....	๑๓๕
๕.๒ อภิปรายผล.....	๑๓๘
๕.๓ ข้อเสนอแนะ.....	๑๔๒
บรรณานุกรม.....	๑๔๕
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก เครื่องมือการวิจัย.....	๑๕๐
ภาคผนวก ข รายนามผู้เชี่ยวชาญ.....	๑๖๗
ประวัติผู้วิจัย.....	๑๗๐

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

๓.๑ แสดงขนาดของประชากร และกลุ่มตัวอย่างของชุมชนในเขตเทศบาลเมือง ๑๐ แห่ง.....	๔๙
๔.๑ สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	๗๓
๔.๒ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยโดยรวมทุกด้าน.....	๗๕
๔.๓ ผลค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย การบริหารการวางแผน.....	๗๖
๔.๔ ผลค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยด้านการบริหารจัดการจัดองค์กร.....	๗๗
๔.๕ ผลของค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานผลค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยด้านการบริหารการจัดบุคลากร.....	๗๙
๔.๖ ผลของค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานผลค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของนโยบายการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยด้านการบริหารอำนวยการ.....	๘๑
๔.๗ ผลของค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานผลค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยด้านการบริหารการควบคุม.....	๘๓
๔.๘ สรุปแนวทางการประยุกต์ใช้การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย.....	๑๓๑

สารบัญภาพ

หน้า

ตารางที่

๒.๑ แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย.....๔๖

อักษรย่อชื่อคัมภีร์

ผู้วิจัยได้ใช้คัมภีร์พระไตรปิฎกมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี พ.ศ.๒๕๓๕และ ฉบับภาษาไทย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพ.ศ. ๒๕๓๙ ในการศึกษาซึ่งผู้วิจัยใช้อ้างอิง แบบ ๔ ตอนคือ ชื่อย่อคัมภีร์/เล่ม/ข้อ/หน้า เช่น ชุ.ธ. (ไทย) ๒๕ / ๗๔ / ๔๓๑. หมายถึง สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบทเล่มที่ ๒๕ (ภาษาไทย) ข้อที่ ๗๔ หน้าที่ ๔๓๑ เป็นต้น

พระสุตตันตปิฎก

- ชุ.ชา. (ไทย) = สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย จตุกกนิบาต ชาดก (ภาษาไทย)
- ชุ.ขุ. (บาลี) = สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ขุททกปาฐุปาลี (ภาษาบาลี)
- ชุ.ธ. (ไทย) = สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบท (ภาษาไทย)
- ชุ.อติ. (ไทย) = สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อติวุตตก (ภาษาไทย)
- ที.ปา. (ไทย) = สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฏิวารค (ภาษาไทย)
- อง.ทุกก. (ไทย) = สุตตันตปิฎก องคสูตรนิกาย ทุกกนิบาต (ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเสริมสร้างสถาบันครอบครัวให้มีความเข้มแข็งจะต้องอาศัยบทบาทการเป็นพ่อแม่ที่ดีให้ทำหน้าที่ในฐานะของผู้ดูแลครอบครัว โดยเฉพาะบทบาทการเป็นแม่ที่ดีซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการดูแลบุตรและการสร้างครอบครัวที่มั่นคงและอบอุ่น ซึ่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงมอบหมายหลักที่สำคัญของสตรีไทย ๔ ประการ คือ ๑) พึงทำหน้าที่แม่ให้สมบูรณ์ ๒) พึงทำหน้าที่ของแม่บ้าน ๓) พึงรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นสตรีไทย และ ๔) พึงฝึกฝนตนเองให้มีความรู้ความสามารถยิ่งขึ้น หากสตรีไทยทุกคนตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ทั้ง ๔ ประการ นี้ได้ก็จะส่งผลให้ครอบครัวไทย สังคมไทยและประเทศชาติมีความสุข ความเจริญ นำไปสู่การพัฒนาในด้านอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง และสตรีไทยจักเป็นที่ยกย่อง ชื่นชมของสังคมโลกตลอดไป ซึ่งสวนดุสิตโพลเปิดเผยผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชน จำนวน ๑,๖๗๐ คน ระหว่างวันที่ ๒๕-๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๕ เนื่องในวันสตรีไทย พบว่า ประชาชนคิดว่า ด้านบทบาทการเป็นแม่ที่ดี อยากให้แม่มีความอดทน ตั้งใจทำงาน ดูแลเอาใจใส่ลูก ร้อยละ ๔๓.๒๔ ในฐานะลูกอยากให้ "แม่" มีความเรียบร้อย ใจดี อ่อนหวาน คอยอบรมเลี้ยงดูลูก ร้อยละ ๔๔.๒๘^๑

ที่ผ่านมาสังคมไทยจะพบกับวิกฤตครอบครัวจะสะท้อนออกมาใน ๒ ปัญหา ปัญหาแรก คือ พ่อแม่ไม่สามารถทำหน้าที่ของครอบครัวได้ ได้แก่ การไม่สามารถเลี้ยงดูลูกหรือหลานให้มีคุณธรรม หรือให้มีจริยธรรมได้ เพราะนี่ถือว่าเป็นหน้าที่พื้นฐานของครอบครัวตามหลักพุทธศาสนาเรื่องทิศ ๖^๒ คือ พ่อหรือแม่จะต้องทำหน้าที่ในการที่จะป้องปรามลูกจากความชั่ว ส่งเสริมให้ลูกทำความดีแต่ในปัจจุบันพ่อแม่ไม่สามารถทำตรงนี้ได้ บางครั้งก็ไม่สามารถปกป้องลูกให้ปลอดภัยได้ด้วยในทางกายภาพ เพราะบางครั้งความรุนแรงในครอบครัวก็เกิดขึ้นจากคนในบ้านนั่นเอง และบางทีก็เกิดขึ้นจากพ่อหรือแม่ด้วย ปัญหาที่ ๒ คือ พ่อแม่ หรือครอบครัว ไม่สามารถที่จะรักษาสุขภาพครอบครัวได้ พบว่า ๑ ใน ๔ ของคนที่แต่งงานแล้วต้องหย่าร้าง ร้อยละ ๓๐ ของเด็กในชนบทไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ แต่อยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย ดังนั้นสภาพครอบครัวจึงไปคนละทิศคนละทาง และ ๑.๓ ล้านครอบครัว เป็นครอบครัวเดี่ยว คือ มีพ่อ หรือแม่ คนเดียว คือครอบครัวที่สมบูรณ์ต้องมีพ่อแม่ลูก แต่ขณะนี้พ่อแม่

^๑สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. พระราชดำรัสในโอกาสเสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ทรงเปิดงานโครงการรวมพลังสตรีไทย เทิดไถ้องคราชนิ และพระราชทานวันสตรีไทย. ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร พระราชวังดุสิต, วันศุกร์ที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๔๖. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://gender.dip.go.th> [๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๘].

^๒ที.ปา. (ไทย) ๑๐/๒๔๒-๒๔๕/๑๙๙-๒๐๐.

แยกทางเพิ่มมากขึ้น วิกฤตตรงนี้ คือ ไม่สามารถรักษาสภาพครอบครัวไว้ได้ และปัญหาของลูกที่ไม่สามารถทำหน้าที่ลูกของครอบครัวได้อย่างสมบูรณ์ก็เป็นปัญหาอยู่แล้ว การจะคงความเป็นครอบครัวไว้ได้ก็เป็นปัญหาหนักเช่นกัน ซึ่งอันนี้เป็นเรื่องใหญ่ เวลานี้เกิดอะไรขึ้นกับครอบครัว เรื่องของความรู้ และคุณธรรม เป็นปัญหามาก แต่ก่อนเราคิดว่าเด็กไม่มีคุณธรรมเป็นเด็กนิสัยไม่ดี หรือไม่มั่นคงในจริยธรรม แต่ยังรับได้ที่ลูกมีความรู้ แต่ในเวลานี้ความรู้ของเด็กถดถอยลงไปมาก ส่วนหนึ่งอาจจะไม่ได้เป็นความรับผิดชอบของครอบครัวทั้งหมดอาจจะเป็นโรงเรียนด้วย^๓ จะเห็นได้ว่า หากหน่วยงานที่รับผิดชอบ มีหน้าที่ในการพัฒนา ป้องกัน รักษา ดูแลกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเต็มที่ เต็มกำลัง เต็มศักยภาพจะทำให้เกิดเห็นความสำคัญและตระหนักถึงการสร้างความอบอุ่นให้กับครอบครัวโดยเฉพาะผู้ที่เป็นพ่อและแม่ได้ทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ด้วยการสนับสนุนและส่งเสริมจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบการบริหารงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการพัฒนาครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย

กระบวนการบริหารจัดการ ๕ ประการ ได้แก่ ๑) กิจกรรมด้านการวางแผน (P=Planning) หมายถึงหน้าที่สำคัญของนักบริหารที่จะต้องทำสำหรับกิจกรรมหนึ่งกิจกรรมใด ๒) กิจกรรมด้านการจัดองค์การ (O=Organizing) หมายถึงการจัดระเบียบโดยการนำเอาส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมารวมกันในรูปของส่วนรวม ๓) กิจกรรมด้านการบริหารงานบุคคลากร (S=Staffing) หมายถึงกระบวนการจัดคนให้มีความเหมาะสมกับลักษณะของงาน ๔) กิจกรรม ด้านการอำนวยการ (D=Direction) หมายถึงการเลือกทางออกที่ดีที่สุด เพื่อนำไปปฏิบัติเป็นหลักสำคัญของการวางแผน นักบริหารเห็นว่า เป็นงานที่ต้องทำเป็นประจำ ๕) กิจกรรมด้านการควบคุม (C=Controlling) หมายถึงวิธีการใช้สำหรับการควบคุมเพื่อที่จะเน้นให้ความสำคัญกับการใช้กลไกด้านการตลาด ดังนั้น การบริหารจัดการทั้ง ๕ กิจกรรมที่จะนำไปสู่การสร้างความสำเร็จให้กับสถาบันครอบครัวจึงอยู่ที่ประเด็นของการส่งเสริมบทบาทของสถาบันครอบครัวที่ดีเพื่อการสร้างดูแลและการส่งมอบบุตรธิดาของตนเองให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคมไทย นอกจากนี้หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับบทบาททำหน้าที่สถาบันครอบครัวที่ดี ซึ่งเทศบาลเมืองเลยจะต้องเห็นความสำคัญของชุมชนที่จะเข้าไปร่วมกันสร้างนโยบายทางการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัวทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ๑.ห้ามปรามป้องกันลูกออกจากความชั่ว ๒. เอาใจใส่ดูแลฝึกอบรมให้ตั้งอยู่ในคุณธรรมอันดี ๓. ส่งเสริมส่งเสริมให้ศึกษาวิชาการชั้นสูงยิ่ง ๆ ขึ้นไป ๔. เป็นธุระช่วยเหลือคุ้มครองให้ลูกชาย-หญิง เมื่อได้เวลาเหมาะสม และ ๕. มอบทรัพย์สมบัติให้ในโอกาสอันสมควร

เขตเทศบาลเมืองเลย จำนวนประชากรในเขตเทศบาลเมืองเลย ณ ปัจจุบันมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น ๒๒,๐๔๘ คน แยกเป็น ชาย ๑๑,๐๕๒ คน หญิง ๑๐,๙๙๖ คนแบ่งออกเป็น ๔๙

^๓พระไพศาล วิสาโล, แก้ววิกฤตครอบครัวไทย ด้วยหลักธรรมพุทธศาสนา, หนังสือพิมพ์ข่าวสดออนไลน์ ปีที่ ๑๗, ฉบับที่ ๖๑๐๐, วันอาทิตย์ ที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๐, หน้า ๓๐.

ชุมชน (ข้อมูลจาก งานทะเบียนราษฎร์ เทศบาลเมืองเลย เมื่อวันที่ ๒๘ ม.ค. ๕๗) ประชากรในเขตเทศบาลประกอบอาชีพด้านพาณิชยกรรม รัฐบาล การ รับจ้าง และด้านเกษตรกรรม ที่ตั้งของชุมชนจะกระจายตัวตามอาชีพหลักของชุมชน ซึ่งชุมชนที่ประกอบอาชีพด้านการพาณิชยกรรม จะตั้งตามแนวถนนร่วมใจ ถนนนกกแก้ว ถนนเจริญรัฐ ถนนสถลเชียงคาน อาชีพด้านการเกษตรกรรมจะตั้งรอบนอก เช่น ชุมชนกม่วงชี ชุมชนบ้านภู่อบิต ชุมชนนาเขิน ซึ่งจะมีความหนาแน่นของประชากรน้อย^๕ ฉะนั้น ทำให้เห็นว่า การดำเนินชีวิตของผู้คนในเทศบาลเมืองเลยจะมีวิถีชีวิตที่ไม่ได้แตกต่างไปจากสังคมอื่น ๆ มากนัก ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจใคร่ที่จะศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย การบริหารเชิงพุทธบูรณาการของเทศบาลเมืองเลย และแนวทางการประยุกต์ใช้การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย

๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) กล่าวคือ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งขอบเขตดังต่อไปนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหา โดยทบทวนเอกสาร ตำรา หนังสือ บทความวิชาการ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย ดังนี้

๑.๓.๑.๑ ขอบเขตเนื้อหาทางด้านการบริหารประกอบด้วย ๕ กิจกรรม ได้แก่ ๑) กิจกรรมด้านการวางแผน (P=Planning) ๒) กิจกรรมด้านการจัดองค์การ (O=Organizing) ๓)

^๕สำนักงานเทศบาลเมืองเลย, ลักษณะที่ตั้ง/อาณาเขต และเขตการปกครอง, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <http://www.loecity.go.th/s1/01.php> [๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๘].

กิจกรรมด้านการบริหารงานบุคคลากร (S=Staffing) ๔) กิจกรรม ด้านการอำนวยความสะดวก (D=Direction) ๕) กิจกรรมด้านการควบคุม (C=Controlling)

๑.๓.๑.๒ ขอบเขตเนื้อหาทางด้านหลักพุทธธรรมที่มุ่งศึกษาการบริหารเชิงพุทธ บูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัวประกอบด้วย ๒ บทบาทหลัก ได้แก่ บทบาทของบิดากับมารดา จะต้องมียุทธศาสตร์สำคัญ คือ ๑.การห้ามปรามป้องกันลูกออกจากความชั่ว ๒. การเอาใจใส่ดูแลฝึกอบรมให้ตั้งอยู่ในคุณธรรมอันดี ๓.การส่งเสริมส่งเสริมให้ศึกษาวิชาการชั้นสูงยิ่ง ๆ ขึ้นไป ๔. การเป็นธุระส่ขอคู่ครองให้ลูกชาย-หญิง เมื่อได้เวลาเหมาะสม และ ๕. การมอบทรัพย์สมบัติให้ ในโอกาสอันสมควร และบทบาทของบุตรธิดาจะต้องมียุทธศาสตร์สำคัญ คือ ๑.เมื่อท่านเลี้ยงเรามา เราเลี้ยงท่านตอบ ๒.การช่วยทำการงานของท่าน ๓.การดำรงวงศ์ตระกูล ๔.การประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็นทายาท และ๕.เมื่อท่านล่วงลับ ทำบุญอุทิศให้ท่าน

๑.๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ/ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑.๓.๓.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงคุณภาพ โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง ๕ กลุ่ม ได้แก่ ๑. กลุ่มพระสงฆ์ในจังหวัดเลยที่มีตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์จำนวน ๒ รูป กลุ่มผู้บริหารเทศบาลเมืองเลย จำนวน ๓ ท่าน ๓.กลุ่มผู้นำชุมชน และผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตเทศบาลเมืองเลยจำนวน ๓ ท่าน ๔.กลุ่มประชาชน และเยาวชนในเขตเทศบาลเมืองเลยจำนวน ๔ คนรวมทั้งหมด ๑๓ รูป/คน

๑.๓.๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

การวิจัยครั้งนี้สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามกับประชากรที่อาศัยอยู่ในเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย จำนวนทั้งหมด ๒๒,๐๔๘ คน ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกโดยใช้วิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธี Yaro Yamane (1967)^๕ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๙๓ ชุด

๑.๓.๔ ขอบเขตด้านสถานที่ มุ่งศึกษาพื้นที่ ๔๙ ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย

๑.๓.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการศึกษาวิจัย ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๗ ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘ รวมระยะเวลา ๑๒ เดือน

๑.๔ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๔.๑ การบริหาร หมายถึง กิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิในการปฏิบัติงานตามแผนที่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนซึ่งประกอบด้วย ๕ กิจกรรมหลัก ได้แก่ ๑) กิจกรรมด้านการวางแผน (P=Planning) ๒) กิจกรรมด้านการจัดองค์การ

^๕Yaro Yamane (1967) อ้างใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐,(กรุงเทพฯมหานคร : บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี, ๒๕๕๒), หน้า ๔๘ – ๔๙.

(O=Organizing) ๓) กิจกรรมด้านการบริหารงานบุคคลากร (S=Staffing) ๔) กิจกรรม ด้านการ
 อำนวยการ (D=Direction) ๕) กิจกรรมด้านการควบคุม (C=Controlling)

๑.๔.๒ พุทธบูรณาการ หมายถึง แนวทางการนำหลักทศกไปประยุกต์ใช้ในการสร้าง
 ความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัวเขตเทศบาลเมืองเลยซึ่งประกอบด้วย ๒ บทบาทหลัก ได้แก่
 บทบาทของบิดากับมารดาจะต้องมีบทบาทสำคัญตามหลักทศก คือ ๑.การห้ามปรามป้องกันลูกออก
 จากความชั่ว ๒. การเอาใจใส่ดูแลฝึกอบรมให้ตั้งอยู่ในคุณธรรมอันดี ๓.การส่งเสริมส่งเสริมให้ศึกษา
 วิชาการชั้นสูงยิ่ง ๆ ขึ้นไป ๔. การเป็นธุระส่ขอคู่ครองให้ลูกชาย-หญิง เมื่อได้เวลาเหมาะสม และ ๕.
 การมอบทรัพย์สมบัติให้ในโอกาสอันสมควร และบทบาทของบุตรธิดาจะต้องมีบทบาทสำคัญ คือ ๑.เมื่อ
 ท่านเลี้ยงเรามา เราเลี้ยงท่านตอบ ๒.การช่วยทำการงานของท่าน ๓.การดำรงวงศ์ตระกูล ๔.การ
 ประพฤติตนให้เหมาะสมกับความป็นทายาท และ๕.เมื่อท่านล่วงลับ ทำบุญอุทิศให้ท่าน

๑.๔.๓ การสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว หมายถึง แนวทางการนำหลัก
 พุทธธรรมไปสร้างเป็นแนวทางสำหรับการบริหารจัดการของเทศบาลเมืองเลยผ่านกระบวนการมีส่วน
 ร่วมของสถาบันครอบครัว

๑.๔.๔ ครอบครัวเข้มแข็ง หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนเองในฐานะ
 เป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวที่บิดา มารดา และบุตรโดยสมบูรณ์

๑.๔.๕ เทศบาลจังหวัดเลย หมายถึง เป็นเทศบาลหนึ่งที่มีสำนักงานตั้งอยู่พื้นที่ตำบล
 กุดป่อง อำเภอเมือง จังหวัดเลย

๑.๕ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๕.๑ ทำให้ทราบสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบัน
 ครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย

๑.๕.๒ ทำให้ทราบการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบัน
 ครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย

๑.๕.๓ ทำให้ทราบแนวทางการประยุกต์ใช้การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความ
 เข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย

๑.๕.๔ ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขต
 เทศบาลเมืองเลย และชุมชนอื่นๆ ได้

บทที่ ๒

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทนี้เป็นการวิเคราะห์แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย รวมทั้งข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเทศบาล มาเสนอไว้โดยการรวบรวมเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้ศึกษาได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น ๗ ส่วน ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
- ๒.๒ หลักพุทธธรรมสำหรับการสร้างสถาบันครอบครัว
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว
- ๒.๔ แนวคิด และทฤษฎีบทบาท
- ๒.๕ พื้นที่การวิจัย
- ๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๗ กรอบแนวคิดการวิจัย

๒.๑ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

การบริหารว่า หมายถึง การทำงานของคณะบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน ความหมายเชิงพฤติกรรมว่า การบริหารคือศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น ประกอบด้วยลักษณะ ๒ ประการ คือมีวัตถุประสงค์และมีความร่วมมือร่วมใจกัน สำหรับผู้ที่ใช้ภาวะผู้นำในการทำงานกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน การใช้อำนาจที่มีอยู่จัดดำเนินงานของสถาบันนั้น ให้ดำเนินการไปสู่จุดหมายที่ต้องการต่อกิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างร่วมกัน^๑

การบริหารนั้น (Administration) มาจากภาษาลาตินว่าการบริหาร Administrare) ซึ่งแปลว่า การรับใช้ การจัดการ การปฏิบัติภารกิจ การอำนวยความสะดวก (to serve, to manage, to conduct, to direct) ในทางการบริหารเรามักจะเน้นความหมายของคำว่า (Administration) ไปในแง่ของการใช้

^๑พระมหาไพฑูริย์ วรรณบุตร, การบริหารคณะสงฆ์ไทย, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ๒๕๕๐),
หน้า ๓๓.

เพราะถือว่าข้าราชการต้องเป็นผู้รับใช้ประชาชน มิใช่เป็นเจ้านายของประชาชน^๒ การร่วมมือดำเนินหรือปฏิบัติงานในองค์การใดๆ^๓ รวมทั้งการใช้ศาสตร์และศิลป์โดยการนำเอาทรัพยากร (Administration Resource) มาประกอบเป็นกระบวนการของการบริหารเป็น (Process of Administration) ให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อันเดียวกัน โดยอาศัยความร่วมมือจากบุคคลอื่นๆ คำว่าการบริหารหมายถึงการทำงานของคณะบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมมือกันปฏิบัติงาน เพื่อบรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ร่วมกัน หรือหมายถึง กระบวนการทางสังคม ซึ่งสามารถมองได้ในเรื่องของโครงสร้าง เป็นความสำคัญระหว่างบังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา ตามลำดับขั้นตอนของสายบังคับบัญชา ในหน้าที่เป็นขั้นตอนของหน่วยงานที่ระบุหน้าที่เด่นชัด มีความรับผิดชอบ และเป็นเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อให้งานนั้นสำเร็จตามเป้าหมายหรือทางการปฏิบัติงานเป็นกระบวนการบริหารดำเนินการในสถานการณ์ที่บุคคลต่อบุคคลกำลังมีปฏิสัมพันธ์ หรือมีความสัมพันธ์ต่อกัน หรือการร่วมทำปฏิกิริยาเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันส่วนความหมายของการบริหารนั้น หมายถึงการแก้ปัญหาให้บรรลุเป้าหมายตามลักษณะของการแก้ปัญหาอาจดำเนินไปในรูปของการตัดสินใจและการปฏิบัติงานก็ได้^๔

กระบวนการบริหารจัดการตามแนวคิดของ เฮนรี ฟาโยล (Henry Fayol) กล่าวไว้ ๕ ประการ^๕ เช่นเดียวกันกับการบริหารจัดการ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) ด้านการวางแผน (P=Planning) หมายถึงหน้าที่สำคัญของนักบริหารที่จะต้องทำสำหรับกิจกรรมหนึ่งกิจกรรมใด ความสำเร็จของการวางแผนขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์ข้อมูลในอดีต การตัดสินใจในปัจจุบันและการประเมินสภาพแวดล้อมของอนาคต

๒) ด้านการจัดองค์การ (O=Organizing) หมายถึงการจัดระเบียบโดยการนำเอาส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมารวมกันในรูปของส่วนรวม เพื่อให้การใช้อำนาจบริหารงานและเป็นศูนย์อำนาจการให้งานดำเนินลุล่วงเป้าหมายที่กำหนดไว้

^๒ อิศระ สุวรรณบล, **ปทานุกรมการบริหาร**, (พระนคร : โรงพิมพ์ของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๔), หน้า ๗.

^๓ ชูป กาญจนปกร, **รัฐประศาสนศาสตร์**, สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, (พระนคร : โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๓.

^๔ กมล รอดคล้าย, **คู่มือการบริหารศูนย์ในวัด**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๓), หน้า ๙๙.

^๕ เฮนรี ฟาโยล (Henry Fayol), **วิช วิรัชนิภาวรรณ, การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น : สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และไทย** (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ โพธิ์ เพช, ๒๕๔๕), หน้า ๓๙.

๓) ด้านการบริหารงานบุคคลากร (S=Staffing) หมายถึง กระบวนการจัดหาคนให้มีความเหมาะสมกับลักษณะของงาน ด้วยมุมมองขององค์กรและข้อกำหนดของการสรรหาบุคคลากรโดยใช้ข้อมูลการวางแผนทรัพยากรมนุษย์ เพื่อนำมาตัดสินใจที่จะเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติของลูกจ้างที่ดีที่สุดเข้ามาทำงานให้กับองค์กร

๔) ด้านการอำนวยความสะดวก (D=Direction) หมายถึง การเลือกทางออกที่ดีที่สุด เพื่อนำไปปฏิบัติเป็นหลักสำคัญของการวางแผน นักบริหารเห็นว่าเป็นงานที่ต้องทำเป็นประจำ เพราะจะต้องหาทางเลือกอยู่ตลอดเวลาว่าจะทำอะไร ใครเป็นคนทำ ทำที่ไหน เมื่อไร และบางครั้งก็ต้องคิดว่าทำอย่างไร

๕) ด้านการควบคุม (C=Controlling) หมายถึงวิธีการใช้สำหรับการควบคุมเพื่อที่จะเน้นให้ความสำคัญกับการใช้กลไกด้านการตลาด เช่น ราคาและส่วนแบ่งการตลาด เพื่อให้ควบคุมกิจกรรมในการดำเนินงานของหน่วยเศรษฐกิจและสามารถใช้สร้างเป็นมาตรฐานในการควบคุมระบบได้ ผู้บริหารที่ดำเนินการกับหน่วยเศรษฐกิจเหล่านี้อาจถูกประเมินได้จากพื้นฐานด้านกำไรและขาดทุน^๖

นอกจากนี้นักปกครองหรือนักบริหารจะต้องมีการควบคุมตนเองด้วยการประพฤติคุณธรรมสำหรับนักบริหารให้เป็นผู้มีคุณลักษณะดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในพุทธยาปนิกสูตร (อง. ปญจก. ๒๒/๕๓,๕๖) ดังนี้ ๑. จกขุมา หมายถึง ต้องมีปัญญามองการณ์ไกล ต้องเป็นผู้ฉลาดสามารถในการวางแผนและฉลาดในการใช้คน คุณลักษณะข้อนี้ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Conceptual Skill ๒. วิรูโร หมายถึง ต้องเป็นผู้มีความสามารถในการจัดการธุระต่างๆ หรือกิจกรรมทั้งปวงได้ดีมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านข้อนี้ตรงกับ คำว่า Technical Skill ๓. นิสสยสมปนโน หมายถึง เป็นผู้มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานและบุคคลอื่นซึ่งเป็นทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ข้อนี้ตรงกับคำว่า Human Relation Skill คุณลักษณะทั้ง ๓ ประการนี้มีความสำคัญมากน้อยต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับความแตกต่างของนักบริหาร ถ้าเป็นนักบริหารระดับต้นจะต้องเป็นผู้มีคุณลักษณะข้อ ๒. วิรูโรและข้อ ๓. นิสสยสมปนโน เพราะต้องลงมือปฏิบัติงานร่วมกับผู้ร่วมงานหรือทีมงานอย่างใกล้ชิด แต่อย่างไรก็ตามผู้บริหารระดับต้นจำเป็นต้องพัฒนาคุณลักษณะข้อ ๑. จกขุมา ไปด้วย ก็คือการพัฒนาปัญหาเพื่อเตรียมพร้อมเลื่อนขั้นสู่ตำแหน่งผู้บริหารระดับกลางต่อไปจากคุณลักษณะและทักษะของผู้บริหารระดับต่างๆ ตามที่ได้กล่าวถึง^๗

^๖วิเชียร วิทโยดม, **องค์กรและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : ธนัชการพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๓๓-๒๕๐.

^๗พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต), **พุทธวิธีบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๓๘ - ๓๙.

กล่าวได้ว่า การบริหารเป็นวิธีการทำให้งานสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น (Getting things done through other people) และกล่าวว่าหน้าที่ของผู้บริหารเป็นกรอบในการพิจารณาของผู้บริหารให้สำเร็จ มี ๕ ประการ ตามคำย่อภาษาอังกฤษว่า “POSDC” ดังนี้ คือ

๑. P คือ Planning หมายถึง การวางแผนเป็นการกำหนดแนวทางกะดำเนินงานเพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร

๒. O คือ Organizing หมายถึง คือ การจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ

๓. S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากรและการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

๔. D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และต้องมีภาวะผู้นำ

๕. C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กร รวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร^๔

กล่าวได้ว่า แนวคิด และทฤษฎีทางการบริหารเป็นการให้วิธีการดำเนินกิจกรรมในองค์กร ตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปที่เกิดจากการนำเอาทรัพยากรมาใช้ให้เกิดความคุ้มค่าต่อการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของกระบวนการต่าง ๆ ได้แก่ กระบวนการวางแผน กระบวนการจัดองค์กร กระบวนการจัดบุคลากรหรือบุคคล กระบวนการอำนวยการหรือการสั่งการ และกระบวนการกำกับดูแลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดส่วนคุณสมบัติของผู้บริหารแม้ว่าจะอธิบายแตกต่างกันแต่ไปหรือระบุถึงคุณสมบัติมากมายแต่อย่างน้อยจะต้องมีปัญญามองการณ์ไกล มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดีกับเพื่อนร่วมงาน จึงกล่าวได้ว่า แนวคิด และทฤษฎีทางการบริหารสามารถที่จะนำไปสู่การสร้างสถาบันครอบครัวให้เข้มแข็งได้เพราะกระบวนการบริหารของเทศบาลจะต้องมีการใช้ทรัพยากรไปเพื่อสร้างสังคมแห่งความสุขด้วยเกิดความคุ้มค่า ส่งเสริมให้ภาคประชาชนเข้ามาส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาหรือป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจึงต้องมีการประสานการทำงานไปด้วยกันระหว่างประชาชนกับเทศบาล

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓ - ๕.

๒.๒ หลักพุทธธรรมสำหรับการสร้างสถาบันครอบครัว

การนำหลักพุทธธรรมมาสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัวแม้ว่าจะอาศัยการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ตนเป็นอย่างดีแล้วยังสามารถทำให้สังคมและมิตรสหายเพิ่มพูนมากยิ่งขึ้นเพราะการปฏิบัติตามหลักทศ ๖ หรือ ตามหลักสังคาลสูตร เป็นหลักพุทธธรรมที่สามารถนำไปสร้างให้ครอบครัวเกิดความสุขได้เพราะทุกอย่างก็ทำหน้าที่ของตนเองอย่างไม่บกพร่องนั่นเองซึ่งในการศึกษาวิจัยฉบับจะพูดเพียง ๒ ทิศเท่านั้น กล่าวคือ ทิศเบื้องหน้า ได้แก่ บทบาทหน้าที่ของบิดากับมารดา และทิศเบื้องหลัง ได้แก่ บุตรธิดา

หลักทศ ๖ นั้นพระพุทธองค์ทรงสอนให้ผู้ครองเรือนมีความจำเป็นจะต้องเกี่ยวข้องกับผู้คนรอบข้างมากมายในการปฏิบัติหน้าที่นั้นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากล่าวถึงการสงเคราะห์บุคคลต่างๆ ตามฐานะอันเหมาะสม เพื่อความสงบสุขทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นเป็นการสร้างสังคมให้มีความน่าอยู่ซึ่งหลักทศ ๖ เป็นหลักการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขตามแนวพุทธจริยศาสตร์ ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสเทศนาไว้ในสังคาลสูตรว่า สมัยหนึ่งพระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระเวฬุวัน เขตกรุงราชคฤห์ สมัยนั้นสังคาลกะคหบดีบุตรลุกขึ้นแต่เช้าออกจากกรุงราชคฤห์ มีผ้าเปียก มีผมเปียก ประคองอัญชลีไหว้ทิศทั้งหลาย คือ ทิศเบื้องหน้า (ทิศตะวันออก) ทิศเบื้องขวา (ทิศใต้) ทิศเบื้องหลัง (ทิศตะวันตก) ทิศเบื้องซ้าย (ทิศเหนือ) ทิศเบื้องล่าง ทิศเบื้องบน พระผู้มีพระภาคได้ตรัสถามสังคาลกะคหบดีตั้งนี้ว่า “คหบดีบุตรเธอลุกแต่เช้าออกจากกรุงราชคฤห์ มีผ้าเปียก มีผมเปียก ประคองอัญชลีไหว้ทิศทั้งหลาย คือ ทิศเบื้องหน้า ทิศเบื้องขวา ทิศเบื้องหลัง ทิศเบื้องซ้าย ทิศเบื้องล่าง ทิศเบื้องบนอยู่เพราะเหตุไร” สังคาลกะคหบดีบุตรกราบทูลว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ บิดาของข้าพระองค์ก่อนตาย ได้กล่าวไว้เป็นอย่างนี้ว่า นี่แน่ะลูกเจ้าพึงไหว้ทิศทั้งหลาย ข้าพระองค์สักการะ เคารพ นับถือ บูชาคำของบิดาจึงลุกขึ้นแต่เช้าออกจากกรุงราชคฤห์ มีผ้าเปียก มีผมเปียก ประคองอัญชลีไหว้ทิศทั้งหลาย คือ ทิศเบื้องหน้า ทิศเบื้องขวา ทิศเบื้องหลัง ทิศเบื้องซ้าย ทิศเบื้องล่าง ทิศเบื้องบนอยู่” พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “คหบดี ในอริยวินัย (ธรรมนิยมแบบแผนของพระอริยะ) เขาไม่ไหว้ทิศ ๖ กันอย่างนี้” สังคาลมานพจึงกราบทูลว่า ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้าในพระวินัยของพระอริยะเจ้าไหว้ทิศทั้ง ๖ อย่างไรพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงแก่ข้าพระองค์ด้วยเถิดพระเจ้าข้า ดูก่อนบุตรคหบดีเพราะเหตุที่อริยสาวกได้ละกรรมกิเลส ๔ ไม่ทำบาปด้วยฐานะ ๔ ไม่ประพฤติทางเสื่อมแห่งโมคะ ๖ ประการปราศจากบาป ๑๔ ประการ อย่างนี้แล้วก็ปกปิดทิศทั้ง ๖ เสียปฏิบัติเพื่อให้ได้ชัยชนะในโลกทั้ง๒ละโลกนี้ไปสู่โลกหน้าแล้วก็ได้ขึ้นไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์

กรรมกิลเลส ๔ ที่อริยสาวกละแล้วนั้นได้แก่ปาณาติบาต ๑ อทินนาทาน ๑ กาเมสุมิฉฉาจาร ๑ มุสาวาท ๑^๙ ซึ่งผู้วิจัยจะไม่กล่าวถึงคู่สามีภรรยาเพราะยังไม่มีถือว่าเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์ดังจะได้อธิบายดังต่อไปนี้

๒.๒.๑ ทิศเบื้องหน้า

ทิศเบื้องหน้านั้นด้วยเหตุผลว่าท่านเป็นคนมีอุปการะก่อน ภาษาบาลีว่า”บุพพการี”เป็นผู้มาก่อน ให้การเลี้ยงดูบุตรธิดามาก่อนให้การศึกษา ให้ที่อยู่อาศัย สำหรับมารดานั้น ท่านให้บุตรธิดาอาศัยทั้งในกายและนอกกาย คืออาศัยอยู่ในครรภ์และอาศัยอยู่ในเรือนเมื่อคลอดออกมา อบรมบ่มนิสัยให้บุตรอยู่ในศีลธรรมจริยธรรมที่ติงาม ทั้งพฤติกรรมทางกาย วาจา แม้กระทั่งจิตใจ มารดาบิดาต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนรับผิดชอบต่อการดำเนินชีวิตของบุตรจนกว่าจะมีครอบครัวรับผิดชอบชีวิตต่อตนเองได้ มารดาบิดามีหน้าที่อนุเคราะห์บุตรโดยเหตุ ๕ ประการคือ ๑. ห้ามจากความชั่ว ๒. ให้ตั้งอยู่ในความดี ๓. ให้ศึกษาศิลปวิทยา ๔. หาภรรยาที่สมควรให้ และ ๕. มอบทรัพย์ให้ในโอกาสอันเหมาะสม^{๑๐}

ทั้ง ๕ ประการ พระพุทธองค์จึงทรงชี้ลงไปว่าสิริมงคลของคนที่เป็นพ่อแม่อยู่ที่ลูก และในด้านตรงกันข้าม ถ้าไม่ป้องกันแก้ไขให้ดี อัปรีชัญญ์ไรก็จะมาจากลูกนั้นเหมือนกัน การปฏิบัติที่เป็นภารกิจยอดเยี่ยมของพ่อแม่ คือการเลี้ยงลูก ความดีเด่นอยู่ตรงนี้ไม่ใช่อยู่ตรงที่ว่าใครลูกมากลูกน้อย แต่อยู่ตรงที่ใครเลี้ยงลูกดีหรือไม่ดี คนลูกมากอาจเป็นคนดีของชาติ แต่คนเลี้ยงลูกได้ดี เป็นคนดีของศาสนา เป็นการประกวดกันคนละแง่ ของทางศาสนานี้เองที่เป็นสาระสำคัญของมงคลข้อที่ ๑๒ คือ พ่อแม่ ควรจะสงเคราะห์ลูกด้วยสถานใดบ้าง พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้แล้วในสิงคาลสูตร เป็นหลักการที่เหมาะสมจะครบถ้วน ควรแก่การศึกษาและปฏิบัติอย่างยิ่งซึ่งมารดาบิดาพึงสงเคราะห์บุตรด้วยสถาน ๕ สถาน^{๑๑} คือ

๑. กันลูกจากความชั่ว (ปาปา นิวาเรณติ) คือ ขยันชี้โทษแห่งความชั่วให้บุตรธิดาฟังบ่อยๆ มิใช่เพียงทำโทษเพียงอย่างเดียว การชี้ให้เห็นข้อเสียหาย ข้อผิดพลาด หรือข้อบกพร่องให้บุตรธิดาเห็นด้วยทุกครั้ง จะช่วยให้บุตรธิดาจดจำได้ การทำโทษมิใช่เป็นการแก้ปัญหาการประพฤติดีของบุตรธิดาได้เสมอไป และการกันในที่นี้มิใช่หมายถึงการมิให้ทำต่อไปเพียงอย่างเดียว แต่ หมายถึง การป้องกัน การบอกให้รู้ล่วงหน้าก่อนที่จะมีการทำผิดต่างๆด้วย

๒. ปลูกฝังลูกไว้ในทางดี (กลยาณ นิเวเสนติ) คือ การแนะนำ การพร่ำสอน ให้บุตรธิดาได้ทราบถึงความดีและการทำความดีต่างๆ รวมทั้งผลของความดีด้วย เมื่อมีการกันและห้ามมิให้ประพฤติดีอย่างนี้แล้ว จะต้องมีการชี้แจงหนทางที่ควรเดินหรือควรประพฤติด้วยเสมอไป การทำตัวอย่างที่

^๙ที.ปา. (ไทย) ๑๐/๒๔๒-๒๔๕/๑๙๙-๒๐๐.

^{๑๐}ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๖๗/๒๑๒.

^{๑๑}ปิ่น มุฑกันต์, มงคลชีวิต, (กรุงเทพมหานคร : สร้างสรรค์บุ๊คส์, ๒๕๔๙), หน้า ๒๖๒.

ดีให้บุตรธิดาเห็นก็เป็นการสอนให้บุตรธิดาตั้งอยู่ในความดีอย่างหนึ่ง และดูเหมือนว่าจะดีกว่าสอนด้วยปากเสียด้วยซ้ำ

๓. ให้ลูกได้รับการศึกษา (ลึบปี ลึกษาเพนติ) คือ การอบรมสั่งสอนบุตรธิดาให้มี ศิลปวิทยา มีความรู้ติดตัวด้วยตนเอง และส่งเสียให้บุตรธิดาเรียนวิทยาการต่างๆ ตามถนัด การหาเงิน ทองส่งบุตรธิดาเรียนนั้นเป็นหน้าที่ของบิดามารดาโดยตรง เพราะเมื่อบุตรธิดาได้เรียนวิทยาการสูงมาก เพียงใดก็จะช่วยให้บุตรธิดามีงานทำและไม่ต้องลำบากในการครองชีพในอนาคต บิดามารดาเองก็ได้ฟัง บุตรธิดาเหล่านี้ด้วย บิดามารดาต้องถือคติว่า “หาเงินใส่หัวลูก ดีกว่าหาเงินใส่กระเป๋าลูก” เพราะวิชา ที่มีอยู่ในหัวลูกไม่อาจหมดได้ แต่เงินนั้นหากบุตรธิดาเป็นคนไม่คือน่าจะหมดสิ้นได้

๔. จัดแจงให้ได้แต่งงานกับคนดี (ปฏิรูเบน ทาเรน สลัญญะเชนติ) คือ การแนะนำ บุรุษสตรีที่สมควรจะแต่งงานกับบุตรธิดาให้รู้จักกัน พยายามพูดแนะนำหรือชี้ให้บุตรธิดาทราบว่าบุคคลผู้ มีลักษณะเช่นใดเป็นผู้ที่สมควรจะแต่งงานด้วย ผู้มีลักษณะเช่นใดเป็นผู้ไม่ควรแต่งงานด้วย แล้วคอยเป็น พี่เลี้ยงในการคบเพื่อนของบุตรธิดา ประเพณีคลุมถุงชนนั้นสมัยใหม่ไม่นิยม แต่มีใช้ว่าบิดามารดาจะไม่มี หน้าที่หาคู่ครองให้บุตรธิดาเสียเลย ข้อนี้ให้บิดามารดาเอาใจใส่ในการหาคู่ครองของบุตรธิดา มิใช่ปล่อยให้ เลือกกันเองตามใจชอบ อันจะทำให้เกิดผิดพลาดได้

๕. มอบทรัพย์มรดกให้เมื่อถึงกาลควรมอบ (สมเย ทายชฺช นียยาเทนติ) คือ บิดา มารดามีหน้าที่หาทรัพย์สมบัติไว้ให้บุตรธิดาแล้วเลี้ยงดูบุตรธิดาให้เป็นสุข ต่อจากนั้นก็ควรมรดกทรัพย์สมบัติ เหลือไว้ให้บุตรธิดาในการพิเศษ ๒ คราว คือในคราวบุตรธิดาแต่งงานไป ควรมอบให้เพื่อเป็นทุนในการ ตั้งตัว กับในคราวสิ้นชีวิตแล้วควรมอบเป็นมรดกแก่บุตรธิดาไว้เป็นตัวแทนให้บุตรธิดาระลึกถึงตนอยู่เสมอ

บทบาทหน้าที่ ๕ ประการนี้เป็นหน้าที่ของบิดามารดาโดยตรง หากบิดามารดาใดประพฤติ ตามหลักนี้ย่อมไม่ได้รับความผิดหวังในบุตรธิดาของตนเลย แต่จะได้ชื่นชมบุตรธิดาของตนในเมื่อเขาเป็น คนดี มีวิชาความรู้และมีหลักฐาน เท่ากับได้ทำให้สังคมในครอบครัวเป็นสังคมที่น่าอยู่เป็น “สวรรค์ใน บ้าน” อย่างแท้จริง^{๑๒} นอกจากนี้บทบาทมารดาบิดาในการทำหน้าที่ของตนเองด้วยอนุเคราะห์บุตรโดย เหตุ ๕ ประการนี้แล้ว บุตรยอมเป็นคนมีคุณภาพ มีความสุขความเจริญ ด้วยชาติวุฒิ คุณวุฒิ และวัยวุฒิ การทำหน้าที่ของพ่อแม่ที่ดีมีดังนี้

๑. หน้าที่ทางกาย คือ การสอนให้ลูกไม่ทำชั่ว - แนะนำให้ลูกทำความดี ส่งเสริมลูกให้เรียน ศิลปวิทยา การช่วยเหลือลูกคู่ครองที่เหมาะสมให้กับลูกการแบ่งทรัพย์มรดกให้ในสมัยอันควร

^{๑๒} พระราชวิสุทธิโมลี(ทองดี สุรเตโช ป.ธ. 9), **หลักธรรมสำหรับการพัฒนาสังคม**, (กรุงเทพมหานคร : กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๕), หน้า ๕๒.

๒. หน้าที่ทางใจ คือ การพาลูกเข้าวัดศึกษาพระธรรมคำสอน การชักจูงลูกสวดมนต์ไหว้พระ ก่อนนอน การชักนำลูกให้ทำบุญรักษาศีล - ชักนำลูกให้ได้ฝึกสมาธิ การชักนำลูกให้ได้บวช

๓. ผลดีของการทำหน้าที่พ่อแม่ที่ดี คือ ได้รับความปิติภาคภูมิใจ ครอบครัวยั่งยืน เป็นสุข และสังคมสงบสุข ประเทศชาติได้คนดี^{๑๓}

พ่อแม่เป็นผู้ออกแบบลูก เป็นวิศวกรสร้างลูก เป็นบ้ำหลอมชีวิตจิตใจลูก ลูกจะมีวิถีชีวิตจิตใจอย่างไร จึงขึ้นอยู่กับพ่อแม่ผู้เลี้ยงดูเป็นสำคัญเพราะแม่เป็นผู้สร้างผู้เสริม เป็นผู้ส่ง เป็นผู้เสียสละ เป็นผู้สอน คนโบราณท่านกล่าวถึงวิธีการสอนลูกไว้วิธีหนึ่งว่า “รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี” วิธีนี้ไม่ใช่สูตรสำเร็จ ยังมีอีกหลายวิธีสำหรับสอน อบรม บ่มนิสัยลูกให้เป็นคนดีเป็นคำบำเพ็ญประโยชน์ตามที่สังคมต้องการ ในความเป็นจริงคำว่า “รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี” นั้น หมายถึงให้ว่ากล่าวตักเตือนในเมื่อทำผิด และยกย่องชมเชยเมื่อทำดีทำถูกต้องดังที่กล่าวไว้ว่า ถ้ารักวัวอย่ากลัวท่านให้ผูก ถ้ารักลูกก็อย่าปล่อยลอยควายนาน หากพ่อแม่พะเนาะลูกไม่ถูกกาล ก็เหมือนหวานพีชฉิบหายในแผ่นดิน การที่พ่อแม่คอยเอาใจใส่ว่ากล่าวตักเตือนลูกของตน โดยการห้ามไม่ให้ทำสิ่งที่ผิดเรียกว่า ตีด้วยปาก ถากด้วยวาจา ส่วนไม่เรียวกากจะมีของให้เป็นวิธีสุดท้ายอย่างเล็งด้วยวิธีรุนแรง เพราะความรุนแรงไม่เคยสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามแต่เป็นความหายนะและทำลาย ท่านอยากได้ลูกชนิดไหน

อบรมด้วยความอมิตร	จะคิดต่อต้าน
อบรมด้วยความเป็นมิตร	จะสนิทรักโลก
อบรมด้วยความต่ำช้า	จะไม่กล้าในชีวิต
อบรมด้วยการดุด่า	จะซ่าต่อต้าน
อบรมด้วยการชม	จะหลงมระเริงใจ
อบรมด้วยการติแทรกการชม	จะนิยมสิ่งถูกต้อง
อบรมด้วยการให้ความมั่นใจ	จะไม่หวั่นในโลกธรรม
อบรมด้วยการให้กำลังใจ	จะมีความมั่นใจในตนเอง
อบรมด้วยความยุติธรรม	จะเลิกกลัวเหนือนมนุษย์

พระพุทธศาสนาได้กล่าวว่า การสร้างสัมพันธภาพที่ดีที่สุด คือ การปฏิบัติตามหน้าที่ การปฏิบัติตามหน้าที่ คือ การปฏิบัติธรรม การสงเคราะห์บุตรธิดา จึงถือเป็นหน้าที่ที่ถูกต้องเหมาะสม

^{๑๓}พุทธทาสภิกขุ, **เตือนใจวัยรุ่น**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา ,ม.ป.ป), หน้า ๒๓-๒๔.

สมควรอย่างยิ่งของพ่อ แม่ เมื่อทำถูกต้องชอบธรรมแล้ว จัดว่าเป็นมงคล คือ ความเจริญก้าวหน้าของชีวิตและสถาบันครอบครัวชั่ววันรันดร^{๑๔}

นอกจากนี้บทบาทหน้าที่ในการเลี้ยงดูบุตรธิดาทางโลกของบิดามารดา พอสรุปได้ ดังนี้

๑) เลี้ยงดูลูก คอยป้องกันข้าวป้อนน้ำ ให้อาหารที่ดีมีประโยชน์ เพื่อให้ลูกรักเจริญเติบโต มีร่างกายแข็งแรง อีกทั้งคอยปกป้องคุ้มกันภัยอันตรายและคอยให้ความรัก ความอบอุ่น เป็นการให้ทั้งอาหารกายและอาหารใจควบคู่กันไปด้วยหลักที่ว่าจิตใจที่เข้มแข็ง ย่อมอยู่ในร่างกายที่แข็งแรง

๒) อบรมสั่งสอน เพื่อลูกเติบโตมีชีวิตที่มีคุณภาพ เป็นคนมีเหตุผล รู้จักคิด รู้จักแก้ไข ปัญหา ไม่เห็นแก่ตัว มีน้ำใจชอบช่วยเหลือคนอื่นเป็นต้น

๓) เป็นแบบอย่างความเป็นหญิงให้ลูกสาวและความเป็นชายให้ลูกชายได้ลอกเลียนแบบ เด็กหญิงจะลอกเลียนแบบความเป็นหญิง และลูกชายจะลอกเลียนแบบความเป็นชายที่ถูกต้องจากลักษณะท่าทาง อารมณ์ การพูด และอุดมคติ จากบิดามารดาเป็นลักษณะของตนเพื่อพัฒนาไปสู่ความเป็นสตรี และความเป็นบุรุษที่สมบูรณ์ มีความสำนึกในบทบาทและหน้าที่ของสตรีเพศและบุรุษเพศ มีความภาคภูมิใจในความเป็นสุภาพบุรุษ ความเป็นสุภาพสตรีของตน^{๑๕}

การสร้างครอบครัวให้สมบูรณ์นั้นจะต้องมีบุตรธิดา เพราะบุตรธิดามีความหมายต่อชีวิต ครอบครัวเป็นที่สุด บุตรเป็นที่ตั้งเป็นที่ต้องการปรารถนาของชนทั้งหลาย เพราะลูกจะเป็นผู้สืบตระกูล เป็นผู้ที่บิดามารดาต้องฝากผีฝากไข้เมื่อยามเจ็บป่วยและแก่เฒ่า ฉะนั้น ลูกผู้เป็นทายาทสืบตระกูล และสามารถฝากผีฝากไข้ของบิดามารดาได้นั้นจะต้องเป็นลูกที่ดี คือเป็นคนที่มีสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ และที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นเป็นเพียงบทบาทหน้าที่ในการเลี้ยงดูอบรมบุตรธิดาแบบทางโลกเท่านั้น

ส่วนบทบาทหน้าที่ในการเลี้ยงดูบุตรตามทฤษฎีพระพุทธรศาสนาเถรวาทนั้นบิดามารดา มิใช่มีแต่เพียงความรักและวัตถุสิ่งของเครื่องใช้เท่านั้น แต่ต้องมีสติและปัญญาประกอบด้วย เพราะบิดามารดาต้องเป็นพรหมของลูก เป็นเพื่อน และเป็นทุกสิ่งทุกอย่างสำหรับลูกและที่สำคัญ คือ เป็นกัลยาณมิตรของลูกให้ได้ ได้แก่ บิดามารดาอบรมสั่งสอนบุตรธิดา^{๑๖} หน้าที่เลี้ยงดูบุตรของบิดามารดา^{๑๗} ประกอบด้วย ๕ ประการ ได้แก่ ๑.กั้นลูกจากความชั่ว ๒.ปลูกฝังลูกไว้ในทางดี คือ การแนะนำ การพร่ำสอนให้บุตร ๓.ให้ลูกได้รับการศึกษา ๔. จัดแจงให้ได้แต่งงานกับคนดี และ๕. มอบทรัพย์มรดกให้เมื่อถึงกาลควรมอบดังได้อธิบายไว้แล้ว

^{๑๔} พระเทพดิลก (จันทร์ กุลโล), **มงคลชีวิต**, (กรุงเทพมหานคร : บรรณาคาร, ๒๕๓๒), หน้า ๓๒.

^{๑๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๐-๕๑.

^{๑๖} **อง.ทก.** (ไทย) ๒๐/๓๗๑/๘๒.

^{๑๗} **ที.ปา.** (ไทย) ๑๑/๒๖๗/๒๑๒-๒๑๓.

๒.๒.๒ ทิศเบื้องหลัง

บทบาทหน้าที่ในการเป็นบุตรธิดาที่ดีย่อมมีหลักการปฏิบัติในฐานะสมาชิกของครอบครัว และสมาชิกของสังคมซึ่งอาจจะเริ่มจากความมีกตัญญูทวนเวียนในการคิดถึงพระคุณท่านนั้นดีแล้ว แต่จะให้ดียิ่งๆขึ้นไป ต้องพร้อมไปด้วยการปฏิบัติที่ท่านตลอดไปชั่วชีวิต ในสิ่งที่ลูกพึงกระทำ นั่นคือทำหน้าที่ของลูกที่พึงปฏิบัติต่อผู้ให้กำเนิดทั้งสองในทางพระพุทธศาสนาได้แสดงหน้าที่ของลูกพึงปฏิบัติต่อแม่และพ่อ ๕ ประการ ดังนี้

๑. ท่านเลี้ยงเรามาแล้ว ต้องเลี้ยงท่านตอบแทน ขอนี้ไม่ได้หมายถึงว่าแม่พ่อเลี้ยงเรามา ก็เพื่อหวังมาเอาคืนในภายหลัง ความรู้สึกนั้นไม่มีแน่นอนกับแม่พ่ออย่างแท้จริง แต่ให้เราคิดว่าถ้าเราไม่เลี้ยงท่านแล้วใครจะเลี้ยง เหมือนเช่นเราครั้งเป็นทารก ถ้าหากท่านไม่เลี้ยงเราใครจะเลี้ยง แม้นปล่อยทิ้งๆ ขว้างๆก็คงลำบากยากแค้นไปแล้ว

๒. ทำกิจธุระของท่าน งานของท่านที่ได้ทำมาแล้ว และยังคงดำเนินการอยู่ หรือภาระใดๆที่เกิดขึ้น ณ ปัจจุบัน เป็นสิ่งที่ลูกควรต้องสอบถาม แสดงน้ำใจทั้งช่วยท่านแบ่งเบาภาระ เพราะอายุท่านก็เยอะแล้ว คนอื่นทำก็คงไม่ทำให้ท่านสบายใจได้มากเท่ากับลูกของท่าน

๓. ดำรงรักษาวงศ์สกุล ให้คงอยู่และไม่เสื่อมเสียหาย การได้กำเนิดลูกมาคนหนึ่ง อย่างน้อยก็หวังให้ได้สืบทอดวงศ์สกุล ไม่ให้สังคมได้ดูแคลนว่าลูกบ้านนั้นบ้านนี้ไปทำเสื่อมเสีย จนต้องออกมาถามว่า “ลูกใครหนาช่างเป็นเช่นนี้” การที่จะให้สกุลคงอยู่ได้ลูกจึงต้องคบหาแต่เพื่อนที่ใฝ่ดี ไม่ชักชวนไปในทางเสื่อม โดยเฉพาะต้องทำหน้าที่ของตน ในเบื้องต้นคือเชื่อฟังคำสั่งสอนท่าน เรียนและศึกษาตามหน้าที่อย่างสมบูรณ์ แม้ไปทำงานจะมีครอบครัว ก็ต้องปรึกษาท่านเพื่อให้ได้มาซึ่งสามภรรยาที่ดี

๔. ปฏิบัติตนเป็นคนดี เป็นผู้สมควรรับมรดก มรดกสมบัติที่ท่านมีอยู่ สุดท้ายก็มอบให้กับผู้เป็นลูก แต่ก็จะเป็นผู้รับมรดกนั้น ต้องทำตนให้สมควรรับ เพื่อให้ท่านได้สบายใจว่าสมบัตินี้จะไม่สูญไปเมื่อมอบให้ นั่นคือต้องเป็นผู้อยู่ในศีล ในธรรม อย่างน้อยก็ศีล ๕ นอกจากนั้นก็ต้องศึกษาวิชาการที่เหมาะสมกับมรดกนั้นว่า จำเป็นต้องใช้ศิลปวิทยาใดบ้างจึงจะรักษาไว้ได้อย่างสมบูรณ์ ก็ต้องศึกษาเรื่องนั้นๆอย่างเต็มที่

๕. เมื่อท่านลวงลับ ทำบุญอุทิศให้ เป็นหน้าที่ของลูกโดยตรง ที่จะต้องทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ท่าน เพราะนอกจากจะได้ทำบุญอุทิศส่วนกุศลแล้ว ยังได้รู้จักบริจาคนาน เข้าหาพระ เข้าหาวัด นี้เองที่จะเป็นสิ่งไม่ให้เราเสื่อมไป แม้ท่านจะลวงลับไปแล้ว^{๑๘}

คำจำกัดความของบทบาทและหน้าที่ของลูกได้ชัดเจน เพลง เด็กเอ๋ยเด็กดี

เด็กเอ๋ยเด็กดี ต้องมีหน้าที่สิบอย่างด้วยกัน (ซ้ำ)

หนึ่ง นับถือศาสนา

สอง รักษาคำให้มั่น

สาม เชื้อพ่อแม่ครูอาจารย์

สี่ วาจานั้นต้องสุภาพอ่อนหวาน

ห้า ยึดมั่นกตัญญู

หก เป็นผู้รู้รักการงาน

เจ็ด ต้องศึกษาให้เชี่ยวชาญ ต้องมานะบากบั่น ไม่เกียจ ไม่คร้าน

แปด รู้จักออมประหยัด

เก้า ต้องซื่อสัตย์ตลอดกาล น้ำใจนักกีฬากล้าหาญ ให้เหมาะกับกาลสมัยชาติพัฒนา

สิบ ทำตนให้เป็นประโยชน์รู้บาปบุญคุณโทษ สมบัติชาติต้องรักษาเด็กสมัยชาติพัฒนา จะเป็นเด็กดีพาชาติไทยเจริญ

ทั้งคุณลักษณะทั้ง ๑๐ ประการฝ่ายบุตรธิดาหรือเยาวชนของชาติควรที่ปฏิบัติเพื่อความสมบูรณ์ที่จะปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ ดังนี้ ให้ความเคารพเชื่อฟังคุณพ่อ คุณแม่ ผู้ใหญ่ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ช่วยเหลืองานในครอบครัวด้วยความเต็มใจ ปฏิบัติตนเป็นคนดีช่วยรักษาชื่อเสียงเกียรติยศของวงศ์ตระกูล รู้จักใช้และประหยัดทรัพย์สินของครอบครัว ดูแลตอบแทนบุญคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ผู้ใหญ่ รวมทั้งผู้มีพระคุณยามที่ท่านแก่ชราหรือเมื่อถึงเวลาอันควรซึ่งเมื่อทุกคนชัดเจนในบทบาทหน้าที่ของตนเองแล้ว สิ่งต่อมาที่ต้องร่วมกันทำความเข้าใจ คือ การแบ่งงานกันทำในครอบครัว^{๑๙}

พระคาถามีว่า “บัณฑิตทั้งหลาย ย่อมปรารถนาอภิชาติบุตร อนุชาติบุตร ไม่ปรารถนาอวชาติบุตรผู้ตัดสกุล บุตรเหล่านี้แล มีพร้อมอยู่ในโลก บุตรเหล่านี้เป็นอุบาสก มีศรัทธา ถึงพร้อมด้วยศีล

^{๑๘}วิบูล โภธีนาง, หน้าที่ของ “ลูก” ต้องปฏิบัติต่อแม่พ่อ ๕ ประการ, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล: http://www.tpa.or.th/writer/read_this_book_topic.php?passTo=7fbd96302a05df77a4445e14dd839b4d&bookID=1129&read=true&count=true [๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๘].

^{๑๙}สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, **หลักสูตร/คู่มือค่ายครอบครัว**, ๒๕๔๔, หน้า ๙. (เอกสารอัดสำเนา).

รู้ถ้อยคำ ปราศจากความตระหนี่ บุตรเหล่านั้น ย่อมไฟโรจนในบริษัททั้งหลาย เหมือนดังพระจันทร์พ้นจากก้อนเมฆ ไฟโรจนอยู่”^{๒๐}

ทัศนะทางพุทธศาสนาเถรวาท คำว่า “บุตร” นั้นจึงมีอยู่ ๓ จำพวก ดังนี้

๑) อภิชาติบุตร ได้แก่ บุตรที่ยิ่งกว่ามารดาบิดา คือ เลิศกว่าบิดามารดา ได้แก่บุตรที่มีความดี มีความรู้ ความสามารถ ปัญญาเฉลียวฉลาดเฉียบแหลมและมีศีลธรรมคุณธรรมสูงกว่าบิดามารดา บุตรที่ดีมีคุณธรรมสูงกว่าบิดามารดา เป็นบุตรชั้นสูง สร้างความเจริญแก่วงศ์ตระกูล

๒) อนุชาติบุตร ได้แก่ บุตรที่ตามเยี่ยงมารดาบิดา คือ บุตรที่มีความดี ความรู้ ความสามารถ สติปัญญาและคุณธรรมเท่าเทียมกับบิดามารดา คือ เสมอบิดามารดา เป็นบุตรชั้นกลาง พอรักชางวงศ์ตระกูลไว้ได้

๓) อวชาติบุตร ได้แก่ บุตรที่ต่ำกว่ามารดาบิดา คือ ลูกที่เลวทราม ได้แก่ บุตรที่มีความประพฤติ ความรู้ ความสามารถ สติปัญญาและคุณธรรมต่ำกว่าบิดามารดา เป็นบุตรชั้นต่ำ นำความเสื่อมเสียมาสู่วงศ์ตระกูล^{๒๑}

บุตรธิดาพึงประพฤติตนให้เป็นที่พึงพาของบิดามารดา โดยทำตนเป็นคนดี มีวิชาความรู้ มีความประพฤติดี ทำตนเป็น “อภิชาติบุตร” คือ บุตรที่ดีกว่าบิดามารดา สามารถช่วยเหลือบิดามารดาได้ ทุกๆ ด้าน ทำตัวเป็น “อนุชาติบุตร” คือ บุตรที่ดีเสมอต่อบิดามารดาสามารถช่วยเหลือบิดามารดาได้ ไม่พึงทำตนเป็นประเภท “อวชาติบุตร” คือ บุตรที่ต่ำช้า เป็นคนไม่ดี บิดามารดาทุกคนมีความหวังอยู่ที่ลูก ดังคำโบราณ กล่าวไว้ว่า “มีลูกไว้พึ่งพา มีศาสนาไว้พึ่งใจ อย่าอ้อมเพียงท้อ แต่พร่องทางใจ” บิดามารดาทุกคนจะมีความสุขได้ ก็ต่อเมื่อลูกๆ เป็นคนดี มีฐานะ มีกิจการงานมั่นคง เป็นฝั่งเป็นฝา แต่บิดามารดาจะเข้าใจ ถ้าลูกไม่ดี บิดามารดาจะนอนไม่หลับถ้าได้ข่าวว่าลูกประพฤติตนไปในทางไม่ดี และในมงคลข้อที่ ๑๑ คือ มาตาศิลปะอุปกุศล^{๒๒} คือ การบำรุงมารดาบิดา^{๒๓} จัดเป็นมงคลชีวิตของผู้เป็นบุตรธิดา ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงประทานไว้ให้แก่บุตรธิดาได้นำไปเป็นข้อวัตรปฏิบัติ นำพาชีวิตให้พบความสุขความสำเร็จความดีงามต่อไป^{๒๔} เพราะบุตรพึงมีคุณธรรมต่อท่าน คุณธรรมของบุตร เริ่มที่รู้จักคุณบิดามารดา คือรู้ว่าท่านดีต่อเราอย่างไร สูงขึ้นไปอีกคือตอบแทนคุณท่าน ในทางพระพุทธศาสนาเถรวาทได้ถึง

^{๒๐} ขุ.อิติ. (ไทย) ๒๕/๒๕๒/๒๑๕-๒๑๖.

^{๒๑} ขุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๗๔/๔๓๑-๔๓๓.

^{๒๒} ขุ.ขุ. (บาลี) ๒๕/๕-๖/๔.

^{๒๓} ขุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๕-๖/๕-๖.

^{๒๔} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๖๗/๒๑๒-๒๑๓.

กล่าวคุณธรรม ของลูกไว้อย่างสั้นๆ แต่เก็บความไว้ได้อย่างครบถ้วน คือคำว่า กตัญญูและกตเวที ฉะนั้น คุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นลูกรวมอยู่ใน ๒ คำนี้ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

บุคคลหาได้ยาก ๒ จำพวก ได้แก่

๑) บุพพการี ได้แก่ บุคคลผู้ทำอุปการะก่อน

๒) กตัญญูกตเวที ได้แก่ บุคคลผู้รู้อุปการะที่ท่านทำแล้วและทำตอบแทน

บุพพการี บุคคลผู้ทำอุปการะก่อน หมายความว่า เป็นผู้ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นโดยไม่คิดถึง เหตุ ๒ ประการ คือ ๑.ผู้ นั้นเคยช่วยเหลือเรามาก่อน ๒.ผู้ นั้นจะทำตอบแทนเราในภายหลัง ยกตัวอย่าง เช่น บิดามารดาเลี้ยงดูบุตรธิดา และครูอาจารย์สั่งสอนศิษย์ เป็นต้น ส่วนกตัญญูกตเวที บุคคลผู้รู้ อุปการะที่ท่านทำแล้วและตอบแทน หมายความว่า ผู้ได้รับการช่วยเหลือจากใครแล้วจดจำเอาไว้ ไม่ลืม ไม่ลบหลู่ ไม่ทำลายจะด้วยเหตุใดก็ตาม คอยคิดถึงอยู่เสมอ และทำตอบแทนอย่างเหมาะสมแก่อุปการะที่ ตนได้รับมา ฝ่ายบุตรธิดาที่เกิดสืบสายเลือดในอกแท้ ผู้เสมือนดวงใจโดยตรงของพ่อแม่ คือ ลูกในไส้ เด็กที่ ผู้อื่นยกให้ และได้รับอุปการะชุบเลี้ยง จนสามารถพึ่งตนเองได้ คือ บุตรบุญธรรม คนภายใต้ปกครอง พัก พิงอาศัยเรียนศิลปวิทยา และอบรมบ่มนิสัย คือ ลูกศิษย์

บุคคลผู้พร้อมด้วยคุณสมบัติทั้งสองประเภทนี้หาได้ยาก คือฝ่ายหนึ่งทำอุปการะก่อน แต่อีก ฝ่ายหนึ่งได้รับแล้วแต่ไม่ตอบแทน ทั้งสองฝ่ายปฏิบัติต่อกันไม่สม่ำเสมอ เพราะคนเรานั้นถูกอวิชชาและ ตัณหาครอบงำจึงมุ่งแต่ประโยชน์ตนฝ่ายเดียว เมื่อตนได้รับความสุขแล้ว ไม่คิดแลเหลียวผู้อื่น จึงเป็นการ ยากที่จะเป็นบุพพการี ส่วนผู้ที่ได้รับอุปการะจากผู้อื่นแล้วนั้นโดยมาก มักรู้จักแต่คุณ ไม่รู้จักตอบแทน จึง เป็นการยากเช่นกันที่จะทำตนให้เป็นผู้กตัญญูกตเวทีต่อบุพพการีได้ การตอบแทนคุณบิดามารดา^{๒๔} ถือเป็นบทธาบทหน้าที่ของผู้ที่เป็นบุตรธิดาพึงประพฤติปฏิบัติให้ดีที่สุด โดยแบ่งเป็นการตอบแทน ๒ ช่วง คือ ช่วงที่ท่านยังมีชีวิตอยู่และช่วงที่ท่านล่วงลับไปแล้ว

๑) การตอบแทนบุญคุณของมารดาบิดาแบบที่ ๑ (ทั้ง ๒ ช่วง)

(๑) ท่านเลี้ยงเรามาแล้ว เราต้องเลี้ยงท่านตอบแทน

(๒) ช่วยเหลือการงานของท่าน

(๓) ดำรงวงศ์ตระกูลของท่าน

(๔) ประพฤติตนให้ควรแก่การรับทรัพย์มรดก

(๕) เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่านอย่างสม่ำเสมอ^{๒๕}

^{๒๔}ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๖๗/๒๑๒-๒๑๓.

๒) การตอบแทนบุญคุณของมารดาบิดาแบบที่ ๒ ถือว่าเป็นการตอบแทนที่สูงสุด พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญ มี ๔ ประการ ดังนี้

(๑) ถ้าบิดามารดาฯยังไม่มีศรัทธา ไม่มีความเลื่อมใสในพระศาสนา ก็แนะนำท่านให้มีศรัทธา เลื่อมใส ตั้งมั่นในพระศาสนา

(๒) ถ้าบิดามารดาฯยังไม่มีศีล ก็แนะนำท่านให้ตั้งมั่นในศีล

(๓) ถ้าบิดามารดาฯยังเป็นคนตระหนี่ ก็แนะนำท่านให้ให้ทาน

(๔) ถ้าบิดามารดาฯยังไม่มีปัญญา ก็แนะนำท่านให้มีปัญญา ให้เกิดปัญญา รู้เห็นเข้าใจในคำสั่งสอนทางพระศาสนา ^{๒๖}

การตอบแทนบุญคุณมารดาบิดาแบบที่ ๒ ทั้ง ๔ ประการนี้ประเสริฐนัก อนึ่ง แม้เราจะให้มารดาบิดากินนอน ขับถ่ายอยู่บนบ่าของเราตลอดถึง ๑๐๐ ปี คอยป้อนน้ำ ป้อนข้าว นวดเพน ปรนนิบัติบนบ่าของเราเป็นเวลา ๑๐๐ ปี ก็ไม่ถือว่าตอบแทนบุญคุณท่านได้สูงสุดเท่า ๔ ประการแบบที่ ๒ ได้เลย ^{๒๗} เพราะฉะนั้น พระพุทธเจ้าจึงตรัสสอนให้บุตรธิดาตอบแทนบุญคุณท่านด้วยการบำรุงท่านทั้งสอง ซึ่งถือว่าเป็นมงคลชีวิตของบุตรธิดา ^{๒๘} ดังพุทธพจน์ที่ว่า “เพราะการปรนนิบัติในมารดาบิดานั้นแล บัณฑิตทั้งหลายย่อมสรรเสริญบุตรธิดาในโลกนี้เอง เขาละไปแล้วย่อมบันเทิงในสวรรค์” ^{๒๙}

กล่าวได้ว่า หลักพุทธธรรมสำหรับการสร้างสถาบันครอบครัวที่ผู้วิจัยนำมาศึกษามีส่วนในการเพิ่มหลักการปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ในฐานะสมาชิกของครอบครัวแต่ละบทบาทซึ่งหากเป็นบทบาทของบิดามารดาจะต้องมีความสามารถในการป้องกันให้บุตรธิดาละเหินจากความชั่วต่างๆพร้อมกับส่งเสริมให้บุตรธิดาตั้งอยู่ในความดี การส่งเสริมการศึกษาและศิลปวิทยาอาชีพที่เหมาะสม การแนะนำจัดการธุระหาครอบครัวที่สมควรให้และการมอบทรัพย์สินสมบัติให้ในโอกาสอันเหมาะสม สำหรับบทบาทการปฏิบัติในฐานะบุตรธิดาจะต้องเห็นสร้างให้เห็นความสำคัญของบิดามารดาในฐานะผู้มีพระคุณโดยให้ระลึกไว้เสมอว่าท่านเลี้ยงเรามาแล้ว ต้องเลี้ยงท่านตอบแทน พร้อมกับการช่วยขนขวายทำกิจธุระในครอบครัว การดำรงรักษาวงศ์สกุลไม่ให้เสื่อมเสีย การปฏิบัติตนเป็นคนดีให้เป็นผู้สมควรรับมรดก และเมื่อท่านล่วงลับทำบุญอุทิศให้ซึ่งจะเรียกว่าเป็นผู้มีความกตัญญูกตเวทิต่อบุพการี เมื่อต่างฝ่ายก็ปฏิบัติบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างดีที่สุดก็จะช่วยให้เกิดความเข้มแข็งภายในครอบครัวอย่างชัดเจน แต่กระนั้น การ

^{๒๖} มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, มงคลกถาที่ปณี แปล เล่ม ๒, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๒๐๖.

^{๒๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐๔-๒๐๕.

^{๒๘} ขุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๕-๖/๕-๖.

^{๒๙} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๑๖๒/๔๕-๔๖.

ดำเนินกิจกรรมของเทศบาลจะต้องเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนให้เกิดการปฏิบัติได้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นด้วย
อาศัยการกำหนดนโยบายทางการบริหารเพื่อระดับปกครองให้สถาบันครอบครัวสามารถปฏิบัติหน้าที่
ของตนในฐานะสมาชิกของสังคมเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว

ครอบครัว หมายถึง สถาบันพื้นฐานของสังคมที่ประกอบด้วยสามีภรรยา และหมายความ
ถึงลูกด้วย^{๓๐} เป็นกลุ่มสังคมขนาดเล็กที่ประกอบด้วยคนต่างเพศ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันทางสมรส หรือ
ทางการสืบสายโลหิต ครอบครัวเป็นสถาบันสังคมที่เก่าแก่มียุคอยู่กับสังคมมนุษย์และจัดเป็นสถาบันที่มี
ความสำคัญต่อสังคม เพราะเป็นแหล่งสร้างความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคมก่อให้เกิดความผูกพันกัน สร้าง
บรรทัดฐานของสังคมทั้งในด้านการอยู่ร่วมกันและการทำมาหาเลี้ยงชีพ^{๓๑} เพราะการที่คนตั้งแต่สองคนขึ้นไป
ไปมาอยู่ร่วมกัน โดยมีความสัมพันธ์กันด้วยการแต่งงานหรือมีความผูกพันกันทางสายโลหิตหรือด้วยการ
รับเป็นบุตรบุญธรรม และอาศัยอยู่ภายในครัวเรือนเดียวกัน และครอบครัวจะเป็นครอบครัวโดยสมบูรณ์
ได้ก็ต่อเมื่อมีลูกเท่านั้น^{๓๒} เพราะครอบครัวถือเป็นสถาบันแรกในสังคมมนุษยชาติ เป็นสถาบันที่สำคัญที่
ก่อกำเนิดให้แก่มนุษยชาติ สถาบันครอบครัวเป็นบ้านหลอมมนุษย์ ฉะนั้น สังคม รัฐหรือชาติจะได้
ทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพหรือไม่ ก็อยู่ที่สถาบันครอบครัว^{๓๓} นั้นจะต้องประกอบไปด้วยบุคคลต่างเพศ
ตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป มีความสัมพันธ์ทางเพศซึ่งกันและกัน มีข้อผูกพันที่จะให้ความสัมพันธ์ทางเพศที่มีต่อกัน
นั้นเป็นไปด้วยความแน่นอนและมีระยะเวลายาวนานพอที่จะทำให้เกิดบุตรธิดาด้วยกันได้ นอกจากนั้น
จะต้องมีข้อตกลงทางเศรษฐกิจและสังคมร่วมกัน สามารถที่จะเลี้ยงดูบุตรธิดาให้มีโอกาสเจริญเติบโต
ขึ้นมาได้^{๓๔} กลุ่มญาติสนิทกลุ่มหนึ่งซึ่งอยู่ร่วมหลังคาบ้านเดียวกันหรืออยู่ในบริเวณรั้วบ้านเดียวกัน
ตามปกติแล้ว ครอบครัวย่อมทำหน้าที่เบื้องต้นที่จำเป็นต่างๆ เพื่อสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์

^{๓๐}ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทนาน
มีบุ๊คส์ จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๒๒๐.

^{๓๑}จรัญ พรหมอยู่, ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๖),
หน้า ๕๐.

^{๓๒}จำนง อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ, สังคมวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๗๙.

^{๓๓}บรรเทิง พาพิจิตร, สังคมวิทยา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๗), หน้า ๔๒.

^{๓๔}ไพฑูรย์ เครือแก้ว, ลักษณะสังคมไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เสียงเสียงจงเจริญ,
๒๕๑๓), หน้า ๑๓๔-๑๓๕.

ครอบครัวจึงเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดของสังคมเพราะเป็นสถาบันมูลฐานหรือเป็นสถาบันแรกของวิวัฒนาการของสังคมมนุษย์^{๓๕} เพราะทุกคนไม่สามารถจะมีบุตรได้เสมอไป แต่ก็อาจมีบุตรบุญธรรมได้^{๓๖} ดังนั้น สถาบันพื้นฐานที่มีหน้าที่ถ่ายทอดให้การเรียนรู้วัฒนธรรมและค่านิยมแก่สมาชิกของครอบครัว รวมทั้งกล่อมเกลาพฤติกรรมหรือบุคลิกภาพให้เป็นไปตามบทบาทและความคาดหวังของสังคมโดยผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม^{๓๗} และครอบครัว เป็นหน่วยสังคมที่สำคัญมากในทุกๆ สังคม มีบทบาทและหน้าที่ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและจิตใจ ถือเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคม ถ้าครอบครัวเข้มแข็ง ปัญหาคนชราและปัญหาเด็กจะไม่เกิด ปัญหาสังคมของชาวตะวันตกส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาคนชราถูกทอดทิ้ง ไร้ค่า ดังนั้น หน้าที่ของครอบครัวพอสรุปได้ ดังนี้

- ๑) หน้าที่ในการส่งเสริมความเจริญเติบโตส่วนบุคคลของบุตร
- ๒) การให้ความรัก ความอบอุ่น มั่นคง ปลอดภัย
- ๓) การให้เสรีภาพส่วนบุคคล
- ๔) การแนะนำสั่งสอน
- ๕) การปลูกฝังนิสัยที่เอาใจใส่ในปฏิกิริยาของผู้อื่น
- ๖) หน้าที่ในการสร้างสันติสุขภายในบ้าน
- ๗) การสร้างความเป็นปึกแผ่น มั่นคง ให้แก่ครอบครัว
- ๘) หน้าที่ในการสร้างจุดหมายชีวิตและแรงจูงใจ^{๓๘}

จากการศึกษาวิจัยของนักสังคมวิทยาหลายท่าน พบว่า โดยปกติแล้วลักษณะของครอบครัวมักจะมี ความแตกต่างกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับพื้นฐานทางสังคม ได้แก่ ค่านิยมขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของแต่ละสังคมเป็นสำคัญ สำหรับครอบครัวไทยเรานั้นได้รับอิทธิพลจาก “ค่านิยม” (Values) วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากลักษณะต่างๆ ที่ปรากฏเป็นเอกลักษณ์ของครอบครัวไทยดังต่อไปนี้

๑) ครอบครัวไทยนิยมยกย่องให้ผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัว มีหน้าที่คุ้มครองป้องกันภัยอันตรายต่างๆ และให้ความอุปการะเลี้ยงดูให้ความรักให้เกียรติแก่สมาชิกในครอบครัวตามควรแก่ฐานะ

^{๓๕} ทัศนีย์ ทองสว่าง, **สังคมไทย**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๗), หน้า ๗๗.

^{๓๖} สุภัตรา สุภาพ, **ปัญหาสังคม**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๓), หน้า ๒๓.

^{๓๗} อัมพร สุคันธวิช และคณะ, **มนุษย์กับสังคม**, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๐), หน้า ๙๑.

^{๓๘} จำนง อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ, **สังคมวิทยา**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๗๙-๘๐.

ของตน เป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับเศรษฐกิจของครอบครัวและเป็นผู้นำของครอบครัวมีอำนาจและสิทธิมากที่สุด
ที่สุดในครอบครัว เป็นผู้บริหารภายในครอบครัวและเป็นผู้สืบสกุล บุตรจะต้องใช้นามสกุลของบิดา และ
ภรรยาต้องใช้นามสกุลของสามี

๒) ครอบครัวไทยให้ความสำคัญต่อระบบผู้อาวุโส (Seniority) มีการเคารพเชือฟัง
ตามลำดับอาวุโส จะเห็นได้ว่าครอบครัวไทยส่วนใหญ่จะมีการอบรมสั่งสอนให้สมาชิกในครอบครัวรู้จัก
เคารพผู้อาวุโสกว่า เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมชนบททั่วไป บุคคล
ผู้สูงอายุในครอบครัวมักจะได้รับความสะดวกสบาย และเป็นที่พึ่งของผู้เยาว์ อยู่เสมอทั้งการให้
คำปรึกษาด้านส่วนตัวและการทำงาน เพราะฉะนั้นในครอบครัวไทยจึงปรากฏลำดับขั้นของควมมีอาวุโส
ไว้มากมาย (ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา พี่) การแสดงความเคารพเชือฟัง ผู้อาวุโสนี้อาจเป็นผลมาจาก
ค่านิยมในเรื่องการยกย่องผู้อาวุโสคนไทยเป็นสำคัญ เพราะคนไทยมักจะให้เกียรติต่อผู้สูงอายุ เนื่องจาก
เชื่อว่ามีประสบการณ์ชีวิตมากมาย จึงสามารถเข้าใจถึงสภาพต่างๆ ได้ดีกว่าคนที่อายุน้อยกว่า ดังนั้น ผู้
อาวุโสจึงเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปในสังคมไทย ดังคำกล่าวที่ว่า “ตามหลังผู้ใหญ่หมาไม่กัด

๓) ครอบครัวไทยเป็นครอบครัวเดี่ยว (Monogamy) คือ ผู้ชายมีภรรยาคนเดียวตาม
กฎหมายแต่ความจริงของลักษณะครอบครัวไทยในเรื่องที่ผู้ชายมีภรรยาคนเดียวหรือหลายคนนั้น ยังไม่
สามารถกำหนดได้แน่ชัดเนื่องจากหลักฐานต่างๆ ในอดีตนั้นได้แสดงให้เห็นว่าชายไทยมักนิยมมีภรรยา
หลายคนซึ่งเป็นการสมรสแบบ Polygyny ดังเราจะเห็นได้จากการที่พระมหากษัตริย์ เจ้าฟ้าฯ ขุนนาง
ชั้นสูง ข้าราชการ พ่อค้า หรือแม้แต่คนธรรมดาในสมัยก่อนนิยมมีภรรยาครั้งละหลายๆ คน ถือว่าเป็นการ
สร้างบารมีและแสดงความสามารถทางเพศด้วย จนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
(รัชการที่ ๘) จึงมีกฎหมายระบุแน่ชัดว่าให้ผู้ชายไทยสามารถทำการสมรสได้เพียงครั้งเดียว การสมรสครั้ง
ต่อมาถือว่าไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เพราะฉะนั้น ถ้าพิจารณาในแง่ของกฎหมายไทยปัจจุบันเป็นเกณฑ์ก็
อาจกล่าวได้ว่า ครอบครัวไทยเป็นแบบสามีเดี่ยว ภรรยาเดี่ยว (Monopoly) แต่ในทางปฏิบัติผู้ชายไทย
โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีและมีตำแหน่งทางสังคมสูงๆ นั้น ยังคงนิยมมีภรรยาหลายคน
ในเวลาเดียวกันซึ่งสังคมนิยมเรียกภรรยาที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายนั้นว่า “อนุภรรยา”

๔) มีความผูกพันทางสายโลหิต กล่าวคือ ครอบครัวไทยมักจะมีญาติ พี่น้องอยู่ร่วมกัน
เป็นครอบครัวใหญ่ พ่อแม่รักใคร่ผูกพันกับลูกมากแม้ลูกจะแต่งงานแยกย้ายมีครอบครัวไปแล้วก็ยังคง
ห่วงใยและยังให้ความอุปการะอยู่เสมอ ถึงแม้ว่าบ้านจะอยู่ห่างไกลกันก็ยังไปมาหาสู่พึ่งพาอาศัยกัน
เหมือนเดิม

๕) เด็กเป็นที่รวมความสนใจของครอบครัว กล่าวคือ โดยทั่วไปแล้วครอบครัวไทยทุกคน รักเด็ก พ่อแม่เสียสละทุกอย่างเพื่อลูก ส่งเสริมให้ลูกได้รับการศึกษาเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับชีวิต เด็กจะ ถูกอบรมให้รู้จักช่วยตนเองตั้งแต่ยังเล็กและเมื่อโตขึ้นเด็กก็จะพยายามสร้างตัวเองให้มากที่สุด

๖) ครอบครัวไทยเป็นครอบครัวขนาดเล็ก (Nuclear Family) ในปัจจุบันนี้ครอบครัวไทยเป็นครอบครัวเดี่ยว คือ มีพ่อ แม่ ลูกเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในสังคมเมืองมักจะไม่ค่อยมีญาติพี่น้อง มาอาศัยอยู่ด้วย การที่ครอบครัวเดี่ยวกลายเป็นครอบครัวที่สำคัญของสังคมในปัจจุบัน เพราะเป็น ครอบครัวที่ย้ำถึงความเป็นอิสระเสรีภาพและความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับคุณค่าของคนไทยในปัจจุบันนี้ แต่ก็ยังปรากฏว่ามีครอบครัวแบบขยายอีกเป็นจำนวนมากในสังคมชนบท ซึ่งส่วนมากเราจะพบ ในลักษณะญาติพี่น้องอาศัยอยู่ในย่านเดียวกันหรือปลูกบ้านใกล้เคียงกันแม้จะแต่งงานแล้วก็ตาม ญาติพี่น้องผู้อาวุโสมีอำนาจเหนือสมาชิกทุกคนในครอบครัวและเป็นผู้ชี้ขาดมีการให้ความช่วยเหลือกันภายใน ครอบครัว ทั้งกำลังทรัพย์และกำลังแรงงานด้วย ในสมัยปัจจุบันครอบครัวแบบนี้มีปริมาณน้อยมาก เพราะ อิทธิพลของอารยธรรมตะวันตกนั่นเอง^{๓๙}

นอกจากนี้สำนักส่งเสริมสถาบันครอบครัวสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวได้ กำหนดแนวทางการสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ดังต่อไปนี้

๑. การส่งเสริมสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว เพื่อสร้างความรัก ความอบอุ่น และความ เข้าใจภายในครอบครัว ได้แก่

- มีความรัก ความเข้าใจ และดูแลเอาใจใส่กัน
- เคารพนับถือ ให้เกียรติ จริ่งใจ และเห็นคุณค่ากันและกัน
- มีสิทธิ เสรีภาพ มีการปรึกษาหารือกัน
- รู้และปฏิบัติบทบาทหน้าที่ที่ควรมีต่อกัน
- มีเวลาให้กันอย่างมีคุณค่า
- มีความเสียสละ สามัคคี ให้อภัยกัน
- มีการสื่อสารทางบวก
- มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา
- ไม่มีปัญหาความขัดแย้งรุนแรง

๒. การปลูกฝังให้มีวิถีการดำเนินชีวิตที่ดี เพื่อจะได้มีวิถีการดำเนินชีวิตที่ดีและถูกต้องโดย มีแนวทางการส่งเสริมได้แก่

^{๓๙} บรรเทิง พาพิจิตร, สังคมวิทยา, หน้า ๓๙-๔๐.

- เริ่มจากบทบาทของพ่อแม่ โดยการเป็นแบบอย่างที่ดี ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนปลูกฝังสิ่งที่ดีให้แก่ลูก เลี้ยงดู ดูแลเอาใจใส่ส่งเสริมพัฒนาการและวุฒิภาวะของลูก

- ความสัมพันธ์ โดยให้มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในครอบครัวญาติพี่น้อง และเพื่อนฝูง มีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน

- ความเข้มแข็งของบุคคล/การพึ่งพาตนเอง โดยมีพัฒนาการทางอารมณ์ สังคม และจิตใจ รู้จักเรียนรู้และปรับตัวให้สามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้ดี มีความมั่นใจในชีวิตของตน สามารถพึ่งพาตนเองได้

- สุขภาพร่างกายโดยจัดให้ มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง

- แนวคิดในการดำเนินชีวิตโดยให้ มีสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เช่น ศาสนา ยึดหลักความพอเพียงมองโลกในแง่ดี และมีวิธีการหาความสุขที่ดี การละเว้นอบายมุข เช่น สุรา เที่ยวกลางคืน การพนัน คบคนชั่ว ชู้สาว ฯลฯ

๓.การมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อไม่สร้างปัญหาให้กับตนเอง ครอบครัว และสังคม และมีส่วนร่วม ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา

- ไม่มีพฤติกรรมต่อต้าน หรือทำความเดือดร้อนให้แก่สังคม

- มีส่วนร่วมในการเกื้อหนุนสังคม/ช่วยแก้ไขปัญหาของชุมชนและสังคม

- มีความตระหนักถึงความสำคัญในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข

ครอบครัว คือ สิ่งมหัศจรรย์ที่ธรรมชาติสร้างขึ้น หากท่านมีการดำเนินชีวิตอย่างสมดุล จัดการทุกสิ่งด้วยหลักของความเป็นจริง เหมาะสมกับการใช้ชีวิตและสถานการณ์ปัจจุบัน ท่านก็จะสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข และนั่นจะเป็นอีกรากฐานหนึ่ง ที่ทำให้ครอบครัวของท่าน เต็มเปี่ยมไปด้วยความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจและ นำไปสู่ครอบครัวที่อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในที่สุด^{๕๐}

กล่าวได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวอยู่ที่สิ่งก่อให้เกิดความผูกพันกันอันเป็นสร้างบรรทัดฐานของครอบครัวหรือสังคมจะต้องปฏิบัติตามหน้าที่ในการส่งเสริมความเจริญเติบโตส่วนบุคคลของบุตร การให้ความรัก ความอบอุ่น มั่นคง ปลอดภัย การให้เสรีภาพส่วนบุคคล การแนะนำสั่งสอน การปลูกฝังนิสัยที่เอาใจใส่ในปฏิกริยาของผู้อื่น หน้าที่ในการสร้างสันติสุขภายในบ้าน การสร้างความเป็นปึกแผ่น มั่นคง ให้แก่ครอบครัว และหน้าที่ในการสร้างจุดหมายชีวิตและ

^{๕๐} สำนักส่งเสริมสถาบันครอบครัวและสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <http://www.familynetwork.or.th/node/15741> [๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๘].

แรงจูงใจซึ่งเป็นบทบาทที่สำคัญของผู้เป็นบิดามารดาอันตั้งตนเองไว้ในทางที่ถูกต้องเหมาะสมต่อการเลี้ยงดูบุตรธิดาให้มีความสามารถและจิตสำนึกรักครอบครัวและปฏิบัติตนเป็นคนดีของสังคม

๒.๔ แนวคิด และทฤษฎีบทบาท

การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การแสดงพฤติกรรมตามบทบาทหรือตำแหน่งหน้าที่^๑ บทบาทจึงถือเป็นเรื่องจำเป็นและสำคัญสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งในหน่วยงานต่างๆ จะถูกแสดงออกมาในรูปของพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก หรือลงมือปฏิบัติตามคาดหวังของผู้อื่น ตามสถานภาพ และตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่ในขณะนั้นๆ^๒ เพราะการประพฤติปฏิบัติของบุคคลตามตำแหน่งและสถานภาพในสังคมนั้นๆ ถ้าตำแหน่งหรือสถานภาพเปลี่ยนไปบทบาทก็จะเปลี่ยนตามไปด้วยและถ้าบุคคลใดในสังคมมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมมากขึ้นเท่าใด บทบาทก็จะเพิ่มขึ้นมากเท่านั้น”^๓ ที่ถูกคาดหวังสำหรับผู้ที่อยู่ในสถานภาพต่างๆ ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร^๔ ซึ่งเป็นสิ่งที่บุคคลจะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับตำแหน่งหรือหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นการแสดงพฤติกรรมตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความคาดหวังของผู้ที่มอบหมายอำนาจนั้น^๕ นอกจากนี้ยังหมายถึง การกระทำว่า ในสถานภาพหนึ่งๆ บุคคลควรจะมีบทบาทอย่างไร โดยจะมีการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญเพื่อให้ทราบว่าแต่ละบุคคลจะต้องแสดงบทบาท (Role playing) และสวมบทบาท (Role taking) อย่างไร ซึ่งการเรียนรู้บทบาทนี้จะเกิดจากการเลียนแบบและการสังเกต (Role model) จากบุคคลที่เรายึดถือ (Significant others) เพื่อจะนำมาเป็นแบบอย่างของ

^๑ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๕๒, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, ๒๕๕๖), หน้า ๖๐๒.

^๒พระมหาสุภา อุตฺโต, “บทบาทพระสงฆ์ในทศวรรษหน้า (๒๕๔๑ - ๒๕๖๐)”, วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต, (คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑), หน้า ๓๖.

^๓กมลรัตน์ หล้าสุขงษ์, จิตวิทยาสังคม, (กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๒๗), หน้า ๕๐.

^๔งามพิศ สัตย์สงวน, สังคมและวัฒนธรรมไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๗๓.

^๕ปราชญา กล้าผจญ, พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๐), หน้า ๓๓.

บทบาทแห่งตนที่จะแสดงต่อผู้อื่นในสถานการณ์ต่างๆ ในสังคมต่างๆ ที่ตนเองต้องการ”^{๔๖} ตามลักษณะการรับรู้และตามที่แสดงจริง บทบาทเป็นผลรวมของสิทธิ์และหน้าที่ เช่น บุคคลที่เป็นครู ก็ต้องประกอบพฤติกรรมในการสอนและอบรม เมื่อแสดงพฤติกรรมดังกล่าวแล้วจะเป็นไปตามที่สังคมคาดหวังหรือไม่ก็ตาม^{๔๗} หากพิจารณาการแสดงบทบาทนั้นมี ๒ นัย คือ ทางด้านโครงสร้างบทบาทเป็นตำแหน่งทางสังคมที่มีชื่อเรียกต่างๆ กันแสดงบทบาทโดยคุณสมบัติและกิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้นๆ ส่วนทางด้านการแสดงบทบาท หรือการมีปฏิสัมพันธ์ (Social Structure) บทบาทเป็นผลต่อเนื่องที่เกิดจากแบบแผนการกระทำของบุคคลที่ได้เรียนรู้จากสถานการณ์ในสังคม^{๔๘}

ลักษณะการแสดงออกตามบทบาทแบ่งออกเป็น ๕ ประเภท ได้แก่

๑. บทบาทที่กำหนด หมายถึง บทบาทที่สังคม กลุ่ม หรือองค์กรกำหนดไว้ว่าเป็นรูปแบบของพฤติกรรมประจำตำแหน่งต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคม กลุ่ม หรือองค์กรนั้นๆ

๒. บทบาทที่ผู้อื่นคาดหวัง หมายถึง บทบาท หรือรูปแบบของพฤติกรรมที่คนอื่น (ผู้เกี่ยวข้อง) คาดหวังว่าผู้อยู่ในตำแหน่งจะถือปฏิบัติ เช่น นักเรียนคาดหวังว่าครูจะช่วยอธิบายปัญหาข้อข้องใจเกี่ยวกับบทเรียนให้กับตน เป็นต้น บทบาทนี้มักจะสอดคล้องกับบทบาทที่กำหนด

๓. บทบาทตามความคิดของผู้อยู่ในตำแหน่ง หมายถึง รูปแบบของพฤติกรรมที่บุคคลผู้อยู่ในตำแหน่งคิด และเชื่อว่าเป็นบทบาทของตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่

๔. บทบาทที่ปฏิบัติจริง หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้อยู่ในตำแหน่งได้ปฏิบัติ หรือแสดงออกมาให้เห็น ซึ่งมักเป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับบทบาทตามความคิดของเจ้าตัวผู้อยู่ในตำแหน่ง

๕. บทบาทผู้อื่นรับรู้ หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมที่ผู้อื่นได้รับทราบเกี่ยวกับการปฏิบัติบทบาทของผู้อื่นในตำแหน่ง^{๔๙}

^{๔๖} พูนทรัพย์ สิทธิพรหม, *บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนากับการเข้าร่วมโครงการแผ่นดินทองของชาวบ้านห้วยยาง*, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖), หน้า ๖๐.

^{๔๗} สงวน สุทธิเลิศอรุณ, *ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรพัฒนาพานิชย์, ๒๕๔๗), หน้า ๖๘.

^{๔๘} ประเสริฐ แยมกลิ่นฟูง, *สถานภาพและบทบาท*, (กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖), หน้า ๑๘.

^{๔๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓ - ๒๔.

แนวคิดทฤษฎีบทบาท (Role Theory) มีส่วนช่วยให้สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมมนุษย์ได้ ดังนั้นสมาชิกทุกคนในสังคมจึงควรที่จะเรียนรู้บทบาทของกันและกัน บุคคลจะแสดงบทบาทหน้าที่ของตนเองได้ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพบทบาทที่ได้รับมาตามข้อตกลงของสังคมอย่างน้อย ๓ ประการ คือ

๑. บทบาท หมายถึง บรรทัดฐาน (Norm) ความคาดหวัง ข้อห้าม ความรับผิดชอบซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดไว้ บทบาทตามความหมายนี้ คำนึงถึงตัวบุคคลน้อยที่สุดแต่มุ่งไปที่การชี้หน้าที่อันควรกระทำ

๒. บทบาท หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งที่จะคิด และทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้นๆ

๓. บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่มี จะกระทำโดยให้สัมพันธ์กับโครงสร้างของสังคมหรือกล่าวอีกในหนึ่งก็คือ แนวทางอันบุคคลที่พึงกระทำเมื่อตนดำรงตำแหน่งนั้นๆ นั้นเอง^{๕๐}

บทบาทเป็นลักษณะพฤติกรรมที่กำหนด และยังได้แบ่งหน้าที่ออกเป็น “บทบาทในอุดมคติ” (Ideal Role) หรือบทบาทของผู้ดำรงตำแหน่ง อารมณ์ขณะแสดงบทบาท และอุปกรณ์ของผู้ดำรงตำแหน่งที่มีอยู่ ปฏิกริยาของผู้เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามได้สรุปฐานะตำแหน่ง และบทบาททางสังคมไว้ดังนี้

๑. มีสถานภาพ (Status) อยู่จริงในสังคม และมีอยู่ก่อนตัวตนจะเข้าไปครอง
๒. มีบทบาทที่ควรจะเป็นอยู่แต่ละตำแหน่ง
๓. วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีในสังคมนั้นๆ เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการกำหนดฐานะตำแหน่ง และบทบาทที่ควรจะเป็น
๔. ฐานะ ตำแหน่งแต่ละบทบาทนั้น ได้มาจากการขัดเกลาทางสังคม (Socialization)
๕. บทบาทที่ควรจะเป็นนั้นไม่แน่นอนเสมอไปว่าจะเหมือนกัน พฤติกรรมที่เป็นจริงของคนที่ครองฐานะตำแหน่ง เพราะพฤติกรรมจริงเป็นผลของปฏิกริยาของคนที่ครองตำแหน่งที่มีบทบาทที่ควรจะเป็นบุคลิกภาพของตนเอง และคนอื่นที่เข้าร่วมพฤติกรรมและเครื่องกระตุ้นที่อยู่ในเวลา และสถานที่ที่เกิดจากการติดต่อทางสังคม^{๕๑}

ทฤษฎีบทบาทได้กำหนดปรัชญาที่น่าสนใจไว้ว่า ชีวิตสังคมถูกสร้างขึ้นมาจากคนแต่ละคนในสังคมล้วนมีตำแหน่งทางสังคมทั้งสิ้น เช่น ในฐานะลูกน้อง คู่ครอง พ่อแม่ หัวหน้าและลูกน้อง เป็นต้น

^{๕๐}D.J. Role Levinson, *Personality and Social Structure in the Organization Setting* : *Selected Reading and Projects in Social Psychology*, (New York : Random House, 1971), p.11.

^{๕๑}จิตยา สุวรรณชฎ, *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาสังคม*, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์การศึกษา นโยบายสาธารณสุขมหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๗), หน้า ๖๐.

ในฐานะที่สังคมได้กำหนดบทบาทเพื่อปัจเจกชน แต่ละคนจะได้ปฏิบัติให้สอดคล้องกับโครงสร้างทางสังคมที่วางไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแบบที่เป็นบทบาท ผู้กระทำ ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้โดยบทบาทที่เป็นตัวแบบ ได้ชี้ถึงวิถีทางเพื่อกระทำบางสิ่งบางอย่างที่ถูกต้อง ซึ่งบิดเดิล (Biddle) ได้กล่าวถึงทฤษฎีบทบาทว่ามีลักษณะสำคัญ ๗ ประเด็นดังนี้^{๕๒}

๑. ทฤษฎีว่าด้วยบทบาทในการทำงาน (Functional Role Theory) ทฤษฎีนี้มุ่งต่อบทบาทหรือพฤติกรรม อันเป็นลักษณะของบุคคลผู้ที่มีตำแหน่งทางสังคมภายในระบบสังคมที่มั่นคง

๒. ทฤษฎีบทบาทที่เป็นปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์ (Symbolic Interaction Role Theory) ทฤษฎีนี้มุ่งไปที่บทบาทของผู้กระทำแต่ละคนวิวัฒนาการของบทบาทต่างๆ โดยอาศัยปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และวิธีการที่ผู้กระทำทางสังคมเข้าใจ โดยตีความหมายของพฤติกรรมเหล่านั้น

๓. ทฤษฎีบทบาทโครงสร้าง (Structural Role Theory) ทฤษฎีนี้มุ่งต่อโครงสร้างทางสังคมหรือตำแหน่งโครงสร้างทางสังคมที่ได้แบ่งพฤติกรรมที่กำหนดไว้เป็นแบบเดียวกัน ซึ่งมุ่งต่อตำแหน่งทางสังคมอื่นๆ ในโครงสร้าง

๔. ทฤษฎีบทบาทขององค์กร (Organization Role Theory) ทฤษฎีนี้มุ่งต่อบทบาทต่างๆ ที่มาด้วยกันกับตำแหน่งหน้าที่ทางสังคม ที่ยึดถือเป็นอันเดียวในระบบสังคมที่วางไว้ก่อนเป็นระบบที่มุ่งงาน และมีการจัดลำดับขั้นไว้เป็นอย่างดี

๕. ทฤษฎีว่าด้วยบทบาทของความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Role Theory) ทฤษฎีนี้มุ่งถึงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทที่คาดหวังกับพฤติกรรม

๖. ทฤษฎีบทบาทของราล์ฟลินตัน (Ralphinton's Role Theory) ได้กล่าวว่าตำแหน่งหรือสถานภาพเป็นผู้กำหนดบทบาท เช่น บุคคลที่มีตำแหน่งเป็นครูต้องแสดงพฤติกรรมเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูกศิษย์

๗. ทฤษฎีบทบาทของแนเดล (Nadel's Role Theory) ได้กล่าวว่า บทบาทคือส่วนประกอบที่ส่งผลต่อพฤติกรรม ๓ ลักษณะ คือส่วนประกอบที่ส่งเสริมบท เช่น ครู ต้องพูดเก่งหรือมีอารมณ์ขัน ส่วนประกอบที่มีผลสำคัญต่อบทบาทและชาติมิได้ เช่น เป็นแพทย์ต้องรักษาคนไข้ และส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมาย เช่น ครูต้องเป็นสมาชิกคุรุสภาโดยกำหนดให้เป็นสมการได้ดังนี้

^{๕๒} ประพันธ์ อัมพันธ์ประสิทธิ์, **จิตวิทยาสังคม**, (สงขลา : ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๔), หน้า ๕๑.

$$P = f(a,b,c\dots)$$

ถ้ากำหนดให้

P คือ บทบาท

a คือ ส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท

b คือ ส่วนประกอบที่มีผลต่อบทบาทและขาดมิได้

c คือ ส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมาย

จากสมาการอธิบายได้ว่า บทบาทจะต้องประกอบด้วยส่วนประกอบหลายๆ ส่วนอย่างน้อย สาระสำคัญที่ควรทำความเข้าใจ คือ ทฤษฎีบทบาทของโฮมันน์ (Homan's Role Theory) ได้กล่าวว่า บุคคลจะเปลี่ยนบทบาทไปตามตำแหน่งเสมอ เช่น ตลอดกลางวันแสดงบทบาทสอนหนังสือ เพราะมีตำแหน่งเป็นครูสอน ตอนเย็นแสดงบทบาทเรียนหนังสือ เพราะมีตำแหน่งเป็นนิสิตภาคสมทบ เป็นต้น ทฤษฎีบทบาทของพาร์สัน (Parson's Role Theory) กล่าวว่าไว้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในสังคมทำให้มนุษย์ต้องเพิ่มบทบาทของตน เช่น บุคคลที่มีเพื่อนมากก็ต้องแสดงบทบาทมากขึ้นเป็นเงาตามตัว ทฤษฎีบทบาทของเมอร์ตัน (Merton's Role Theory) ได้กล่าวไว้ว่า บุคคลแต่ละคนจะต้องมีตำแหน่งและบทบาทควบคู่กันไปซึ่งไม่เหมือนกัน บทบาทจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับทักษะของสังคมที่เขาสังกัดอยู่ตลอดจนลักษณะของบุคคลในสังคมนั้น ทฤษฎีบทบาทของกู๊ด (Good's Role Theory) กล่าวว่าไว้ว่า บทบาท คือ แบบแผนของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของแต่ละบุคคลและบทบาทดังกล่าวควรเป็นไปตามข้อตกลงที่มีต่อสังคมนั้นๆ ทฤษฎีบทบาทของกัสคิน (Guskin's Role Theory) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมของแต่ละบุคคลแต่ละคนคือผลที่ได้จากตำแหน่งทางสังคมของเขานั่นเอง และทฤษฎีบทบาทจัดเป็นข้อตกลงประการแรกที่สถาบันต่างๆ ในสังคมคาดหวังว่าบุคคลที่ได้รับตำแหน่งต่างๆ ควรปฏิบัติอย่างไรบ้าง

บทบาทว่ามีลักษณะสำคัญ ๗ ประเด็นสรุปแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังและการแสดงบทบาท บทบาทที่คาดหวังแบ่งได้เป็น ๓ ลักษณะ ดังนี้ ๑. บทบาทที่เป็นจริง (Actual Role) เป็นบทบาทที่เจ้าของสถานภาพแสดงจริง ซึ่งอาจจะเป็นบทบาทหน้าที่ที่สังคมคาดหวัง หรือบทบาทที่ตนคาดหวัง หรืออาจไม่เป็นบทบาทที่ตนหรือสังคมคาดหวังก็ได้ ๒. บทบาทตามความคาดหวัง (Expected Role) เป็นบทบาทหน้าที่ที่ผู้อื่นคาดหวัง เจ้าของควรมีบทบาทเช่นไร และ ๓. บทบาทตามลักษณะการรับรู้ (Perceived Role) เป็นบทบาทหน้าที่ที่เจ้าของสถานภาพรับรู้ว่าจะมีบทบาทเช่นไร นอกจากนี้ บทบาทของบุคคลว่าขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑. บทบาทที่สังคมคาดหวัง (Role expectation) คือบทบาทที่สังคมคาดหวังให้บุคคลปฏิบัติตามความคาดหวังที่กำหนดโดยกลุ่มสังคมและโดยสถานภาพที่บุคคลนั้นๆ ครองอยู่

๒. การรับรู้บทบาท (Role conception) คือ การที่บุคคลรับรู้ในบทบาทของตนเองว่า ควรจะมีบทบาทอย่างไร และสามารถจะมองเห็นบทบาทของตนเองได้ ตามการรับรู้ที่ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับความต้องการของบุคคลนั่นเอง โดยการรับรู้ในบทบาทและ ความต้องการของบุคคลย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ตลอดจนเป้าหมายในชีวิตและค่านิยมของบุคคลที่สวมบทบาทนั้น

๓. การยอมรับบทบาทของบุคคล (Role acceptance) จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีความสอดคล้องกับบทบาทตามความคาดหวังของสังคม และบทบาทที่ตนรับอยู่ การยอมรับบทบาทเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจในบทบาท และการสื่อสารระหว่างสังคมและบุคคลนั้น ทั้งนี้ก็เพราะว่าบุคคลอาจไม่ได้ยินดียอมรับบทบาทเสมอไป แม้ว่าจะได้รับการคัดเลือกจากสังคมให้รับตำแหน่ง และมีบทบาทหน้าที่ปฏิบัติตาม เพราะถ้าหากบทบาทที่ได้รับนั้นทำให้ได้รับผลเสียหายหรือเสียผลประโยชน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าขัดแย้งกับความต้องการ (Role conflict) หรือค่านิยมของบุคคลนั้น ผู้ครองตำแหน่งอยู่ก็พยายามหลีกเลี่ยงบทบาทนั้นไม่ยอมรับบทบาทนั้น

๔. การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของบุคคล (Role performance) เป็นบทบาทที่เจ้าของสถานภาพแสดงจริง (Actual role) ซึ่งอาจจะเป็นการแสดงบทบาทตามที่สังคมคาดหวังหรือเป็นการแสดงบทบาทตามการรับรู้ และตามความคาดหวังของตนเอง การที่บุคคลใดจะปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้เพียงใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับระดับการยอมรับบทบาทนั้นๆ ของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้นอยู่ เนื่องจากความสอดคล้องกับบทบาทตามความคาดหวังของสังคมและการรับรู้บทบาทของตนเอง^{๕๓}

บทบาทของมนุษย์ที่แสดงออกมาอาจจะมีหลายรูปแบบแต่หากมองถึงเป้าหมายจะพบว่าจะมีลักษณะ ๓ ประการ ได้แก่ ๑. Psychosomatic Role บทบาทที่มีพฤติกรรมสัมพันธ์กับต้องการพื้นฐานทางชีวภาพ ตามเงื่อนไขของวัฒนธรรม และเป็นบทบาทที่ผู้แสดงไม่รู้ตัว (Unconscious) ๒. Psychodramatic Role บทบาทที่ปัจเจกบุคคลแสดงพฤติกรรมตามความคาดหวังเจาะจงตามบริบทเฉพาะสังคม และ๓. Social Role บทบาทที่ปัจเจกบุคคลปฏิบัติตามความคาดหวังทั่วไป ตามแบบประเพณีสังคม^{๕๔} ด้านพฤติกรรมผู้นำด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal) ประกอบด้วยบทบาทด้านการเป็นสัญลักษณ์ขององค์การบทบาทในฐานะผู้ประสานงานและบทบาทของหัวหน้างาน ด้านพฤติกรรมเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารขององค์การ (Information) เป็นเรื่องเกี่ยวกับบทบาททางด้านการตรวจสอบ

^{๕๓}Allport, Gordon, **Personality : A Psychological Interpretation**, (New York : Holt,1973), pp.181-184.

^{๕๔}Jacob Moreno, อ้างใน Jonathan H.Turner, **The Structure of Sociological theory**, (California: wadsworth Publishing company,1991), p.25.

ติดตามบทบาทด้านการเผยแพร่ข้อมูลและบทบาทในฐานะโฆษกของหน่วยงาน และด้านพฤติกรรมของผู้นำในด้านการตัดสินใจ (Decision-Making) เป็นบทบาทที่สำคัญ ๔ ด้านที่ผู้นำจะต้องปฏิบัติคือบทบาทในฐานะผู้ประกอบการบทบาทของผู้จัดสรรทรัพยากรบทบาทของผู้พิทักษ์และบทบาทในฐานะนักเจรจาต่อรอง^{๕๕}

กล่าวได้ว่า แนวคิด และทฤษฎีบทบาทจะเป็นการทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การแสดงพฤติกรรมตามบทบาทหรือตำแหน่งหน้าที่ของตนเองตามสังคมคาดหวังหรือต้องการไม่ว่าจะบุคลากรจะเป็นใครย่อมจะต้องมีบทบาทในการแสดงตนเองสู่สายตาแก่สังคมพร้อมกับเงื่อนไขทางบรรทัดฐานที่ถูกกำหนดขึ้นมาด้วยสังคมในลักษณะของพฤติกรรมเพื่อตอบสนองต่อความคาดหวังนั้นๆ ซึ่งหากมองในเชิง แนวคิด ทฤษฎีในลักษณะของบทบาทและพฤติกรรมจะสามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้เพื่อการยอมรับและทำให้กลมกลืนในส่วนของสังคมซึ่งจะมีความแตกต่างกับสถานภาพที่มีจะเปลี่ยนแปลงไม่ได้ เช่น สถานภาพเป็นพ่อเป็นแม่จะยกเลิกมิได้ เป็นต้น ดังนั้น บทบาทจะมีลักษณะใน ๓ ประการ ได้แก่ บทบาทที่เป็นจริง บทบาทตามความคาดหวัง และบทบาทตามลักษณะการรับรู้ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของบุคคลในสังคม จึงกล่าวได้ว่านโยบายทางการบริหารจะต้องมีส่วนช่วยให้เกิดการพัฒนาบทบาทของบุคคลในสถาบันครอบครัวไม่ว่าการพัฒนาบทบาทของบิดามารดา และบุตรธิดาก็ตามย่อมทำให้เกิดความคาดหวังของสังคมว่าจะสามารถทำให้สมาชิกในสังคมถูกหล่อหลอมไปด้วยพฤติกรรมที่เหมาะสม

๒.๕ พื้นที่การวิจัย

จังหวัดเลย ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ.๒๓๙๖ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ พระองค์ทรงเห็นว่าผู้คนในแขวงต่าง ๆ มีจำนวนมากขึ้น สมควรยกฐานะขึ้นเป็นเมือง จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้พระยาทำนายน้ำออกสำรวจว่าควรที่จะจัดตั้งเมืองขึ้นที่ใด ทรงเห็นว่า บ้านแฮ่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำหมาน และแม่น้ำเลย มีภูมิประเทศเหมาะสมพอที่จะจัดตั้งเป็นเมืองได้ จึงทรงจัดตั้งเมืองโดยเรียกชื่อตามแม่น้ำว่า เมืองเลย มี ๓ อำเภอ คือ อำเภอกุดป่อง อำเภอท่าลี่ และอำเภอวังสะพุง ต่อมาได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติท้องที่ เปลี่ยนแปลงการปกครองจากเดิมมาเป็นเทศาภิบาล โดยแบ่งเป็นมณฑล เมืองตำบล หมู่บ้าน ที่ตั้งเมืองเรียกว่า อำเภอกุดป่อง เป็นตำบลในเขตเทศบาล ต่อมายกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตามพระราชกฤษฎีกาเมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๔๗๙ มีเนื้อที่ ๕.๐๖ ตร.กม. ต่อมาได้ขยายความเจริญออกไปรอบนอกเขตเทศบาล มีอาคารพาณิชย์ โรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น และที่อาศัยของประชาชน

^{๕๕} MintzbergH, *The Nature of Managerial Work*, (Harper Row,1973), p. 12.

หนาแน่นขึ้น จึงขออนุมัติขยายพื้นที่ของเทศบาลเป็น ๑๒.๔๑ ตร.กม. และตราพระราชกฤษฎีกาประกาศ ในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่มที่ ๙๘ ตอนที่ ๔๑ ลงวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๒๔ โดยมี นายสิน ศาสตร์สุนทร เป็นนายกเทศบาลมนตรีคนแรก

เทศบาลเมืองเลยตั้งอยู่บริเวณสวนสาธารณะกุดป่อง ถนนเจริญ ตำบลกุดป่อง อำเภอเมือง จังหวัดเลย ในที่ดินราชพัสดุ มีเนื้อที่ ๓ ไร่ ๒๒ งาน อยู่ห่างจากศาลากลางประมาณ ๑.๕ กิโลเมตร ในเขตเทศบาลมีแม่น้ำเลยไหลผ่าน คือ แม่น้ำเลย แม่น้ำหมาน ปัจจุบันมีชุมชนทั้งหมด ๔๙ ชุมชน ประชาชน ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และค้าขายเป็นส่วนใหญ่มีอาณาเขต ดังนี้ ทิศเหนือ ติดกับองค์การบริหาร ส่วนตำบลเมือง ทิศตะวันออก ติดกับองค์การบริหารส่วนตำบลชัยพฤกษ์ ทิศใต้ติดกับเทศบาลตำบลนา อาน และทิศตะวันตกติดกับองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำหมาน

การบริหารจัดการเพื่อสร้างสถาบันความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมือง เลยจะใช้กลไกการทำงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลกุดป่อง ซึ่งศูนย์พัฒนาครอบครัวใน ชุมชน คือ องค์กรภาคประชาชนที่มาจากตัวแทนกลุ่มหรือองค์กรในชุมชนที่อาสาสมัครมาร่วมกันดูแล ป้องกันและแก้ไขปัญหาครอบครัวในชุมชนที่มีการบริหารจัดการในรูปของคณะกรรมการศูนย์พัฒนา ครอบครัวในชุมชนโดยมีเครือข่ายกลุ่มครอบครัวเป็นสมาชิกและอยู่ในความดูแลและสนับสนุนของ เทศบาลจะทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในหมู่บ้าน ช่วยในการสำรวจข้อมูล วางแผน และประสาน ความร่วมมือจากหน่วยงานราชการ องค์กรท้องถิ่น องค์กรเอกชน และองค์กรภาคประชาชน เพื่อแก้ไข ปัญหาที่เกี่ยวกับครอบครัว โดยคณะกรรมการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนจะมาจากคัดเลือกของ ประชาชนตามกระบวนการประชาคมชุมชน

ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการเสริมสร้างสถาบันครอบครัวใน ชุมชนและเป็นศูนย์ที่ให้คำปรึกษาและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวให้แก่ประชาชนโดย ดำเนินงานมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีให้แก่สมาชิกในครอบครัวซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบใหญ่ ๆ ๓ ประการ ได้แก่

๑. สำรวจปัญหาด้านครอบครัวในพื้นที่รับผิดชอบ จัดทำข้อมูลเพื่อให้ทราบว่า แต่ละ ชุมชนมีกลุ่มบุคคลเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด เพื่อศูนย์พัฒนา ครอบครัวในชุมชนจะได้ส่งข้อมูลมายังเทศบาลเพื่อร่วมกันกำหนดวางแผนในการจัดทำกิจกรรมตาม โครงการให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

๒. เฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาด้านครอบครัว โดยศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน จะทำหน้าที่ในการวางแผนเพื่อจัดทำกิจกรรมด้านการพัฒนาครอบครัวที่สอดคล้องกับความต้องการของ

กลุ่มเป้าหมาย เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ให้แก่สมาชิกครอบครัวในหมู่บ้านและเฝ้าระวังปัญหาอาเสพติดและความรุนแรงในครอบครัว เช่น

๒.๑ ประสานงานกับเทศบาลเมืองเลย ให้ความช่วยเหลือ สงเคราะห์ตามหลักเกณฑ์ของทางราชการ

๒.๒ จำนวนสมาชิกครอบครัวที่มีเด็กเล็ก (อายุแรกเกิด-๖ ปี) จะจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครองด้านวิธีการเลี้ยงดูเด็กเล็ก กิจกรรมส่งเสริมบทบาทพ่อแม่และผู้ปกครอง กิจกรรมให้ความรู้แก่คู่สมรสด้านการสร้างสายสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัว

๒.๓ จำนวนครอบครัวที่มีเยาวชน (อายุ ๑๕-๒๕ ปี) ก่อนวัยสมรสจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่เยาวชนด้านครอบครัวเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการมีครอบครัว กิจกรรมให้ความรู้แก่พ่อแม่ และผู้ปกครองในบทบาทการเลี้ยงดูบุตรหลานที่เป็นวัยรุ่น

๒.๔ จำนวนครอบครัวที่มีการหย่าร้างมาก จัดกิจกรรมฝึกอบรมด้านอาชีพเพื่อให้พึ่งตนเองได้ในด้านเศรษฐกิจ

๒.๕ จำนวนครอบครัวที่ต้องดูแลคนพิการ จัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการดูแล และช่วยเหลือผู้พิการที่ถูกต้อง

๒.๖ จำนวนครอบครัวผู้สูงอายุอยู่ตามลำพัง จัดกิจกรรมให้ความรู้ด้านการดูแลผู้สูงอายุด้านสุขอนามัยของผู้สูงอายุ ด้านการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ

๓. การพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวโดยการให้ศูนย์พัฒนาครอบครัวเป็นผู้ริเริ่มจัดทำกิจกรรมหรือให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษาแก่ประชาชนในหมู่บ้านตามผลการสำรวจข้อมูลเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกในครอบครัวต่าง ๆ ภายในหมู่บ้านมีสัมพันธภาพที่ดี เกิดความรักใคร่สมานฉันท์ รู้จักวิธีการสื่อสารภายในครอบครัวที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนสมาชิกในครอบครัวมีความเอื้อเฟื้อและดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกันที่จะนำไปสู่ครอบครัวที่เข้มแข็งต่อไป

เทศบาลเมืองเลยได้นำแผนยุทธศาสตร์ครอบครัวจังหวัดเลยมาปรับใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยซึ่งแผนยุทธศาสตร์ครอบครัวจังหวัดประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพัฒนาส่งเสริมศักยภาพครอบครัว จัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้เรื่องบทบาทหน้าที่ของบุคคลในครอบครัว หากบุคคลในครอบครัวรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองแล้ว ครอบครัวก็จะเกิดความเข้มแข็ง

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างหลักประกันความมั่นคงของครอบครัว จัดกิจกรรมให้ความรู้ เรื่องการออม เพราะเป็นการสร้างหลักประกันของครอบครัวให้เป็นอย่างมาก สามารถนำเงินที่ออมมาใช้ ในยามฉุกเฉิน

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การป้องกันและคุ้มครองสัมพันธภาพในครอบครัว จัดกิจกรรมให้ความรู้ ด้านกฎหมายครอบครัว เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.๒๕๔๖ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การส่งเสริมกลไกการทำงานด้านครอบครัว จัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพ คณะทำงานด้านครอบครัวและสร้างเครือข่ายการทำงานด้านครอบครัวในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองเลย

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เพื่อสถาบันครอบครัว จัดทำสื่อสำหรับ ครอบครัวให้ได้เรียนรู้และทราบปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ซึ่งเป็นการรับรู้ปัญหาและรู้จักการ ป้องกันไว้ก่อน

นอกจากนี้ยังมีนโยบายการบริหารของเทศบาลเมืองเลยที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว ได้แก่ “นโยบายเกี่ยวกับด้านสาธารณสุข สังคมและส่งเสริมคุณภาพชีวิต” และ “นโยบายการพัฒนาการศึกษา ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น” ได้ตั้งงบประมาณเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวซึ่งมีแผน กิจกรรมโครงการ^{๕๖} ดังนี้

๑. โครงการฝึกอบรมพัฒนาครอบครัวในชุมชนจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท
๒. โครงการฝึกอบรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตและศักยภาพผู้สูงอายุจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท
๓. โครงการฝึกอบรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการจำนวน ๖๐,๐๐๐ บาท
๔. โครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท
๕. โครงการส่งเสริมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท
๖. โครงการส่งเสริมกิจกรรมค่ายพัฒนาเด็กและเยาวชนจำนวน ๑๕,๔๘๐ บาท
๗. โครงการจัดกิจกรรมวันพ่อ จำนวน ๖๐,๐๐๐ บาท
๘. โครงการจัดกิจกรรมวันแม่ จำนวน ๖๐,๐๐๐ บาท
๙. โครงการแห่เทียนเข้าพรรษาจำนวน ๔๑๗,๕๔๙ บาท
๑๐. โครงการเข้าวัดไหว้พระรักษาศีลเจริญภูวนาในเทศบาลจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท

^{๕๖} สำนักงานเทศบาลเมืองเลย, รายงานกิจการประจำปี ๒๕๕๗, (เลย : เทศบาลเมืองเลย, ๒๕๕๗), หน้า๓๒-๔๕.

๑๑. อื่น ๆ ฯลฯ

กิจกรรมโครงการที่กล่าวมาทั้งหมดแม้ว่าเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่เทศบาลเมืองเลยมีหน้าที่ในการรับผิดชอบในการสร้างสถาบันครอบครัวแต่ก็ยังมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณและกลุ่มเป้าหมายที่ยังไม่ครอบคลุมประชาชนอย่างเพียงพอ รวมทั้งพื้นที่รับผิดชอบมีมากถึง ๔๙ ชุมชน มีประชากรทั้งหมด ๒๒,๐๔๘ คน ทำให้เห็นว่า การดำเนินยังคงต้องมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้รับประโยชน์มากขึ้น อีกทั้ง เจ้าหน้าที่ฝ่ายที่รับผิดชอบยังมีไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติในพื้นที่ทำให้เกิดสภาพปัญหาทางครอบครัวเกิดขึ้นในบางปัญหา อีกทั้ง การดำเนินงานของเทศบาลเมืองมุ่งให้ความรู้เกี่ยวกับครอบครัวซึ่งยังไม่สามารถชี้แจงให้เกิดความเข้มแข็งได้ในทางปฏิบัติมากนักเพราะเทศบาลมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองที่อาจจะจัดกิจกรรมโครงการที่ส่งผลต่อการละเมิดสิทธิของประชาชนจึงได้แต่เพียงกระตุ้นเตือนไปยังครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยเท่านั้น

เขตเทศบาลเมืองเลย เลย จังหวัดเลย มีจำนวนประชากร ณ ปัจจุบันมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น ๒๒,๐๔๘ คน แยกเป็น ชาย ๑๑,๐๕๒ คน หญิง ๑๐,๙๙๖ คน แบ่งออกเป็น ๔๙ ชุมชน (ข้อมูลจาก งานทะเบียนราษฎร์ เทศบาลเมืองเลย เมื่อเดือน พฤษภาคม ๒๕๕๘) ได้แก่

๑. ชุมชนหนองผักก้าม ๑ และ ๒ จะมี ๖ คุ่ม คือ คุ่มโรงเรียนมหาไถ่ คุ่มโรงเรียนเทศบาล ๕ คุ่มซอยมะขามหวาน คุ่มตลาดหนองผักก้าม คุ่มวัดศรีวิชัย คุ่มโรงเรียนอนุบาลชื่นจิต และคุ่มแขวงทาง มีประชากรทั้งหมดจำนวน ๓, ๑๖๕ คน จะเป็นชุมชนขนาดใหญ่ซึ่งเป็นลักษณะของหนองน้ำมีผักก้าม ขึ้นอยู่ตามชายน้ำลำต้นจะสูงราวประมาณ ๓๐ เมตร ใบคล้ายต้นก้ามปูสามารถรับประทานได้ ปัจจุบันมี วัดธรรมยุติกาย ๑ วัด โบสถ์โรมันแคทอลิก ๑ แห่ง โรงเรียนมหาไถ่ศึกษาเลย ๑ แห่ง โรงเรียนหทัยคริสเตียน ๑ แห่ง โรงเรียนหนองผักก้ามเทศบาล ๕ และสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่จังหวัดเลย ๑ แห่ง ประชาชนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพรับราชการ ค่าขาย รับจ้างทั่วไป พนักงานและลูกจ้างหน่วยงานราชการ เกษตรกรรม และภาคบริการอื่น ๆ อีกจำนวนมาก รวมทั้งข้าราชการบำนาญจะอาศัยอยู่จำนวนมาก

๒. ชุมชนนาหนองท่าแพ ๑ และ ๒ จะมี ๕ คุ่ม คือ คุ่มมูลนิธิสว่างศีรีธรรม คุ่มบ่อนไก่เก่า คุ่มกองร้อย นพ. คุ่มชลประทาน คุ่มเลยพิทย-ท้ายเหมือง มีประชากรทั้งหมดจำนวน ๑,๙๓๑ คน ตั้งอยู่ริมทางหลวงไปหล่มสัก-เพชรบูรณ์ เดิมมีโรงเลื่อยสยามพนาพรณ ต่อมาเป็นตั้งของมูลนิธิสว่างศีรีธรรม และต่อมาก็เป็นศาลบรรพชนของคนไทยเชื้อสายจีน ต่อมากรมชลประทานเข้าไปตั้งโครงการชลประทาน ห้วยน้ำหามานขึ้นจนได้สร้างอ่างเก็บน้ำ ก่อผลดีต่อประชาชนอย่างมาก มีวัดสามัคคีบุรีเลยฝั่งขวาของห้วยน้ำหามาน และเชิงเข่ากรมชลประทานได้พัฒนาเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจมีระยะทางห่างจากตัวเมือง

ประมาณ ๒ กิโลเมตร ประชาชนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพค้าขาย รับราชการ รับจ้าง จักสาน จัดทำขา
ใบหม่อน และเกษตรกรรม

๓. ชุมชนนาเขิน ๑ และ ๒ จะมี ๗ คຸ້ม คือ คຸ້มชอยชวงค์ คຸ້มศาลากลาง คຸ້มสะพานนาเขิน
คຸ້มประปา คຸ້มสมาคมพ่อค้า คຸ້มไฟฟ้า และคຸ້มป่าไม้ มีประชากรทั้งหมดจำนวน ๓,๘๓๐ คน ซึ่งเมื่อก่อน
เป็นพื้นที่ลุ่ม เมื่อฝนตกน้ำจึงไม่ขัง จึงทำให้ดินแห้งแล้ง ไม่ค่อยได้ทำนาเต็มที่มากนัก ชาวบ้านจึงเรียกว่า
นาเขิน ซึ่งเป็นลำน้ำเล็ก ๆ เป็นที่เลี้ยงชีพครอบครัวของตนเพราะลำน้ำเต็มไปด้วย ปู ปลา นานาชนิด แต่
เมื่อบ้านเมืองเจริญเติบโตขึ้น กลายเป็นชุมชนที่ค่อนข้างจะหนาแน่นไปด้วยประชาชนที่เข้ามาสร้าง
บ้านเรือนและ ตึกต่าง ๆ พร้อมกับภาคธุรกิจจึงเป็นชุมชนขนาดใหญ่มาก และเป็นที่ตั้งของสำนักงานต่าง
ๆ บริษัทเอกชน หน่วยงานราชการ สถานีวิทย์ โรงแรม คลินิก บริษัทรถยนต์ สถานบันเทิง และอื่น ๆ อีก
มากมาย เป็นต้น ประชาชนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพ ค้าขาย รับราชการ รับจ้าง และภาคการบริการ
ต่าง ๆ

๔. ชุมชนบ้านตัวจะมี ๖ ชุมชน ได้แก่ ชุมชนตัวตลาดเย็น จะมี ๒ คຸ້ม คือ คຸ້มจวนผู้ว่า และ
คຸ້ม ขส. มีประชากรทั้งหมดจำนวน ๑,๔๐๘ คน ชุมชนตัวเทคนิคจะมี ๒ คຸ້ม คือ คຸ້มชอยอินคำดี และ
คຸ້มศาลเจ้าบ้าน มีประชากรทั้งหมดจำนวน ๘๖๗ คน และชุมชนตัวโรงเรียนเทศบาล ๒ จะมี ๒ คຸ້ม คือ
คຸ້มไพบรณีย์ และคຸ້มโรงซ่อม มีประชากรทั้งหมดจำนวน ๑,๒๓๓ คน ตั้งอยู่บริเวณหมู่บ้านที่มีต้นตัว หรือ
ผักตัว จำนวนมาก ชาวบ้านเรียกว่า เป็นป่าตัว จึงเกิดวัฒนธรรมที่หลากหลายในชุมชนบ้านตัวจึงมี
เรื่องราวความเป็นมาของหมู่บ้านค่อนข้างจะยาวนานทั้ง ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษา ภูมิศาสตร์ ภูมิ
ประเทศ สิ่งก่อสร้าง สถานที่สำคัญต่าง ๆ เป็นต้น ยุคแรกมีเพียง ๒ หลังคาเรือนต่อมามีคนย้ายเข้ามา
ก่อตั้งบ้านเรือนมากขึ้นจึงได้แยกออกเป็นชุมชนต่าง ๆ เพราะมีการตัดถนนหนทางหลายสาย ประชาชน
ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพ รับราชการ ค้าขาย สถานบริการต่าง ๆ เกษตรกรรม รับจ้าง หอพัก และธุรกิจ
ส่วนตัว

๕. ชุมชนตลาดสดใหม่จะมี ๔ คຸ້ม คือ คຸ້มหนองชุมแสง คຸ້มตลอดเช้า คຸ້มอาชีพศึกษา และคຸ້ม
สถานีตำรวจ มีประชากรทั้งหมดจำนวน ๒,๕๑๓ คน ซึ่งตั้งขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของชุมชนที่
เป็นตลาดสด เป็นสถานที่ขายสินค้า เครื่องอุปโภคบริโภคซึ่งเป็นตลาดสดแห่งแรกของอำเภอเมืองเลย แต่
คนส่วนใหญ่จะไม่รู้จัก แต่จะรู้จักในชื่อของ ตรอกไก่ตาย ต่อมานางอารีย์ อุดมสิทธิ์ ได้รับคัดเลือกเป็น ส.ส.
จังหวัดเลย จึงได้ขออนุญาตตั้งชื่อเป็นชอยอารีย์ มาจนถึงทุกวันนี้ และต่อมาเทศบาลเมืองเลยจึงได้ตั้ง
ชุมชนตลาดสดเมืองใหม่ขึ้น ประชาชนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพ ค้าขาย รับจ้าง และรับราชการ

๖. ชุมชนแอ่ง ๑, ๒, และ ๓ จะมี ๖ คຸ້ม คือ คຸ້มโรงเรียนอนุบาลเลย คຸ້มตลาดไทยเลย คຸ້มศรี
ภูมิ คຸ້มน้ำสร้างหลวง คຸ້มสามแยกทองคำ และคຸ້มศาลเจ้าพ่อเมืองแสน มีประชากรทั้งหมดจำนวน ๒,๗๙๘

คน จะมีสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่ผูกพันกับวัดศรีภูมิ เป็นวัดที่เก่าแก่สร้างขึ้นใน พ.ศ. ๒,๒๒๐ ซึ่งทำวเดือนสุข เป็นเจ้าเมืองสร้างขึ้นโดยมีพระพุทธรูปมิ่งเมือง สำริด ปางสะดุ้งมาร หรือปางมารวิชัย ซึ่งเป็นพระพุทธรูปประจำจังหวัดเลยโดยผู้ว่าราชการจังหวัดต้องไปอัญเชิญให้ประชาชนได้สักการะ และสงฆ์เฉพาะวันสงกรานต์เท่านั้น ณ ศาลเจ้าพ่อเมืองแสน ประชาชนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพรับราชการ ค้าขาย รับจ้างทั่วไป การเสริมสวย และเป็นที่ตั้งบริษัทเอกชนมากมายในภาคการบริการ

๗. ชุมชนใหม่ ๑, ๒, และ ๓ จะมี ๖ คุ่ม คือ คุ่มโรงเรียนแสงตะวันพัฒนา คุ่มโรงเรียนศรีสะอาด คุ่มทุ่งนาเมียง คุ่มวัดเลยหลง คุ่มสามแยกนาด้วง และคุ่มริมน้ำเลย มีประชากรทั้งหมดจำนวน ๒,๐๔๐ คน ซึ่งเป็นชุมชนที่แยกตัวออกมาจากบ้านแฮ่ จึงเรียกว่าบ้านใหม่ ปัจจุบันตั้งอยู่บริเวณขอบเขตติดแม่น้ำเลย ตามบันทึกการสำรวจของพระยาทำยน้ำ ได้แก่ ทุ่งนาเมียง ทุ่งน่าย้อย และทุ่งนาโหม่ ประชาชนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพ รับราชการ ค้าขาย เกษตรกรรม ขายของเร่ รับจ้างและบริการ ชักสามล้อ ทำไร่ เป็นต้น

๘. ชุมชนฝากเลย ๑ และ ๒ จะมี ๔ คุ่ม คือ คุ่มวัดศรีสว่าง คุ่มบ้านน้อยเลิงใหญ่ คุ่มวัดศรีทิปาราม และคุ่มโรงเรียนเทศบาล ๓ มีประชากรทั้งหมดจำนวน ๑,๖๕๒ คน ตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำเลยกับแม่น้ำหมานซึ่งมีประชากรกลุ่มแรกที่ย้ายเข้ามาจับจองพื้นที่ในการทำเกษตรกรรมประมาณ ๔ ตระกูล ได้แก่ ตระกูลดีสุทธิ ตระกูลไชยคินี ตระกูลจันทนา และตระกูลสาหลีสี ทั้ง ๔ ตระกูลได้สร้างกระต๊อบเท่านั้น ต่อมาเมื่อประชากรหนาแน่นขึ้นจึงได้ตั้งหมู่บ้าน ฝากเลยขึ้นกับเทศบาลเมืองเลย ในปัจจุบันประชากรส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย รับราชการ ปลุกข้าวโพด และเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

๙. ชุมชนภู่อบิต ๑ และ ๒ ซึ่งตอนแรก ๆ จะมาทำไร่ทำนา ครอบครัวย้ายมาอยู่แรก ๆ คือ ท่านขุนสน ซึ่งเป็นตระกูลที่ใช้นามสกุล ศรีทัดจัน ต่อมาชุมชนได้ขยายขึ้นเรื่อย ๆ และมีประชาชนมาจากต่างจังหวัดต่างมาอาศัยอยู่จำนวนมากขึ้นจนถึงปัจจุบัน ในปี พ.ศ.๒๕๓๑ เทศบาลเมืองเลยได้ขยายเขตการปกครองจึงรวมเอาหมู่บ้านภู่อบิตเข้ามาอยู่ในเขตการปกครองของเทศบาลเมืองเลยตำแหน่งของผู้ใหญ่บ้านก็เปลี่ยนแปลงไปเป็นผู้นำชุมชนจะประกอบด้วย ๓ คุ่ม คือ คุ่มวันประชามิตร คุ่มโรงเรียนเทศบาล ๔ และคุ่มวนอุทยาน มีประชากรทั้งหมดจำนวน ๑,๓๕๑ คน มีครอบครัวทั้งหมดประมาณ ๑๐๐ ครอบครัว ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพ ทำไร่ ทำสวน ทำนา จักสาน ถักทอ ค้าขาย และรับราชการ

๑๐. ชุมชนกม่วางซี มีประชากรทั้งหมดจำนวน ๔๑๒ คน มีจำนวน ๑๒๖ ครัวเรือน ซึ่งเดิมชื่อหมู่บ้านว่า ฝากเลย เทศบาลเมืองเลยจึงได้ขยายพื้นที่การปกครองจึงได้เปลี่ยนชื่อเป็นชุมชนบ้านกม่วางซีเพราะมีต้นมะม่วงใหญ่อายุราว ๒๐๐ ปี ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ ๑.๕ กิโลเมตร ทิศเหนือติดกับแม่น้ำเลย

ทิศใต้ติดกับชุมชนบ้านใหม่ ทิศตะวันออกติดกับแม่น้ำเลย และทิศตะวันตกติดกับแม่น้ำหามานและชุมชนหนองผักก้าม ประชาชนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพการประมง เกษตรกรรม ค้าขาย และรับจ้างทั่วไป^{๕๗}

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระวิฑูล สุนตจิตโต (โพธิเศษ)^{๕๘} วิจัยเรื่อง การวิเคราะห์หลักพุทธจริยศาสตร์สำหรับแก้ปัญหาการครองเรือนในสังคมไทย พบว่า หลักพุทธจริยศาสตร์เป็นหลักการประพฤติปฏิบัติของบุคคลเพื่อเข้าถึงจุดหมายสูงสุด พุทธปรัชญาได้วางหลักจริยศาสตร์ไว้ ๓ ระดับ คือ จริยศาสตร์ระดับต้นคือศีล ๕ จริยศาสตร์ระดับกลางคือกุศลกรรมบถ ๑๐ และจริยศาสตร์ระดับสูงคืออริยมรรคมีองค์ ๘ เป็นต้น ในการครองเรือนนั้นพุทธจริยศาสตร์ได้วางหลักการประพฤติปฏิบัติ ไว้เป็นกรอบแนวความคิดสำหรับการดำเนินชีวิตของผู้ครองเรือน อันได้แก่ หลักสังคหวัตถุ ๔ สำหรับการครองตนเป็นคนดีอันเกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและยังส่งผลไปสู่บุคคลรอบข้างด้วยหลักฆราวาสธรรม ๔ สำหรับสร้างความรักความสามัคคีของคนในสังคมเป็นหลักการครองชีวิตอันจะประสบกับความสุขความร่มเย็น หลักปฏิบัติต่อกันของผู้ครองเรือนในรูปแบบสามีภรรยา คือ หลักทศ ๖ โดยมีจุดมุ่งหมาย ๓ ชั้น ได้แก่ ชั้นตาเห็นหรือประโยชน์ในปัจจุบัน ชั้นเลยตาเห็นหรือประโยชน์เบื้องหน้า และจุดหมายชั้นสูงสุดหรือประโยชน์อย่างยิ่ง

บรรยวีสต์ ผางคำ และ นฤมล ดวงแสง^{๕๙} วิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนตามนโยบายการป้องกันปัญหาสารเสพติดของจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปัญหาสารเสพติดของจังหวัดอุบลราชธานีมีการนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ คิดเป็นร้อยละ ๙๑ ผู้นำชุมชนระดับอำเภอมีการประยุกต์ใช้โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๘๙.๘ ผู้นำชุมชนระดับตำบลมีการประยุกต์ใช้โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๘๗.๗๙ ผู้นำครอบครัวระดับอำเภอ มีการประยุกต์ใช้โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๘๖.๘๕ ผู้นำครอบครัวระดับตำบลมีการประยุกต์ใช้โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๘๘.๗๒ เยาวชนมีการประยุกต์ใช้โดยเฉลี่ย

^{๕๗} กองประชาสัมพันธ์ เทศบาลเมืองเลย, **ประวัติชุมชนในเขตเทศบาลเมืองเลย**, (เลย : สำนักงานเทศบาลเมืองเลย, ๒๕๕๗), หน้า ๒-๓.

^{๕๘} พระวิฑูล สุนตจิตโต (โพธิเศษ), **การวิเคราะห์หลักพุทธจริยศาสตร์สำหรับแก้ปัญหาการครองเรือนในสังคมไทย**, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^{๕๙} บรรยวีสต์ ผางคำ และ นฤมล ดวงแสง, **การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนตามนโยบายการป้องกันปัญหาสารเสพติดของจังหวัดอุบลราชธานี**, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๐ และพระสงฆ์มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

มานิตา สุขสำราญ^{๖๐} วิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัยมหาวิทาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในการนำหลักพุทธธรรมในครอบครัว พบว่า มีการปฏิบัติตนและอบรมสั่งสอนบุตร ตามหลักสมชวีธรรม ๔ หลักพรหมวิหาร ๔ หลักฆราวาสธรรม ๔ หลักกุลจิรัฐิติธรรม ๔ หลักสังคหวัตถุ ๔ และหลักทศ ๖ อยู่ในระดับมากในทุกเรื่อง ลักษณะปัญหาของครอบครัว บุตรธิดาและสามภรรยา พบว่า ปัญหาที่มีมากที่สุดได้แก่ ครอบครัวมีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย บุตรธิดาใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือย สำหรับปัญหาของสามีภรรยาที่มีมากที่สุดได้แก่ เรื่อง การอบรมสั่งสอนบุตร โดยบุตรได้แสดงความรำคาญ หงุดหงิดต่อผู้ซึ่งบิดามารดาควรหาเวลาให้ความอบอุ่นกับบุตร และอบรมสั่งสอนให้บุตรได้รู้จักโทษภัยของสังคมนอกจากนี้บิดามารดาควรปรับตัวให้เข้ากับพฤติกรรมของบุตรที่อยู่ในช่วง วัยรุ่นต้องมีความอดทนและทำความเข้าใจในพฤติกรรมของบุตรโดยพยายามประคับประคองให้ผ่านพ้นวัยนี้ไปด้วยดี การปฏิบัติตนตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาจะสร้างความเข้าใจภายในครอบครัว โดยปรับให้มีทัศนคติที่ดีต่อกัน มีความคิดเห็นตรงกันยอมรับซึ่งกันและกันไม่ขัดแย้งกัน มีความปรารถนาดีให้ความช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน การปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องนี้เป็นสิ่งสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันของสังคมและการดำรงชีวิต

พระครูนิภาสธรรมาธิมุต (อำพร ปริมุตโต)^{๖๑} วิจัยเรื่อง การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวตามหลักธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า วิธีการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนานั้น สามารถนำหลักพุทธธรรมมาแก้ไขได้ โดยจำแนกเป็นระดับต่างๆ ดังนี้ ๑) ปัญหาของครอบครัวขั้นพื้นฐานสามารถแก้ไขได้ โดยนำหลักสัมมาทิฐิ ความเห็นที่ถูกต้องตามธรรมนองครองธรรม การมีสติสัมปชัญญะ การใช้หลักสมชวีตา และการใช้หลักธรรมของคูชีวิต ๔ ประการ (๑) สมสัทธา มีศรัทธาเสมอกัน (๒) สมสีลา มีศีลเสมอกัน (๓) สมจาคา มีจาคะเสมอกัน (๔) สมปัญญา มีปัญญาเสมอกัน รวมทั้งหลักนำสังคหวัตถุธรรมมาใช้ในการดำรงชีวิต ๒) ปัญหาของครอบครัวระดับกลาง สามารถแก้ไขได้โดยนำหลักทิฐุธรรมมีกัตถประโยชน์และหลักอาทิโกคิยะ ๕ มา

^{๖๐}มานิตา สุขสำราญ, การศึกษาพฤติกรรมของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัยของมหาวิทาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในการนำหลักพุทธธรรม มาปฏิบัติภายในครอบครัว, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘).

^{๖๑}พระครูนิภาสธรรมาธิมุต (อำพร ปริมุตโต), การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวตามหลักธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

ประยุกต์ใช้ในการพัฒนาครอบครัว และ ๓) ปัญหาของครอบครัวในระดับรุนแรง สามารถนำหลัก ฆราวาสธรรม และหลักทศ ๖ มาประยุกต์ใช้ คือ หลักปฏิบัติของผู้เป็นสามี ๕ ประการ หลักปฏิบัติของผู้เป็นภรรยา มีอยู่ ๕ ประการ หลักปฏิบัติของบิดามารดาต่อบุตรีตา ๕ ประการ หลักปฏิบัติของบุตรธิดาต่อบิดามารดา ๕ ประการในการพัฒนาความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว นอกจากนี้ยังแก้ไขด้วยการปฏิบัติธรรมตามหลักพรหมวิหาร ๔ ประการ และหลักออตตสัมมาปณิธิ คือ การตั้งตนไว้ชอบ ดำรงตนอยู่ในศีลในธรรมอันดีงามของสังคม

ศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัวไทย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช^{๒๒} วิจัยเรื่อง การศึกษาและพัฒนา รูปแบบการเสริมสร้างหลักประกันความมั่นคงของครอบครัว พบว่า รูปแบบการเสริมสร้างหลักประกันความมั่นคงของครอบครัวบริบทสังคมไทยควรมุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างหลักประกันความมั่นคงในด้านชีวิตครอบครัวและชีวิต การทำงานให้เป็นศูนย์กลางแกนหมุน กระบวนการพัฒนา เพื่อส่งเสริมปัจจัยเกื้อหนุนความเข้มแข็งภายในตัวครอบครัวเอง ทั้งในการเพิ่มทักษะ การทำหน้าที่ของครอบครัวต่อสมาชิกครอบครัวและการประกอบการงานอาชีพในสังคมได้ตรงกับความต้องการของครอบครัวอย่างสมดุล การเสริมพลังชีวิตครอบครัวจำเป็นต้องมีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีมีการสื่อสารทางบวกมีทักษะการจัดการทรัพยากรต่างๆ รวมถึงทักษะการปรับตัวเผชิญการเปลี่ยนแปลงในชีวิต ได้ทันกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ตลอดจนการมีหลักคิดคุณธรรมในการดำรงชีวิตและการใช้ชีวิตครอบครัวอีก ส่วนที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากันคือ การประกอบอาชีพสุจริตด้วยความรับผิดชอบขยันหมั่นเพียรและรู้จักพัฒนาความสามารถในการทำงานอยู่เสมอ นอกจากนี้จำเป็นต้องมีองค์ประกอบพื้นฐานของการได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานในการดำรงความเป็นมนุษย์และครอบครัว ได้แก่ หลักประกันความมั่นคงในด้านที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อม สุขภาพ การศึกษา อาชีพและรายได้โดยการสนับสนุนความมั่นคงในด้านการมีส่วนร่วม การคมนาคมและการสื่อสาร ในการทำงานกับครอบครัวจึงมีความจำเป็นต้องมีนักพัฒนาครอบครัว เป็นผู้ประสานเชื่อมโยงความต้องการของครอบครัวกับแหล่งทุนและทรัพยากรต่างๆที่เป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างความมั่นคงในครอบครัว

สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล^{๒๓} วิจัยเรื่อง สัมพันธภาพในครอบครัวไทย พบว่า สัมพันธภาพในครอบครัวไทย วัดจากความผูกพันทางอารมณ์ที่สมาชิกมีต่อกัน

^{๒๒} ศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัวไทย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, การศึกษาและพัฒนา รูปแบบการเสริมสร้างหลักประกันความมั่นคงของครอบครัว, **รายงานการวิจัย**, ทุนอุดหนุนจากสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ๒๕๕๓), หน้า ๒๒๑.

^{๒๓} จีราพร ชมพิกุลและคณะ, สัมพันธภาพในครอบครัวไทย, **รายงานการวิจัย**, สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๒), หน้า ค.

ความร่วมมือ และการปรับตัวของสมาชิกในครอบครัว ส่วนใหญ่สัมพันธ์ภาพในครอบครัวเป็นแบบสมดุลง (๕๐.๗%) รองลงมาเป็นครอบครัวแบบระดับกลางค่อนข้างไปทางสมดุลง (๔๑.๘%) ในแต่ละภาค สัมพันธ์ภาพในครอบครัวพบว่าส่วนใหญ่เป็นแบบสมดุลง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีครอบครัวแบบสมดุลงมากกว่าภาคอื่นๆ (๖๕.๑%) สัมพันธ์ภาพในครอบครัวแบบสุดขั้วพบได้น้อยมากและไม่พบเลยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ครอบครัวที่อยู่นอกเขตเทศบาลเป็นครอบครัวแบบสมดุลงมากกว่าครอบครัวที่อยู่ในเขตเทศบาลซึ่งควรมีแนวทางในการกำหนดนโยบายดังนี้

๑. สร้างระบบเฝ้าระวัง และติดตามครอบครัวอย่างต่อเนื่อง โดยใช้เครื่องมือคัดกรองเบื้องต้นในการติดตาม ดูแล ช่วยเหลือครอบครัวตามความจำเป็นพื้นฐาน เช่น ใช้ดัชนีปัจจัยปกป้อง-ปัจจัยเสี่ยงในการคัดกรองครอบครัวที่เสี่ยงต่อการที่บุตรจะมีพัฒนาการด้านสติปัญญาไม่สมวัย เพื่อให้ครอบครัวสามารถอบรมเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนได้อย่างเต็มศักยภาพ จะช่วยป้องกันปัญหาด้านเด็กและเยาวชนได้ โดยใช้เครือข่ายชุมชนหรืออาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ในการเฝ้าระวังและเตือนภัย

๒. สนับสนุนและพัฒนาสภาพแวดล้อมและพื้นที่สาธารณะ ที่เอื้อประโยชน์ให้เกิดการรวมกิจกรรมของครอบครัวในชุมชนเป็นประจำ เช่น การออกกำลังกายการนั่งพักผ่อนหย่อนใจร่วมกันเพื่อเป็นการส่งเสริมสัมพันธ์ภาพที่อบอุ่นภายในครอบครัว

๓. จัดบริการแนะแนวและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาครอบครัวในชุมชนอย่างทั่วถึง และสนับสนุนกิจกรรมเชิงปฏิบัติการที่ส่งเสริมให้ครอบครัวใช้วิธีการแก้ปัญหาโดยการพูดคุยปรึกษาหารือกันด้วยเหตุผล ไม่ใช่วิธีโต้เถียง ประชด ตำหนิซึ่งจะนำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัว

๔. สนับสนุนให้เครือข่ายชุมชน มีส่วนร่วมในด้านการเตรียมความพร้อมก่อนสร้างครอบครัวใหม่ ใหวางแผนในการดำเนินชีวิตครอบครัว ให้เตรียมความพร้อมทั้งเศรษฐกิจ ทักษะในการแก้ไขปัญหาชีวิตและครอบครัว ทักษะในการปรับตัวเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลง

พระครูเกษมสุขุทธิคุณ (แสงมณีรัตนาร)^{๒๔} การวิจัยเรื่อง “กระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ เขตลาดกระบัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร” พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ เขตลาดกระบัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย

^{๒๔} พระครูเกษมสุขุทธิคุณ (แสงมณีรัตนาร), กระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ เขตลาดกระบัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต** (การบริหารการศึกษา), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

เท่ากับ ๓.๘๕) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ปัญหาอุปสรรคในกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๙๑) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

พระยุทธิภูมิ ธมฺมธโร (สังขาคี)^{๒๕} วิจัยเรื่อง “การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ตามความคิดเห็นของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม” พบว่า การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ตามความคิดเห็นของประชาชนในอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีการบริหารตามหลักสังคหวัตถุ ๔ อยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ตามความคิดเห็นของประชาชนในอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าประชาชนที่มีสถานภาพ อายุ อาชีพต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษาและรายได้ที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ไม่แตกต่างกัน ปัญหาอุปสรรคการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ตามความคิดเห็นของประชาชนในอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ปัญหาที่สำคัญได้แก่ องค์การขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ทำงานไม่มีประสิทธิภาพ ค่าเช่า ไม่ต่อเนื่องขาดการสานต่อ ไม่เข้าถึงปัญหา ใช้งบประมาณไม่ตรงกับความต้องการของประชาชน แบ่งปันผลประโยชน์ไม่ทั่วถึงกัน เห็นแก่พวกพ้อง เลือกปฏิบัติ เด็กสตรีขาดการส่งเสริมด้านการศึกษาและอาชีพเสริม การเข้าไปใช้บริการเกิดความล่าช้า เจ้าหน้าที่พูดจาไม่เหมาะสม ถือตัววางตัวไม่เป็นกันเองกับประชาชน

^{๒๕}พระยุทธิภูมิ ธมฺมธโร (สังขาคี), การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ตามความคิดเห็นของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** (รัฐประศาสนศาสตร์), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

วันวิสา มหารมย์^{๖๖} วิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร ของผู้บริหารสถานศึกษาเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร” พบว่า การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร ของผู้บริหารสถานศึกษาเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๗) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร ของผู้บริหารสถานศึกษาเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้ ด้านมุทิตาอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๑) ด้านอุเบกขาอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๗) ด้านเมตตาอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๖) ด้านกรุณาอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๓) การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร ของผู้บริหารสถานศึกษาเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพ อายุ วุฒิการศึกษา รายได้ ตำแหน่ง และอายุราชการ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มี วุฒิการศึกษา และตำแหน่ง ที่แตกต่างกัน มีการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีเพศ สถานภาพ อายุ รายได้ และอายุราชการที่แตกต่างกัน มีการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

พระวิศิษฐกุล สิริปณฺโณ (สุตารักษ์)^{๖๗} วิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักธรรมเพื่อพัฒนาผู้นำพึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์” พบว่า วิธีการประยุกต์ใช้หลักธรรมในการพัฒนาผู้นำผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ใช้วิธีการศึกษาระบุปัญหาวิกฤติผู้นำ โดยแยกประเภทของวิกฤติปัญหาผู้นำออกเป็น ๘ ด้าน ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความคิดริเริ่ม ด้านการสื่อสาร ด้านความซื่อสัตย์ ด้านการทุจริต ด้านความรับผิดชอบ ด้านการใช้อำนาจ ด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ ซึ่งกำหนดเป้าหมายในการพัฒนา ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรม (ศีล) ด้านจิตใจหรืออารมณ์ (สมาธิ) ด้านความคิด (ปัญญา) วิธีการประยุกต์โดยนำหลักอริยมรรคมาศึกษาวิเคราะห์และประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้นำในแต่ละด้าน คือ สัมมาทิฐิพัฒนาผู้นำด้านวิสัยทัศน์ สัมมาสังกัปปะพัฒนาด้านความคิดริเริ่ม ทั้ง ๒ ด้านนี้จัดเป็นการพัฒนาผู้นำในด้านความคิด (ปัญญา) สัมมาวาจาพัฒนาด้านการสื่อสาร สัมมาภังคะพัฒนาด้านความซื่อสัตย์ สัมมาอาชีวะพัฒนาแก้ปัญหาด้านการทุจริต ทั้ง ๓ ด้านนี้จัดเป็นการพัฒนาผู้นำในด้านพฤติกรรม (ศีล) สัมมาวายามะพัฒนา

^{๖๖} วันวิสา มหารมย์, “การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร ของผู้บริหารสถานศึกษาเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต* (รัฐประศาสนศาสตร์), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๕๔).

^{๖๗} พระวิศิษฐกุล สิริปณฺโณ (สุตารักษ์), “การประยุกต์หลักธรรมเพื่อพัฒนาผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต* (รัฐประศาสนศาสตร์), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๕๔).

ด้านความรับผิดชอบ สัมมาสติพัฒนาด้านการใช้อำนาจ และสัมมาสมาธิพัฒนาด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ ทั้ง ๓ ด้านนี้จัดเป็นการพัฒนาผู้นำในด้านจิตใจหรืออารมณ์ (สมาธิ)

เอกร ชุตีร์ตนา^{๒๘} วิจัยเรื่อง “แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักสังคหัตถุ ๔ ของบุคลากรสำนักงานสรรพากรพื้นที่นครสวรรค์” พบว่า สิ่งที่จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักสังคหัตถุ ๔ มีปัจจัยที่ส่งเสริมหรือทำให้เกิดแรงจูงใจหลายอย่างสามารถอธิบายเป็นรายด้านดังนี้

ด้านทาน สิ่งที่จะต้องสงเคราะห์บุคลากรภายในองค์กรเพื่อให้เกิดแรงจูงใจได้คือ ต้องให้บุคลากรได้รับค่าตอบแทน โบนัส สวัสดิการ เครื่องมือเครื่องใช้สภาพแวดล้อม ให้เพียงพอต่อความต้องการของบุคลากร

ด้านปิยวาจา สิ่งที่จะต้องสงเคราะห์บุคลากรภายในองค์กรเพื่อให้เกิดแรงจูงใจได้คือเรื่อง คำชมเชย คำพูดที่ทำให้กำลังใจ คำแนะนำในการปฏิบัติงาน จากเพื่อนร่วมงานหรือตามสายบังคับบัญชา

ด้านอัทธจริยา มีสิ่งที่จะต้องสงเคราะห์บุคลากรภายในองค์กรเพื่อให้เกิดแรงจูงใจได้คือ เรื่อง การให้ออกาสเพื่อให้ได้เรียนต่อ การมีจิตอาสา การเสียสละเรื่องส่วนตัว ความสามัคคีภายในองค์กร

ด้านสมานัตตตา สิ่งที่จะต้องสงเคราะห์บุคลากรภายในองค์กรเพื่อให้เกิดแรงจูงใจได้คือ เรื่อง เกิดความเสมอภาคยุติธรรมในการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชา การพัฒนาข้อบกพร่อง การทำงานเป็นระบบ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การทำงานให้ทันเวลาและบรรลุเป้าหมายขององค์กร

พระมหาประสงค์ กิตติญาโณ (พรมศรี)^{๒๙} ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลในองค์กรสมัยใหม่กับแนวคิดทางพระพุทธศาสนา” พบว่า แนวคิดการบริหารงานบุคคลขององค์กรสมัยใหม่มีประเด็นที่เหมือนกันกับแนวคิดทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ การบริหารงานบุคคลเป็นกระบวนการ บุคคลจึงเป็นปัจจัยหลักที่มีศักยภาพมากที่สุดจะทำให้วัตถุประสงค์ขององค์กรบรรลุผล โดยใช้ระบบบริหารงานบุคคลเป็นกลไกขับเคลื่อน การได้มาซึ่งบุคคลกระทำเป็นกระบวนการต่อเนื่องชัดเจน มีการสรรหาและคัดเลือกบุคคลมาจากบุคคลภายในและภายนอกองค์กรพร้อมก็ต้องพัฒนาบุคคลทุกระดับเสมอโดยวิธีการฝึกอบรมในรูปแบบขององค์กร เพื่อขจัดอุปสรรคที่เกิดจากตัวบุคคล ทั้งนี้มีหลักวินัยในการลงโทษผู้ทำผิดและมีการบำรุงรักษาบุคคลเสมอรวมถึงผู้มีผลงาน และการพ้นจากองค์กร

^{๒๘}เอกร ชุตีร์ตนา, “แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักสังคหัตถุ ๔ ของบุคลากร สำนักงานสรรพากรพื้นที่นครสวรรค์”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต* (รัฐประศาสนศาสตร์), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๒๙}พระมหาประสงค์ กิตติญาโณ (พรมศรี), “การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลในองค์กรสมัยใหม่กับแนวคิดทางพระพุทธศาสนา”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต* (พระพุทธศาสนา), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

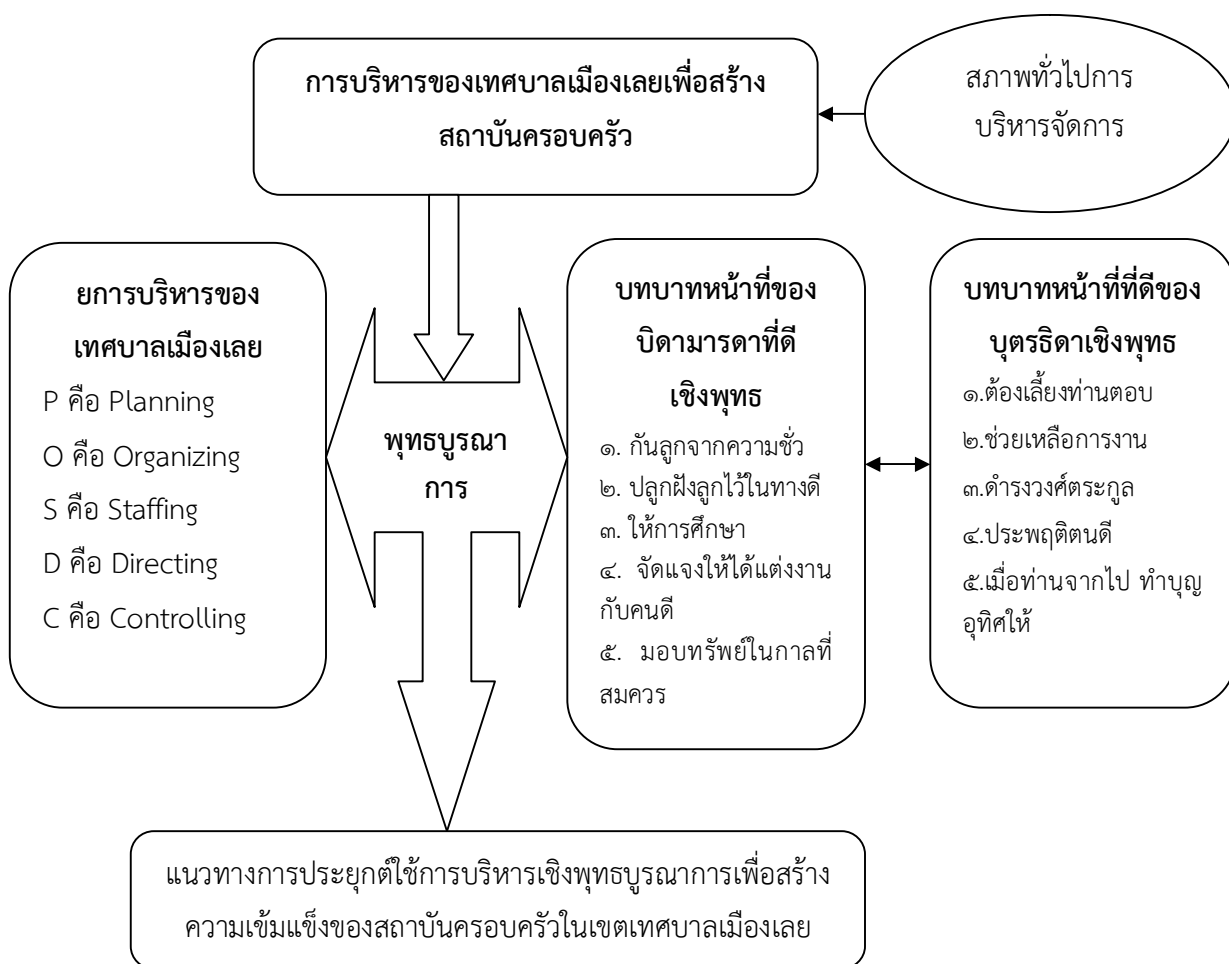
เกิดจากการให้ออก ลาออก และการตาย ส่วนประเด็นที่องค์กรสมัยใหม่และองค์กรทางพระพุทธศาสนา เห็นต่างกัน ได้แก่ ด้านวัตถุประสงค์ องค์กรสมัยใหม่มุ่งเน้นผลกำไร องค์กรทางพระพุทธศาสนา มุ่งเน้น ด้านคุณธรรมความหลุดพ้น ด้านระบบการบริหารงานบุคคล องค์กรสมัยใหม่ ใช้ระบบอุปถัมภ์กับระบบ คุณธรรม แต่องค์กรทางพระพุทธศาสนาใช้ระบบวินัยและระบบธรรม ด้านการนำบุคคลเข้าสู่องค์กร องค์กรสมัยใหม่นำบุคคลเข้าสู่องค์กรได้จำนวนจำกัด แต่องค์กรทางพระพุทธศาสนาไม่จำกัดจำนวน ด้าน การทดลองปฏิบัติงาน

กล่าวได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนโยบายทางการบริหารเชิงพุทธบูรณาการซึ่งเป็นความ พยายามในการค้นหาแนวทางสำหรับนำหลักพุทธธรรมมาช่วยสร้างเป็นแนวทางสำหรับการสร้างสถาบัน ครอบครัวยุคใหม่ให้เข้มแข็งและผลงานวิจัยอื่นที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ซึ่งทำให้พบว่า ผลงานวิจัย หลักพุทธธรรมที่ถูกลำมาสร้างเป็นเงื่อนไขในการสร้างสถาบันครอบครัว เช่น หลักศีลธรรม หลักมรรคมีองค์แปด หลักขรวาจาธรรม หลักสังคหวัตถุ หลักทศ หลักสมชีวิตา หลักทฤษฎีธรรมมีกัตถ ประโยชน์ หลักอาทิโกคิยะ และหลักพรหมวิหาร เป็นต้น ทำให้ผลการวิจัยพบว่าเมื่อผ่านการนำไปใช้ในการ พัฒนาพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัวจะอยู่ในระดับมากในทุกเรื่อง ซึ่งหลักพุทธธรรมเหล่านี้ สามารถจะช่วยสนับสนุนเพิ่มเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายทางการบริหารให้กับเทศบาลเพื่อการ ทำงานต่อกิจกรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่มุ่งหวังต่อความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว นอกจากนี้ ประเด็นเรื่องนโยบายการเพิ่มทักษะการทำหน้าที่ของครอบครัวต่อสมาชิกครอบครัวและการประกอบ การงานอาชีพในสังคมต้องทำให้เกิดความสมดุล รวมไปถึงประเด็นเรื่องการสื่อสารในครอบครัวที่ยังคงต้องให้ ความสำคัญเช่นกันด้วยการสร้างระบบเฝ้าระวัง และติดตามครอบครัวอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนและพัฒนา สภาพแวดล้อมและพื้นที่สาธารณะ สนับสนุนให้เครือข่ายชุมชน มีส่วนร่วมในด้านการเตรียมความพร้อม ก่อนสร้างครอบครัวใหม่จัดบริการแนะแนวและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาครอบครัว

๒.๗ กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นที่นำมาศึกษา และแสดงถึงระบบความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารของเทศบาลกับหลักพุทธธรรมที่จะไปบูรณาการเพื่อให้เกิดเป็นองค์รวมของประเด็นเป้าหมายในวิจัย ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพประกอบที่ ๒.๑ : แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย” การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (๑) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย (๒) เพื่อศึกษาการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย (๓) เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยโดยผู้ศึกษาวิจัยได้ทำศึกษาวิจัยดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดังมีรูปแบบการศึกษาวิจัยดังต่อไปนี้

๓.๑.๑ รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยกำหนดเทคนิคการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้เชี่ยวชาญในเขตเทศบาลเมืองเลยตามประเด็นที่ศึกษาประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ ๕ กลุ่ม ได้แก่ ๑. กลุ่มพระสงฆ์ในจังหวัดเลยที่มีตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์ กลุ่มผู้บริหารเทศบาลเมืองเลย ๓.กลุ่มผู้นำชุมชนและผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตเทศบาลเมืองเลย ๔.กลุ่มประชาชน และเยาวชนในเขตเทศบาลเมืองเลยโดยการขออนุญาตเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยสัมภาษณ์แบบพูดคุยกันปกติเพื่อให้ได้ข้อมูลและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแบบปลายเปิดหรือความคิดเห็นอย่างอิสระ

๓.๑.๒ รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณซึ่งใช้เทคนิคการวิจัยแบบสำรวจ โดยการแจกแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยตอนที่ ๑ ระบุข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ ๒ เกี่ยวกับข้อคำถามแนวทางการประยุกต์ใช้นโยบายการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยและตอนที่ ๓ เป็นคำถามปลายเปิดสำหรับการแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลหลัก/ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๑ ผู้ให้ข้อมูลหลักเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึกซึ่งสามารถแบ่งผู้เชี่ยวชาญออกเป็น ๕ กลุ่ม ได้แก่ ๑. กลุ่มพระสงฆ์ในจังหวัดเลยที่มีตำแหน่งทางการปกครองคณะ

สงฆ์จำนวน ๒ รูป กลุ่มผู้บริหารเทศบาลเมืองเลย จำนวน ๓ ท่าน ๓.กลุ่มผู้นำชุมชน และผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตเทศบาลเมืองเลยจำนวน ๓ ท่าน ๔.กลุ่มประชาชน และเยาวชนในเขตเทศบาลเมืองเลยจำนวน ๔ คนรวมทั้งหมด ๑๓ รูป/คน

๓.๒.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามกับประชากรที่อาศัยอยู่ในเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย ทั้งหมด ๔๙ ชุมชน มีประชากรทั้งหมด ๒๒,๐๔๘ คน ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกชุมชนในการสุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายตามบัญชีรายชื่อจากชุมชนที่ ๑ ถึงชุมชนที่ ๔๙ โดยกำหนดความห่าง ๔ ชุมชน คือ ชุมชนที่ ๑, ๕, ๑๐, ๑๕, ๒๐, ๒๕, ๓๐, ๓๕, ๔๐, ๔๕, และ๔๙ ได้ ๑๑ ชุมชนที่มีกำหนดหมายเลขมีเลขกำกับตามบัญชีรายชื่อชุมชนทั้งหมดจำแนกตามพื้นที่ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองเลย สำหรับวิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้วิจัยใช้ด้วยวิธี Yaro Yamane (1967)^๑ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๙๓ ชุด มี ๒ ชั้นตอน คือ

ชั้นที่ ๑ การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมโดยหลักการคำนวณของ Taro Yamane และให้มีความคลาดเคลื่อนได้ 0.05 จากสูตร

$$n = \frac{N}{1 + N(e)}$$

โดยที่ e = เป็นการคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง ซึ่งกำหนดไว้ที่ 0.05

N = เป็นขนาดของประชากร

n = เป็นขนาดของตัวอย่าง

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เท่ากับ ๓๙๓ คน

ชั้นที่ ๒ การหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้สูตร Taro Yamane^๒ กำหนดขอบเขตความคลาดเคลื่อน 0.05 สูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้คือ

^๑Yaro Yamane (1967) อังโน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐,(กรุงเทพฯ: บิสซิเนสฮาร์แอนด์ส์, ๒๕๕๒), หน้า ๔๘ - ๔๙.

^๒Taro Yamane, อังโน ยุทธ ไกยวรรณ, พื้นฐานการวิจัย, (กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์นการพิมพ์, ๒๕๓๕), หน้า ๑๐๗.

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า } n &= \frac{N}{1 + N(e)^2} \\ &= \frac{22,048}{1 + 22,048 (0.05)^2} = 393. \end{aligned}$$

เมื่อ n คือ แทนขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N คือ แทนขนาดประชากร

e คือ แทนสัดส่วนของความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ซึ่งเท่ากับ 5 %
หรือ 0.05

ตารางที่ ๓.๑ : แสดงขนาดของประชากร และกลุ่มตัวอย่างของชุมชนในเขตเทศบาลเมือง
๑๑ แห่ง

ชุมชนที่	ชื่อหมู่บ้าน/ชุมชน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
๑	ชุมชนหนองผักก้าม ๑ คุ่มโรงเรียนมหาไถ่	๒๐๖	๑๗
๕	ชุมชนหนองผักก้าม ๒ คุ่มศรีวิชัยนาราม	๒๙๒	๒๖
๑๐	ชุมชนนาหนอง-ท่าแพ ๒ คุ่มกองร้อย นพพ.	๑๗๔	๑๕
๑๕	นาเขิน ๒ คุ่มสะพานนาเขิน	๔๙๑	๔๓
๒๐	ตีวตลาดเย็น คุ่มจวนผู้ว่า	๔๙๗	๔๔
๒๕	ตีว รร.๒ คุ่มไปรษณีย์	๗๕๙	๖๗
๓๐	แอ้ ๓ คุ่มโรงเรียนอนุบาลเลย	๓๙๘	๓๕
๓๕	แอ้ ๑ คุ่มศาลเจ้าพ่อเมืองแสน	๖๘๔	๖๐
๔๐	ใหม่ ๒ คุ่มสามแยกนาด้วง	๓๗๒	๓๓
๔๕	ปากเลย ๒ โรงเรียนเทศบาล ๓	๒๐๕	๑๘
๔๙	กม่วงซี	๓๙๕	๓๕
รวม ๑๑ ชุมชน	รวมทั้งหมด	๔,๔๗๓	๓๙๓

๓.๓ เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

๓.๓.๑ เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพ

การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษา ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ ๕ กลุ่ม ได้แก่ ๑. กลุ่มพระสงฆ์ในจังหวัดเลยที่มีตำแหน่งทางการปกครอง คณะสงฆ์ กลุ่มผู้บริหารเทศบาลเมืองเลย ๓.กลุ่มผู้นำและประธานชุมชนในเขตเทศบาลเมืองเลย ๔. กลุ่มประชาชน และเยาวชนดีเด่นในเขตเทศบาลเมืองเลยโดยการขออนุญาตเข้าไปเก็บข้อมูลด้วย สัมภาษณ์แบบพูดคุยกันปกติเพื่อให้ได้ข้อมูลและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแบบปลายเปิดหรือความคิดเห็นอย่างอิสระ จำนวน ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ อายุ/การศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน นับถือศาสนา วันเดือนปีที่สัมภาษณ์ สถานที่ และเวลา

ตอนที่ ๒ คำถามเกี่ยวกับ “การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย” ได้แก่

๑. สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยเป็นอย่างไร ?

๒. แนวทางการประยุกต์ใช้การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยควรเป็นอย่างไร ประกอบด้วย

๒.๑ การบริหารเชิงพุทธบูรณาการด้านการวางแผนเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวควรเป็นอย่างไร

๒.๒ การบริหารเชิงพุทธบูรณาการด้านการจัดองค์กรเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวควรเป็นอย่างไร

๒.๓ การบริหารเชิงพุทธบูรณาการด้านบุคลากรเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวควรเป็นอย่างไร

๒.๔ การบริหารเชิงพุทธบูรณาการด้านการอำนวยการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวควรเป็นอย่างไร

๒.๕ การบริหารเชิงพุทธบูรณาการด้านการควบคุมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวควรเป็นอย่างไร

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือเชิงคุณภาพ

๑. ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับนโยบายการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย พร้อมกับการกำหนดร่างคำถามการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์พร้อมกับให้ที่ปรึกษาโครงการตรวจสอบความชัดเจนเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

๒. การนำคำถามการวิจัยไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๑๓ รูป/คน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ชัดเจนว่ามีความครบถ้วนตามที่ผู้วิจัยต้องการหรือไม่ ซึ่งจะได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้นโยบายการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย

๓. การเรียบเรียง วิเคราะห์ข้อมูลพร้อมกับจัดหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

๓.๓.๒ เครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ (Survey Research) โดยผู้วิจัยได้กำหนดการแจกแบบสอบถามซึ่งประกอบ ๓ ส่วนใหญ่ ๆ ได้แก่ ๑) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ๒) แบบสอบถามที่ประกอบด้วยตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาเพื่อศึกษาโดยการแจกแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยตอนที่ ๑ ระบุข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ ๒ เกี่ยวกับข้อคำถามแนวทางการประยุกต์ใช้นโยบายการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยประกอบด้วย ๕ ประเด็น ได้แก่ นโยบายการบริหารด้านการวางแผนจำนวน ๑๐ ข้อ นโยบายการบริหารด้านการจัดองค์กรจำนวน ๑๐ ข้อ นโยบายการบริหารด้านจัดบุคลากรจำนวน ๑๐ นโยบายการบริหารด้านการอำนวยความสะดวกจำนวน ๑๐ ข้อ และนโยบายด้านการควบคุมจำนวน ๑๐ ข้อ รวมทั้งหมด ๕๐ ข้อ และตอนที่ ๓ เป็นคำถามปลายเปิดสำหรับการแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๙๓ คน

๑. ขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

๑) ศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ จากพระไตรปิฎก หนังสือเอกสาร และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วกำหนดเป็นกรอบแนวคิดให้ครอบคลุมกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาวิจัย

๒) สร้างแบบสอบถามตามกรอบปัจจัยที่ได้กำหนดไว้ใน ข้อ ๑ ตามวิธีการสร้างแบบสอบถาม ซึ่งผู้ศึกษาได้แบ่งออกเป็น ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้ มีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับนโยบายการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Numerical Rating Scale) มี ๕ ระดับ^๓ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด โดยกำหนดค่าของลำดับคะแนน ดังนี้

๕	หมายถึง	เหมาะสมมากที่สุด
๔	หมายถึง	เหมาะสมมาก
๓	หมายถึง	เหมาะสม
๒	หมายถึง	เหมาะสมน้อย
๑	หมายถึง	เหมาะสมน้อยที่สุด

๒. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่สร้างขึ้นมาเพื่อการศึกษาวิจัยนั้น ผู้ศึกษาได้ดำเนินการทดสอบเครื่องมือโดยการทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) และทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ตามขั้นตอนดังนี้

๑) การทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้ศึกษาวิจัยได้นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้คณาจารย์ในวิทยาลัยสงฆ์เลยช่วยตรวจสอบความถูกต้องโดยให้ครอบคลุมทุกประเด็นที่ศึกษาพร้อมกับนำกลับมาแก้ไขปรับปรุงให้เกิดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

ผู้ศึกษาวิจัยได้นำเครื่องมือที่สร้างขึ้น มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์รายข้อ (Index of Item – Objective Congruence) : IOC^๔ ซึ่งค่า IOC จะต้องมามีค่า ≥ ๐.๕ ขึ้นไปจึงจะแปลผลว่าใช้ได้ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยมีผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามได้ค่า ≥ ๐.๕ ทุกข้อ แปลว่า สามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้ทุกข้อ

๒) การทดสอบหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability)

^๓ธีรยุทธ พึ่งเกียรติ, สถิติเบื้องต้นและการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุทรไพศาล, ๒๕๔๕), หน้า ๑๓๐.

^๔พิสนุ พงศ์ศรี, วิจัยทางการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เทียมฝ่ายการพิมพ์, ๒๕๔๗), หน้า ๑๓๘-๑๓๙.

ผู้ศึกษาวิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงจากผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้ว ไปทดสอบการใช้โดยการขออนุญาตเก็บข้อมูลตัวอย่าง (Try out) กับประชาชนในเขตเทศบาลศรีสองรัก อ.เมือง จังหวัดเลย ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึง กับประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จำนวน ๓๐ รูป/คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)^๕ โดยการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความสอดคล้องรายข้อและสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น เท่ากับ .๗๘๓

๓. นำแบบสอบถามที่ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขพร้อมกับจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้แจกจ่ายให้กลุ่มตัวอย่างจริงในการศึกษาวิจัย ต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

๓.๔.๑ การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) จำนวน ๑๓ รูป/คน โดยผู้วิจัยจะส่งหนังสืออย่างเป็นทางการโดยคำรับผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลยเพื่อขอสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเองพร้อมกับบริบทเนื้อหาต่าง ๆ ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ และจะกำหนดวัน เวลา และสถานที่ ส่วนในขณะการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะขออนุญาตจากผู้เชี่ยวชาญ ในตอบคำถามแต่ละประเด็น และบันทึกภาพนิ่ง

๓.๔.๒ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ การแจกแบบสอบถามจำนวนจำนวน ๓๘๓ ชุด แก่ประชาชนในเขตพื้นที่ภาคเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย ๔๐ ชุมชน โดยดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

๑. ผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินการขออนุมัติหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าจากวิทยาลัยสงฆ์เลย

๒. ผู้ศึกษาวิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล จากวิทยาลัยสงฆ์เลยไปยื่นต่อประธานหรือผู้นำชุมชนแต่ละแห่ง เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลทำการศึกษาค้นคว้า

๓. ผู้ศึกษาวิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแจกจ่ายแบบสอบถามกับกลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนในเขตพื้นที่ภาคเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลยจำนวน ๔๐ ชุมชนซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๘๓ คน ได้รับกลับคืนมาจำนวน ๓๘๓ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๕๕ จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

^๕บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕), หน้า ๙๙.

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การใช้เทคนิคการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา (Content Analysis) การจัดเรียงข้อมูล การจำแนกสภาพสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวใน เขตเทศบาลเมืองเลยที่ได้สัมภาษณ์ออกเป็นกลุ่มเพื่อให้เห็นอย่างชัดเจน และการวิเคราะห์ความ สอดคล้องของข้อมูลในประเด็นที่ผู้วิจัยทำการศึกษานโยบายการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้าง ความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย และการกำหนดแนวทางการประยุกต์ใช้ นโยบายการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาล เมืองเลย สำหรับข้อเสนอแนะจากตอนที่ ๓ ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์เนื้อหา

๓.๕.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

๑. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

ผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามอีกครั้ง แล้ว นำข้อมูลถ่ายลงในแบบลงรหัส (Coding Form) และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์เพื่อหาค่าสถิติต่างๆ ดังนี้ ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage),^๖ ค่าเฉลี่ย (Mean),^๗ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation),^๘

จากนั้นผู้ศึกษาวิจัยได้รวบรวมคะแนนของแต่ละระดับมาหาค่าเฉลี่ยและนำ ค่าเฉลี่ยไปเทียบเกณฑ์การแปลความหมายซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งระดับนโยบายการบริหารเชิงพุทธบูรณา การเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยออกเป็น ๕ ระดับ^๙ คือ เหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสม เหมาะสมน้อย เหมาะสมน้อยที่สุด ซึ่งการหาค่าเฉลี่ย สามารถกระทำ ได้ดังนี้

^๖ธีรยุทธ พึ่งเกียรติ, สถิติเบื้องต้นและการวิจัย, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, หน้า ๑๒.

^๗พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ, การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการบริหาร ฉบับปรับปรุงใหม่, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สมาธรรม, ๒๕๔๘), หน้า ๒๒-๒๔.

^๘เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๙-๔๑.

^๙Best, John W., *Research in Education*, (New Jersey : Practice Hall Inc., 1970), p. 204-208.

$$\begin{aligned} \text{ค่าเฉลี่ย } (\bar{x}) &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ \text{ช่วงห่างระดับ} &= 0.8 \end{aligned}$$

ดังนั้น แต่ละระดับจะมีช่วงห่างกัน 0.8 จากเกณฑ์ดังกล่าว ผู้ศึกษาวิจัยสามารถแบ่งระดับการปฏิบัติงานตามค่าเฉลี่ย ดังต่อไปนี้

๑.๐๐ - ๑.๘๐	หมายความว่า	มีระดับเหมาะสมน้อยที่สุด
๑.๘๑ - ๒.๖๐	หมายความว่า	มีระดับเหมาะสมน้อย
๒.๖๑ - ๓.๔๐	หมายความว่า	มีระดับปานกลาง
๓.๔๑ - ๔.๒๐	หมายความว่า	มีระดับเหมาะสมมาก
๔.๒๑ - ๕.๐๐	หมายความว่า	มีระดับเหมาะสมมากที่สุด

๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๑. ผู้ศึกษาวิจัยได้นำสถิติมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ คือ สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ การหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา ของแบบวัดความรับผิดชอบในการเรียน โดยการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามปฏิบัติการที่ผู้วิจัยกำหนดไว้กับข้อมูลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมา (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน	ดัชนีความสอดคล้อง
$\sum R$ แทน	ผลรวมของการพิจารณาข้อความแต่ละข้อของแบบวัดจากผู้เชี่ยวชาญ
N แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การพิจารณาให้คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

+ 1 หมายถึง มั่นใจว่าวัดได้ตรงตามนิยามตัวแปร

0 หมายถึง ไม่มั่นใจว่าวัดได้ตรงตามนิยามตัวแปร

- 1 หมายถึง มั่นใจว่าไม่ตรงตามนิยามตัวแปร

เกณฑ์การคัดเลือกค่า IOC มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปถือว่าข้อคำถามนั้นมีความตรงตามเนื้อหา

๒. สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์แบบสอบถาม ได้แก่ ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่และค่าร้อยละ (Percentage),^{๑๐} ตามสูตร ดังนี้

$$\text{จำนวนประชากรของชุมชนต่าง ๆ} = \frac{\text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}} \times ๑๐๐$$

๓. สถิติสำหรับการตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach alpha coefficient) ใช้สูตรดังนี้

$$\alpha = \left[\frac{K}{K-1} \right] \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ α = ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

k = จำนวนข้อของแบบสอบถาม

S_i^2 = ผลรวมค่าความแปรปรวนของแบบสอบถามแต่ละข้อ

S_t^2 = ความแปรปรวนของคะแนนแบบสอบถามทั้งหมด

^{๑๐}ธีรยุทธ พึ่งเทียร, สถิติเบื้องต้นและการวิจัย, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, หน้า ๑๒.

๔. สถิติค่าเฉลี่ย (Mean),^{๑๑} ของระดับนโยบายการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยออกเป็น ๕ ระดับ^{๑๒} คือ เหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสม เหมาะสมน้อย เหมาะสมน้อยที่สุด ซึ่งการหาค่าเฉลี่ยสามารถกระทำได้ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{ค่าเฉลี่ย } (\bar{x}) &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5}\end{aligned}$$

$$\text{ช่วงห่างระดับ} = 0.8$$

ดังนั้น แต่ละระดับจะมีช่วงห่างกัน 0.8 จากเกณฑ์ดังกล่าว ผู้ศึกษาวิจัยสามารถแบ่งระดับการปฏิบัติงานตามค่าเฉลี่ย ดังต่อไปนี้

๑.๐๐ - ๑.๘๐	หมายความว่า	มีระดับเหมาะสมน้อยที่สุด
๑.๘๑ - ๒.๖๐	หมายความว่า	มีระดับเหมาะสมน้อย
๒.๖๑ - ๓.๔๐	หมายความว่า	มีระดับเหมาะสม
๓.๔๑ - ๔.๒๐	หมายความว่า	มีระดับเหมาะสมมาก
๔.๒๑ - ๕.๐๐	หมายความว่า	มีระดับเหมาะสมมากที่สุด

๕. สถิติค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation),^{๑๓}

$$S.D. = \sqrt{\frac{n(\sum fx^2) - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

^{๑๑}พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ, การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการบริหาร ฉบับปรับปรุงใหม่, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เสมาธรรม, ๒๕๔๘), หน้า ๒๒-๒๔.

^{๑๒}Best, John W., *Research in Education*, (New Jersey : Practice Hall Inc., 1970), p. 204-208.

^{๑๓}ธีรยุทธ พึ่งเทียร, สถิติเบื้องต้นและการวิจัย, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, หน้า ๓๙-๔๑.

เมื่อ	S.D.	หมายถึง	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum fx^2$	หมายถึง	ผลรวมกำลังสอง
	$(\sum fx)^2$	หมายถึง	ผลรวมของข้อมูล
	n	หมายถึง	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

๖. ส่วนข้อเสนอแนะจากตอนที่ ๓ ที่เป็นเนื้อหาจากการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แบบพรรณนาความ

บทที่ ๔ ผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย เพื่อศึกษาการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย และเพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยซึ่งผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

๔.๑ สภาพทั่วไปของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองเลย

๔.๑.๑ ประวัติและสภาพทั่วไปของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองเลย^๑

เทศบาลเมืองเลยตั้งอยู่บริเวณสวนสาธารณะกุดป่อง ถนนเจริญ ตำบลกุดป่อง อำเภอเมือง จังหวัดเลย ในที่ดินราชพัสดุ มีเนื้อที่ ๓ ไร่ ๒๒ งาน อยู่ห่างจากศาลากลางประมาณ ๑.๕ กิโลเมตร ในเขตเทศบาลมีแม่น้ำเลยไหลผ่าน คือ แม่น้ำเลย แม่น้ำหมาน ปัจจุบันมีชุมชนทั้งหมด ๔๙ ชุมชน ประชาชนประกอบอาชีพเกษตรกรรม และค้าขายเป็นส่วนใหญ่มีอาณาเขต ดังนี้ ทิศเหนือ ติดกับองค์การบริหารส่วนตำบลเมือง ทิศตะวันออก ติดกับองค์การบริหารส่วนตำบลชัยพฤกษ์ ทิศใต้ติดกับเทศบาลตำบลนาอาน และทิศตะวันตกติดกับองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำหมาน ประชากรในเขตเทศบาลประกอบอาชีพด้านพาณิชย์กรรม รับราชการ รับจ้าง และด้านเกษตรกรรม ที่ตั้งของชุมชนจะกระจายตัวตามอาชีพหลักของชุมชน ซึ่งชุมชนที่ประกอบอาชีพด้านการพาณิชย์ จะตั้งตามแนวถนนร่วมใจ ถนนนกแก้ว ถนนเจริญรัฐ ถนนสถลเชียงคาน อาชีพด้านการเกษตรกรรมจะตั้งรอบนอก เช่น ชุมชนกม่วงซี ชุมชนบ้านภูบ่อบิด ชุมชนนาเขิน ซึ่งจะมีความหนาแน่นของประชากรน้อย แต่หากเป็นชุมชนในเขตตัวเมืองจะมีความหนาแน่นมาก

ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองเลยจะแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะใหญ่ ๆ ได้แก่

๑. ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองลักษณะของความเป็นชนบทจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีพาณิชย์กรรมอยู่บ้างแต่ไม่มากนัก จะตั้งอยู่อีกฝากหนึ่งของแม่น้ำเลยที่อยู่ในพื้นที่การควบคุมเขตเทศบาลจะมีประชากรอยู่แบบกระจายตัวซึ่งจะมีพื้นที่ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมอยู่มาก

๒. ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองลักษณะของความเป็นเมืองซึ่งส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพค้าขาย รับราชการ รับจ้าง และอื่น ๆ จะมีประชาชนอาศัยอยู่แบบหนาแน่น นอกจากนี้ยังมี

^๑สำนักงานเทศบาลเมืองเลย, รายงานกิจการประจำปี ๒๕๕๗, (เลย : เทศบาลเมืองเลย, ๒๕๕๗), หน้า ๓๒-๔๕.

ประชากรแฝงที่ย้ายเข้ามาทำงานจำนวนมาก และยังเป็นที่ตั้งขององค์กรทางธุรกิจ ศูนย์การค้า โรงเรียน โรงแรม และศูนย์ราชการ เป็นต้น

๔.๑.๒ สภาพทั่วไปของบทบาทของสถาบันครอบครัว

ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองจะมีความต่างกับครอบครัวชนบท เพราะเป็นชุมชนเมืองปัญหาจะต่างกัน และมีปัจจัยที่เสริมเข้ามา คือ ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว ครอบครัวชนบทจะมีลักษณะการพึ่งพาอาศัยกันเหมือนกับเป็นพี่เป็นน้อง แต่ความสัมพันธ์ในชุมชนเมือง คือ ต้องดิ้นรนทำมาหากินต่างคนต่างอยู่ ในเขตชุมชนจะไม่ค่อยเอื้ออาทรต่อกัน ยกเว้นชุมชนรอบนอก อย่างภูบอดิที่ยังติดอยู่กับชุมชนชนบทอยู่ กทม่วงซี เป็นต้น หากชุมชนในตลาดในโซนเมืองจะเป็นเมืองเจริญ จะไม่ค่อยมีความสัมพันธ์ระหว่างกันเพราะต่างคนก็ต่างอยู่ ต่างคนต่างก็ต้องดำเนินชีวิตส่วนตัวหรือความเป็นปัจเจกบุคคลค่อยข้างสูงมากไม่ค่อยมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันและกัน เหมือนกับสังคมในชนบทหรือสังคมรอบนอก อย่างบ้านตัว จะมีลักษณะความเป็นกึ่งเมืองกึ่งชนบท ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมประเพณีก็ยังคงความผูกพันระหว่างกัน แต่สำหรับคนในเมืองนั้นหาได้ยากมาก เพราะว่ามันห่างเหินกันมากแม้แต่เทศบาลจะไปจัดประชุมชุมชนทั้งหมด ๔๙ ชุมชน ชุมชนในเมือง เช่น คุ่มโรงเรียนอนุบาลเลย คุ่มสถานีตำรวจ หรือคุ่มสมาคมการค้า ส่วนใหญ่จะมาแต่กรรมการ ส่วนชาวบ้านจะไม่ค่อยมาเพราะการทำงาน ดังนั้น ความสัมพันธ์ในครอบครัวจะเป็นความสัมพันธ์ต่างคนต่างอยู่ยกเว้นเครือญาติพี่น้องที่ยังมีความใกล้ชิดกันอยู่^๒

ประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ทั้งในชุมชนและครอบครัว ทางเทศบาลจะมีการจัดกิจกรรมโครงการโดยภาพรวมทั้งหมดไม่ได้เจาะจงลงไปชัดเจน ซึ่งส่วนมากจะมีโครงการทางสวัสดิการลงไปชุมชน ซึ่งประชาชนยังให้ความร่วมมือที่ค่อนข้างน้อยมากหรือไม่ค่อยให้ความสนใจ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายจะเป็นกลุ่มเดิมๆ มีกรรมการชุมชน ส่วนชาวบ้านก็จะมาร่วมมือ อย่าง อ.ส.ม. แม้แต่ อ.ส.ม. เวลาไปติดต่อประสานงาน อย่างเช่น สสำรวจครอบครัวในชุมชนชนบทจะสะท้อนออกซึ่งไม่ค่อยมีปัญหาอะไรมากนัก แต่สำหรับชุมชนเมืองจะให้ความร่วมมือที่น้อยมาก ยกเว้นบางรายที่มีความเกี่ยวข้องกับงานของเทศบาล แต่ส่วนมากแล้วร้อยละ ๘๐% จะไม่ให้ความสนใจเพราะบริบทมันจะต่างกับชุมชนรอบนอกหรือชุมชนในเขตชนบท^๓ สำหรับชุมชนในเขตเทศบาลบทบาทของแม่จะทำหน้าที่สำคัญ คือ ความรับผิดชอบมากกว่าพ่อเพราะว่าต้องหาเงิน ไม่ใช่ว่าเป็นแม่บ้านอย่างเดียวก็ต้องดูแลทั้งพ่อทั้งลูก แต่ถ้าเป็นชุมชนในชนบทผู้ชายจะเป็นผู้นำ คือ มีหน้าที่ในการหาค่าใช้จ่ายอย่างเดียว ซึ่งต้องช่วยเหลือกันต้องดูแลลูกต้องดูแลสามีจึงเป็นหน้าที่ของแม่บ้านทุกอย่าง ส่วนพ่อบ้านจะเป็นคนหาค่าใช้จ่าย ตอนเช้าออกไปทำหน้าที่แต่ละครอบครัว ส่วนบ้านจะเจ็บบเพราะว่าต้องออกไปทำมาหากิน ตอนเย็น

^๒ สัมภาษณ์ นายนิคม สุระเกตุ, ปลัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๐๗/๐๗/๒๕๕๘.

^๓ สัมภาษณ์ นายนิคม สุระเกตุ, ปลัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๐๗/๐๗/๒๕๕๘.

ๆ เลิกงานจึงกลับบ้านก็เจอกัน จะมีไม่กี่หลังคาเรือนที่อยู่บ้านเฉย ๆ ไม่ได้ออกไปไหน บางครอบครัวก็มีอาชีพบ้าน เช่น ค้าขาย เป็นต้น^๕ ฉะนั้น ประเด็นเรื่องการประกอบอาชีพโดยเฉพาะครอบครัวที่อยู่ในเขตชุมชนชนเมืองจะเน้นไปเรื่องการค้าเรื่องธุรกิจ เพราะเป็นเจ้าของธุรกิจเล็กๆ ของตนเองที่มีความคล้อย ๆ วิสาหกิจชุมชน หากเป็นในเขตชุมชนใจกลางเมืองจะเน้นเรื่องการค้าขาย การจับกลุ่มกันก็โยงใย เพราะว่าครอบครัวจะมีรายได้ตลอดทั้งปี^๕

ลักษณะทางสังคมชนบทอยู่สังคมเมืองจะมีความแตกต่างกันมาก แต่หากจะหาความคล้ายคลึงกัน ก็เห็นในลักษณะกิจกรรมที่เทศบาล มีสิ่งที่น่าสนใจไปแจกเป็นของฟรีลักษณะแบบนี้จะให้ความสนใจอยู่มาก เช่น การจัดตั้งร้านค้าที่มีไข่ราคาถูก มีเนื้อราคาถูก มีของขวัญไปแจก ส่วนมากประชาชนจะให้ความร่วมมือ แต่สำหรับพ่อค้า แม่ค้า ก็ไม่ได้สนใจ ซึ่งครอบครัวที่อยู่ในเมืองที่ไม่ใช่พ่อค้า แม่ค้า หรือบางครั้งก็พ่อค้าแม่ค้าก็ต้องการสิ่งของได้ราคาถูกก็ลงทุนซื้อไข่แผงละ ๑๐๐ บาทก็จะมาร่วมกิจกรรมรับฟังความคิดเห็น ดังนั้น ในเขตชุมชนเมืองจะต้องใส่ใจ หากไม่มีก็ไม่สามารถจะดึงดูดให้ประชาชนเข้าร่วมฟังหรือร่วมกิจกรรมของเทศบาล ซึ่งหากเป็นชุมชนภายนอกจะมีกฎทางชุมชนบังคับโดยทางอ้อม เช่น ในหมู่บ้านการปกครอง จะมีผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ส่วนมากเป็นเครือญาติกันมันปกครองแบบประเพณีวัฒนธรรม ซึ่งใช้ชีวิตต่างจากสังคมในเมือง เพราะว่าต่างคนต่างมา มันไม่เหมือนกับชุมชนเมืองจะปกครองลำบาก การประสานงานก็ไม่ให้ความร่วมมือ ขอความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ จะคิดว่า ไม่ใช่หน้าที่ของตนเอง^๖

ครอบครัวในเขตชุมชนเมืองเทศบาลโดยรวมส่วนจะมีอาชีพรับราชการ อาชีพค้าขาย และอาชีพรับจ้างทั่วไป แต่สำหรับชุมชนรอบนอกจะมีรายได้ส่วนใหญ่จากอาชีพที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ปลูกมันสับปะหลัง ปลูกข้าวโพด ปลูกผักต่าง ๆ เป็นต้น ส่วนรายได้เสริมในปัจจุบันจะมียางพาราซึ่งทำให้ครอบครัวดีขึ้นมากซึ่งสภาพการณ์ของครอบครัวส่วนใหญ่จะมีแต่ผู้สูงอายุ ส่วนลูก ๆ ที่มีอาชีพรับจ้างลูก ๆ จะไปทำงานอยู่ในสถานที่อื่น ๆ แต่หากเป็นครอบครัวข้าราชการจะอยู่กันครบ เพราะในเขตเทศบาลจะมีโรงเรียนเทศบาลที่มีเด็กเยาวชนจะอยู่กับตายายแต่พ่อแม่แต่จะไปทำงานที่อื่น ๆ ซึ่งจะส่งเงินมาให้ครอบครัว สำหรับการอบรมสั่งสอนส่วนใหญ่ก็จะทำให้ดูเป็นตัวอย่างเห็นตาเห็นยายไปทำบุญก็ทำอย่างนั้น ในส่วนของโรงเรียนแต่ละโรงเรียนก็จะมีโครงการในเรื่องของการเข้าค่ายธรรมะของกันแต่ละโรงเรียน ส่วนที่ว่าจะจะให้ชัดเจนอบรมสั่งสอนในเรื่องหลักธรรมของศาสนาแต่ในส่วนของโรงเรียนก็จะการเข้าค่ายธรรมะนั้นก็ถือจะมีการเรียนการสอนที่เน้นในเรื่องนี้

^๕สัมภาษณ์ นางสุนีย์ ชมภูทอง, ผู้นำชุมชนหนองผักก้าม ๒ ตำบลศรีวิชัย จังหวัดเลย, ๑๐/๐๘/๒๕๕๘.

^๕สัมภาษณ์ นางยุรี พรหมวาสี, ประธานคณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอเมือง จังหวัดเลย, ๐๖/๐๘/๒๕๕๘.

^๖สัมภาษณ์ นายนิคม สุระเกตุ, ปลัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๐๗/๐๗/๒๕๕๘.

แต่ว่าการกำกับดูแลโดยครอบครัวที่จะกำกับ ดูแลยังมีอยู่มาก^๗ จะเห็นได้ว่า บทบาทของบิดามารดา ในการดูแลครอบครัวจะมีช่องที่สัมพันธ์กับอาชีพในครอบครัวอย่างมากที่จะต้องไปทำงานที่อื่น เช่น ทำงานบริษัทไป ทำงานรับจ้างในกรุงเทพหรือว่าต่างจังหวัด แต่หากจะอยู่พื้นพ่อแม่ส่วนใหญ่จะมี อาชีพรับจ้างเป็นรายวันซึ่งมีผลต่อการดำเนินชีวิตที่ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในครอบครัวซึ่งเป็น เหตุผลหลักที่ทำให้ครอบครัวเกิดช่องว่างในการอบรมสั่งสอนลูกชายหญิงจะต้องทิ้งไว้ให้กับปู่ย่าตา ยายเป็นผู้รับผิดชอบซึ่งการเลี้ยงดูจะเลี้ยงแบบตามใจซึ่งส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของเด็กที่ขาดการควบคุม และการลงโทษ แต่กระนั้น การดูแลลูกชายหญิงก็สามารถทำได้ตามสภาพที่เป็นจริง กล่าวคือ ไม่ สามารถจะอบรมสั่งสอนได้ดีเท่ากับพ่อแม่ที่จะมีความเข้มงวดกว่า ซึ่งว่าโดยพื้นฐานคนเมืองเลยจะมี นิสัยที่ไม่ชอบความค่อยรุ่มแรงพ่อแม่ก็มารอบรมสั่งสอน แม้ปู่ย่าตายายเองก็อบรมสั่งสอนลูกหลาน เหมือนกัน^๘

สภาพทั่วไปเกี่ยวกับบทบาทของพ่อแม่ในปัจจุบันถ้ามองก็คือตัวชี้วัดที่ดีที่สุด ก็คือ ลูก หากมองถึงสังคมที่มีปัจจัยเสริมให้ลูกต้องมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน บทบาทของผู้เป็นพ่อเป็นแม่การทำหน้าที่ก็มีส่วนสำคัญอย่างเช่น บทบาทในการสั่งสอนลูก ผู้เป็นพ่อเป็นแม่ก็ต้องทำหน้าที่ที่ควรจะเป็น ซึ่งจะมีการสำรวจข้อมูล บทบาทของพ่อแม่จะมีการอบรมสั่งสอนตามฐานะ ตามอาชีพที่พึงจะทำ ได้ คือ เจ้าหน้าที่ในฐานะก็เป็นพ่อแม่ด้วยเหมือนกัน ก็มองว่าจะไม่มีพ่อแม่คนไหนที่อยากให้ลูกไม่ ประสบผลสำเร็จในชีวิต ไม่ว่าจะมีความอย่างไรก็ตาม จะอยู่ในระดับไหน ทางเจ้าหน้าที่ที่ลงไป ปฏิบัติงานจะสัมผัสพ่อแม่ที่มีความพยายามที่จะปลูกฝังให้ลูกได้รับบทบาทของตัวเองเพื่อที่จะก้าวไปสู่ อนาคตอย่างสดใสแต่เนื่องจากว่าปัจจัยสิ่งแวดล้อมอาจมีผลกระทบกับเด็ก อาจจะเป็นเพื่อน อาจจะเป็นอะไรต่างๆ จากสังคมที่บ้านที่อาศัยอยู่หรือว่าแม้กระทั่งตัวพ่อแม่อาจจะมีปัญหา หรืออาจจะไม่มี ความเข้าใจในบริบทของตนเอง ซึ่งในส่วนนี้ก็อาจทำให้เกิดปัญหาของสังคมได้ แต่ทั้งนี้ในส่วนของ เทศบาลก็นำมาจัดทีมในการให้ความรู้กับทางพ่อแม่ในทุกครอบครัว เพราะเป็นเรื่องของการ ปฏิบัติงานของรัฐบาลและระบบราชการโดยปกติอยู่แล้วที่จะลงไปเชื่อมในจุดปัญหานั้น เพราะฉะนั้น การดำเนินงานของเทศบาลจะเน้นไปครอบครัวที่มีปัญหาโดยสำรวจข้อมูล รวมทั้งการที่ให้ คณะทำงานอยู่ในชุมชนนั้น ๆ เป็นผู้สำรวจข้อมูล และจัดทำปัญหาเข้ามายังเทศบาล ที่จะเลือก ประเด็นปัญหาเหล่านี้ในการจัดโครงการอบรมให้ความรู้โดยรับเบี่ยงมาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะ ให้ความรู้และเติมเต็ม เพื่อที่จะทำให้สิ่งที่ดีในการแก้ไขปัญหานั้นน้อยลงไปหรือที่มีปัญหาก็จะสามารถ แก้ไขได้ โดยเฉพาะในส่วนของการส่งเสริมการสั่งสอนก็จะมีกิจกรรมจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวให้ ความรู้โดยการคัดเลือกครอบครัวที่มีปัญหาเหล่านี้เข้ามารับฟังแนวทางการแก้ไขปัญหาผ่านมีกิจกรรม ร่วมกันระหว่างครอบครัว ก็คือ พ่อแม่ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระยะเวลาสั้นๆ เพราะเมื่อการมี

^๗ สัมภาษณ์ นางวาสนา จิรนาท, รองนายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘

^๘ สัมภาษณ์ นางวาสนา จิรนาท, รองนายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘

จัดกิจกรรมร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันจะเกิดความเข้าใจได้มาก ในส่วนของเทศบาลจะมีวิทยากร และเจ้าหน้าที่มาให้ความรู้ที่เข้าใจในบทบาทของตัวเองว่าจะถ่ายทอดอย่างไรให้พ่อแม่และลูกได้รับ บทบาทซึ่งกันและกันทำให้กิจกรรมเหล่านี้ประสบผลสำเร็จในระดับที่น่าพอใจ ถึงแม้ว่าจะไม่ใช่ ทั้งหมดที่สามารถดูแลครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยก็ตาม^๙

การดำเนินของกองสวัสดิการสังคม เทศบาลเมืองจะร่วมกับสำนักงานพัฒนาสังคม จังหวัดเลย ได้รับมอบหมายภารกิจจากกระทรวงจากกรมกิจการ ที่มีหน้าที่หลักในการดำเนินการ ตามยุทธศาสตร์แห่งชาติในเรื่องของการดูแลครอบครัวส่วนหนึ่งและดำเนินการตามนโยบายของ รัฐบาลประกอบกับนโยบายของจังหวัดในมิติในเรื่องของการดำเนินกิจกรรมที่ทางสำนักงานจัด คือ สถานการณ์ทางสังคม จะต้องเก็บข้อมูลทุกๆ ปี เพื่อนำมาเปรียบเทียบในเชิงวิชาการว่าจะจุดอ่อนจุด แข็งในครอบครัวอย่างไร จุดไหนที่มีปัญหาทางสังคมในปีที่แล้วก็จะดำเนินการปรับปรุงแก้ไขโดยการ จัดทำโครงการไปแก้ไขซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง รวมถึงได้นำเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดในการนำเสนอสถานการณ์ใน สังคมมอบให้ทุกอำเภอและองค์กรส่วนท้องถิ่นนำไปปฏิบัติ ซึ่งจะมีวางแผนในการทำกิจกรรมทาง สังคมโดยเฉพาะด้านครอบครัว หากดูข้อมูลย้อนหลังไปประมาณ สัปดาห์ ๒-๓ ปีจะเห็นว่าสถานการณ์ทาง ครอบครัวในจังหวัดเลยก็มีการเปลี่ยนแปลงไปตามวิถีชีวิตโดยเฉพาะในเรื่องสภาพสังคมทั่วไป ระดับประเทศ เช่น ในสมัยก่อนจะมีลักษณะของครอบครัวขยาย แต่ปัจจุบันจะเป็นลักษณะของ ครอบครัวเดี่ยวค่อนข้างที่จะมาก ฉะนั้น จากสถาบันครอบครัวเป็นจุดเล็กของสังคมแต่เป็นฐานของ การพัฒนาคนตั้งแต่จุดเริ่มแรกจะเริ่มอ่อนแอลง เพราะคนที่ดูแลบุคคลในครอบครัวมีความต่างออกไป จากเดิมที่เคยมีปู่ย่าตายายหรือน้ำอาที่ให้การเอาใจใส่ในการอบรมสั่งสอนลูกหลาน ปัจจุบันบทบาท เหล่านี้จะลดลงเพราะว่าครอบครัวขยายจะหมดไปด้วยวิถีชีวิตรูปแบบใหม่ อาจเป็นเพราะปัญหา เศรษฐกิจเปลี่ยนแปลง ด้วยระบบการสื่อสาร และเทคโนโลยีที่เข้ามาค่อนข้างมาก คนในปัจจุบันไม่ อยากร่างงานพบอยู่มาก ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญ

รวมถึงนโยบายของรัฐบาลที่เดิม ๆ ก็ให้มีการคุมกำเนิด ประกอบกับประเทศไทยก็มี ผู้สูงอายุที่กำลังจะมีอายุมากยิ่งขึ้น ขณะนี้รัฐบาลก็เริ่มดำเนินการต่าง ๆ ออกมามากมาย เพราะสังคม จะเป็นสังคมผู้สูงอายุในอนาคตโดยองค์รวมต่าง ๆ หากมองที่ฐานเด็ก จะเกิดน้อยลง ซึ่งเด็กที่เกิดมา จะอยู่กลุ่มเสี่ยงมากกว่าเด็กที่เกิดจากภาวะของการสมรสปกติ ฉะนั้น ปัญหามันจะแย้งกันอยู่ในบริบท สังคมจังหวัดเลย ในกลุ่มเสี่ยงมากอยู่อันดับต้น ๆ ของภาคอีสาน เช่น ท้องก่อนวัยในวัยที่ไม่สมควร อาจจะไม่ถึง ๑๘ ปี จึงจำเป็นต้องเอาลูกมาไว้กับแม่ เอาลูกมาให้แม่เลี้ยง เด็กก็เลยเรียกยายว่าเป็นแม่ เรียกแม่เป็นพี่^{๑๐} โดยวัยเด็กค่อนข้างที่จะมากเพราะเป็นตัวเลขของโรงพยาบาลจังหวัดเลยที่เป็นข้อมูล

^๙ สัมภาษณ์ นางพิศุทธอง ไชยปัญญา, ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/ ๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๐} สัมภาษณ์ นางพิมพ์พรรณ จันทร์สะอาด เทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๔/๐๗/๒๕๕๘.

ร่วมกับสาธารณสุขจังหวัดเลยก็นำมาวิเคราะห์ในเชิงพัฒนาการด้วย ฉะนั้น เรื่องสถานการณ์ทางสังคมครอบครัวจึงเป็นจุดแรกที่มีความสำคัญและอ่อนไหวมาก หากไม่สามารถควบคุมให้ครอบครัวเป็นครอบครัวที่สร้างคนให้เป็นคนดีมีคุณภาพได้ เพราะหากบุคคลในครอบครัวไม่เป็นคนดีของสังคม สังคมก็ล้มละลายเนื่องจากว่าตัวครอบครัวเองเป็นจุดเล็ก ๆ ที่รวมกันมากมายอยู่ในชุมชนอยู่ในท้องถิ่น^{๑๑} ฉะนั้นกำลังที่จะสร้างคนออกมามีความสำคัญอย่างยิ่งและก็จะเป็นการลดปัญหาต่อสังคมมากถ้าเกิดเราได้พัฒนาหรือส่งเสริมให้ครอบครัวนั้นมียุทธศาสตร์ประกอบของการเป็นครอบครัวที่ไม่เหมือนสมัยใหม่มากเกินไปเพราะโดยสังคมไทยเราเดิมที่เรามีเรื่องของคุณธรรม เรื่องของจริยธรรมเรื่องของปราชญ์เรื่องของผู้สูงอายุที่ให้การอบรมสั่งสอนลูกหลานตรงนี้มันหายช่วงออกไป ฉะนั้นในส่วนของโฆษณาสังคมที่ดูแลอยู่เราก็พบข้อมูลจากสถานการณ์สังคมที่เก็บมาจากร้อย อ.ม.ท. ในทุกๆปีและก็มาเปรียบเทียบในเรื่องของความรุนแรงในการลดปัญหาเด็กเองปัญหาช่วงวัยแรงงาน ปัญหาสติ ปัญหาคนพิการ ปัญหาด้านครอบครัว ปัญหาผู้สูงอายุจากข้อมูลดังกล่าวที่พบปัญหาบางเรื่องในเรื่องของแรงงานปัญหาในเรื่องของการทำความรุนแรงในครอบครัวรุนแรงเพิ่มเติมขึ้นค่อนข้างที่จะมากด้วยระบบฐานครอบครัวที่เปลี่ยนไปที่ได้นำเรียนท่านว่ามันไปเป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวครอบครัวเชิงเดี่ยว แยะพ่อแม่แยกกันแม่ต้องดูแลลูกก็ขาดองค์ประกอบสำคัญหนึ่งในเรื่องของแรงงาน

เรื่องของเศรษฐกิจในเรื่องปัญหาสังคมที่จะขัดเกลาลูกไม่มีเลยก็ปล่อยลูกไปอยู่กับเพื่อน ซึ่งอาจจะไม่มีประสบการณ์เรื่องพ่อแม่ซึ่งไม่มีแน่นอนอยู่แล้วว่าไปรับประสบการณ์อื่นที่ผิด ๆ หรืออยากลองอยากรู้จากเพื่อนมากขึ้น คือ ตัวปัญหาสังคม เพราะวัยรุ่นหรือเด็ก เยาวชนทุกวันนี้จะติดสื่อมาก จะติดเพื่อนมากไม่ค่อยเชื่อฟังพ่อแม่ แต่หากเพื่อนพูดจะฟังจะเชื่อหมดทุกอย่าง ยิ่งสังคมทุกวันนี้เขาเรียกว่าสังคมก้มหน้ามีมือถือ มีคอมพิวเตอร์เล่นเกมสาร์ฟ ส่วนพ่อแม่ก็ออกไปทำงานปล่อยให้ตายายเลี้ยงตายายเลี้ยงลูก ซึ่งมีลักษณะของการเลี้ยงแบบตามใจมากกว่าการอบรมให้อยู่ระเบียบทางสังคมซึ่งมีอยู่ให้เห็นครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย ส่วนบางครอบครัวที่มีความสมบูรณ์เพราะพ่อแม่ไม่ไปทำงานต่างถิ่นก็จะพาลูกไปทานอาหารนอกบ้าน ไปเที่ยวบ้างซึ่งมีความพร้อมหน้าพร้อมตาของครอบครัวก็เป็นความสุข ซึ่งแตกต่างจากครอบครัวที่แตกแยกระหว่างพ่อแม่หรือไม่อยู่กัน หรือแยกกันหรือพ่อแม่อยู่ต่างถิ่นไปทำงาน เด็ก เยาวชนจะขาดความอบอุ่นจะเป็นปัญหาทางสังคมที่ยากมากต่อการแก้ไขหากไม่สามารถสร้างอาชีพให้ครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยได้ทำงานและมีอาชีพที่มั่นคงได้ เทศบาลเมืองเลยคงต้องดำเนินการเท่าที่สามารถจะกระทำได้^{๑๒} ส่วนเด็ก เยาวชนส่วนหนึ่งไม่ครอบครัวแตกแยกหรือไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ก็ไม่เป็นปัญหาไปทั้งหมด บางคนก็ยังดำรงชีวิตอยู่ในสายของสังคม มีการช่วยเหลือกิจกรรมทางสังคมได้ตลอด แต่ก็จะมีเพียงส่วนน้อยเพราะการที่เด็กเยาวชน

^{๑๑} สัมภาษณ์ นายวิสิทธิ์ สนามชวด, ผู้อำนวยการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดเลย, ๑๖/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๒} สัมภาษณ์ นางพิมพ์พรรณ จันทร์สะอาด เทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๔/๐๗/๒๕๕๘.

เหล่านั้น สามารถเป็นสมาชิกของสังคมที่ดีและมีคุณภาพได้ ก็อาจเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้ความคิดและพฤติกรรมเป็นไปอย่างเหมาะสม^{๑๓}

จะเห็นได้ว่า สภาพครอบครัวในเทศบาลเมืองเลยหรือครอบครัวในประเทศไทยทุกภาค จะมีลักษณะไม่ค่อยแตกต่างกันมากนัก เพราะแม้แต่กิจกรรมที่เทศบาลจัดลงไปสู่ชุมชนหรือครอบครัว จะไม่ค่อยประสบผลสำเร็จโดยเฉพาะเขตชุมชนในเมือง ยกเว้นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณีที่จะให้ความร่วมมืออยู่บ้าง เช่น การจัดการประเพณีการตักบาตร การจัดกิจกรรมการถวายเทียนซึ่งเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนอยู่แล้ว ดังนั้น โดยส่วนมากสังคมในเมืองจะคล้าย ๆ กัน ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนระหว่างคนในชุมชน ครอบครัวในชุมชนนั้นก็ปัญหาแทบทั้งสิ้นไม่ได้แตกต่างกันโดยสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน

๔.๒ สภาพปัญหาทั่วไปของการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย

๔.๒.๑ สภาพปัญหาของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย

การปรับตัวระหว่างพฤติกรรมทางสังคมชนบทสู่พฤติกรรมทางสังคมเมืองทำให้สังคมเกิดปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของผู้ที่เป็นพ่อแม่เพราะยังมีความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมดั้งเดิม อีกทั้งการโยกย้ายแหล่งการประกอบอาชีพของพ่อแม่ในสถานที่ห่างไกลจึงเป็นจุดการเปลี่ยนแปลงตามบทบาทหน้าที่ในการเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนลูกจึงตกไปอยู่ที่บทบาทหน้าที่ของปู่ย่าตายายเพื่อการอยู่รอดของครอบครัวในเมืองเลยซึ่งทำให้ว่าอาชีพหลายประการได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างกะทันหันที่ส่งผลต่อการปรับตัวของพ่อแม่ ส่วนผู้ที่เป็นลูกมีการปรับตัวกับวัฒนธรรมใหม่ได้อย่างรวดเร็ว (สังคมแห่งเทคโนโลยี) ทำให้ความคิดระหว่างครอบครัวแตกต่างไปจากสิ่งที่ควรจะเป็นยิ่งจะป่ายตายเป็นอายุมาก ทำให้ความห่างของความคิดและอายุยิ่งเพิ่มความแตกต่างมากยิ่งขึ้นทำให้ขาดโอกาสในการเข้าถึงหลักทางศาสนาซึ่งปัจจัยที่เด่นชัดใน ๒ ประการ ได้แก่^{๑๔}

๑. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งพ่อแม่จะต้องประกอบอาชีพ เช่น การรับจ้างรายวัน การค้าขายริมฟุตบาท การขายล็อตเตอรี่ การทำไร่สวน เป็นต้น จึงยกการดูแลให้กับโรงเรียนในช่วงระยะเวลาของแต่ละวันเมื่อกลับบ้านก็หมดเวลาในการขัดจูงลูกเข้าวัด จึงทำให้ไม่สัมผัสกับสถาบันทางศาสนาได้ เด็กเยาวชน รวมทั้งพ่อแม่ก็ห่างไกลศาสนามากยิ่งขึ้น

๒. การไม่รู้จักประมาณในการเสพเทคโนโลยี ทำให้เกิดการหมกมุ่นอยู่กับเทคโนโลยีมากเกินไป รวมทั้งการศึกษาในหลักธรรมก็ไม่สามารถจะเข้าถึงเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

^{๑๓} สัมภาษณ์ นายชนกันต์ ศรีตัน, เยาวชนดีเด่น โรงเรียนเลยพิทยาคม จังหวัดเลย, ๒๗/๐๘/๒๕๕๘.

^{๑๔} สัมภาษณ์ พระครูปริยัตยาทร, เจ้าอาวาสวัดศรีวิชัยนาราม อ.เมือง จังหวัดเลย, ๒๕/๐๗/๒๕๕๘.

ถึงแม้ว่า จะมีกิจกรรมทางศาสนาก็ตามก็ไม่อาจจะทำให้เกิดการเรียนรู้ในทางการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในครอบครัวได้อย่างแท้จริง

๓. พ่อแม่ขาดความเข้าใจในการอบรมสั่งสอนลูก^{๑๕} เป็นปัญหาในระดับโครงสร้างของครอบครัวที่ไม่สามารถจะดูแลให้การอบรมสั่งสอนลูกให้เป็นสมาชิกของสังคมได้ดี เพราะการออกไปทำงานตั้งแต่เช้าและกลับมาตอนเย็น ปล่อยให้ลูกอยู่กับปู่ย่าตายายหรือออกไปเที่ยวกับเพื่อน ๆ จึงกลายเป็นบทบาทของพ่อแม่มีขีดจำกัดในเรื่องของการจัดการเวลาระหว่างการประกอบอาชีพกับการดูแลลูก รวมทั้งพ่อแม่ที่เป็นมือใหม่ซึ่งขาดองค์ความรู้ในการดูแลลูกเพราะพ่อแม่อายุน้อย และการท้องก่อนวัยอันสมควรก็เป็นเหตุปัจจัยหนึ่งซึ่งส่งผลต่อการอบรมสั่งสอนลูก

๔. ครอบครัวที่มีผู้ยากไร้ ผู้สูงอายุ เด็กพิการ และผู้ไร้อาชีพ^{๑๖} ถึงแม้ว่าจะได้รับการดูแลจากเทศบาลแต่กระนั้นการดูแลก็ยังขีดจำกัดในด้านงบประมาณที่ไม่ทั่วถึงมากนัก เพราะจำนวนครอบครัวเหล่านี้ยังมีอยู่มากทำให้เป็นความรับผิดชอบที่หลีกเลี่ยงมิได้ในการช่วยเหลือเบื้องต้นเพื่อให้ครอบครัวเหล่านั้นสามารถดำเนินชีวิตไปได้พอประทังชีวิตไม่ให้ลำบากจนเกินไป

๕. การโยกย้ายถิ่นฐานของพ่อแม่^{๑๗} เป็นประเด็นทางด้านการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะประเภทการใช้แรงงาน หรือการโยกย้ายอาชีพไปในจังหวัดอื่น ๆ แต่ไม่สามารถจะนำลูกไปได้จึงเป็นภาระของปู่ย่าตายายให้ช่วยกันดูแล บางครั้งพ่อแม่จะส่งเงินมาให้ทำให้เกิดการเลี้ยงลูกด้วยเงินไปอย่างไม่รู้ตัวเพราะความเป็นเด็กจะมีความอยากรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เกินขอบเขตของพ่อแม่ เช่น ลูกต้องการจะซื้อรถมอเตอร์ไซด์ ฝ่ายพ่อแม่ก็ต้องจัดการให้ได้สิ่งที่ลูกต้องการ รวมทั้งเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ตอบสนองต่อความต้องการของลูกแต่ศักยภาพของครอบครัวยังประสบกับปัญหาเรื่องเงินจนกลายเป็นการกู้หนี้สินโดยไม่จำเป็น

๖. ขาดการมีส่วนร่วมของครอบครัว^{๑๘} โดยเฉพาะในเขตเมืองซึ่งมีความเป็นปัจเจกชนสูง เพราะส่วนใหญ่จะมีการศึกษาทำให้การดำเนินชีวิตไม่ค่อนข้างสนใจกิจกรรมทางสังคมมากนัก จะสนใจเฉพาะกิจการงานของตนเอง ทำให้เห็นสภาพความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาที่ค่อนข้างต่ำกว่าในชุมชนเขตชนบท ถึงแม้ว่าจะมีคณะกรรมการหมู่บ้านแต่ก็เพียงเพื่อการประสานงานกับเทศบาลก็ยังไม่เห็นผลคืบหน้าเท่าที่ควร

๗. ปัญหาที่เกี่ยวกับเด็ก เยาวชน^{๑๙} เป็นผลสืบมาจากหลายปัญหาสังคมด้วยกันซึ่งสุดท้ายสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการสร้างเด็กเยาวชนให้เป็นคนดีได้ เช่น พ่อแม่ขาดความ

^{๑๕} สัมภาษณ์ พระครูสุตคุณาลงกรณ์, รองเจ้าคณะอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๕/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายสัมพันธ์ คุณทวีลาภผล, นายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๙/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๗} สัมภาษณ์ นางวาสนา จิรนาท, รองนายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘

^{๑๘} สัมภาษณ์ นายนิคม สุระเกตุ, ปลัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๐๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๙} สัมภาษณ์ นางพิกุลทอง ไชยปัญญา, ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘.

เข้าใจในการเลี้ยงลูก การโยกย้ายถิ่นฐานของครอบครัว การตอบสนองต่อกิเลสของลูกมากจนเกินไป อีกทั้งสิ่งแวดล้อมมีสิ่งยั่วยวนมากมาย กฎหมายลงโทษเกี่ยวกับเด็กยังเอื้ออำนวยต่อการสร้างปัญหาได้ การเสพติดเทคโนโลยี และสิ่งเสพติดอื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งเป็นตัวชี้วัดสภาพปัญหาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนในอัตราที่สูงสมควร

๘. การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก^{๒๐} โดยเฉพาะประเด็นความคิดเห็นในการเลี้ยงลูกและกระบวนการเรียนรู้ในการเลี้ยงลูก ยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการหรือยังยึดติดกับวิธีการเลี้ยงแบบเดิม ๆ ทำให้เกิดความสับสนและไม่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งหากเป็นครอบครัวที่มีการศึกษาดีหรือครอบครัวที่รับราชการจะสังเกตเห็นว่าจะมีปัญหาในด้านนี้น้อย แต่หากเป็นครอบครัวที่พ่อแม่มีอาชีพรับจ้าง ค่าขาย เป็นต้น ซึ่งมีระดับการศึกษาที่ยังต่ำอยู่จึงเป็นสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับเลี้ยงในยุคเทคโนโลยีข่าวสาร ทำให้เกิดการปรับตัวที่ล่าช้าต่อพัฒนาการเรียนรู้ของลูกให้เท่าทัน

๙. การใช้ความรุนแรงกันในครอบครัว^{๒๑} สาเหตุใหญ่ของพฤติกรรมเด็กและเยาวชนที่มีความก้าวร้าว หรือชอบใช้ความรุนแรงในสังคม สืบเนื่องมาจากพฤติกรรมของครอบครัวระหว่างพ่อแม่ที่มีการใช้ความรุนแรงไม่ว่าจะเป็นทางด้านกายกรรม วาจากรรม ที่ได้แก่และเยาวชนลอกเลียนแบบอย่างที่ไม่ดีมาใช้กับสังคมซึ่งส่งผลต่ออาชญากรรมอย่างร้ายแรง รวมทั้งการเกิดขึ้นของคดีต่าง ๆ ก็ยังมีจุดเชื่อมโยงกันระหว่างเด็กกับสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติตนให้เป็นสมาชิกสังคมที่ดีได้ แต่เด็กและเยาวชนก็ไม่ไ้จะมีปัญหาเสมอไปเพราะตัวเด็กและเยาวชนก็อาจจะมึภูมิคุ้มกันในระดับที่ดีอยู่ เพราะสิ่งแวดล้อมสามารถขัดเกลาจิตใจให้สามารถดำเนินชีวิตไปอย่างปกติได้ เช่น เด็กและเยาวชนที่มีครอบครัวใช้ความรุนแรง แต่เด็กและเยาวชนนั้นก็อาจจะไม่ลอกเลียนพฤติกรรมที่รุนแรงเหล่านั้น ซึ่งอาจจะต้องวิเคราะห์เป็นรายบุคคลและการยอมรับจากสังคมที่เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนเหล่านั้นได้กระทำความดี ได้ช่วยเหลือผู้อื่น เป็นต้น

๑๐. การมุ่งแสวงรายได้ของครอบครัวมากเกินไป^{๒๒} ซึ่งเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจในครอบครัวที่จำเป็นและสำคัญอย่างมาก เพราะการแสวงหารายได้บางครั้งจนลืมการดูแลเลี้ยงดูลูก เพราะให้ความสำคัญไปที่การหารายได้ทำให้เวลาในการคลุกคลีลดน้อยลงไป ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาสำหรับครอบครัวที่มีการศึกษาน้อยหรืออาชีพรับจ้างทั่วไปที่มีอยู่จำนวนมากในเขตเทศบาลเมืองเลย นอกจากนี้ ระบบเศรษฐกิจของประเทศก็ส่วนสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อมายังครอบครัวในสังคม

^{๒๐} สัมภาษณ์ นายวุฒิชัย พันธุ์พัฒน์, ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๔ (ภูบ่อปิด) จังหวัดเลย, ๑๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๑} นางพิกุลทอง ไชยปัญญา, ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นางสุนีย์ ชมภูทอง, ผู้นำชุมชนหนองผักก้าม ๒ ตำบลศรีวิชัย จังหวัดเลย, ๑๐/๐๘/๒๕๕๘.

หรือทุก ๆ สังคมก็ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้ แต่กระนั้น ในครอบครัวที่มีอาชีพรับราชการหรือกิจการขนาดใหญ่ หรือครอบครัวที่มีการศึกษาในระดับสูงจะมีปัญหาน้อยมาก ดังนั้น ระบบเศรษฐกิจครอบครัวจำเป็นที่จะต้องจัดการให้สอดคล้องกับการอบรมเลี้ยงลูกที่สามารถสั่งสอนให้ลูกเป็นสมาชิกที่ในสังคมได้

๑๑. การหย่าร้าง/การแยกกันอยู่ของพ่อแม่^{๒๓} เป็นปัญหาโลกแตกสำหรับครอบครัวในประเทศไทยที่ภาครัฐกำลังหาทางป้องกันหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะมีกิจกรรมที่สามารถสอดรับกับปัญหาเหล่านั้น ก็ยังมีครอบครัวอีกจำนวนมากที่ส่งผลกระทบต่อลูกในเรื่องการขาดความอบอุ่นจนกลายเป็นเด็กปัญหาตามมา รวมทั้งการทอดทิ้งจากผู้ให้กำเนิดให้ปู่ย่าตายายคอยดูแลแค่กระนั้นในบางครอบครัวก็สามารถจะเลี้ยงดูเด็กเพราะปู่ย่าตายายเหล่านั้นมีการศึกษาพอสมควร แต่หากปู่ย่าตายายมีการศึกษาน้อยก็ยังลำบากในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เพราะมีแนวโน้มช่วงของวัยที่มากจนเกินไปหรือที่เรียกว่า มีความสามารถในการเลี้ยงกายได้ แต่เลี้ยงจิตใจหรือสติปัญญาไม่ได้จนกลายเป็นปัญหาระดับโครงสร้างของประเทศในการหย่าร้างหรือแยกทางกันอยู่

๑๒. ปัญหาการใช้เงินล้นมือ^{๒๔} ซึ่งสังคมเมืองเลยจะมีวิถีชีวิตบทความต้องการที่เกินขอบเขตเพราะเมื่อก่อนพ่อแม่จะเงินได้มากไปทำงานอยู่ต่างถิ่น เช่น การออกไปขายล็อตเตอรี่ นานๆ จึงจะกลับมาบ้านสักครั้ง และส่งเงินมาให้ลูกใช้ ส่วนลูกจะอยู่กับปู่ย่าตายาย ซึ่งไม่แตกต่างอะไรไปจากการเลี้ยงลูกด้วยระบบเงิน แต่ขาดการอบรมสั่งสอน ลูกอยากได้อะไรก็ซื้อให้หมด ลูกอยากได้มอเตอร์ไซค์ก็ซื้อให้ ลูกอยากได้โทรศัพท์ก็ซื้อให้ ลูกอยากได้เทคโนโลยีอะไรก็ซื้อให้ เป็นต้น แต่เมื่อถึงปัจจุบันเศรษฐกิจไม่ค่อยดี แต่ความต้องการยิ่งเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดเงินขาดมือทำให้ระหว่างพ่อแม่กับลูกไม่สามารถจะตอบสนองต่อความต้องการได้ ลูกจึงหนีออกจากบ้าน มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์บ้างทำให้สังคมจึงกลายเป็นสังคมบริโภคนิยมที่ชอบใช้ของแพงๆ ซึ่งเกิดตามมามากมาย

๑๓. ปัญหาในบริบทของโรงเรียน^{๒๕} ซึ่งเป็นเรื่องที่ปกติไปแล้วสำหรับปัญหาอาชญากรรม ปัญหาในเรื่องขู้สาว ปัญหาความรับผิดชอบ และปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน แม้ว่าจะมีการเร่งช่วยเหลือและสร้างแนวทางต่าง ๆ สำหรับการแก้ไขปัญหาในโรงเรียนก็ยังไม่สามารถจะแก้ไขได้ทั้งหมดพฤติกรรมของนักเรียนมิใช่อยู่เฉพาะในโรงเรียนเท่านั้นแต่ถูกถ่ายทอดมาจากชุมชน มาจากสื่อสังคมออนไลน์ทำให้การควบคุมปัญหาค่อยข้างยากมาก

กล่าวได้ว่า สภาพปัญหาของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยยังคงไม่ได้แตกต่างกันมากนักในบริบทสภาพปัญหาทางครอบครัวของสังคมไทย แต่เป็นปัญหาที่สร้างผลกระทบต่อสังคมในวงกว้างซึ่งแม้ว่าจะมีการจัดกิจกรรมและโครงการลงไปในส่วนใหญ่ขาดการติดตามและการ

^{๒๓} สัมภาษณ์ นางพิมลพรรณ จันทร์สะอาด เทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๔/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๔} สัมภาษณ์ นายสัมพันธ์ คุณทวีลาภผล, นายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๘/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๕} สัมภาษณ์ นางวาสนา จิรนาท, รองนายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘

ประเมินผลงานอย่างต่อเนื่องทำให้เป็นปัญหาที่ซับซ้อนเพราะลักษณะปัญหาหนึ่งจะส่งผลไปอีกปัญหาหนึ่งเสมอ เช่น เมื่อระบบเศรษฐกิจรอบคร้วมีปัญหา จะส่งผลกระทบต่อปัญหาการหย่าร้างหรือแยกทางกัน เมื่อปัญหานี้เกิดขึ้นจะส่งผลกระทบต่อผู้คนที่ขาดคนเลี้ยงดู จนกลายเป็นเด็กขาดความอบอุ่น ติดเพื่อน ติดเทคโนโลยี เสพสิ่งเสพติดจนกลายเป็นปัญหาทางสังคม เป็นต้น จากปัญหาหนึ่งไปสู่สาเหตุของอีกปัญหาหนึ่งซึ่งภาครัฐอาจจะมองเห็นแต่ยังมีข้อจำกัดอย่างมากต่อการดำเนินกิจกรรมในแก้ไขปัญหา ดังนั้น นโยบายการบริหารต่อกิจกรรมภาครัฐควรจะต้องศึกษาข้อมูลแบบเชื่อมโยงระหว่างปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน สนับสนุนและส่งเสริมให้มีเครือข่ายทางด้านครอบครัว มีกิจกรรมสร้างสถาบันครอบครัวที่เข้มแข็งให้มากและบ่อยครั้ง รวมทั้งการสร้างระบบเศรษฐกิจชุมชนที่ผนวกกับหลักพุทธธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำไปใช้ได้ เช่น หลักความพอเพียง หลักสัมมาอาชีวะ เป็นต้น ซึ่งอาจจะต้องมีการส่งเสริมการศึกษาให้กับพ่อแม่ที่ยังมีวิธีคิดในการเลี้ยงลูกแบบเดิม การสร้างอาชีพที่มั่นคงเพื่อป้องกันการโยกย้ายอาชีพของครอบครัว การส่งเสริมการจัดการเวลาในการทำกิจกรรมระหว่างครอบครัวให้มากขึ้น รวมทั้งการเป็นต้นแบบที่ดีให้กับลูกเพื่อปลูกฝังความเมตตาในครอบครัว สิ่งเหล่านี้เป็นเพียงบางส่วนของวิธีการในการจัดการนโยบายเบื้องต้นที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและสร้างครอบครัวให้เกิดความเข้มแข็งต่อไป

๔.๒.๒ สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย

ปัญหาครอบครัวที่เกิดขึ้นไม่ใช่เรื่องที่ภาคภูมิใจของเทศบาลมากนักเพราะจะนำไปซึ่งการช่วยเหลือในส่วนที่เป็นของครอบครัวที่บุคลากรจะต้องทำงานหนักมากขึ้น อย่างเช่น เจ้าหน้าที่ไปพบสภาพครอบครัวที่มีเด็กมารดาและเด็กไร้ที่พึ่งซึ่งอาจมาจากการแต่งงานก่อนวัยอันควร เยาวชนเหล่านี้ออกจากโรงเรียนเพราะมีลูกก่อนวัยออกมาเลี้ยงลูกทั้งพ่อทั้งแม่ ด้านตัวเด็กก็จะมีอาชีพในการที่จะเลี้ยงดูลูกก็ต้องไปอาศัยพ่อแม่ของทั้งสองฝ่ายในการมาดูแลเด็ก ซึ่งด้วยภาวะที่ไม่เหมาะสมก็จะทำให้ทั้งพ่อและคนเป็นแม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน สุดท้ายจบลงด้วยการแยกไปโดยปริยาย ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ การทิ้งภาระลูกให้กับพ่อกับแม่ของฝ่ายหญิงหรืออาจจะเป็นพ่อกับแม่ของฝ่ายชาย ทางเทศบาลจะต้องไปสำรวจข้อมูลในส่วนนี้ร่วมศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน จึงจะไปดำเนินการช่วยเหลือซึ่งจะมีข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการนำเสนอผู้บริหารเทศบาล ในเรื่องการส่งเสริมคุณภาพและพัฒนาชีวิต ซึ่งทางนายกเทศมนตรีก็ได้มีนโยบายในการดำเนินการต่อไป ในการลงไปช่วยเหลือในเรื่องการให้คำปรึกษาและการให้การสงเคราะห์ ซึ่งจะมีโครงการช่วยเหลือมารดาและเด็กไร้ที่พึ่ง คือ เงินประจำปีจะให้เพียงครั้งเดียวตามสถานการณ์ คือ ไม่เกินสามพันบาท ครอบครัวนั้นก็จะได้เอาไปซื้ออะไรที่จะเป็นเพื่อบรรเทาทุกข์ให้ในเบื้องต้นกับครอบครัว^{๒๖}

^{๒๖} สัมภาษณ์ นางพิกุลทอง ไชยปัญญา, ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๐๗/๒๕๕๘.

เทศบาลเป็นหน่วยงาบริการสังคม บริการประชาชนซึ่งส่วนมากก็นโยบายที่เน้นเรื่อง ความเจริญเติบโตของท้องถิ่น ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของท้องถิ่น ความสะอาดของท้องถิ่น ส่วน สถาบันครอบครัวจะมีกองสวัสดิการก็เป็นทำให้สวัสดิการกับครอบครัวที่อยู่อาศัยหรือครอบครัวที่ยัง มีปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย ส่วนสถาบันครอบครัวในสวนชีวิตครอบครัวประจำวันจะไม่ค่อยจะได้ ดำเนินการมากนักซึ่งส่วนมากเราจะเป็นการพัฒนาบ้านเมืองมากกว่าสำหรับสวัสดิการสังคมผู้ยากจน ผู้ยากไร้กับผู้พิการได้มีการติดตามตรวจดูเพื่อให้สวัสดิการของสถาบันครอบครัวทั่วไป ในสวนของเด็ก เยาวชนเทศบาลจะมีนโยบายที่จะพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ส่งเสริมการเรียนที่ดีจะมีความก้าวหน้าพอสมควร^{๒๗}

การดำเนินงานด้านครอบครัวจะมีศูนย์พัฒนาครอบครัว ระดับตำบล มีคณะกรรมการ ดำเนินงาน เพราะเรื่องของครอบครัวจะมีเจ้าหน้าที่ของเทศบาลได้รับคัดเลือกให้เป็นคณะวิทยากร ระดับจังหวัดโดยการทำงานเชื่อมโยงกัน เรียกว่า คณะทำงานด้านสถาบันครอบครัวแห่งประเทศไทย ร่วมกับศูนย์พัฒนาสังคมด้านกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวซึ่งจะมีการทำงานร่วมกันโดยตลอดทำให้สามารถขับเคลื่อนภารกิจของเทศบาลได้ในรูปของภาคีเครือข่าย หากมองบริบทสถานการณ์ ปัจจุบันจะมีนโยบาย และมีแผนงานหลาย ๆ ส่วนที่ลงไปสู่กิจกรรมทางครอบครัว มีพ่อแม่และ เยาวชนโดยภาพของผลงานที่มันเกิดขึ้นจริง ๆ ทำให้เกิดความพอใจอยู่บ้าง^{๒๘}

กรณีที่เจ้าหน้าที่ลงไปช่วยเหลือ ที่เรียกว่า ทีมให้คำปรึกษาสำนักงานจะมีความเพียงพอ คือ จะอาศัยการประสานทางกรมสาธารณสุขไปดูแลเรื่องสุขภาพให้กับแม่และเด็ก นอกจากปัญหา เรื่องการใช้จ่ายเรื่องการค้าตรงชีพ และเรื่องสุขภาพ ครอบครัวในชุมชนยังมีปัญหาในเรื่องของ การศึกษาก็ส่งทีมในสวนของการศึกษาเจ้าหน้าที่ เขาตรวจสอบข้อมูลพื้นฐานในความต้องการศึกษาก็จะไปประสานงานกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนที่จะไปศึกษาต่ออย่างต่อเนื่อง หากไม่พร้อมที่จะเข้าสู่ระบบ เนื่องจากมีเด็กอ่อนที่จะต้องดูแล ในสวนของคนเป็นแม่หรือคนเป็นพ่อบางคนอาจจะยังเรียน อยู่ คือ คนเป็นพ่อก็จะให้คนเป็นแม่ดูแลเด็กซึ่งลักษณะอย่างนี้ก็มีให้เห็นอยู่มากในเขตเทศบาล ในสวน ของอาชีพก็จะดูประเด็นว่า หากเด็กไปเรียนแล้ว จะมีความต้องการที่จะไปฝึกอาชีพหรือไม่ อย่างไร หากต้องการที่จะทำงานอะไร ก็จะประสานไปยังหน่วยงานฝึกอาชีพพระยะสั้น หรือจะสนับสนุน งบประมาณที่จะนำไปฝึกอาชีพ เป็นต้น หากมองโดยสวนใหญ่ในกลุ่มนี้จะเป็นเด็กที่ค่อนข้างมีปัญหา เรื่องครอบครัว แต่บางครอบครัวก็ไม่ใช่มีปัญหา อาจจะเป็นสิ่งแวดล้อมที่ทำให้เกิดปัญหาลักษณะนี้ก็ อาจจะส่งผลกระทบต่อให้เกิดปัญหาในสังคมได้เช่นกันซึ่งสวนของการดูแลช่วยเหลือท่านผู้บริหารก็ลงไป

^{๒๗} สัมภาษณ์ นายสัมพันธ์ คุณทวีลาภผล, นายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๙/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๘} สัมภาษณ์ นายนิคม สุระเกตุ, ปลัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๐๗/๐๗/๒๕๕๘.

คุณลงไปตรวจสอบ ลงไปให้กำลังใจให้คำปรึกษาส่วนเจ้าหน้าที่ที่ประสานสาธารณสุขศึกษาหรือหน่วยงานอื่นเพื่อนเข้าไปดูแลในการช่วยเหลือเพื่อที่จะทำให้ชีวิตของเขาได้มีความเป็นอยู่ที่ดี^{๒๙}

ครอบครัวในเทศบาลเมืองจะมีศูนย์พัฒนาครอบครัวที่กระทรวงให้ความสำคัญมาหลายปีมาเป็นสิบปี มีความพยายามที่จะขับเคลื่อนศูนย์พัฒนาครอบครัวที่อยู่ใน อปท. ให้เป็นกำลังสำคัญ แต่บางครั้งก็พบว่า ศูนย์พัฒนาครอบครัวที่ขับเคลื่อนไปไม่เกิดประโยชน์มากนัก ซึ่งก็มีปัจจัยหลายประการกล่าวคือ องค์กรความรู้ของคณะกรรมการศูนย์พัฒนาครอบครัวขาดความเข้าใจในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาในระดับครอบครัวในระดับชุมชน และก็ไม่ให้ความสนใจมากอย่างเพียงพอ เมื่อตัวขับเคลื่อนหรือกลไกหลักไม่ได้ความสำคัญก็จะทำให้เกิดปัญหาในสภาพครอบครัวในระดับอปท. ทั้ง ๑๐๐ กว่าแห่งในจังหวัดเลย โดยเฉพาะอำเภอเมืองเลย จะมีลักษณะคล้าย ๆ กัน^{๓๐} ฉะนั้นแนวทางที่ดำเนินการไป คือ มีกลไกซึ่งนอกเหนือจากตัวรัฐธรรมนูญที่กำหนดนโยบายต่างๆ รวมทั้งมี พ.ร.บ. การกระทำความรุนแรงของครอบครัวต้องให้ความรู้กับครอบครัวเพื่อที่จะยึดเหนี่ยวให้ครอบครัวมาเป็นครอบครัวโดยสมบูรณ์ เพราะ พ.ร.บ. การกระทำความรุนแรงของครอบครัวฉบับมุ่งในส่วนของสมานฉันท์ของครอบครัว เพื่อลดการกระทำความรุนแรง หากมีการกระทำรุนแรงเกิดขึ้นก็จะให้กฎหมายอาญาหรือกฎหมายแพ่งเข้ามาแก้ไข ก็คือ อาจต้องไปจองจำหรือใช้เงินชดใช้ต้องมีการกระทำความรุนแรง เป็นต้น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในเรื่องของการครองคู่ของชีวิตคู่สมรส รวมทั้งการมีบุตรซึ่งจะต้องดูแล และอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ ทั้งในเรื่องของศีลธรรม ในเรื่องของจริยธรรม ในเรื่องของกตัญญูกตเวทิตะ ในเรื่องของกลุ่มเด็ก กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มคนพิการ ก็จะมีการดำเนินงานซึ่งก็ให้ความสำคัญบทบาทหน้าที่ของครอบครัว เพราะต้องไปกระตุ้นให้เด็กและประชาชนทราบในเรื่องของสถาบันครอบครัว การพัฒนาอาชีพ การงานพัฒนาคุณภาพชีวิต การสร้างบารมี รวมทั้งการสร้างระบบการให้ทานเพื่อให้เด็ก เยาวชนและประชาชนเข้าใจ ที่น่าเป็นห่วงอย่างมากในเรื่องประเด็นทางสังคมความขาดความเข้าใจ ยิ่งผู้ที่มีอายุมากในการรักษาศีล เพียง ศีล ๕ ก็ยังขาดความเข้าใจ เพราะว่ามันมีจุดอ่อนหลายอย่างในสังคมปัจจุบัน ดังนั้น ประเด็นครอบครัวจึงเป็นเรื่องใหญ่มากที่จะต้องมองถึงรากของปัญหาที่แท้จริงซึ่งต้องเน้นและปลูกฝังให้ได้ในเรื่องของคุณธรรม ในเรื่องของจริยธรรม ในเรื่องของความยุติธรรม ในเรื่องความเสมอภาคในสังคม สร้างแนวทางเพื่อให้รู้จักการให้ การที่คิดถึงส่วนรวม ฉะนั้นในทุกกลุ่มก็จะเอาเรื่องของหลักการเหล่านี้ไปเพื่อการแก้ไขพื้นฐานของครอบครัวให้ได้เป็นอันดับแรก^{๓๑}

^{๒๙} สัมภาษณ์ นางพิกุลทอง ไชยปัญหา, ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๐๗/๒๕๕๘.

^{๓๐} สัมภาษณ์ นางวาสนา จิรนาท, รองนายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘

^{๓๑} สัมภาษณ์ นายวิสิทธิ์ สนามชวด, ผู้อำนวยการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดเลย, ๑๖/๐๗/๒๕๕๘.

จะเห็นได้ว่า สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยยังคงตอบสนองต่อการค้นหาข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่มากที่สุดด้วยตั้งงบประมาณแต่ละโครงการไว้ในแต่ละปี แต่ถึงอย่างไรก็ตามยังคงไม่เพียงพอต่อจำนวนประชาชนที่มาก จึงทำให้เกิดข้อจำกัดและอุปสรรคอยู่บ้าง อีกทั้งจำนวนของบุคลากรยังมีน้อยทำให้ไม่สามารถจะดูแลประชาชนได้อย่างทั่วถึงจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ในการประสานความร่วมมือกันทั้งหมดเพื่อลดปัญหาภายในครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยให้มากที่สุด รวมทั้งการจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ครอบครัวในการดำเนินชีวิตโดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายต่าง ๆ ทำให้ประชาชนมีความรู้ด้านปฏิบัติตามหลักกฎหมายมากยิ่งขึ้นจึงทำให้เกิดการปรับตัวในระดับต่าง ๆ ทั้งภาคสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลเมืองเลย

๔.๓ การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย

การศึกษาเกี่ยวกับการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยโดยผู้วิจัยได้นำสถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์โดยเลือกเฉพาะสถิติเบื้องต้นที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ซึ่งจะนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตาราง ประกอบด้วย ๓ ตอน ได้แก่ ตอนที่ ๑ วิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ ๒ วิเคราะห์การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย และตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะแบบปลายเปิดจากผู้ตอบแบบสอบถาม ดังต่อไปนี้

ตอนที่ ๑ วิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ ๔.๑: สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n = ๓๘๓)

สถานภาพส่วนบุคคล		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	เพศชาย	๑๗๖	๔๖.๐๐
	เพศหญิง	๒๐๗	๕๔.๐๐
	รวม	๓๘๓	๑๐๐.๐๐
อายุ	อายุ ๑๘ - ๒๘ ปี	๗๕	๑๙.๕๘
	อายุ ๒๙ - ๓๙ ปี	๑๕๒	๓๙.๖๘
	อายุ ๔๐ - ๕๐ ปี	๑๑๖	๓๐.๒๘
	อายุ ๕๑ - ๖๑ ปี	๒๓	๖.๐๐
	อายุ ๖๒ ปีขึ้นไป	๑๗	๔.๔๖
	รวม	๓๘๓	๑๐๐.๐๐
สถานภาพสมรส	โสด	๖๖	๑๗.๒๓
	สมรส	๒๖๖	๖๙.๔๕
	หย่าร้าง/แยกกันอยู่	๕๑	๑๓.๓๒
	รวม	๓๘๓	๑๐๐.๐๐
ระดับการศึกษา	มัธยมปลาย /ต่ำกว่า	๑๙๒	๕๐.๑๓
	ปวช /ปวส	๑๒๗	๓๓.๑๕
	ปริญญาตรี	๕๑	๑๓.๓๒
	ปริญญาโท	๙	๒.๓๔
	ปริญญาเอก	๔	๑.๐๔
	รวม	๓๘๓	๑๐๐.๐๐
อาชีพหลัก	รับจ้างทั่วไป/ค้าขาย	๑๖๔	๔๒.๘๑
	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๑๐๙	๒๘.๔๕
	เกษตรกร/ชาวสวน/ประมง	๖๔	๑๖.๗๕
	พนักงานบริษัทเอกชน	๒๕	๖.๕๒
	ธุรกิจส่วนตัว	๑๗	๔.๔๓
	อื่น ๆ	๔	๑.๐๔
	รวม	๓๘๓	๑๐๐.๐๐

รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน	ไม่เกิน ๑๕,๐๐๐ บาท	๒๐๓	๕๓.๐๐
	๑๕,๐๐๑ - ๓๐,๐๐๐ บาท	๑๒๕	๓๒.๖๓
	๓๐,๐๐๑ - ๕๐,๐๐๐ บาท	๔๗	๑๒.๒๗
	๕๐,๐๐๑ - ๗๐,๐๐๐ บาท	๖	๑.๕๖
	๗๐,๐๐๑ บาท ขึ้นไป	๒	๐.๕๔
	รวม	๓๘๓	๑๐๐.๐๐

จากตาราง ๔.๑ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีเพศหญิงจำนวน ๒๐๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔ มีเพศชายจำนวน ๑๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖

ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุระหว่าง ๒๙ - ๓๙ ปี มากที่สุดจำนวน ๑๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๖๘ รองลงมา อายุระหว่าง ๔๐ - ๕๐ ปีจำนวน ๑๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๒๘ อายุระหว่าง ๑๘ - ๒๘ ปีจำนวน ๗๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๕๘ อายุระหว่าง ๕๑ - ๖๑ ปีจำนวน ๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๐๐ และผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุ ๖๒ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๔๖

ผู้ตอบแบบสอบถามมีสถานภาพสมรสของผู้ตอบแบบสอบถามมีสถานภาพสมรสจำนวน ๒๖๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๔๕ รองลงมามีสถานภาพโสดจำนวน ๖๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๒๓ และผู้ตอบแบบสอบถามมีสถานภาพหย่าและแยกกันอยู่จำนวน ๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๓๒

ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการศึกษาของที่ต่ำกว่ามัธยมปลายจำนวน ๑๙๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๑๓ รองลงมามีวุฒิต่างการศึกษาในระดับปวช./ปวสจำนวน ๑๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๑๕ มีระดับวุฒิปริญญาตรีจำนวน ๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๓๒ มีวุฒิปริญญาโทจำนวน ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๓๔ และมีวุฒิต่างการศึกษาปริญญาเอกจำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๐๔

ผู้ตอบแบบสอบถามมีอาชีพรับจ้างทั่วไป/ค้าขายจำนวน ๑๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๘๑ รองลงมามีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจจำนวน ๑๐๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๔๕ มีอาชีพเกษตรกร/ชาวสวน/ประมง จำนวน ๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๗๕ เป็นพนักงานบริษัทเอกชนจำนวน ๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๕๒ ประกอบธุรกิจส่วนตัวจำนวน ๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๔๓ และอื่นๆจำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๐๔

ผู้ตอบแบบสอบถามมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ไม่เกิน ๑๕,๐๐๐ บาทจำนวน ๒๐๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๐๐ มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง ๑๕,๐๐๑ - ๓๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๖๓ มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง ๓๐,๐๐๑ - ๕๐,๐๐๐ บาทจำนวน ๔๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๒๗ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง ๕๐,๐๐๑ - ๗๐,๐๐๐ บาทจำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๕๖ และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ๗๐,๐๐๑ บาท ขึ้นไป จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๕๔

ตอนที่ ๒ วิเคราะห์การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบัน
ครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความ
เข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยโดยรวมทุกด้าน

(n=๓๘๓)

ข้อที่	การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความ เข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาล เมืองเลยโดยรวมทุกด้าน	ระดับคะแนน		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑	ด้านการวางแผน	๓.๗๙	.๗๙๑	มาก
๒	ด้านการจัดองค์	๓.๗๙	.๗๓๐	มาก
๓	ด้านการจัดบุคลากร	๓.๘๘	.๗๔๙	มาก
๔	ด้านการอำนวยการ	๓.๘๘	.๖๓๕	มาก
๕	ด้านการควบคุม	๓.๘๐	.๗๖๑	มาก
รวม		๓.๘๒	.๗๓๓	มาก

จากตาราง ๔.๒ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความ
เข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยมีความคิดเห็นโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก (\bar{X} =๓.๘๒) เมื่อพิจารณารายด้านผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็น พบว่า ด้านการจัดบุคลากร และ
ด้านการอำนวยการอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} =๓.๘๘) รองลงมาผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นใน
ด้านการควบคุมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} =๓.๘๐) และความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามด้านการ
วางแผนและด้านการจัดองค์อยู่ในระดับน้อยที่สุดเมื่อเปรียบกับด้านอื่น ๆ (\bar{X} =๓.๗๙)

ตารางที่ ๔.๓ ผลค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยด้านการบริหารด้านการวางแผน

(n=๓๘๓)

ข้อที่	๑) การบริหารด้านการวางแผน	ระดับคะแนน		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑	เทศบาล วัด ชุมชน และโรงเรียนผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อการป้องกันลูกหลานจากความชั่ว	๓.๘๓	.๗๙๘	มาก
๒	เทศบาลควรส่งเสริมให้บิดามารดาเข้าวัดปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีต่อการปลูกฝังลูกในทางดี	๓.๗๗	.๘๕๔	มาก
๓	เทศบาลควรมีนโยบายการบริหารเพื่อการส่งเสริมการศึกษาให้กับประชาชนในชุมชน	๓.๖๔	.๘๓๘	มาก
๔	เทศบาลควรให้ความรู้แก่สมาชิกของสังคมก่อนที่จะมีบุตรเพื่อให้ได้ครอบครัวที่เป็นสุข	๓.๖๘	.๘๔๘	มาก
๕	เทศบาลควรมีแผนกิจกรรมเพื่อให้บิดามารดามีความรู้ในการมอบทรัพย์ให้บุตรธิดาในกาลที่เหมาะสม	๓.๘๙	.๙๓๐	มาก
๖	เทศบาลควรมีนโยบายการบริหารเพื่อกำหนดแผนการส่งเสริมให้บุตรธิดาเกิดความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ	๓.๙๒	.๘๖๘	มาก
๗	เทศบาลควรมีนโยบายการบริหารเพื่อกำหนดแผนกิจกรรมให้เยาวชนมีเวลาในการช่วยเหลือการทำงานของครอบครัว	๓.๗๙	.๙๒๓	มาก
๘	เทศบาลควรมีแผนดำเนินงานเพื่อการสนับสนุนให้สมาชิกในครอบครัวมีความสามารถในการดำรงวงศ์ตระกูลอย่างมีศักดิ์ศรี	๓.๘๙	.๙๑๐	มาก
๙	เทศบาลควรมีแผนกิจกรรมร่วมกับสถาบันครอบครัวให้บ่อยมากที่สุดเพื่อสามารถชี้แนะให้ลูกหลานประพฤติตนเป็นคนดี	๓.๙๐	.๘๖๗	มาก
๑๐	เทศบาลควรมีแผนโครงการส่งเสริมประเพณีของ	๓.๗๐	.๙๔๒	มาก

	ชาวพุทธเพื่อให้สมาชิกในสังคมเห็นคุณค่าของผู้ที่มีพระคุณด้วยการทำบุญอุทิศให้			
	รวม	๓.๗๙	.๗๙๑	มาก

จากตาราง ๔.๓ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยด้านนโยบายการบริหารด้านการวางแผนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เทศบาลควรมีแผนกิจกรรมร่วมกับสถาบันครอบครัวให้บ่อยมากที่สุดเพื่อสามารถชี้แนะให้ลูกหลานประพฤติตนเป็นคนดี ($\bar{X} = 3.90$) รองลงมา เทศบาลควรมีแผนกิจกรรมเพื่อให้บิดามารดาที่มีความรู้ในการมอบทรัพย์สินให้บุตรธิดาในกาลที่สมควร และเทศบาลควรมีแผนดำเนินงานเพื่อการสนับสนุนให้สมาชิกในครอบครัวมีความสามารถในการดำรงวงศ์ตระกูลอย่างมีศักดิ์ศรี ($\bar{X} = 3.89$) และผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าเทศบาลควรมีนโยบายการบริหารเพื่อการส่งเสริมการศึกษาให้กับสมาชิกของสังคมน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับรายข้ออื่น ๆ ($\bar{X} = 3.64$)

ตารางที่ ๔.๔ ผลค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยด้านการบริหารด้านการจัดองค์กร

(n=๓๘๓)

ข้อที่	๒) การบริหารด้านการจัดองค์กร	ระดับคะแนน		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑	ท่านคิดว่าเทศบาลควรเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการส่งเสริมให้บิดามารดาสามารถทำหน้าที่เพื่อป้องกันลูกจากความชั่วได้	๓.๘๕	.๙๗๖	มาก
๒	ท่านคิดว่าจะปลูกฝังลูกไว้ในทางดี ควรให้เทศบาลมีการฝึกอบรมวิธีการเลี้ยงดูลูกอย่างถูกต้อง	๓.๙๒	.๙๑๒	มาก
๓	ท่านคิดว่าเทศบาลควรมีนโยบายในการจัดฝึกอบรมอาชีพให้กับครอบครัวที่ยากจน	๓.๘๒	.๙๕๘	มาก
๔	เทศบาลควรมีนโยบายในการพิจารณาคุ้มครองร่วมกับบิดามารดาเพื่อให้สมาชิกในสังคมได้แต่งงานกับคนดี	๓.๒๘	.๙๙๖	ปานกลาง
๕	เทศบาลควรมีส่วนร่วมเป็นสักขีพยานในการมอบทรัพย์สินของครอบครัวให้กับบุตรธิดาในกาลที่เหมาะสม	๓.๑๓	๑.๐๗๖	ปานกลาง

๖	เทศบาลควรมีโครงการยกย่องเชิดชูบุตรีตาที่มีความกตัญญูกตเวที	๔.๒๓	.๗๖๕	มากที่สุด
๗	เทศบาลควรมีแผนการฝึกอาชีพของพ่อแม่ให้กับบุตรีตาเพื่อความเชี่ยวชาญ	๓.๙๓	.๘๘๑	มาก
๘	เทศบาลควรมีโครงการกระตุ้นให้กับเยาวชนเพื่อการรักษาภาพลักษณ์ที่ดีของตระกูล	๓.๖๘	๑.๐๓๔	มาก
๙	เทศบาลควรมีทีมงานในองค์กรเพื่อการส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักวัฒนธรรมที่ดีงามของสังคม	๔.๑๑	.๘๘๒	มาก
๑๐	เทศบาลควรที่จะจัดเทศกาลรำลึกผู้มีพระคุณที่ล่วงลับไปตามแนวทางพระพุทธศาสนาด้วยการทำบุญอุทิศให้	๔.๒๓	.๗๙๑	มากที่สุด
รวม		๓.๗๙	.๗๓๐	มาก

จากตาราง ๔.๓ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยด้านการบริหารการจัดองค์กรโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เทศบาลควรมีโครงการยกย่องเชิดชูบุตรีตาที่มีความกตัญญูกตเวที และเทศบาลควรที่จะจัดเทศกาลรำลึกผู้มีพระคุณที่ล่วงลับไปตามแนวทางพระพุทธศาสนาด้วยการทำบุญอุทิศให้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.23$) รองลงมา เทศบาลควรมีทีมงานในองค์กรเพื่อการส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักวัฒนธรรมที่ดีงามของสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) และเทศบาลควรมีส่วนร่วมเป็นสักขีพยานในการมอบทรัพย์ของครอบครัวให้กับบุตรีตาในกาลที่เหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.93$) ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบข้ออื่น ๆ จะมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ตารางที่ ๔.๕ ผลของค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานผลค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยด้านการบริหารการจัดบุคลากร

(n=๓๘๓)

ข้อที่	๓) การบริหารด้านการจัดบุคลากร	ระดับคะแนน		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑	บุคลากรของเทศบาลควรมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันพฤติกรรมที่ไม่ดีของเยาวชนเพื่อถ่ายทอดไปยังบิดามารดา	๔.๒๖	.๗๓๙	มากที่สุด
๒	เทศบาลควรจัดหาผู้ที่มีความรู้มาถ่ายทอดให้กับบิดามารดาในการปลูกฝังเยาวชนไว้ในทางดี	๓.๙๒	.๘๖๘	มาก
๓	เทศบาลควรมีทีมที่สามารถส่งเสริมการศึกษาให้กับบิดามารดาเพื่อความเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุตร	๓.๘๓	.๘๐๕	มาก
๔	เทศบาลควรจัดทีมงานในการประชาสัมพันธ์ถึงค่านิยม ประเพณี วัฒนธรรมที่ดีงามให้กับบิดามารดาเพื่อการจัดแจง จูงใจให้ลูกได้แต่งงานกับคนดี	๓.๒๗	.๙๗๒	ปานกลาง
๕	เทศบาลควรมีนโยบายเกี่ยวกับทำความเข้าใจต่อบทบาทหน้าที่ของบิดามารดาเพื่อการพิจารณาก่อนมอบทรัพย์สินให้แก่บุตร	๓.๑๓	๑.๐๗๖	ปานกลาง
๖	เทศบาลควรมีนโยบายทางการบริหารเพื่อการรณรงค์ให้กับเยาวชนต่อการเลี้ยงดูพ่อแม่	๓.๖๙	.๙๔๙	มาก
๗	บุคลากรของเทศบาลจะต้องมีศักยภาพในการฝึกอบรมให้แก่เยาวชนเพื่อการช่วยเหลือการทำงานที่บ้าน	๔.๑๓	.๖๘๑	มาก
๘	เทศบาลควรส่งเสริมการทำหน้าที่ของเยาวชนในการสร้างสันติสุขภายในบ้านเพื่อการดำรงวงศ์ตระกูลของตนเอง	๔.๒๐	.๘๔๖	มากที่สุด
๙	เทศบาลควรฝึกอบรมให้เยาวชนมีความประพฤติตนเป็นคนดีพร้อมที่จะสืบทอดกิจการของครอบครัว	๔.๒๓	.๗๒๗	มากที่สุด
๑๐	เทศบาลควรมีนโยบายส่งเสริมให้เยาวชนเข้าวัดปฏิบัติธรรมที่ก่อให้เกิดบุญกุศลเพื่อมอบความดีให้กับพ่อแม่ที่ล่วงลับไปแล้ว	๔.๒๐	.๘๐๕	มากที่สุด
รวม		๓.๘๘	.๗๔๙	มาก

จากตาราง ๔.๕ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยด้านการบริหารจัดการบุคลากร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๑๓$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า บุคลากรของเทศบาลควรมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันพฤติกรรมที่ไม่ดีของเยาวชนเพื่อถ่ายทอดไปยังบิดามารดา ($\bar{X} = ๓.๒๖$) รองลง เทศบาลควรฝึกอบรมให้เยาวชนมีความประพฤติตนเป็นคนดีพร้อมที่จะสืบทอดกิจการของครอบครัวอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๓.๒๓$) เทศบาลควรมีนโยบายส่งเสริมให้เยาวชนเข้าวัดปฏิบัติธรรมที่ก่อให้เกิดบุญกุศลเพื่อมอบความดีให้กับพ่อแม่ที่ล่วงลับไปแล้ว และเทศบาลควรส่งเสริมการทำหน้าที่ของเยาวชนในการสร้างสันติสุขภายในบ้านเพื่อการดำรงวงศ์ตระกูลของตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๓.๒๐$) และผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในระดับปานกลางเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เทศบาลควรจัดทีมงานในการประชาสัมพันธ์ถึงค่านิยม ประเพณี วัฒนธรรมที่ดีงามให้กับบิดามารดาเพื่อการจัดแจง จูงใจให้ลูกได้แต่งงานกับคนดี ($\bar{X} = ๓.๒๗$) และเทศบาลควรมีนโยบายเกี่ยวกับทำความเข้าใจต่อบทบาทหน้าที่ของบิดามารดาเพื่อการพิจารณาก่อนมอบทรัพย์สินให้แก่บุตร ($\bar{X} = ๓.๒๗$) ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับรายข้ออื่น ๆ จะมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ตารางที่ ๔.๖ ผลของค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานผลค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยด้านการบริหารด้านอำนวยการ

(n=๓๘๓)

ข้อที่	๔) การบริหารด้านอำนวยการ	ระดับคะแนน		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑	เทศบาลควรมีทีมงานในการสื่อสารกิจกรรมต่าง ๆ ไปยังบิดามารดาเพื่อการป้องกันลูกจากความชั่ว	๓.๘๑	.๙๗๕	มาก
๒	เทศบาลควรมีแผนในการส่งเสริมให้บิดามารดามีความสามารถในการปลูกฝังลูกในทางดี	๔.๒๑	.๗๗๑	มากที่สุด
๓	เทศบาลควรจัดทีมงานให้คำปรึกษาแก่บิดามารดาเพื่อแนะนำต่อการให้การศึกษาที่ดีต่อบุตรธิดา	๓.๗๘	.๘๒๑	มาก
๔	เทศบาลควรมีกิจกรรมที่สามารถสร้างค่านิยมให้กับบิดามารดาในการจัดการคู่ครองให้กับบุตรธิดา	๓.๓๕	๑.๑๑๑	ปานกลาง
๕	เทศบาลควรให้ความสะดวกด้านกฎหมายแก่สถาบันครอบครัวในการจัดการมรดก	๓.๒๒	๑.๑๕๔	ปานกลาง
๖	บุตรธิดาควรเข้าร่วมกิจกรรมของเทศบาลเกี่ยวกับสถาบันครอบครัวทุก ๆ กิจกรรม	๔.๑๐	.๘๑๑	มาก
๗	ควรมีแผนงานในการพัฒนาทักษะ ศักยภาพของเยาวชนในด้านการประกอบอาชีพเพื่อการช่วยเหลือครอบครัว	๔.๒๒	.๗๘๓	มากที่สุด
๘	เทศบาลควรจัดกิจกรรมระหว่างครอบครัวให้บ่อย ๆ	๔.๑๔	.๘๑๗	มาก
๙	การสร้างค่านิยมวัฒนธรรมที่ดีงามจะช่วยให้เยาวชนเป็นคนดีภายใต้โลกแห่งการเปลี่ยนแปลง	๔.๑๓	.๕๘๐	มาก
๑๐	เทศบาลควรจัดกิจกรรมสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวเพื่อการส่งเสริมความกตัญญูทวดเวทีต่อบุตรธิดา	๓.๘๘	.๕๗๑	มาก
รวม		๓.๘๘	.๖๓๕	มาก

จากตาราง ๔.๖ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยด้านการบริหารอำนวยการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ควรมีแผนงานในการพัฒนาทักษะศักยภาพของเยาวชนในด้านการประกอบอาชีพเพื่อช่วยเหลือครอบครัวอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.22$) รองลงมาเทศบาลควรมีแผนในการส่งเสริมให้บิดามารดามีความสามารถในการปลูกฝังลูกในทางดีอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$) เมื่อพิจารณาระดับคะแนนในระดับปานกลางจะพบว่าเทศบาลควรมีกิจกรรมที่สามารถสร้างค่านิยมให้กับบิดามารดาในการจัดการคู่ครองให้กับบุตรธิดา ($\bar{X} = 4.35$) และเทศบาลควรให้ความสะดวกด้านกฎหมายแก่สถาบันครอบครัวในการจัดการมรดกอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 4.22$) ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับข้ออื่น ๆ จะมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ตารางที่ ๔.๗ ผลของค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานผลค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยด้านการบริหารการควบคุม

(n=๓๘๓)

ข้อที่	๕) การบริหารด้านการควบคุม	ระดับคะแนน		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑	เทศบาลควรส่งเสริมให้ครอบครัวมีมาตรการป้องกันลูกจากความชั่ว	๓.๘๕	.๖๖๓	มาก
๒	เทศบาลควรมีส่วนในการยกย่องเชิดชูเยาวชนที่ปฏิบัติตนเป็นคนดี	๓.๘๔	.๖๗๘	มาก
๓	เทศบาลควรส่งเสริมการศึกษาแก่บิดามารดาให้สูงขึ้น	๓.๘๔	.๙๒๘	มาก
๔	เทศบาลควรมีการสนับสนุนให้บิดามารดามีเกณฑ์ในการเลือกคู่ครองให้แก่บุตรธิดา	๓.๒๗	.๙๖๓	ปานกลาง
๕	บิดามารดาควรมีพินัยกรรมมอบทรัพย์สินสมบัติให้กับบุตรธิดาอย่างเป็นธรรม	๓.๑๗	๑.๐๔๗	ปานกลาง
๖	เทศบาลควรกำหนดคุณสมบัติที่เหมาะสมของบุตรที่จะเลี้ยงดูพ่อแม่	๓.๖๑	.๘๓๖	มาก
๗	เทศบาลควรยื่นมือเข้าไปช่วยบุตรธิดาที่ยังไม่มีอาชีพเป็นหลักแหล่งที่แน่นอน	๔.๒๐	.๗๙๘	มากที่สุด
๘	เทศบาลควรส่งเสริมและป้องกันเยาวชนไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ	๔.๒๑	.๘๘๓	มากที่สุด
๙	เทศบาลควรสนับสนุนครอบครัวตัวอย่างที่มีความสามารถในการปฏิบัติตามระเบียบ กติกา และกฎเกณฑ์ทางสังคม	๔.๒๐	.๘๑๐	มากที่สุด
๑๐	เทศบาลควรสร้างโอกาสให้กับบุตรธิดาในการทำบุญอุทิศไปให้แก่บิดามารดาที่ล่วงลับไปแล้ว	๓.๘๒	.๙๕๕	มาก
รวม		๓.๘๐	.๗๖๑	มาก

จากตาราง ๔.๗ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยด้านการบริหารการควบคุมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๐$) เมื่อพิจารณารายข้อมากที่สุด พบว่า เทศบาลควรส่งเสริมและป้องกันเยาวชนไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๒๑$) รองลงมาเทศบาลควรสนับสนุนครอบครัวตัวอย่างที่มีความสามารถในการปฏิบัติตามระเบียบ กติกา และกฎเกณฑ์ทางสังคม และเทศบาลควรยื่นมือเข้าไปช่วยบุตรธิดาที่ยังไม่มีอาชีพเป็นหลักแหล่งที่แน่นอนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๒๐$) เมื่อพิจารณาระดับคะแนนในระดับปานกลางจะพบว่า เทศบาลควรมีการสนับสนุนให้บิดามารดามีเกณฑ์ในการเลือกคู่ครองให้แก่บุตรธิดาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๔.๒๐$) และบิดามารดาควรมีพินัยกรรมมอบทรัพย์สินสมบัติให้กับบุตรธิดาอย่างเป็นธรรมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๗$) ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับข้ออื่น ๆ จะมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามในการเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์และข้อจำกัดในการดำเนินงานของเทศบาลเมืองในด้านการสร้างสถาบันครอบครัวที่เข้มแข็ง ทำให้เห็นว่า

๑. การดำเนินกิจกรรมการบริหารของเทศบาลไม่ควรเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น เรื่องมรดก เรื่องการแต่งงาน การงานภายในของครอบครัว แต่ควรให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายมากกว่า

๒. การดำเนินของเทศบาลควรที่จะจัดกรรมให้เป็นประจำทุกปี เช่น วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา งานประเพณีประจำปี เป็นต้น

๓. การดำเนินงานของเทศบาลควรสร้างความเชื่อมั่นให้กับชุมชนเกิดความเชื่อถือ จะต้องมีความชัดเจน รวมทั้งการสื่อสารไปยังประชาชนให้ได้รับรู้ข่าวสารอย่างทั่วถึง

๔. การดำเนินกิจกรรมของเทศบาลควรใช้งบประมาณให้เป็นประโยชน์สูงสุด มีความครอบคลุมทุก ๆ กิจกรรมในการดำเนินชีวิตของประชาชน

๕. การดำเนินกิจกรรมของเทศบาลควรจัดให้มีกิจกรรมในหลายกิจกรรม หลายรูปแบบ และบ่อยครั้ง เพื่อให้เกิดการกระตุ้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากที่สุด

๖. การดำเนินกิจกรรมของเทศบาลควรสร้างประสบการณ์ให้เด็กเยาวชนของชุมชนต่าง ๆ ร่วมกับพ่อแม่ในการเข้าค่ายร่วมกันปีละ ๑ ครั้ง เพราะจะได้ความอบอุ่นระหว่างครอบครัว รวมทั้งกิจกรรมในลักษณะอื่น ๆ ที่สามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัวในเขตเทศบาลได้

๗. เทศบาลควรคิดหาวิธีการลดเวลาว่างให้กับเด็กเยาวชนเพื่อการทำประโยชน์ให้กับชุมชน เช่น การจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครจิตอาสาด้วยตนเอง การส่งเสริมการออกกำลังกายในทุก ๆ วัน

๘. เทศบาลควรจัดกิจกรรมดี ๆ และบ่อยครั้ง เพื่อให้เด็กเยาวชนในอนาคตเป็นคนดีของชาติ ซึ่งดีกว่าไม่ได้ทำอะไร

๙. เทศบาลเมืองเลยดูแล เอาใจใส่เด็กนักเรียนทุกระดับ ทุก ๆ คน ให้มีความรู้ มีความรัก เพื่อน รักพ่อแม่ รักครูอาจารย์ และสำนึกรักบ้านเกิด

๑๐. เทศบาลควรนิมนต์พระภิกษุสงฆ์มาเทศนาในโรงเรียนอย่างน้อยอาทิตย์ละ ๑ ครั้ง ครึ่ง ละ ๑ ชั่วโมงเพื่อให้เห็นและเชื่อใน บาป บุญ คุณโทษต่อการกระทำกรรมต่าง ๆ

๑๑. เทศบาลควรสร้างให้ครอบครัวของผู้นำในชุมชน และครอบครัวของผู้บริหารเทศบาล เป็นแบบอย่างก่อนเพื่อให้เด็กและเยาวชนเห็นตัวอย่างที่ดี เพราะที่เด็กมีปัญหาเพราะขาดต้นแบบ จากผู้นำชุมชนที่ดี

๑๒. เทศบาลควรออกส้อมสอบถามปัญหา และความต้องการตามบ้านของนักเรียน และ ผู้ปกครอง รวมทั้งพ่อแม่ให้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริงเพื่อนำไปวางแผนโครงการต่าง ๆ

๑๓. เทศบาลควรสร้างโอกาสให้นักเรียน พ่อแม่ทำกิจกรรมร่วมกัน เข้าวัดทำบุญร่วมกัน ส่งเสริมกิจกรรมครอบครัวร่วมกันบ่อยๆ

๑๔. เทศบาลควรจัดกิจกรรมสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับชุมชนให้มากขึ้นกว่านี้ เช่น กีฬาสัมพันธ์ กีฬาชุมชน เป็นต้น เพื่อให้ทุกคนรู้จักความสามัคคี รู้จักให้อภัย รู้จักคุณธรรม

๑๕. เทศบาลควรมีส่วนร่วมในกรส่งเสริมความรู้ให้แก่เด็ก เยาวชน และครอบครัวในการ ป้องกันภัยจากสังคมเพื่อให้เกิดศักยภาพในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข รวมทั้งมีแนวทางดำเนิน ชีวิตสำหรับชี้นำให้เด็กและครอบครัวให้มากขึ้น

๑๖. เทศบาลควรจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่เด็กเยาวชน ครอบครัวและชุมชนได้มีความรู้ เกี่ยวกับสารเสพติดให้มากยิ่งขึ้น

๑๗. เทศบาลควรร่วมกันรณรงค์ และส่งเสริมกับเด็ก ครอบครัวและชุมชนมีโอกาสนในการเข้า วัดอย่างน้อยอาทิตย์ละ ๑ ครั้ง

๑๘. การปฏิบัติควรให้เป็นรูปธรรมมากที่สุด อย่าให้เป็นเพียงแค่กระดาษหรือเอกสารเท่านั้น แต่ควรทำกันอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เช่น การส่งเสริมการปฏิบัติควรไปที่เทศบาล และวัดในเทศบาล นั้นจะต้องมีบุคลากรที่มีคุณภาพ มีความรู้ และมีประสบการณ์ ในวัดจะต้องมีพระภิกษุที่มีวาทีศิลป์ในการชี้นำและสามารถดึงดูดให้คนนำหลักธรรมไปปฏิบัติได้ด้วย เพราะการจะให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของคนทันทีนั้นเป็นไปได้ยาก แต่ควรใช้ระบบการปลูกฝังตั้ง ๑-๒-๓ ขวบ ยกตัวอย่างเช่น การทิ้งขยะควรที่จะให้เป็นที่เป็นทาง และควรจัดเก็บให้เรียบร้อยด้วย การดื่ม การกิน การ รับประทาน ครูอาจารย์ควรเน้นให้เป็นรูปธรรมมากที่สุด อย่างปล่อยให้ปล่อยปละเลย การทำจิตใจให้สงบ ควรนำคำสอนทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ เช่น การบริจาคทาน การรักษาศีล การนั่งสมาธิ และที่สำคัญ พ่อแม่ครูอาจารย์จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดี

๑๙. เทศบาลควรเพิ่มความรู้กับครอบครัวโดยมีที่ปรึกษาที่ดี เปิดโอกาสในการทำกิจกรรม ร่วมกันระหว่างในครอบครัวกับหน่วยงานบ่อย ๆ การส่งเสริมกิจกรรมการแสดงออกถึงวัฒนธรรมที่ดี

งาม การปลูกฝังความกตัญญูทวดเทวีให้กับเด็กเยาวชน ให้รู้ถึงศีลและธรรมที่นำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน และผลของความดี ควรมีรางวัลเป็นตัวอย่าง และมอบรางวัลให้เป็นความดี ส่วนผู้นำและผู้นำการปฏิบัติต้องเป็นแบบอย่างที่ดี มีจิตใจเป็นกุศล มีจิตสาธารณะอย่างแท้จริง และต้องกระทำอย่างต่อเนื่องเพื่อผลงานที่ชัดเจนและยั่งยืน พร้อมทั้งการติดตามการดำเนินชีวิตของแต่ละครอบครัวเพื่อผลที่ออกมาเป็นผลงานที่จะทำให้ประชาชนในชุมชนมีความเชื่อถือทั้งในหน่วยงานและชุมชนอย่างแท้จริงต่อไป

๔.๔ แนวทางการประยุกต์ใช้การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย

แนวทางการประยุกต์ใช้นโยบายการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยในสภาพความเป็นจริงที่ได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น พระภิกษุในเขตเทศบาลเมืองเลย นายกเทศบาลมนตรีเมืองเลย รองนายกเทศมนตรีที่ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับครอบครัวปลัดเทศบาลเมืองเลยในฐานะผู้กำกับดูแลกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้อำนวยการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเลย พ่อและแม่ดีเด่น เยาวชนดีเด่น ประธานกลุ่มสตรีอำเภอเมืองเลย และผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลเมืองเลย ซึ่งทำให้พบข้อมูลที่สามารถนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในฐานะจังหวัดที่มีผู้นับถือพระพุทธศาสนามากมาย การจัดกิจกรรมที่กล่าวควรที่จะทำให้เกิดเป็นรูปธรรม ซึ่งหากในภาพรวมยังพบกันการพัฒนาที่เน้นไปในส่วนของวัดถูกมากเกินไปทำให้เกิดกิจกรรมต่างๆ ละเอียดในส่วนของจิตใจยังการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ยังพบน้อยมากหรือไม่ได้นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการบริหารโครงการซึ่งจะเห็นได้เด่นชัดมากที่สุด ก็คือ การส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นที่ยังเห็นอยู่ในลักษณะการส่งเสริมให้กับประชาชน

การเสริมสร้างความเข้มแข็งต่อบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่และลูกจึงควรที่จะตระหนักและให้ความสำคัญในฐานะสถาบันครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นของสถานการณ์ในสังคมประกอบด้วย ๕ บทบาทที่จะต้องเสริมสร้างให้เกิดศักยภาพตามบทบาทหน้าที่ในการเลี้ยงดูลูกมากที่สุด ได้แก่ ๑. กันลูกจากความชั่ว ๒. ปลูกฝังลูกไว้ในทางดี ๓. ให้การศึกษา ๔. จัดแจงให้ได้แต่งงานกับคนดี ๕. มอบทรัพย์สินในกาลที่เหมาะสม สำหรับแนวคิดการเสริมสร้างความเข้มแข็งของบทบาทของลูกจะประกอบด้วย ๕ ประการ ได้แก่ ๑. เมื่อพ่อแม่เลี้ยงดูอย่างดีแล้ว ลูกต้องเลี้ยงดูท่านตอบแทนท่านในยามชรา ๒. ช่วยเหลือกิจการงานในครอบครัว ๓. การดำรงวงศ์ตระกูลมิให้เสื่อมเสีย ๔. การประพฤติตนเป็นคนดีของครอบครัวและสังคม ๕. เมื่อพ่อแม่ล่วงลับจากไป ลูกจะต้องทำบุญอุทิศให้ท่าน ดังนั้น ความเข้มแข็งในครอบครัวเกิดจากการปฏิบัติตามหน้าที่ในความเป็นมนุษย์ทั้งพ่อแม่และลูก ๆ ให้เป็นเครื่องหมายมนการดำเนินชีวิตตามแบบอย่างที่ดีทางพระพุทธศาสนาดังต่อไปนี้

๔.๔.๑ แนวทางการประยุกต์ใช้นโยบายการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อการเสริมสร้างบทบาทที่เข้มแข็งของพ่อแม่

แนวคิดการเสริมสร้างบทบาทของพ่อแม่ให้สามารถจะทำหน้าที่ของตนเองได้ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญของความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว หลักพุทธธรรมที่ทรงตรัสไว้ก็เพื่อให้ทุก ๆ ที่เกิดมาได้แสดงออกถึงคุณธรรมจริยธรรมของความเป็นมนุษย์ หากพ่อแม่ไม่สามารถจะสั่งสอนอบรมให้ลูกเป็นคนดียอมส่งผลไปสู่การเป็นสมาชิกที่ไม่ดีก่อให้เกิดปัญหาตามมาซึ่งกำลังเป็นไปอยู่ในปัจจุบัน ฉะนั้น พ่อแม่จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างสถาบันความเข้มแข็งให้กับครอบครัวโดยการที่จะทำให้พ่อแม่จะปกครองลูกให้ประสบผลสำเร็จในชีวิตหรือว่าการดำเนิน อันดับแรกจะให้ดีพ่อแม่ต้องเป็นตัวอย่างหรือเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งการที่ดำรงชีวิตจะอยู่ด้วยกันให้ครอบครัวมีความสุขก่อนอื่น พ่อแม่ก็ต้องมีความสุขก่อน ก็คือ พ่อกับแม่ต้องมีหลักฆราวาสธรรม ได้แก่ การมีสัจจะ การมีทมะ การมีขันติ และการมีจาคะ เมื่อพ่อกับแม่อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขลูกก็มีความสุขไปด้วยเป็นปัจจัยให้เห็นชัดเจนก็คือ พ่อกับแม่ยึดหลักฆราวาสธรรม ๔ ที่ทำให้ลูกเห็นเป็นตัวอย่างเมื่อลูกดูเป็นตัวอย่าง ลูกก็จะปฏิบัติตามได้ หากอะไรที่ออกนอกกลุ่มนอกลู่นอกทาง พ่อแม่เห็นไม่สมควรก็ตีก็ตึง (ตี ตึง คือ คำสั่งสอน) ถ้าลูกเริ่มออกไปในสิ่งที่ไม่ถูกต้องไม่สมควรพ่อแม่ก็สามารถที่จะแนะนำให้ลูกเข้ามาในกรอบได้ดังนั้น การเสริมสร้างบทบาทของพ่อแม่จะต้องมุ่งไปสู่การเป็นตัวอย่างหรือแบบอย่างที่ดี เพราะถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดหากพ่อแม่ทำดีอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขลูกก็จะมีปัญหาที่น้อยลง^{๓๒}

แนวคิดการเสริมสร้างสถาบันครอบครัวให้เข้มแข็งตามแนวคิดทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะมุ่งที่จะให้บทบาทของพ่อแม่ และลูกได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างดีที่สุด แต่กระนั้น ศักยภาพของแต่ละครอบครัวอาจจะมีข้อจำกัดและอุปสรรคที่แตกต่างกันออกไป จึงต้องอาศัยกระบวนการบริหารที่เข้าไปช่วยในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้มากยิ่งขึ้น ให้มีแผนกิจกรรม โครงการ รวมทั้งนโยบายการบริหารที่นำเอาหลักคิดทางพระพุทธศาสนาไปผนวกให้เกิดประโยชน์สูงสุดในฐานะครอบครัวในเทศบาลเมืองเลยเป็นเมืองที่นับถือพระพุทธศาสนาเกือบทั้งหมดทำให้การนำหลักคิดดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนมากที่สุด หลักคิดดังกล่าวจะต้องถูกต้องการให้ความตระหนัก และมุ่งสู่พันธกิจในการสร้างครอบครัวให้เข้มแข็งต่อไป ดังต่อไปนี้

๑. การเสริมสร้างบทบาทในการป้องกันลูกจากความชั่ว

การเสริมสร้างบทบาทในการป้องกันลูกจากความชั่ว ที่เป็นปัญหาใหญ่ที่ไม่สามารถจะป้องกันความชั่วของลูกได้เพราะว่าพ่อแม่ไม่อยู่ด้วยหรือไม่ได้อยู่ด้วยกันกับลูก หรือไม่มีเวลาให้กับลูกมากที่เท่าที่ควร ส่วนใหญ่จะอยู่กับปู่ย่าตายายซึ่งในเขตเทศบาลเมืองเลยจะมีเยอะมาก^{๓๓} บาง

^{๓๒} สัมภาษณ์ พระครูสุตคุณาลงกรณ์, รองเจ้าคณะอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๕/๐๗/๒๕๕๘.

^{๓๓} สัมภาษณ์ นางสุนีย์ ชมภูทอง, ผู้นำชุมชนหนองผักก้าม ๒ ตำบลศรีวิชัย จังหวัดเลย, ๑๐/๐๘/๒๕๕๘.

ครอบครัวพ่อแม่แยกทางกัน^{๓๔} เพื่อน ๆ เอาความด้อยมาพูดล้อกันในขณะอยู่ที่โรงเรียน เพราะวัยเด็กในระดับเดียวกันไม่ได้นึกถึงความรู้สึกของเพื่อนว่าจะรู้อย่างไร เด็กคนนั้นจะเก็บความรู้สึกนี้ฝังไว้ในใจแทนที่จะเอาความรู้สึกที่ว่าไม่มีพ่อแม่ของตัวเองมาเป็นแรงผลักดันให้ทำสิ่งที่มันดีขึ้น^{๓๕} อย่างเช่นเรียนไม่เก่งต้องขยันเรียนก็ไม่ไฉ่จะกลายเป็นความคิดในเชิงลบไป ซ้ำร้ายทั้ง ๆ ที่ตั้งใจเรียนจริง ๆ ก็ไม่ได้โง่ แต่พอเพื่อนย่ำบ่อย ๆ พูดบ่อย ๆ ก็เลยทำให้พิจารณาตนเองว่าตัวเองก็เป็นอย่างที่คนอื่นเขาว่าจริง ๆ นอกจากนี้ ครูจะมีบทบาทหรือจะมีเจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลใกล้ชิดกับเด็กเยาวชนมากยิ่งขึ้นก็จะได้เป็นประโยชน์ในการที่จะคิดและปรับตัวเองให้ดี แต่ปัจจุบันบทบาทของครูที่สอนบางครั้งก็ทำแต่หน้าที่สอน แต่ไม่ได้ทำหน้าที่ครูที่มีคุณธรรมและจริยธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่ดีงามขาดไม่ได้ถ่ายทอดไปสู่เด็กและเยาวชน^{๓๖} ก็มีผลทำให้เกิดปัญหาในการนำแบบอย่างไปเรียนรู้ เพราะการถ่ายทอดแต่ความรู้ไม่ได้ถ่ายทอดพฤติกรรมก็ต้องเพิ่มบทบาทและจิตวิญญาณของความเป็นครูเข้าไป^{๓๗} ซึ่งอาจจะอยู่ที่นโยบายหรืออิทธิพลของเทศบาลเมืองที่จะเข้ามาช่วยเหลือครอบครัวและโรงเรียนที่จะทำให้ครูเพิ่มบทบาทในการถ่ายทอดคุณธรรม จริยธรรมให้กับเด็กเยาวชน เพราะว่าเด็กยังไม่ต้องถูกขัดเกลากอบรม ในส่วนของพ่อแม่หากมองในครอบครัวที่ยากจนจะต้องสร้างศักยภาพในการสื่อสารที่ดี แต่บางครั้งครอบครัวเมื่อเด็กไปโรงเรียนก็ไม่ได้ไปติดตามดูแล ปล่อยให้ครูเป็นผู้ดูแล บางอย่างมันต้องมีกลไกลอะไรบางอย่างที่ตั้งใจเอาไว้ให้พ่อแม่กับเด็กได้มีเวลาอยู่ร่วมกันคือต้องมีกิจกรรมคือต้องหากิจกรรมอยู่บ่อย ๆ^{๓๘}

เทศบาลเมืองเลยจะต้องมีนโยบายหรือแผนโครงการขึ้นมา ก็จะมีโอกาสที่จะชักจูงและกีดเด็กและเยาวชนได้เหมือนกัน แต่ทุกวันนี้เทศบาลเมืองเลยก็ทำอยู่บ้านแต่ไม่ได้ทำเป็นรูปแบบที่ชัดเจน^{๓๙} อย่างเช่น การรักษาประเพณีที่ดีงาม ประเพณีทอดเทียนพรรษาของเทศบาลก็ทำกันทุกปีก็ทำให้ประชาชน ส่วนเด็กไม่ค่อยมีไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม แต่เมื่อถึงในส่วนของการเข้าถึงวิธีการจริง ๆ ที่จะให้เด็กได้สืบทอดวัฒนธรรมเพราะแห่เทียนพรรษาเสร็จ ก็จบกิจกรรมก็แยกกันกับไม่ได้เห็นประเพณีหรืออย่างน้อยก็รับศีลรับพรจากพระสงฆ์ที่ขาดหายไป^{๔๐} ซึ่งทำให้เห็นกระบวนการป้องกันความชั่วด้วยการสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมประเพณีขาดหายไปในระหว่างกลางทำให้ไม่

^{๓๔} สัมภาษณ์ นางวยุรี พรหมวาลี, ประธานคณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอเมือง จังหวัดเลย, ๐๖/๐๘/๒๕๕๘.

^{๓๕} สัมภาษณ์ นางพิมลพรรณ จันทร์สะอาด แม่ดีเด่นเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๔/๐๗/๒๕๕๘.

^{๓๖} สัมภาษณ์ นายวุฒิชัย พันธุ์พัฒน์, ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๔ (ภูบ่อปัด) จังหวัดเลย, ๐๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๓๗} สัมภาษณ์ นางสุนีย์ ชมภูทอง, ผู้นำชุมชนหนองผักก้าม ๒ คุ่มวัดศรีวิชัย จังหวัดเลย, ๑๐/๐๘/๒๕๕๘.

^{๓๘} สัมภาษณ์ พระครูปริยัตยาทร, เจ้าอาวาสวัดศรีวิชัยวนาราม อ.เมือง จังหวัดเลย, ๒๕/๐๗/๒๕๕๘.

^{๓๙} สัมภาษณ์ นายสถิต ชัชวาลย์, พ่อดีเด่น เทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๑๖/๐๗/๒๕๕๘.

^{๔๐} สัมภาษณ์ นายวิสิทธิ์ สนามชวด, ผู้อำนวยการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดเลย, ๑๖/๐๗/๒๕๕๘.

สามารถจะสร้างเด็กเยาวชนให้สามารถเรียนรู้วัฒนธรรมได้อย่างต่อเนื่อง^{๔๑} แม้ว่าวัฒนธรรมประเพณีทางเทศบาลจัดกิจกรรมกับนโยบายบางอย่างก็ต้องอยู่ที่ความพอใจของประชาชน ฉะนั้น ทางเทศบาลจะต้องส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีควบคู่ไปกับการสร้างบทบาทของพ่อแม่เป็นหลัก และต้องมองถึงสถาบันครอบครัวด้วยว่าเด็กมีอิทธิพลอะไรบ้าง แต่ก็ดูก็เหมือนว่าที่ผ่านมากิจการกรมประเพณีต่าง ๆ ได้ตัดการเชื่อมโยงระหว่างพ่อแม่กับเด็กออกจากกัน^{๔๒}

ช่วงวัยรุ่นจึงเป็นวัยที่การดูแลเป็นพิเศษเพราะหากเกิดลูกหลงทางไปแล้วก็จะเสียคนได้ง่าย แม้ว่าบทบาทของพ่อแม่ น่าจะเป็นการแนะนำจะเป็นการดีที่สุด^{๔๓} เพราะว่าจะไปห้ามลูกช่วงนี้มันห้ามไม่ได้ช่วงนี้มันเป็นช่วงอยากลองอยากรู้จะไปห้ามลูกไม่ให้ทำมันเป็นไปได้พ่อแม่ควรจะแนะนำในสิ่งที่สมควรและก็เวลาอันควรมากกว่า เช่น บางเรื่องลูกมีความคิดเป็นปัจเจกบุคคล บางทีการแนะนำก็ต้องใส่จิตวิทยาการเป็นวัยรุ่นหากเอาความคิด ๑๐๐ ปีที่แล้วมาใส่ความคิดของเด็กสมัยนี้ซึ่งมันสวนกระแสของความคิดปัจจุบันบางอย่างพ่อแม่ก็ต้องคิดให้คล้ายเคียงกัน พ่อแม่ต้องปรับตัว^{๔๔} เพราะเมื่อก่อนโทรศัพท์ยังไม่มีทีวียังไม่มี คอมพิวเตอร์ยังไม่มี พ่อแม่จะสอนจะด่าอย่างไรลูกไม่สามารถจะไปไหนได้ ถึงจะว่ายังไงก็อยู่ด้วยกัน มอเตอร์ไซค์ก็ยังไม่ มี แต่ทุกวันนี้บ่นนิดหน่อย ลูกจะเอารถขับหนีไปหาเพื่อนไปเข้าร้านเกมไปเล่นอินเทอร์เน็ตหรือไปในทางที่ไม่ถูก จึงต้องมีการปลุกฝังกันมาตั้งแต่เด็ก พ่อแม่จะต้องเปลี่ยนวิธีการสอนอีกมุมหนึ่ง คือ ไม่ให้ลูกหลงไปทางนั้นอย่างเดียว^{๔๕}

กล่าวได้ว่า การเสริมสร้างบทบาทในการป้องกันลูกจากความชั่ว จะอยู่ที่บทบาทของพ่อแม่ที่ปรับเปลี่ยนวิธีคิด วิธีการเลี้ยงให้สอดคล้องกับยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด โดยเฉพาะการเลี้ยงลูกให้มีลักษณะของความเป็นเพื่อน บทบาทของพ่อแม่จะต้องเรียนรู้ในการเข้าถึงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของลูกที่จะนำไปสู่การกระทำความชั่วต่าง ๆ หรือมีแนวโน้มทางความคิดที่ไม่สอดคล้องกับสังคมในปัจจุบันแต่มีใช้การปล่อยปะละเลยนิ่งเฉยต่อพฤติกรรมของลูก รวมทั้งการแบ่งเวลาในการอบรมสั่งสอนลูกให้เป็นคนของคนสังคม ดังนั้น การเสริมสร้างบทบาทในการป้องกันลูกจากความชั่ว จึงอยู่ที่บทบาทของพ่อแม่เป็นสำคัญในการแนะนำ ให้แนวทางที่ถูกต้อง ให้ลูกได้ดำเนินชีวิตอย่างมั่นคงในในกระทำของตนเอง ชีวีตที่ถูกต้องได้อย่างเหมาะสมกับภาวะสมัยของการเปลี่ยนแปลงแต่กระนั้นการเสริมสร้างบทบาทในการป้องกันลูกจากความชั่วจะต้องการเริ่มต้นมาตั้งแต่ลูกยังเป็นวัยเล็กเพราะจะต้องอาศัยการปลูกมาอย่างยาวนานพอสมควรที่จะสร้างระบบการป้องกันความชั่วให้กับลูกได้ เพราะหากมาเริ่มเมื่อลูกโตแล้วอาจจะสายเกินแก้ไขไป

^{๔๑} สัมภาษณ์ นายนิคม สุระเกตุ, ปลัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๐๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๔๒} สัมภาษณ์ นายสัมพันธ์ คุณทวีลาภผล, นายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๙/๐๗/๒๕๕๘.

^{๔๓} สัมภาษณ์ นางวยุรี พรหมวาสี, ประธานคณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอเมือง จังหวัดเลย, ๐๖/๐๘/๒๕๕๘.

^{๔๔} สัมภาษณ์ นางวาสนา จิรนาท, รองนายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘

^{๔๕} สัมภาษณ์ พระครูสุตคุณมถกรรม, รองเจ้าคณะอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๕/๐๗/๒๕๕๘.

๒. การเสริมสร้างบทบาทในปลูกฝังลูกไว้ในทางดี

การเสริมสร้างบทบาทในปลูกฝังลูกไว้ในทางดี เป็นการทำบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ซึ่งส่วนใหญ่ก็ไม่ค่อยมีปัญหาหน้าที่ของพ่อแม่อาจจะมีปัญหาเรื่องการอบรมให้ลูกเป็นคนดี นอกจากป้องกันความชั่วได้แล้ว จะต้องสอนเรื่องความดีซึ่งส่วนใหญ่จะมีการสั่งสอนอยู่^{๕๖} แต่ปัญหาที่เกี่ยวข้องกัน เพราะว่าพ่อแม่ไม่ค่อยมีเวลาให้กับลูกรวมทั้งการปรับตัวในความเข้าใจต่อการเปลี่ยนของสังคม^{๕๗} ทั้งนี้อาจดูเหมือนว่า พ่อแม่มีการแก้ไขแต่ขาดการป้องกัน ซึ่งการป้องกันความชั่วที่เป็นเหตุของปัญหา คือแก้ไขอย่างเดียวไม่มีระบบป้องกันที่ดี ฉะนั้น การป้องกันที่ดีที่สุดพ่อแม่ต้องทำให้เป็นตัวอย่าง เช่น ไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มเหล้า ไม่เล่นการพนัน ไม่เที่ยวกลางคืน เป็นต้น^{๕๘} แต่พ่อแม่ยังทำให้เด็กเห็นอยู่ เพราะฉะนั้น พ่อแม่ก็สั่งสอนได้แต่ไม่ได้ทำให้ลูกดูเป็นแบบอย่างที่ดี ที่จะเป็นตัวป้องกันที่ดีที่สุดก็คือพ่อแม่ต้องทำให้ลูกเป็นตัวอย่าง^{๕๙}

การปลูกฝังให้ลูกเป็นคนหรือเป็นสมาชิกของสังคมที่ดีฝ่ายพ่อแม่จะต้องวิเคราะห์อ่านนิสัยลูก ๆ ทุกคนให้ได้ ว่าลูก ๆ มีปัจจัยอย่างไรที่พอนำมาสร้างเงื่อนไขในการสร้างระบบความดีและสามารถป้องกันความชั่ว^{๕๐} เพราะว่าพ่อแม่มีลูก ๓ คนก็ไม่จำเป็นจะต้องป้องกันทั้งหมดบางคนมีวัคซีนที่เข้มแข็งมีความกตัญญูอยู่แล้ว^{๕๑} เพราะลูกที่มีความกตัญญูจะทำชั่วได้ยาก แต่ลูกบางคนอาจจะติดเพื่อนต้องดูแลและป้องกันเยอะกว่าลูกคนอื่น ๆ รวมทั้งพ่อแม่ต้องหาเวลาพาลูก ๆ เข้าวัดฟังธรรมะให้ศาสนาปลูกฝังความดีจะได้รู้ว่าอันไหนดีอันไหนไม่ดี อันไหนสมควร อันไหนไม่สมควร หากมีโอกาสก็มาวัดมาช่วยงานในวัด^{๕๒} หรือพามาดูมาชมอย่างที่วัดเพื่อเป็นการสร้างความใกล้ชิดกับพระศาสนาให้กับลูก เมื่อลูกมีปัญหาที่ยังมีที่พึ่งให้กับลูก หรือการให้เวลากับลูก อย่างเช่น การพาออกไปดูหนังก็เป็นเรื่องใหญ่ก็ต้องสอดแทรกและสอนให้เขารู้จักว่าอะไรเป็นอะไร อย่างเช่น อันนี้ดี อันนี้ไม่ดีนะลูกหรือสรุปสุดท้ายเป็นยังไง ก็มีโอกาสดอดแทรกได้^{๕๓}

^{๕๖} สัมภาษณ์ นายสถิต ชัชวาลย์, พ่อดีเด่น เทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๑๖/๐๗/๒๕๕๘.

^{๕๗} สัมภาษณ์ นายชนกันต์ ศรีตัน, เยาวชนดีเด่น โรงเรียนเลยพิทยาคม จังหวัดเลย, ๒๗/๐๘/๒๕๕๘.

^{๕๘} สัมภาษณ์ นางพิมลพรรณ จันทร์สะอาด แม่ดีเด่นเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๔/๐๗/๒๕๕๘.

^{๕๙} สัมภาษณ์ พระครูปริยัตยาทร, เจ้าอาวาสวัดศรีวิชัยวนาราม อ.เมือง จังหวัดเลย, ๒๕/๐๗/๒๕๕๘.

^{๕๐} สัมภาษณ์ นายวุฒิชัย พันธุ์พัฒนา, ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๔ (ภูบ่อปิด) จังหวัดเลย, ๑๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๕๑} สัมภาษณ์ นายวิสิทธิ์ สนามชวด, ผู้อำนวยการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดเลย, ๑๖/๐๗/๒๕๕๘.

^{๕๒} สัมภาษณ์ นายสถิต ชัชวาลย์, พ่อดีเด่น เทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๑๖/๐๗/๒๕๕๘.

^{๕๓} สัมภาษณ์ พระครูสุตคุณาลงกรณ์, รองเจ้าคณะอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๕/๐๗/๒๕๕๘.

กระบวนการเลี้ยงลูกมาตั้งแต่ยังเล็กซึ่งพ่อแม่ควรจะมียุทธศาสตร์การเลี้ยงลูกที่ดีมีใช้เลี้ยงลูกแบบตามใจ แต่ครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองจะติดเงื่อนไขที่สำคัญ คือ พ่อแม่ไม่ได้อาศัยอยู่กับลูกโดยมาก ทำให้การเลี้ยงลูกตกไปในการดูแลของปู่ย่าตายาย ซึ่งส่วนมากก็จะเลี้ยงแบบตามใจอย่างมาก ขาดการอบรมสั่งสอนที่ถูกต้องหลักในความเป็นจริง อีกทั้งช่วงแห่งก็มีความห่างกันระหว่างผู้ดูแลกับลูก^{๕๔} ดังนั้น อาจจะต้องมีการอบรมให้ความรู้แก่ผู้ดูแลให้สามารถจะเรียนรู้พฤติกรรมของเด็กได้ เพื่อการปลูกฝังคุณงามความดีให้แก่ตัวเด็กอย่างดีที่สุด^{๕๕} อย่างเช่น การนำลูกหลานเข้าวัด ปฏิบัติธรรม การทำบุญในช่วงวัยเด็กเล็ก ๆ เพื่อให้เกิดความเคยชินหรือคุ้นชินกับพระพุทธศาสนา การส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น^{๕๖} ซึ่งอาจจะให้เทศบาลร่วมกับครอบครัว การส่งเสริมการเรียนรู้พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ การมีกิจกรรมในวันครอบครัว การส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมอื่น ๆ เป็นต้น^{๕๗} ที่จะเห็นความสำคัญในอันดับต้นของการเลี้ยงลูกหากสนับสนุนเข้ามาร่วมกิจกรรมภายในวัดหรือในสังคม จะทำให้เด็กซึมซับช่วงนั้นไปได้ สิมโทรศัพท์ สิมเกม ก็ให้เห็นพระพุทธศาสนาเป็นกิจกรรมที่สนุกไป^{๕๘}

กล่าวได้ว่า การเสริมสร้างบทบาทในปลูกฝังลูกไว้ในทางดีจะต้องมีวิธีการเลี้ยงลูกให้เกิดความใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนาอย่างมาก โดยเริ่มตั้งแต่ในวัยเด็กจึงจะเรียกว่า การปลูกฝังตามแนวทางที่ถูกต้อง เพราะเมื่อลูกได้ไปวัดในวันสำคัญ ฟังเทศน์ ฟังธรรมแม้ว่าจะไม่รู้เรื่องก็ตามแต่ก็สามารถซึมซับรสแห่งธรรมะได้ เพราะเป็นสิ่งที่เคยได้ยินได้ฟังมาโดยตลอดเวลา นอกจากนี้การส่งเสริมให้มีกิจกรรมภายในวัดบ่อย ๆ หรือเป็นกิจกรรมแบบต่อเนื่อง เช่น วัดมีโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ กิจกรรมในวันธัมมัสสวนะ การเวียนเทียนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ครอบครัวมีกิจกรรมและมีเวลาอยู่กับครอบครัวได้มากยิ่งขึ้น เพราะบทบาทของพ่อแม่ในการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีในวัยเด็กจะช่วยให้สามารถรับเอาความดีเหล่านั้นโดยที่เด็กไม่รู้ตัว จะทำให้ลูกเป็นคนอ่านอนสอนง่าย เป็นสมาชิกของครอบครัวและสังคมที่ดี เป็นไปตามกรอบวิถีปฏิบัติตนที่ถูกต้องอย่างเหมาะสม

๓. การเสริมสร้างบทบาทในการศึกษาของลูก

การเสริมสร้างบทบาทในการศึกษาของลูก พ่อแม่เป็นเป็นสิ่งสำคัญต้องผลักดันลูกในการรับการศึกษาที่สูงเพราะหากลูกไม่มีการศึกษาจะต้องลำบากในอนาคตหรือมีชีวิตที่ไม่แน่นอนด้านอาชีพ

^{๕๔} สัมภาษณ์ นายนิคม สุระเกตุ, ปลัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๐๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๕๕} สัมภาษณ์ นายสัมพันธ์ คุณทวีลาภผล, นายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๙/๐๗/๒๕๕๘.

^{๕๖} สัมภาษณ์ นางวาสนา จิรนาท, รองนายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘

^{๕๗} สัมภาษณ์ นางพิกุลทอง ไชยปัญญา, ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๐๗/๒๕๕๘.

^{๕๘} สัมภาษณ์ นางวยุรี พรหมวาสี, ประธานคณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอเมือง จังหวัดเลย, ๐๖/๐๘/๒๕๕๘.

ซึ่งการศึกษาเป็นพื้นฐานในสิ่งที่จะมาดำรงชีวิตได้เป็นสิ่งสำคัญพ่อแม่ต้องสนับสนุนเป็นกรณีพิเศษ^{๕๙} บางอย่างจะมีส่วนเกี่ยวกับฐานะทางครอบครัวที่มีผลต่อการส่งลูกเรียน^{๖๐} หากลูกผู้ชายไม่มีปัญหา มากนักแต่ถ้าเป็นลูกผู้หญิงก็ต้องจัดการเยอะกว่า ซึ่งทางเทศบาลก็มีสำคัญในการแก้ไขปัญหาหรือ ช่วยเหลือ อาจจะต้องสร้างโรงเรียนสำหรับเด็กผู้หญิงหรือทุนการศึกษาเท่าที่สามารถจะกระทำได้ใน ขอบเขตของระเบียบการปฏิบัติงานก็เป็นทางหนึ่งที่สามารถช่วยเหลือครอบครัวที่ยังมีฐานะยากจน^{๖๑} หากดูในภาพรวมเกี่ยวกับการศึกษาที่จะมีปัญหาของเมืองเลย คือ ในช่วงที่นักเรียนเป็นวัยรุ่นหากผ่าน ช่วงนี้ไปได้ก็จะไม่น่ามากนัก^{๖๒} จะเป็นปัญหาในครอบครัวที่ประกอบอาชีพรับจ้างและเกษตรกรรมอยู่ บ้าง ส่วนครอบครัวที่รับราชการก็จะแนะนำลูกให้เล่าเรียนศึกษาอย่างต่อเนื่อง แต่ก็อาจจะมียุ่บ้าง ในช่วงวัยรุ่นถ้าเรียนมาถึง ม.๓ หรือว่ามาเรียนเทคนิคก็จะติดเพื่อน เมื่อติดเพื่อนก็จะชวนกันไปในทาง ที่ไม่ดีก็จะเสียคนไปเลยในช่วงนี้หากพ่อแม่อยู่ใกล้ชิดดูแลถามปัญหาว่ามีปัญหาอะไรที่จะให้ช่วยได้ ลูก ก็จะเป็นจะการดี เพราะว่าวัยรุ่นส่วนมากจะเชื่อเพื่อนมากกว่า^{๖๓}

การศึกษาของพ่อแม่ก็ต้องทำตัวเป็นแบบอย่างในการศึกษาที่สูงขึ้นที่มีศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนหรือในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง ๒ แห่งก็สามารถจะยกระดับการศึกษาของพ่อแม่ ก็เปิด โอกาสสำหรับผู้หลักผู้ใหญ่^{๖๔} บางอย่างพ่อแม่ก็ต้องทำตัวให้เห็นเหมือนกันเรื่องการศึกษา จริงๆ ใน สมัยก่อนมีพ่อแม่มาสอนการบ้านลูก สอนลูกให้อ่านให้เขียนเดี๋ยวนี้ทุกวันนี้หมดไปเพราะพ่อแม่ต้อง ประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงครอบครัวหากเป็นอย่างนั้นได้^{๖๕} พ่อแม่ลูกก็จะมี ความใกล้ชิดกันมากขึ้น โดยเฉพาะประเด็นเรื่องการศึกษาที่สามารถประสานความใกล้ชิดให้กับลูกรวมทั้งสามารถจะสร้างการ เรียนรู้ให้กับพ่อแม่ถึงวิถีคิด วิธีการศึกษาของลูกทำให้ช่องว่างระหว่างวัยลดลง^{๖๖} และทำให้พ่อแม่กับ ลูกคุยกันในภาษาเดียวกัน ในระหว่างที่พ่อแม่สอนการบ้านลูกก็จะอบรมความเข้าใจในชีวิต หากทำ จริง ๆ ไม่ใช่จะสอนอย่างเดียวสอดแทรกธรรมะสอดแทรกสิ่งที่ดีการปฏิบัติดีการปฏิบัติชอบให้ลูกได้

^{๕๙} สัมภาษณ์ พระครูสุตคุณาลงกรณ์, รองเจ้าคณะอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๕/๐๗/๒๕๕๘.

^{๖๐} สัมภาษณ์ นางพิมลพรรณ จันทร์สะอาด แม่ดีเด่นเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๔/๐๗/๒๕๕๘.

^{๖๑} สัมภาษณ์ นางวยุรี พรหมวาสี, ประธานคณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอเมือง จังหวัดเลย, ๐๖/ ๐๘/๒๕๕๘.

^{๖๒} สัมภาษณ์ นางวาสนา จิรนาท, รองนายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘

^{๖๓} สัมภาษณ์ พระครูปริยัตยาทร, เจ้าอาวาสวัดศรีวิชัยวนาราม อ.เมือง จังหวัดเลย, ๒๕/๐๗/๒๕๕๘.

^{๖๔} สัมภาษณ์ นายนิคม สุระเกต, ปลัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๐๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๖๕} สัมภาษณ์ นายวิสิทธิ์ สนามชวด, ผู้อำนวยการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดเลย, ๑๖/ ๐๗/๒๕๕๘.

^{๖๖} สัมภาษณ์ นางวยุรี พรหมวาสี, ประธานคณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอเมือง จังหวัดเลย, ๐๖/ ๐๘/๒๕๕๘.

มีโอกาสได้พูดคุยไปด้วย ซึ่งแต่ทุกวันนี้ที่จะเป็นสังคมเมืองที่จะห่างเหินขึ้นทำให้การที่จะมีโอกาสได้คุยกับลูกก็น้อยลง^{๖๗}

กล่าวได้ว่า การเสริมสร้างบทบาทในการศึกษาของลูกอาจจะเป็นประเด็นที่สำคัญในอันดับต้นของการเลี้ยงลูก เพราะหากลูกไม่ได้การศึกษาที่ดีจะทำให้ลูกจะกลายเป็นเด็กที่ปัญหาทางสังคมได้ซึ่งฐานะทางครอบครัวของมีส่วนที่สำคัญเข้ามาเกี่ยวเนื่องโยงไปยังการส่งเสริมให้ลูกได้รับการศึกษา หากเป็นครอบครัวที่รับราชการก็ไม่มีปัญหาสำหรับการศึกษาของลูก จะมีปัญหามากที่สุดเฉพาะครอบครัวที่มาอาชีพรายได้ไม่แน่นอน ลูกบางคนต้องออกกลางคันเพราะไม่มีเงินสำหรับการส่งเสียลูกให้ได้รับการศึกษาจึงเป็นเรื่องเทศบาลจะต้องเข้ามาดูแลเป็นกรณีพิเศษเป็นราย ๆ ได้นอกจากนี้ การเป็นแบบอย่างทางด้านการศึกษาของพ่อแม่ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่จะทำให้ลูกมีแรงบันดาลใจในการกระตุ้นไปตามแบบอย่างทางการศึกษาซึ่งในเขตเทศบาลเมืองเลยมีสถาบันการศึกษามากมายที่สามารถจะเพิ่มระดับการศึกษาให้กับพ่อแม่ให้ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นไปแต่กระนั้นการปรับเปลี่ยนความคิดอาจจะมีอุปสรรคเพราะขาดความให้ความสำคัญต่อการศึกษาของตนเองทำให้เห็นความสำคัญไปที่การประกอบอาชีพเพื่อหารายได้มากกว่า เพราะเป็นเรื่องปากท้องสำหรับครอบครัวหากปากยังไม่อิ่มก็ยากที่ขนขวายในการศึกษาเช่นกัน

๔. การเสริมสร้างบทบาทในการจัดการคู่ครองของลูก

การเสริมสร้างบทบาทในการจัดการคู่ครองของลูกเป็นเรื่องของการจัดการเรื่องของการแต่งงานของลูก ๆ บทบาทของพ่อแม่เหมือนกับถูกตัดขาด และดูเหมือนจะไม่มีอิทธิพลต่อการจัดการคู่ครองของลูก^{๖๘} ซึ่งหากดูตามหลักพุทธธรรมฝ่ายพ่อแม่น่าจะมีบทบาทอย่างมากในการเลือกคู่ครองของลูก^{๖๙} แต่กระนั้นแนวคิดการเลือกคู่ครองได้เปลี่ยนผ่านไปจากที่พ่อแม่เคยมีอิทธิพลซึ่งจะไม่เหมือนกับสมัยเก่าที่พ่อแม่เลือกให้แต่เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงทำให้ระหว่างชายหญิงพบปะกันได้ง่าย ฝ่ายพ่อแม่ก็ทำได้เพียงแค่เป็นที่ปรึกษา แนะนำในสิ่งที่ควร^{๗๐} ยิ่งครอบครัวที่มีการหย่าร้างหรือแยกกันอยู่ก็ยังไม่มีความจำเป็นใด ๆ ในเรื่องการเลือกคู่ครอง^{๗๑} บางอย่างความเปลี่ยนแปลงของสังคมที่รวดเร็วพ่อแม่จะยึดถือสิ่งเก่า ๆ สิ่งเดิม ๆ ก็จะทำตามลูกไม่ทัน หรือไม่สามารถจะเปลี่ยนแปลงระบบความคิดในการเลือกคู่และแต่งงานซึ่งกระนั้นลูกคนไหนที่ยังมีจิตสำนึกรักครอบครัว รักพ่อแม่ก็อาจจะทำให้คำปรึกษา

^{๖๗} สัมภาษณ์ นายชนกันต์ ศรีตัน, เยาวชนดีเด่น โรงเรียนเลยพิทยาคม จังหวัดเลย, ๒๗/๐๘/๒๕๕๘.

^{๖๘} สัมภาษณ์ นายสถิต ชัชวาลย์, พ่อดีเด่น เทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๑๖/๐๗/๒๕๕๘.

^{๖๙} สัมภาษณ์ พระครูสุตคุณาลงกรณ์, รองเจ้าคณะอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๕/๐๗/๒๕๕๘.

^{๗๐} สัมภาษณ์ นางวสุรี พรหมวาสี, ประธานคณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอเมือง จังหวัดเลย, ๐๖/๐๘/๒๕๕๘.

^{๗๑} สัมภาษณ์ นางสุนีย์ ชมภูทอง, ผู้นำชุมชนหนองผักก้าม ๒ ตำบลศรีวิชัย จังหวัดเลย, ๑๐/๐๘/๒๕๕๘.

แนะนำของพ่อแม่มีอิทธิพลอย่างมากซึ่งอาจจะเป็นตัวชี้วัดถึงความอบอุ่นและความใกล้ชิดภายในครอบครัว^{๗๒}

ความใกล้ชิดระหว่างพ่อแม่กับลูกที่ถูกปลุกฝังมาอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดความมั่นใจต่อพ่อแม่ถึงแม้ว่าจะไม่ต้องมีความมีความกตัญญูตเวที^{๗๓} แต่พ่อแม่ก็ต้องสัมผัสพูดคุยกันอยู่เรื่อย ๆ ลูกจะเห็นพ่อแม่เป็นศูนย์กลางเป็นสิ่งสำคัญก็ทำให้ครอบครัวที่เป็นคุณลักษณะดังกล่าว^{๗๔} เช่น การพูดคุยก็ต้องถามความคิดเห็นของลูกในเชิงเหตุผลมากกว่า^{๗๕} หรือถามความคิดเห็นในลักษณะการเปรียบเทียบให้ลูกเกิดการพิจารณาก่อนตัดสินใจไปที่จะมีคู่ครอง^{๗๖} แต่กระนั้นประเด็นเรื่องเวลาในการคลุกคลีอาจจะน้อยเกินสำหรับพ่อแม่ที่จะให้กับลูกบางอย่างก็ไม่สามารถจะพูดคุยกันรู้เรื่องเพราะพ่อแม่ต้องการอย่างหนึ่ง ลูกอาจต้องการอีกอย่างหนึ่งที่ขาดการทำความเข้าใจต่อหลักของเหตุผลต่อกันทำให้คุยกันไม่จบเกิดความขัดแย้งระหว่างความคิดของพ่อแม่และลูก^{๗๗} ดังนั้น การปรับความคิดเห็นให้มีช่องว่างสำหรับการพูดคุยจึงเป็นทางออกที่ดีที่สุดสำหรับครอบครัว^{๗๘} เพราะลูกบางคนยิ่งห้ามก็ยิ่งเพิ่มกระตุ้นให้สิ่งนั้นเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว บางครอบครัวก็พูดคุยกันเพียงไม่กี่คำลูกก็หนีออกจากบ้านไปหาเพื่อนหรือหาแฟนข้างนอกบ้านซึ่งเป็นผลร้ายมากกว่าผลดี^{๗๙}

การปลุกฝังระบบความคิดที่ประกอบด้วยเหตุผลให้กับลูกไม่ใช่ว่าฟังปลุกฝังเพียงปีสองปีแต่ต้องปลุกฝังตั้งแต่วัยเด็กต้องใช้ความอดทนที่สูงมาก^{๘๐} แต่ก็สามารถจะมีอิทธิพลในเลี้ยงลูกและการตัดสินใจอะไรสักอย่างที่ต้องใช้เหตุผลมาประกอบตลอดเวลาที่ทำให้ลูกมีความกล้าที่จะพูดคุยกับพ่อแม่ได้ในเรื่องของคู่ครอง หรือที่เรียกว่า การจับเข้าคุยได้ให้พ่อแม่เข้าใจ พูดได้บอกได้ทุก ๆ เรื่อง ไม่ใช่ว่าคุยกันสองคำก็ทะเลาะ สามคำก็ทะเลาะ พ่อแม่ต้องอาศัยความเข้าใจในบริบทต้องพยายามให้เขาสัมผัสทำให้เขารู้ว่าฟังได้ปรึกษาได้ ทำให้ลูกมีความมั่นใจว่า หากปรึกษาพ่อแม่จะไม่โดยดู หรือว่า

^{๗๒} สัมภาษณ์ พระครูปริยัตยาทร, เจ้าอาวาสวัดศรีวิชัยนาราม อ.เมือง จ.พิจิตร, ๒๕/๐๗/๒๕๕๘.

^{๗๓} สัมภาษณ์ นางพิมลพรรณ จันทร์สะอาด แม่ดีเด่นเทศบาลเมืองเลย จ.พิจิตร, ๒๔/๐๗/๒๕๕๘.

^{๗๔} สัมภาษณ์ นายวุฒิชัย พันธุ์พัฒน์, ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๔ (ภูบ่อปัด) จ.พิจิตร, ๐๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๗๕} สัมภาษณ์ นางพิภูลทอง ไชยปัญญา, ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมเทศบาลเมืองเลย จ.พิจิตร, ๐๗/๒๕๕๘.

^{๗๖} สัมภาษณ์ นายชนกันต์ ศรีตัน, เยาวชนดีเด่น โรงเรียนเลยพิทยาคม จ.พิจิตร, ๒๗/๐๘/๒๕๕๘.

^{๗๗} สัมภาษณ์ นางวาสนา จิรนาท, รองนายกเทศบาลเมืองเลย จ.พิจิตร, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘

^{๗๘} สัมภาษณ์ นางสุนีย์ ชมภูทอง, ผู้นำชุมชนหนองผักก้าม ๒ คุ่มวัดศรีวิชัย จ.พิจิตร, ๑๐/๐๘/๒๕๕๘.

^{๗๙} สัมภาษณ์ นายสถิต ชัชวาลย์, พ่อดีเด่น เทศบาลเมืองเลย จ.พิจิตร, ๑๖/๐๗/๒๕๕๘.

^{๘๐} สัมภาษณ์ นางพิมลพรรณ จันทร์สะอาด แม่ดีเด่นเทศบาลเมืองเลย จ.พิจิตร, ๒๔/๐๗/๒๕๕๘.

กล่าวจนทำให้เกิดความท้อแท้ใจขึ้นมา^{๘๑} ฉะนั้น หากมีความใกล้ชิด ที่ลูกสามารถจะพูดได้ฟังได้ ลูกก็กล้าที่จะพูด กล้าที่จะปรึกษาพ่อแม่ ก็สามารถที่จะพูดอะไรก็ได้ที่จะให้ลูกมีทัศนคติในเชิงบวกมากกว่าการคิดเชิงลบต่อพ่อแม่ ซึ่งในชุมชนเทศบาลเมืองเลยก็มีให้เห็นเยอะมากสำหรับประเด็นนี้ บางครอบครัวที่สามารถทำได้ และที่สำคัญพ่อแม่เองก็ต้องมีเวลา สำคัญมากเลยเวลาลูกมีปัญหาหรือเกี่ยวกับเรื่องอะไรมาต้องฟังได้ เพราะหากเมื่อลูกมีปัญหา พ่อแม่แก้ปัญหาให้ลูกไม่ได้ ก็จะไปหาเพื่อนทำให้เกิดเรื่องร้ายตามมาอย่างไม่คาดคิดไป^{๘๒}

การเสริมสร้างในการจัดการคู่ครองในการดำเนินชีวิตของลูกเป็นสิ่งที่ทำได้ยากมากเพราะระบบการสื่อสารในยุคปัจจุบันจะง่ายต่อการเข้าถึงหรือติดต่อเชื่อมโยงถึงกัน^{๘๓} ซึ่งพ่อแม่จะรู้ข่าวสารน้อยมาก แต่ก็ทำได้เพียงแต่การตักเตือนหรือแนะนำในช่วงที่ลูกอยู่ในบ้าน เมื่อนอกบ้านก็ไม่มีสิทธิ์หรืออิทธิพลต่อการชี้แนะ^{๘๔} ยิ่งในปัจจุบันเด็ก เยาวชนในเขตเทศบาลมีการละเล่นเยอะมากเท่าไรก็ยิ่งเร่งการมีลูกก่อนวัยอันควร เช่น การเที่ยงกลางคืนไม่ว่าจะเป็นลูกผู้หญิงหรือลูกผู้ชายจะมีอัตราากน้อยไม่ต่างกันมาก แต่ลูกผู้หญิงอาจจะมีน้อยเพราะอาจจะเกิดต่อเรื่องเพศ เป็นต้น^{๘๕} ฉะนั้น การรับรู้ในเรื่องคู่ครอง ฝ่ายพ่อแม่จะรับรู้ในเมื่อเกิดปัญหาแล้วจึงค่อยแก้ไขในปัญหาที่เกิดขึ้น บางอย่างก็ต้องปล่อยให้มันผ่านไปเพราะไม่สามารถจะจัดการอะไรได้^{๘๖} ซึ่งในจุดนี้ทางครอบครัวอาจจะต้องมีการพูดคุยกันบ่อย ๆ จะต้องเป็นที่ปรึกษาโดยเฉพาะผู้เป็นแม่ที่จะต้องรับผิดชอบลูกสาวให้ได้ จะต้องเป็นทั้งแม่ ทั้งเพื่อน ทั้งพี่ในบทบาทเดียวกัน รวมทั้งความเด็ดขาดภายในครอบครัวที่มีความชัดเจนในแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องของวัฒนธรรมประเพณีที่พึงปฏิบัติทั้งหลาย^{๘๗}

กล่าวได้ว่า การเสริมสร้างบทบาทในการจัดการคู่ครองของลูก ซึ่งมีความแตกต่างไปจากการเลือกคู่ครองให้กับลูกในสมัยปัจจุบันเพราะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้ผู้คนในสังคมมีการสื่อสารทางสังคมออนไลน์และทางกิจกรรมทางสังคมมากยิ่งขึ้นทำให้การเลือกคู่ครองของลูกจากที่เคยเป็นมาต้องเปลี่ยนแปลงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่กระนั้น อิทธิพลของพ่อแม่เชื่อว่าจะถูกตัดขาดหายไปทั้งหมดยังคงหลงเหลือบ้างบางส่วนที่ลูกเห็นความสำคัญและกตัญญูของ

^{๘๑} สัมภาษณ์ นายวุฒิชัย พันธุ์พันธ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๔ (ภูบ่อปัด) จังหวัดเลย, ๐๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๘๒} สัมภาษณ์ พระครูสุตคุณาลงกรณ์, รองเจ้าคณะอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๕/๐๗/๒๕๕๘.

^{๘๓} สัมภาษณ์ นายนิคม สุระเกตุ, ปลัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๐๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๘๔} สัมภาษณ์ นางพิกุลทอง ไชยปัญญา, ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘.

^{๘๕} สัมภาษณ์ นางสุนีย์ ชมภูทอง, ผู้นำชุมชนหนองผักก้าม ๒ ตำบลศรีวิชัย จังหวัดเลย, ๑๐/๐๘/๒๕๕๘.

^{๘๖} สัมภาษณ์ นายวิสิทธิ์ สนามชวด, ผู้อำนวยการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดเลย, ๑๖/๐๗/๒๕๕๘.

^{๘๗} สัมภาษณ์ พระครูปริยัตยาทร, เจ้าอาวาสวัดศรีวิชัยนาราม อ.เมือง จังหวัดเลย, ๒๕/๐๗/๒๕๕๘.

พ่อแม่ แต่ก็ยังเป็นไปส่วนน้อย ดังนั้น การให้ปรึกษา การเสนอแนะแนวทางสำหรับการเลือกคู่ครองจึงเป็นสิ่งที่ควรเสริมสร้างด้วยวิธีการที่ทันสมัยมากยิ่งขึ้นซึ่งต้องอาศัยกระบวนการชัดเจนและการปลูกมาตั้งแต่วัยเด็กให้ลูกเชื่อฟังด้วยระบบของเหตุผลมากที่สุด พร้อมทั้งการคอยประคับประคองในช่วยที่ลูกอยู่ในวัยเจริญพันธุ์เพราะจะเกิดการเปลี่ยนที่รวดเร็วซึ่งบางอย่างก็ควบคุมไม่ได้ แต่วิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วจะช่วยให้ลูกสามารถปรับตัวได้มากยิ่งขึ้น

๕. การเสริมสร้างบทบาทในการมอบทรัพย์สินสมบัติในการอันสมควร

การเสริมสร้างบทบาทในการมอบทรัพย์สินสมบัติในการอันสมควร ที่เกี่ยวเนื่องการมอบมรดกผ่านพินัยกรรมก็ดีหรือเรื่องยุติธรรม เหมือนที่ออกข่าวมาเพราะเรื่องความไม่เท่าเทียม^{๘๘} ซึ่งอาจจะเป็นผลพวงของการขาดการวางแผนในเรื่องของทรัพย์สินสมบัติในครอบครัวที่กลายเป็นช่องว่างระหว่างการทำความเข้าใจในบริบทของการประกอบอาชีพ^{๘๙} ซึ่งภาพที่ปรากฏในปัจจุบัน คือ พ่อแม่รักลูกไม่เท่ากันประเด็นนี้จึงเป็นเรื่องใหญ่มากซึ่งในความคิดของลูก คือ พ่อแม่ต้องรักลูกไม่เท่ากันในขณะที่ลูกบางคนก็เกเร ลูกบางคนก็ดีเชื่อฟังพ่อแม่^{๙๐} ซึ่งพ่อแม่ส่วนใหญ่แม้ว่ารักลูกเหมือนกันแต่ก็ไม่เท่ากันก็จะต้องปลูกฝังในเรื่องของความกตัญญู ต้องมีกิจกรรมโครงการเสริมเพื่อมาปลูกฝังความคิดของพ่อแม่ไว้ก็จะป้องกันปัญหาสิ่งเหล่านี้ได้อย่างน้อยก็ต้องเตรียมการหลาย ๆ เรื่อง^{๙๑} บางเรื่องสังคมก็ปล่อยมานานเหมือนกับที่สังคมจะมารณรงค์เรื่องให้คนไทยมีคุณธรรมจริยธรรมแต่ขาดการสานต่อการสืบต่อจะมารณรงค์ให้มันดีขึ้นช่วงขณะก็ทำได้เช่นกัน^{๙๒}

บางครอบครัวไม่มีทรัพย์สินสมบัติก็ไม่ค่อยมีปัญหาในเรื่องแต่ครอบครัวไหนที่มีทรัพย์สินสมบัติมากจะต้องเกิดการจัดการทรัพย์สิน^{๙๓} ซึ่งในทางเป็นจริงทางฝ่ายเทศบาลก็ไม่ควรเข้ามาเกี่ยวข้องเพราะเป็นเรื่องภายในครอบครัวจะได้ก็ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้พ่อแม่ในส่วนกฎหมายว่าด้วยทรัพย์สินมรดกเพื่อให้เกิดความเสมอภาคสามารถลดความขัดแย้งในครอบครัวเมื่อพ่อแม่จากไปแล้ว^{๙๔} ดังนั้น พ่อแม่ต้องเป็นร่มโพธิ์ให้กับลูกเมื่อถึงเวลาก็ต้องมอบสมบัติให้ แต่สำหรับลูกที่ไม่มี

^{๘๘} สัมภาษณ์ นายวุฒิชัย พันธุ์พัฒนา, ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๔ (ภูบ่อปัด) จังหวัดเลย, ๑๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๘๙} สัมภาษณ์ นายนิคม สุระเกต, ปลัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๐๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๙๐} สัมภาษณ์ นางพิมลพรรณ จันทร์สะอาด แม่ดีเด่นเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๔/๐๗/๒๕๕๘.

^{๙๑} สัมภาษณ์ นางวสุรี พรหมวาสี, ประธานคณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอเมือง จังหวัดเลย, ๐๖/๐๘/๒๕๕๘.

^{๙๒} สัมภาษณ์ พระครูสุตคุณาลงกรณ์, รองเจ้าคณะอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๕/๐๗/๒๕๕๘.

^{๙๓} สัมภาษณ์ นางสุนีย์ ชมภูทอง, ผู้นำชุมชนหนองผักก้าม ๒ ตำบลศรีวิชัย จังหวัดเลย, ๑๐/๐๘/๒๕๕๘.

^{๙๔} สัมภาษณ์ นางพิกุลทอง ไชยปัญญา, ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๐๗/๒๕๕๘.

ความสามารถที่จะรักษาทรัพย์สินสมบัติได้^{๙๕} เช่น พ่อแม่มีบุตร ๔ คน ก็ต้องให้บุตรคนที่สามสามารถเป็นผู้ดูแลได้ให้เป็นผู้จัดการมรดกไม่ใช่ว่าต้องแบ่งสมบัติให้กับลูกทั้ง ๔ คน ให้เท่า ๆ กัน เพราะเวลาที่จะมีปัญหาลูกที่จะไม่สามารถที่จะดูแลได้ ก็ต้องให้น้องหรือพี่มาช่วยดูแลร่วมกัน^{๙๖} ซึ่งหากมองถึงเรื่องทรัพย์สินสมบัติอาจจะเป็นเรื่องใหญ่มากสำหรับบางครอบครัวบางครั้งหากแบ่งให้ไม่เท่ากัน ก็จะมีปัญหาลูกฆ่าพ่อ น้องฆ่าพี่ พี่ฆ่าน้อง ซึ่งมีปัญหาอย่างในสื่อที่ออกมา^{๙๗} ดังนั้น หากให้ความยุติธรรมที่สุดคือพ่อแม่ก็สมควรให้เท่า ๆ กันแต่ว่าต้องให้คนที่มีความสามารถที่จะดูแลรับผิดชอบมาจัดการทรัพย์สินที่ทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษา เพราะว่า ในหลายครอบครัว เมื่อได้รับมรดกแล้ว ก็นำไปขายหมด ลูกบางคนเมื่อได้มรดกมาแล้วก็ไม่ดูแลพ่อแม่เลย ดังนั้น การมอบทรัพย์สินมรดกก็ต้องมีเงื่อนไขในการดูแลทรัพย์สินมรดกให้กับครอบครัว เช่น การแบ่งมรดกให้ลูกแล้ว ๔ คนแบ่งให้เท่า ๆ กัน แต่ที่ดินอีกแปลงหนึ่งพ่อแม่ก็จะเก็บไว้เป็นชื่อท่าน ก็บอกลูกว่าใครดูแลท่านแปลงนี้ก็ค่อยมาจัดการก็เป็นอย่างนั้น ก็จะยกแปลงสุดท้ายที่ท่านมีให้ป้าผู้ดูแลพ่อแม่ อย่างนี้ก็ถือว่าป้าเป็นตัวอย่างค่อนข้างที่จะจัดสรรที่สามารถนำมาเป็นตัวอย่างได้เป็นอย่างดี^{๙๘}

กล่าวได้ว่า การเสริมสร้างบทบาทในการมอบทรัพย์สินสมบัติในการอันสมควร เป็นเรื่องที่เหมาะสมอย่างมากต่อการส่งเสริมของเทศบาลเมืองที่จะเข้าช่วยแก้ไขปัญหามือเกิดความขัดแย้งภายในครอบครัวเพราะเกี่ยวเนื่องด้วยข้อกฎหมายมรดกครอบครัว ซึ่งการดำเนินกิจกรรมหรืออื่นใดคงจะต้องครอบครัวมีส่วนร่วมในการรับรู้โดยเฉพาะการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายมรดกอาจจะจัดโครงการอบรม หรือจัดทำเอกสารเพื่อแจกไปยังครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยซึ่งเป็นวิธีการที่เทศบาลเมืองเลยสามารถจะกระทำได้ ในการสร้างบทบาทของพ่อแม่ให้เกิดการจัดการทรัพย์สินมรดกที่ถูกต้อง มีความยุติธรรมสำหรับลูก และลดปัญหาความขัดแย้งที่อาจจะตามมาในอนาคต

สรุปแนวทางการประยุกต์ใช้นโยบายการบริหารเชิงพุทธบูรณาการที่นำเอาหลักคิดทางพระพุทธศาสนาเข้ามาเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยที่เป็นตัวสร้างแรงขับเคลื่อนไปยังนโยบายการบริหารที่สำคัญอันนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ควรจะเป็น เช่น การสร้างระบบการจัดการข้อมูลพื้นฐานสำหรับในเขตเทศบาลเมืองเลยเกี่ยวกับครอบครัวที่จะให้ครอบครัวรู้จักวางแผนครอบครัวตนเอง เพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติตนของบุคคลในครอบครัว ครอบครัวรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง หากรู้จักการวางแผนครอบครัวแล้วจะสามารถทำ

^{๙๕} สัมภาษณ์ นายสถิต ชัชวาลย์, พ่อดีเด่น เทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๑๖/๐๗/๒๕๕๘.

^{๙๖} สัมภาษณ์ นางสุนีย์ ชมภูทอง, ผู้นำชุมชนหนองผก้าม ๒ ตำบลศรีวิชัย จังหวัดเลย, ๑๐/๐๘/๒๕๕๘.

^{๙๗} สัมภาษณ์ นางวสุรี พรหมวาสี, ประธานคณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอเมือง จังหวัดเลย, ๐๖/๐๘/๒๕๕๘.

^{๙๘} สัมภาษณ์ พระครูปริยัตยาทร, เจ้าอาวาสวัดศรีวิชัยนาราม อ.เมือง จังหวัดเลย, ๒๕/๐๗/๒๕๕๘.

ให้ครอบครัวเกิดความเข้มแข็งในอนาคต ซึ่งเทศบาลเมืองเลยได้ร่วมกับศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ตำบลกุดป่องจัดกิจกรรมส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัว เช่น การให้ความรู้ การสร้างสัมพันธ์ภายในครอบครัว วิธีการใช้เวลาว่างร่วมกันอย่างมีคุณภาพ วิธีการสื่อสารภายในครอบครัว บทบาทหน้าที่ของบุคคลในครอบครัว การจัดกิจกรรมที่สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วม การให้ความรู้แก่คู่สมรสใหม่ ด้านหลักการใช้ชีวิตคู่ รวมถึงการจัดกิจกรรมการรณรงค์เพื่อเสริมสร้างสัมพันธ์ภายในครอบครัวแก่ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน กิจกรรมให้ความรู้เรื่องพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว รวมทั้ง การวางแผนในการนำหลักพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ ทางคณะผู้บริหารองค์กรจะต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนว่าจะทำให้เทศบาลเมืองเลยอยู่ในกระแสแห่งพระพุทธศาสนาให้อยู่ในวิถีชีวิตประจำวันอยู่ตามแนวทางที่ถูกต้อง เหมาะสมกับวัฒนธรรมความเชื่อของประชาชนที่ระบุไว้ในแผนโครงการอย่างต่อเนื่อง

๔.๓.๒ แนวทางการประยุกต์ใช้การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อการเสริมสร้างบทบาทที่เข้มแข็งของลูก

การเสริมสร้างบทบาทที่เข้มแข็งของลูกเป็นอีกหนึ่งภาระที่จำเป็นอย่างมากของเทศบาลเมืองเลยที่จะสร้างคนให้เป็นสมาชิกที่ดีนอกเหนือจากบทบาทของครอบครัว ซึ่งส่วนใหญ่หากมองในเชิงสังคมจะมีกิจกรรมโครงการมากมายโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับยาเสพติดในลักษณะการป้องกันและแก้ไขที่กระหน่ำลงไปสู่เด็กและเยาวชนให้ได้รับความรู้มากมายในเรื่องของโทษและพิษภัยของยาเสพติด แต่กระนั้นการดำเนินงานตามโครงการในรอบหลายสิบปีที่ผ่านมาเหมือนกับ

๑. การเสริมสร้างบทบาทในความกตัญญู กตเวทีต่อพ่อแม่

การเสริมสร้างบทบาทในความกตัญญู กตเวทีต่อพ่อแม่ เป็นสิ่งที่สำคัญมากแนวทางทางพระพุทธศาสนาสอนเรื่องความกตัญญูกตเวทีจะต้องเป็นสิ่งที่คุณกตัญญูเป็นหน้าที่ของผู้เป็นลูก พระพุทธศาสนาคอนไทยสอนมาอย่างนั้น^{๙๙} เพราะว่าความกตัญญูเป็นสิ่งที่สามารถที่จะยกระดับของลูกได้ เป็นเครื่องหมายของลูกที่ดี หากไม่มีความกตัญญูก็ไม่มีความเจริญคนที่เจริญในหน้าที่การงานอะไรหลาย ๆ อย่าง^{๑๐๐} ทั้งครอบครัวและเทศบาลจะต้องช่วยกันปลูกฝัง เช่น การสร้างหนังของคนจีนส่วนมากจะพูดอยู่กับว่าบุญคุณต้องทดแทน แค้นต้องชำระ แต่จะต้องแยกให้ชัดเจน เพราะมีเรื่องการทดแทนบุญคุณกับเรื่องความแค้น^{๑๐๑} ฉะนั้น การปลูกฝังความกตัญญูเด็กจะคิดเองไม่ได้ก็ต้องให้ลูกรู้ว่าพ่อแม่ว่า การที่ลูกจะโตมาได้ขนาดนี้เป็นหน้าที่ที่พ่อกับแม่เลี้ยงมาจนกว่าจะ

^{๙๙} สัมภาษณ์ นายสถิต ชัชวาลย์, พ่อดีเด่น เทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๑๖/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๐๐} สัมภาษณ์ นางพิมลพรรณ จันทร์สะอาด แม่ดีเด่นเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๔/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๐๑} สัมภาษณ์ นายวิสิทธิ์ สนามชวด, ผู้อำนวยการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดเลย, ๑๖/๐๗/๒๕๕๘.

เติบโตมาได้ขนาดนี้ บุญคุณก็ต้องทดแทน^{๑๐๒} อย่างเพื่อน ๆ ก็เพิ่งมารู้จักกันตอนเติบโตแต่คนที่ลำบาก เลี้ยงมาจนเติบโตใหญ่ ก็คือ พ่อแม่ ฝ่ายแม่เป็นคนอุ้มท้องมาต้อง ๙ เดือน เลี้ยงดูจนถึงเติบโตมาได้ถึง ทุกวันนี้ เพิ่งมารู้จักกับเพื่อน มารู้จักกับแฟน^{๑๐๓} ดังนั้น การที่เราจะตอบแทนบุญคุณพ่อแม่เป็นสิ่ง สำคัญ จะต้องสร้างสำหรับความกตัญญูโดยเฉพาะพ่อแม่ ให้ลูกได้มีโอกาสได้สัมผัสกับงานที่พ่อแม่ได้ ทำ ให้พ่อแม่ทำกิจกรรมทางสังคมเป็นตัวอย่างก่อน เพราะปัญหาก็คือ ลูกไม่ค่อยได้เห็นกิจกรรมทาง สังคม^{๑๐๔}

เทศบาลจะต้องหากิจกรรมเชื่อมระหว่างพ่อแม่อย่างเช่นเวลาวันพ่อกี้ให้แสดงออกซึ่ง ความความกตัญญูโดยการยกตัวอย่างลูกที่ดี พ่อแม่ตัวอย่าง ลูกตัวอย่างให้เกิดขึ้นในชุมชนของตัวเอง อย่างน้อยก็ต้องเป็นครอบครัวตัวอย่าง^{๑๐๕} เพราะบางคนเหมือนกับที่เป็นพ่อแม่ตัวอย่างที่จำเป็นต้อง ย้อนกลับไปดูถึงเกณฑ์ในการคัดเลือกครอบครัวหรือพ่อแม่หรือลูกดีเด่น น่าจะให้องค์กรในชุมชนเขา เป็นคนตัดสินไม่ว่าเทศบาลเป็นคนตัดสิน ที่ผ่านมาองค์กรแต่ละองค์กร ซึ่งต้องให้หน่วยงานหรือ ชุมชนจะตัดสินด้วยตัวเองซึ่งที่ผ่านมาก็ยังไม่ชัดเจนมากนัก^{๑๐๖} เพราะว่าในชุมชนแต่ละชุมชนก็จะมี หน่วยงานที่รับผิดชอบหรือคณะกรรมการชุมชน อ.ส.ม. ชุมชน จะสัมผัสกับคนในชุมชนได้ที่รู้จักหมด และรู้จักกันดีอยู่แล้ว เพราะฉะนั้น เวลาตัดสินก็ให้ชุมชนเหล่านี้เสนอชื่อแล้วก็ให้เทศบาลมาพิจารณา ความเหมาะสม ไม่ว่างานคณะกรรมการเทศบาลตัดสินอย่างเดียวมันก็จะออกมาแบบมีเสียงคัดค้าน ไป^{๑๐๗}

ทางด้านองค์กรทางพระพุทธศาสนาและเทศบาลควรที่จะสนใจละตระหนักถึงการ สนับสนุนกิจกรรมที่จะกระทำลงไปสู่ตัวเด็ก เช่น โครงการธรรมศึกษา โครงการพระพุทธศาสนาวัน อาทิตย์ โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ๓ สิ่งนี้เป็นสิ่งที่สามารถให้พระภิกษุดำเนินการได้แต่ จะต้องให้เทศบาลเป็นสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมด้วยอาศัยความร่วมมือ เพราะว่าจะให้เด็กเข้ามา วัดมันเป็นเรื่องอยาก แต่ในส่วนของเด็ก วัยรุ่นที่จะเข้ามาวันเวียนเทียนในวันสำคัญทาง พระพุทธศาสนาจะเยอะกว่าผู้สูงอายุแต่ก็เพียงสองชั่วโมงก็จบแต่หากเป็นกิจกรรมอื่น ๆ ผู้สูงอายุจะ เยอะกว่ามากทำให้เห็น ลูก ๆ หากได้รับการส่งเสริมสนับสนุนก็จะให้ความสนใจอย่างมาก^{๑๐๘} ดังนั้น บางอย่างก็อยู่ที่ฐานของวัดที่จะคิดกลยุทธ์เด็กอย่างไร หากมองถึงการดำเนินการของเทศบาลก็ดี

^{๑๐๒} สัมภาษณ์ นายชนกันต์ ศรีตัน, เขาวชนคดีเด่น โรงเรียนเลยพิทยาคม จังหวัดเลย, ๒๗/๐๘/๒๕๕๘.

^{๑๐๓} สัมภาษณ์ นางสุนีย์ ชมภูทอง, ผู้นำชุมชนหนองผักก้าม ๒ ตำบลศรีวิชัย จังหวัดเลย, ๑๐/๐๘/๒๕๕๘.

^{๑๐๔} สัมภาษณ์ นายวุฒิชัย พันธุ์พันธ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๔ (ภูบ่อปัด) จังหวัดเลย, ๑๗/๐๗/ ๒๕๕๘.

^{๑๐๕} สัมภาษณ์ นายนิคม สุระเกต, ปลัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๐๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๐๖} สัมภาษณ์ นายสัมพันธ์ คุณทวีลาภผล, นายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๙/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๐๗} สัมภาษณ์ นางวาสนา จิรนาท, รองนายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๗/๐๗/๒๕๕๘

^{๑๐๘} สัมภาษณ์ พระครูปริยัตยาทร, รองเจ้าคณะอำเภอปากชม จังหวัดเลย, ๒๕/๐๗/๒๕๕๘.

การอบรมสั่งสอนในครอบครัวก็ดี หรือการสอนศีลธรรมในโรงเรียนก็ดี หรือแม้แต่พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ก็ดี ก็น่าจะสร้างให้เด็กมีความกตัญญูได้มากขึ้น ซึ่งบางเรื่องก็ขึ้นอยู่กับบุคคลนั้นด้วย^{๑๐๙} เพราะเด็กหรือลูกบางคนก็ไม่จำเป็นต้องไปสอนพร่ำมาก อบรมสั่งสอนรอบเดียวเด็กก็มีความเข้าใจได้ แต่หากก็เด็กหรือลูกค่อนข้างที่จะหัวรุนแรงหรือว่าติดเพื่อน หรือติดสิ่งไม่ดีทั้งหลายก็ต้องหลายครั้ง ดังที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสไว้ในเรื่องของบัวยอมมี ๔ เหล่า^{๑๑๐} ซึ่งทำให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมหรือโครงการอะไรขึ้นอาจจะต้องจัดกลุ่มของเด็กเพื่อเกิดความเหมาะสมกับกิจกรรมนั้น ๆ เพราะบางครอบครัวมีลูกแทนที่จะคิดว่าต้องรักพ่อรักแม่เพิ่มขึ้น เมื่อตนเองมีลูกจะรู้ว่ารักลูกขนาดไหน ด้านพ่อแม่ก็คงเช่นกันจะรักตนเองขนาดนั้น แต่บางคนมีลูกก็ยังคิดไม่ได้ทางองค์กรสงฆ์หรือเทศบาลจะต้องเป็นกระบอกเสียงในการสื่อสารไปยังลูกทุก ๆ ในเขตเทศบาลเมืองเลยให้ได้รับรู้ทั่วถึงกันให้มากที่สุด^{๑๑๑}

กล่าวได้ว่า การเสริมสร้างบทบาทในความกตัญญู กตเวทิต่อพ่อแม่ที่จะต้องอาศัยความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างประชาชนกับเทศบาลและสถาบันทางพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะการพัฒนาภาคขององค์กรสงฆ์ให้สามารถทำงานเพื่อสังคมในเชิงรุกมากยิ่งขึ้น เช่น โครงการธรรมศึกษา โครงการพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เป็นต้น พร้อมทั้งการสนับสนุนกิจกรรมภายใต้มากที่สุดซึ่งจะต้องเน้นไปที่ในวัยเด็กในลักษณะการปลูกฝังทุกรูปแบบที่สามารถจะปฏิบัติได้ ส่วนวัยรุ่นก็ต้องใช้ระบบทางสังคมเป็นกลไกในการขับเคลื่อนโดยเฉพาะชุมชนกับเทศบาลและโรงเรียนในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองเลยจะทำให้เกิดการประสานงานร่วมกันนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่ก่อความกตัญญูกตเวทิต่อพ่อแม่ รวมทั้งการส่งเสริมกิจกรรมทุกรูปแบบในสังคมในการเสริมสร้างความอบอุ่นในครอบครัวให้มากที่สุดอาจจะเป็นกีฬาในครอบครัว

๒. การเสริมสร้างบทบาทในการช่วยเหลือกิจการงานในครอบครัว

การเสริมสร้างบทบาทในการช่วยเหลือกิจการงานในครอบครัว เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำเนินชีวิตของลูก ซึ่งหากพ่อแม่ได้ฝึกฝนและปลูกฝังให้ลูกได้ช่วยเหลือกิจการของครอบครัวในวัยเด็กก็จะทำให้ลูกมีความรู้เกี่ยวกับอาชีพของพ่อแม่ได้ เด็กหลายคนในเขตเทศบาลเมืองก็สามารถทำได้ดีอยู่แล้ว^{๑๑๒} โดยเฉพาะอาชีพค้าขายเพราะในขณะที่พ่อแม่ทำกิจการอยู่ย่อมจะพาลูกไปด้วยหรือเปิดกิจการอยู่บ้าน ก็จะพาลูกไปช่วยเหลือในการค้าขายด้วยทำให้เห็นสภาพของการช่วยเหลืออาชีพครอบครัวเท่าที่สามารถจะกระทำได้ ทำให้ลูกรู้ว่าการหารายได้เลี้ยงครอบครัวมีความ

^{๑๐๙} สัมภาษณ์ นายนิคม สุระเกต, ปลัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๐๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๑๐} สัมภาษณ์ นายวุฒิชัย พันธวัฒน์, ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๔ (ภูบ่อปัด) จังหวัดเลย, ๐๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๑๑} สัมภาษณ์ นางพิกุลทอง ไชยปัญญา, ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๑๒} สัมภาษณ์ นายสัมพันธ์ คุณทวีลาภผล, นายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๙/๐๗/๒๕๕๘.

ยากลำบากเพียงแค่นี้^{๑๑๓} แต่หากครอบครัวมีอาชีพรับราชการ หรือประกอบอาชีพที่เด็กเยาวชนไม่สามารถจะช่วยเหลือได้ก็ทำให้ลูกไม่สามารถมีประสบการณ์ในการช่วยเหลือกิจการในครอบครัว ซึ่งส่วนใหญ่จะส่งลูกให้เรียนหนังสือเพียงอย่างเดียว^{๑๑๔} หรือครอบครัวอาชีพเกษตรกรรมซึ่งเป็นงานที่ค่อนข้างจะหนัก ฝ่ายพ่อแม่ก็ไม่ต้องการให้ลูกทำงาน และพยายามส่งเสียให้ลูกได้เรียนหนังสืออย่างต่อเนื่อง ซึ่งหมายความว่า ลูกจะไม่ได้มีโอกาสในการประกอบอาชีพของพ่อแม่ ยกเว้นลูก ๆ ไม่ชอบเรียนหนังสือก็จะทำงานแบบอย่างของพ่อแม่ทำให้ประสบการณ์การประกอบอาชีพก็เป็นไปอย่างเดียวกับพ่อแม่ตัวเอง^{๑๑๕}

การสั่งสอนให้ลูกสามารถรับรู้ถึงความรู้ในการประกอบอาชีพของครอบครัว ซึ่งทางพ่อแม่บางคนจะสั่งสอนให้ลูกได้โดยเฉพาะอาชีพค้าขาย แต่หากเป็นอาชีพอื่นก็ยังไม่ได้รับการฝึกฝนมากนัก เพราะพ่อแม่ไม่ให้ลูก ๆ เข้าไปสัมผัสกับสิ่งที่ลูกไม่เคยทำ ก็ทำไม่ได้ จึงกลายเป็นคนที่ไม่มีความอดทนทุกวันนี้ก็เลยเป็นปัญหาอีกอย่างหนึ่ง^{๑๑๖} เพราะว่าพ่อแม่เลี้ยงลูกติเกินไปพอมารู้เรื่องที่ไม่ถูกใจก็จะรับไม่ได้ก็อยู่ไม่ได้ แต่ว่าครอบครัวก็ต้องมีการป้องกันให้ลูกได้รับรู้ทั้งเรื่องที่ดีและเรื่องที่ไม่ดีก็จะทำให้ลูกเป็นคนเข้มแข็ง^{๑๑๗} อย่างเช่น การทำนาสมัยก่อนต้องให้ลูกได้ทำด้วยเช่นกันจะทำมากทำน้อยก็จะรู้ว่าชีวิตของชาวนาว่ามั่นคงลำบากขนาดไหนแต่หากให้ได้นั่งดูเฉย ๆ จะไม่รู้ว่าความลำบากเป็นอย่างไร อีกทั้งลูกบางคนเมื่อลงทำงานจริง ๆ ก็บ่นว่ายากลำบากจึงไม่สนใจอาชีพของพ่อแม่ทำให้การช่วยเหลือการทำงานของพ่อแม่พลอยไม่ได้รับการสืบทอด^{๑๑๘} ดังนั้น ต้องให้สัมผัสกับอาชีพของพ่อแม่อย่างจริงจังเหมือนการทำนาคนอีสาน และเหมือนกับการกรีดยางของคนภาคใต้ ซึ่งจะมีลักษณะที่ของลูกที่ไม่แตกต่างกันมากนัก เด็กเยาวชนคนใดในปัจจุบันส่วนมากจะกรีดยางไม่เป็น ที่เป็นเรื่องใหญ่ไม่ได้เป็นความผิดพลาดของเด็กแต่เป็นความผิดพลาดของพ่อแม่ ๆ ที่ไม่ยอมให้ลูกลำบากส่งลูกเรียนไปผลสุดท้าย ปลูกยางเป็นอย่างไร กรีดยางเป็นอย่างไร ปลูกมังคุดเป็นอย่างไร เพราะบางอย่างไม่ได้เป็นที่เด็กแต่เป็นที่พ่อแม่สอนให้เด็กสบายเกินไป^{๑๑๙} ทางเทศบาลเมืองเลยต้องเห็น

^{๑๑๓} สัมภาษณ์ นางพิกุลทอง ไชยปัญญา, ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๑๔} สัมภาษณ์ นายวุฒิชัย พันธุ์พันธ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๔ (ภูบ่อปัด) จังหวัดเลย, ๑๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๑๕} สัมภาษณ์ นางวยุรี พรหมวาสี, ประธานคณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอเมือง จังหวัดเลย, ๐๖/๐๘/๒๕๕๘.

^{๑๑๖} สัมภาษณ์ นางสุนีย์ ชมภูทอง, ผู้นำชุมชนหนองผักก้าม ๒ ตำบลศรีวิชัย จังหวัดเลย, ๑๐/๐๘/๒๕๕๘.

^{๑๑๗} สัมภาษณ์ นางพิมลพรรณ จันทร์สะอาด แม่ดีเด่นเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๔/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๑๘} สัมภาษณ์ นายวิสิทธิ์ สนามชวด, ผู้อำนวยการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดเลย, ๑๖/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๑๙} สัมภาษณ์ นายสกลิต ชัชวาลย์, พ่อดีเด่น เทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๑๖/๐๗/๒๕๕๘.

ความสำคัญจุดนี้ ซึ่งองค์ความรู้จุดหนึ่งที่สำคัญต่อการช่วยเหลือการทำงานของพ่อแม่ หากเด็กรู้อาชีพของพ่อแม่ นั่นหมายความว่าเด็กจะรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น รู้ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวิถีชีวิตของท้องถิ่น^{๑๒๐} ดังนั้น จะต้องสร้างกลไกในการก่อตัวของรู้ทั้งหมด ต้องสร้างความเข้มแข็งให้กับลูก ๆ โดยเริ่มตั้งแต่หัดให้รู้จักกับอาชีพและองค์ความรู้ในอาชีพนั้น ๆ

การช่วยเหลือกิจการงานในครอบครัว บทบาทของครูก็มีส่วนสำคัญในการปลูกฝังและเพิ่มประสบการณ์ให้กับเด็กเยาวชนได้มีโอกาสในการช่วยเหลือครอบครัวโดยการบูรณาการรายวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกันซึ่งสมัยก่อนจะมีวิชาว่าด้วยการเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิต หรือรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรทำให้ผู้ใหญ่^{๑๒๑} ในวันนี้สามารถจะอธิบายถึงองค์ความรู้เกี่ยวกับอาชีพของครอบครัวได้เป็นอย่างดี แต่จะต้องมีการพูดคุยกันระหว่างสถาบันในชุมชนทั้งหมดเพื่อแสวงหาแนวทางในการรับช่วงของวิถีชีวิตของเด็กเยาวชนต่อกันไปตลอด ๒๔ ชั่วโมง^{๑๒๒} เช่น ต้นเชือกก็ต้องเป็นบทบาทของพ่อแม่ ในการอบรมสั่งสอนในเรื่องต่าง ๆ หรือฝึกฝนให้ลูกได้มีโอกาสในการช่วยเหลือ ไม่ว่าจะเป็นการล้างจาน กวาดบ้าน ถูบ้าน หรืออย่างอื่น ๆ ที่สามารถจะกระทำได้^{๑๒๓} เมื่อไปโรงเรียนครูจะต้องมีการอบรมสั่งสอนคุณธรรม จริยธรรมที่นอกเหนือจากวิชาการให้กับเด็กนักเรียน เมื่อกลับบ้านก็เป็นหน้าที่ของพ่อแม่ในการรับช่วงต่อ^{๑๒๔} หากเป็นวันหยุดหรือเวลาว่างก็ให้เทศบาลเป็นผู้จัดกิจกรรมหรือโครงการสำหรับการอบรมเรื่องใดเรื่องหนึ่งอาจจะเป็นการส่งเสริมเรื่องอาชีพ เรื่องกีฬา เรื่องสังคมอื่น ๆ หรือวันสำคัญทางศาสนาก็เป็นบทบาทที่สถาบันทางพระพุทธศาสนาในการจัดกรรมพร้อมทั้งสถาบันทางสังคมอื่นในการช่วยเหลือ ชี้นำให้เด็กเยาวชนได้มีโอกาสในการปฏิบัติตามวัฒนธรรม ประเพณีที่ดีงามเหล่านั้น^{๑๒๕} ซึ่งหากสามารถที่จะทำให้สถาบันทางสังคมดำเนินกิจกรรมแบบรับช่วงต่อเนื่องหรือแยกส่วนในการสร้างบทบาทของตนเองก็จะสามารถสร้างสถาบันครอบครัวให้เข้มแข็งรวมทั้งสามารถสร้างความเชื่อและค่านิยมให้กับเยาวชนได้^{๑๒๖} เพราะฉะนั้น ลักษณะการปลูก อบรมสั่งสอนแบบต่อเนื่องจะทำให้เด็กมีความเข้มแข็งในการช่วยเหลือกิจการงานครอบครัวได้เป็นอย่างดี

^{๑๒๐} สัมภาษณ์ นางวาสนา จิรนาท, รองนายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘

^{๑๒๑} สัมภาษณ์ นายวุฒิชัย พันธุ์พันธ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๔ (ภูบ่อปัด) จังหวัดเลย, ๑๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๒๒} สัมภาษณ์ นางพิกุลทอง ไชยปัญญา, ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๒๓} สัมภาษณ์ นางพิมลพรรณ จันทร์สะอาด แม่ดีเด่นเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๔/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๒๔} สัมภาษณ์ นางวยุรี พรมาสี, ประธานคณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอเมือง จังหวัดเลย, ๐๖/๐๘/๒๕๕๘.

^{๑๒๕} สัมภาษณ์ นายนิคม สุระเกต, ปลัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๐๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๒๖} สัมภาษณ์ นายชนกันต์ ศรีตัน, เยาวชนดีเด่น โรงเรียนเลยพิทยาคม จังหวัดเลย, ๒๗/๐๘/๒๕๕๘.

กล่าวได้ว่า การช่วยเหลือกิจการงานในครอบครัวจะต้องมีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ อย่างมาก เพราะหากขาดความเข้าใจก็ไม่สามารถจะกระทำได้ ลูก ๆ บางคนแม้ว่า ในวัยเด็กจะช่วยเหลือกิจการของพ่อแม่ก็ตามแต่เมื่อโตขึ้นก็ไม่อาจจะสืบทอดกิจการได้เพราะไม่ชอบอาชีพที่พ่อแม่เคยประกอบอาชีพอย่างนั้นก็หันไปประกอบอาชีพอย่างอื่น ๆ ซึ่งผลก็มาจากการเรียนหนังสือที่สูงขึ้นกว่าพ่อแม่ เช่น ไปสอบเข้าเป็นข้าราชการ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ทำงานในบริษัท เป็นต้น แต่กระนั้น สิ่งเหล่านั้นก็เพื่อการดำรงชีวิตที่ไม่ได้ขาดตกบกพร่องในการช่วยเหลือครอบครัวก็ยังส่งเงินกลับมาให้กับพ่อแม่อยู่เป็นประจำ ทำให้เห็นว่า การเสริมสร้างบทบาทในการช่วยเหลือกิจการงานในครอบครัว จะต้องอาศัยการปลูกฝังในวัยเด็กสร้างให้เป็นคนขยันขันแข็งในสิ่งที่ลูก ๆ สามารถจะกระทำได้ซึ่งเป็นการสร้างประสบการณ์และองค์ความรู้ในอาชีพของพ่อแม่ได้เป็นอย่างดีที่สุด

๓. การเสริมสร้างบทบาทในการดำรงวงศ์ตระกูลมิให้เสื่อมเสีย

การเสริมสร้างบทบาทในการดำรงวงศ์ตระกูลมิให้เสื่อมเสีย จะเป็นเรื่องการรักษาชื่อเสียงของพ่อแม่ การรักษาชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล หากลูกขาดจิตสำนึกที่ดี ไม่นึกถึงหัวอกของผู้เป็นพ่อเป็นแม่^{๑๒๗} ซึ่งสังเกตพฤติกรรมของเด็กเยาวชนในเทศบาลเมืองเลยจะพบว่าไม่ได้แตกต่างกันจากพฤติกรรมของเด็กเยาวชนทั่วไปที่ถูกถ่ายทอดมาจากสิ่งแวดล้อมและสื่อต่างทำให้พฤติกรรมจะมีความคล้ายคลึงกันทั่วประเทศ^{๑๒๘} ซึ่งวิธีการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาสามัญสำนึกไม่ได้เป็นเรื่องง่ายที่จะประสบผลสำเร็จภายในเร็ววัน แต่จะต้องอาศัยความเข้าใจบริบทของวัยรุ่น รวมทั้งการส่งเสริมโครงการต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กเยาวชน^{๑๒๙} แต่กระนั้น การปรับเปลี่ยนดังกล่าวก็อาจจะควบคุมได้ไม่มากนัก เช่น พฤติกรรมการดื่มเหล้า สูบบุหรี่ การเที่ยวกลางคืน การเล่นเกมพนัน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้อาจจะเชื่อมโยงไปถึงกิจกรรมสันตนาการในภาคกลางคืนที่เพิ่มระดับความลุ่มหลงให้กับเด็กเยาวชนมากยิ่งขึ้นจึงมีตัวแปรที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยน^{๑๓๐} ถึงแม้ว่าจะมีกิจกรรมโครงการของเทศบาล แต่ก็ยังไม่สามารถจะทำให้เกิดพฤติกรรมดีได้ เพราะสร้างเงื่อนไขทางสังคมไม่ได้ช่วยให้ก่อเป็นรูปธรรมจึงเป็นสิ่งที่ค่อยข้างจะอธิบายยากสำหรับสังคมปัจจุบัน^{๑๓๑}

การเสริมสร้างบทบาทในการดำรงวงศ์ตระกูลมิให้เสื่อมเสีย จะต้องอยู่ในกรอบกฎเกณฑ์ที่ครอบครัวและสังคมพอทำใจยอมรับได้ ซึ่งอาจจะมีความเชื่อมโยงระหว่างพฤติกรรมของเด็กเยาวชนกับกฎเกณฑ์ทางสังคมที่ชัดเจนรวมทั้งการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเพื่อให้ค่านิยมถูก

^{๑๒๗} สัมภาษณ์ นางสุนีย์ ชมภูทอง, ผู้นำชุมชนหนองผักก้าม ๒ ตำบลศรีวิชัย จังหวัดเลย, ๑๐/๐๘/๒๕๕๘.

^{๑๒๘} สัมภาษณ์ นายนิคม สุระเกต, ปลัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๐๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๒๙} สัมภาษณ์ นายชนกันต์ ศรีตัน, เยาวชนดีเด่น โรงเรียนเลยพิทยาคม จังหวัดเลย, ๒๗/๐๘/๒๕๕๘.

^{๑๓๐} สัมภาษณ์ นายสกลิต ชัชวาลย์, พ่อดีเด่น เทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๑๖/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๓๑} สัมภาษณ์ นางวาสนา จิรนาท, รองนายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๗/๐๗/๒๕๕๘

กระตุ้นความรู้สึกและตระหนักถึงความรับผิดชอบในครอบครัวให้มากที่สุด ถึงแม้ว่า กฎหมายบางอย่างอาจจะดูโหดร้ายสำหรับสังคม เช่น การที่ลูกสร้างความเดือดร้อนไปยังสังคมในชุมชนต่าง ๆ พ่อแม่จะต้องออกมารับผิดชอบต่อหรือที่เรียกว่า การใช้กฎหมายเข้ามาควบคุมพฤติกรรมอาจจะได้บ้าง แต่หากดูสังคมและปัญหาที่เกิดขึ้น อาจจะกลายเป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ ซึ่งส่งผลให้สร้างคุณตระกูลเพิ่มมากขึ้นต่อไป แต่อย่างน้อยก็ทำให้ลดกระแสความรุนแรงและความถี่ของปัญหาได้บ้าง บางส่วนไม่มากนักน้อย ซึ่งจะต้องทำให้มีสภาพบังคับ มิใช่เพียงแต่ออกกฎหมาย แต่ละเลยการปฏิบัติที่ไม่สร้างคุณค่าอะไรให้กับสังคม^{๑๓๒}

พฤติกรรมกรปฏิบัติตนของลูกเป็นผลสะท้อนถึงสภาพการอบรมสั่งสอนของครอบครัวและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง เช่น เทศบาล และโรงเรียน หากมองว่า ครอบครัวคือจุดเริ่มต้นที่เป็นผลรวมของพฤติกรรมต่าง ๆ ในการรักษาชื่อเสียงของวงศ์ตระกูลที่ลูก ๆ จะต้องปฏิบัติตนให้เป็นสมาชิกในครอบครัวที่ดี^{๑๓๓} รวมทั้งเป็นสมาชิกของสังคมที่ดีก็สามารถจะดำเนินชีวิตไปด้วยความสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและกฎหมายบ้านเมืองอันเป็นตัวชี้วัดถึงพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน เพราะในปัจจุบันหากลูกทำผิดกฎหมายจะต้องให้พ่อแม่รับผิดชอบด้วย ไม่ใช่เฉพาะลูกที่ไปทำไม่ดีแต่พ่อแม่ไม่ต้องรับผิดชอบอะไร เมื่อลูกกระทำความผิดฝ่ายพ่อแม่ต้องมาดูแลจึงเป็นเรื่องที่ทำให้เสียชื่อเสียงแก่วงศ์ตระกูล^{๑๓๔} ถึงแม้ว่า กระบวนขัดเกลาทางสังคมจะมีอยู่วิถีชีวิตอย่างเช่น กระบวนการทางสังคมพุทธศาสนาก็อาจจะมีส่วนในการหยุดยั้งพฤติกรรมหรือชะลอให้หยุดคิดก่อนที่จะทำผิดลงไป แต่กระนั้นอิทธิพลของพระพุทธรูปศาสนาที่ทำได้เพียงบางส่วนเท่านั้น เพราะเป็นสิ่งที่ยากพอสมควร จะเป็นอะไรที่ลำบากสำหรับองค์กรทางศาสนา หากมองถึงความเป็นจริง แม้พ่อแม่อยู่ใกล้ชิด ครูที่อยู่โรงเรียนก็เห็นพฤติกรรมเกือบทุกวัน เด็กและเยาวชนก็ยังไม่สามารถสั่งสอนอบรมได้ ลูก ๆ เหล่านั้นก็ยังไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในกฎเกณฑ์ของสังคม^{๑๓๕} ถึงแม้ว่า จะเข้ามาบวชเป็นสามเณรหรือเป็นพระสงฆ์ก็ตามก็ยังมี ความลำบากสำหรับการขัดเกลาอยู่มาก แต่ก็ยังดีว่า จะได้พบกับคำสั่งสอนทางพระพุทธรูปศาสนาอยู่บ้าง แต่บางรายก็เตลิดไปยังความเชื่อในเรื่องของขลัง การสักยันต์ เป็นต้น ซึ่งยากต่อการควบคุมซึ่งหากมุ่งหวังในพฤติกรรมที่ดี ใน ๑๐๐ คน สามารถบรรลุเป้าหมายที่สามารถจะสั่งสอนอบรมให้เป็นคนดีได้สัก ๕ คน ก็ถือว่าประสบความสำเร็จผลสำเร็จ เพราะว่าหากคนที่ตั้งใจจริงแล้วมุ่งสร้างอนาคตตัวเองจริง ๆ ซึ่งยากมาก^{๑๓๖}

^{๑๓๒} สัมภาษณ์ พระครูปริยัตยาทร, รองเจ้าคณะอำเภอปากชม จังหวัดเลย, ๒๕/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๓๓} สัมภาษณ์ นางพิกุลทอง ไชยปัญญา, ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๓๔} สัมภาษณ์ นายสัมพันธ์ คุณทวีลาภผล, นายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๕/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๓๕} สัมภาษณ์ นายวุฒิชัย พันธุ์พัฒน์, ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๔ (ภูบ่อปิด) จังหวัดเลย, ๑๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๓๖} สัมภาษณ์ พระครูสุตคุณาลงกรณ์, รองเจ้าคณะอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๕/๐๗/๒๕๕๘.

หากมองในมิติของเด็ก และเยาวชนความคิด และพฤติกรรมจะสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกและสิ่งแวดล้อมที่อิทธิพลยากต่อการเหนี่ยวรั้งให้เด็กคิดเป็นโบราณได้จึงจะต้องปรับความเชื่อ ปรับค่านิยมให้การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ถูกต้องไม่สร้างความเดือดร้อนมายังครอบครัว อาจจะเกี่ยวโยงการปลูกฝังหรือกระบวนการขัดเกลาตั้งแต่วัยเด็กเล็กๆ อาจจะไปดูแลกระบวนการเลี้ยงลูก คอยดูแลอย่างใกล้ชิดให้มาก^{๑๓๗} รวมทั้งการปลูกฝังระบบของเหตุผล และความรับผิดชอบเพื่อการทำหน้าที่ในการกระทำต่าง ๆ ของลูกให้สอดคล้องกับสังคมมากที่สุดเพื่อป้องกันพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม^{๑๓๘}

กล่าวได้ว่า การเสริมสร้างบทบาทในการดำรงวงศ์ตระกูลให้เสื่อมเสีย เป็นกระบวนการสร้างความอบอุ่นในครอบครัวมีส่วนสำคัญอย่างมากที่ทางพ่อแม่ โรงเรียน เทศบาล และสถาบันทางพระพุทธศาสนาจะต้องมีส่วนร่วมในการสร้างรูปแบบหรือค่านิยมในสังคมที่พึงประสงค์สำหรับเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ระบบการศึกษาที่มีส่วนที่จำเป็นอย่างมากที่จะต้องส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นแต่ก็อยู่ที่ปัจจัยทางครอบครัวซึ่งหากครอบครัวยังมีปัญหาด้านเศรษฐกิจภายในครัวเรือนก็ยากสำหรับการสร้างชื่อเสียงให้กับพ่อแม่ แต่กระนั้นการศึกษาก็ไม่ได้เป็นตัวชี้ในการรักษาวงศ์ทั้งหมดเพราะบางรายถึงแม้ว่าจะมีการศึกษาก็ยังทำผิดอยู่แต่ก็เป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้น ดังนั้น การปลูกฝังความรับผิดชอบในหน้าที่ของแต่ละบุคคลจึงเป็นสิ่งที่สามารถจะทำให้ครอบครัวเกิดความมั่นใจ พฤติกรรมของลูกได้เป็นอย่างดีว่าจะดำเนินชีวิตในขอบข่ายที่พึงประสงค์ ถึงแม้ว่า ลูกจะมีความผิดพลาดไปบ้างแต่ก็สามารถจะสั่งสอนอบรม และอธิบายเหตุผลเพื่อปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นด้วยตนเองต่อไป

๔. การเสริมสร้างบทบาทในการประพฤติตนเป็นคนดีของครอบครัวและสังคม

การเสริมสร้างบทบาทในการประพฤติตนเป็นคนดีของครอบครัวและสังคม จะเป็นบทบาทของพ่อแม่ที่จะต้องเตรียมแผนหลายอย่างเพื่อให้ลูกมีศักยภาพในการรักษาสมบัติของครอบครัวต่อไป ในขณะที่ฝ่ายลูกเชื่อฟังพ่อแม่เพียงประพฤติตนเป็นคนดี อาจจะไม่ใช่เพียงพอต่อการรักษาสมบัติ แต่จะต้องฉลาดในการรักษาสมบัติครอบครัว ซึ่งพ่อแม่อาจจะไว้วางใจว่าลูกนี้ที่จะสามารถรักษาทรัพย์ได้ก็จะต้องห่วงเรื่องการศึกษาเพราะว่าบางคนมีทรัพย์แต่ວ່ามั่นไม่มีปัญญาก็ไม่สามารถรักษาสมบัติได้^{๑๓๙} ดังนั้น การประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดีอาจไม่เพียงพอจึงต้องส่งเสริมการศึกษาเพื่อสร้างสมบัติครอบครัวให้มากยิ่งขึ้น แต่กระนั้น เทศบาลเมืองก็อาจดูเหมือนว่าเรื่อง

^{๑๓๗} สัมภาษณ์ นางยุริ พรหมวาสี, ประธานคณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอเมือง จังหวัดเลย, ๐๖/๐๘/๒๕๕๘.

^{๑๓๘} สัมภาษณ์ นายวุฒิชัย พันธุ์พัฒน์, ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๔ (ภูบ่อปิด) จังหวัดเลย, ๑๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๓๙} สัมภาษณ์ นางพิมลพรรณ จันทร์สะอาด แม่ดีเด่นเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๔/๐๗/๒๕๕๘.

ทรัพย์สินสมบัติจะถูกปกป้องไปด้วยกฎหมายที่ไม่สามารถจะเข้าถึงในการจัดการภายในครอบครัวได้ แต่ก็ควรจะมึจัดทำคู่มือหรือการอบรมวิธีการมอบทรัพย์สินสมบัติให้ความมั่นใจต่อพ่อแม่เมื่อมอบสมบัติไปให้ลูกหมดแล้ว^{๑๔๐} ซึ่งในหลายครอบครัวจะประสบปัญหา ก็คือ การเลี้ยงดูพ่อแม่ภายหลังจากมอบสมบัติให้กับลูกไปแล้วเพราะลูกบางคนก็ไม่เลี้ยงพ่อแม่ ดังนั้น ประเด็นนี้ที่ทางเทศบาลเมืองเลยสามารถกระตุ้นเตือนไปยังพ่อแม่ให้เกิดความเข้าใจในวิธีการดังกล่าวให้มากยิ่งขึ้น ดังนั้น การปลูกฝังเด็กให้ใกล้ชิดกับพ่อแม่มากยิ่งขึ้นก็มีส่วนสำคัญในการกระตุ้นเด็กเยาวชนให้เกิดความรักในสมบัติของพ่อแม่^{๑๔๑} ส่วนหนึ่งคือ การทำเป็นตัวอย่างของพ่อแม่ให้ลูกสามารถนำเอาพ่อแม่มาเป็นแบบอย่างเพื่อที่จะทำตัวให้เป็นคนดีเป็นคนที่เหมาะสม ที่จะให้มีครอบครัวมีหลักประกันมั่นคง นอกจากเป็นคนดีที่สังคมต้องการแล้ว ยังต้องส่งเสริมการศึกษาและการพัฒนาอาชีพให้กับลูก เพราะนั่นคือ ความมั่นคงเกี่ยวทรัพย์สินสมบัติ^{๑๔๒}

การเสริมสร้างบทบาทในการประพฤติตนเป็นคนดีสมควรที่จะรับทรัพย์สินมรดกของครอบครัวและสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนอาจจะเป็นสิ่งที่ยากเกินความคาดหวังในการดำเนินกิจกรรมของรัฐ^{๑๔๓} เพราะที่ผ่านมาแม้ว่าจะมีกิจกรรมมากมายสำหรับเด็กเยาวชนก็ยังไม่มีความจริงจังถึงความสำเร็จอันเป็นรูปธรรมหรือยืนยันถึงผลของกิจกรรม เพราะวิถีคิดและพฤติกรรมจะเป็นไปตามสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลโดยเฉพาะเพื่อน ๆ ทำให้การเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดีสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว แต่หากพฤติกรรมความดีจะปลูกฝังในระยะเวลาอันยาวนานทำให้เกิดคำถามถึงปลายเหตุของแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนว่ามีถูกทางหรือไม่^{๑๔๔}

บทบาทในการปลูกฝังพฤติกรรมที่ดีหรือสามารถสร้างค่านิยมให้กับลูกเป็นคนดีอาจจะต้องเริ่มมาตั้งแต่วัยเด็กเล็ก ๆ ซึ่งหากปล่อยให้เติบโตโดยขาดการปลูกก็เท่ากับว่า พ่อแม่ก็ปล่อยให้สังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นผู้เลี้ยงดูลูกของตนเอง^{๑๔๕} ซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือกันอย่างและมีความเห็นที่จะต้องสรุปบทเรียนสำหรับเทศบาลเมืองระหว่างสถาบันครอบครัว สถาบันทางพระพุทธศาสนา สถาบันการศึกษา และสถาบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะแสดงถึงเป้าหมายที่จะต้องการสมาชิกของสังคมในรูปแบบใดเพราะหากให้สถาบันหนึ่งเป็นผู้ดำเนินการโดยวิถีคิดแบบแยกส่วนจะไม่

^{๑๔๐} สัมภาษณ์ นางยุรี พรหมวาลี, ประธานคณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอเมือง จังหวัดเลย, ๐๖/๐๘/๒๕๕๘.

^{๑๔๑} สัมภาษณ์ นางพิกุลทอง ไชยปัญญา, ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๔๒} สัมภาษณ์ พระครูปริยัตยาทร, รองเจ้าคณะอำเภอปากชม จังหวัดเลย, ๒๕/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๔๓} สัมภาษณ์ นายวิสิทธิ์ สนามชวด, ผู้อำนวยการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดเลย, ๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๔๔} สัมภาษณ์ นายสัมพันธ์ คุณทวีลาภผล, นายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๙/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๔๕} สัมภาษณ์ นายนิคม สุระเกต, ปลัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๐๗/๐๗/๒๕๕๘.

แตกต่างจากการดำน้ำพริกละลายแม่น้ำที่หาผลไม่ได้^{๑๔๖} ฉะนั้น ทุกสถาบันจะต้องมีจุดเริ่มที่จะพูดคุยกันอย่างจริงจังและก็ต้องเริ่มกันทั้งหมดไม่ใช่เริ่มเฉพาะครอบครัวในการสั่งสอนออกจากครอบครัวไปแล้วก็ควบคุมยาก ซึ่งทำให้เห็นว่าของกรมมีส่วนร่วมที่ยังขาดบทบาทในการทำหน้าที่ของสถาบันที่ชัดเจนทำให้ผลงานที่ปฏิบัติลงไปสูญเสียเปล่าประโยชน์ไปมีใช้น้อย เช่น ตั้งแต่เด็กเกิดมาจนอายุก่อนเข้าอนุบาล ก็เป็นสถาบันครอบครัวเป็นจุดเริ่มในการปลูกฝังค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ โดยเริ่มตั้งแต่การตื่นนอนขึ้นมา พ่อแม่จะต้องดูแลส่งลูกไปเล่าเรียนต่อจากนั้นฝ่ายครูในโรงเรียนก็ดูแลอย่างต่อเนื่องที่นอกเหนือจากศึกษา^{๑๔๗} โดยมุ่งเน้นการปลูกในเรื่องที่ไม่แตกต่างกันมากนักหากเป็นวันพระวันไหนทางโรงเรียนกับทางครอบครัวจะต้องมีเวลาในการเข้าวัดก็เป็นบทบาทของสถาบันสงฆ์ที่จะสั่งสอนอบรมธรรมะให้กับเยาวชน เมื่อออกสู่สังคมก็เป็นสถาบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการควบคุมกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ให้เด็กเยาวชนอยู่ในระบบที่ต้องการ แต่อย่างน้อยสถาบันทั้งหมดที่มีในสังคมจะต้องมีการตั้งเป้าหมายในการเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนให้ไปในรูปแบบเดียวกันโดยอาศัยแนวคิดทางพระพุทธศาสนาเป็นฐานการดำรงชีวิตตามรูปแบบของท้องถิ่นให้มากที่สุด^{๑๔๘}

การฝึกอบรมรูปแบบการดำเนินชีวิตทางเทศบาลก็ได้ร่วมกับ สถาบันทางพระพุทธศาสนา จัดกิจกรรมเรื่องของโครงการอบรมศีลธรรมคุณธรรมแต่คุณภาพกับงบประมาณที่จัดลงไปก็ยังไม่เป็นที่พึงพอใจมากนักเพราะพฤติกรรมของเด็กก็ยังไม่สามารถจะปรับได้^{๑๔๙} ฉะนั้น สถาบันต่าง ๆ ของชุมชนต้องช่วยกัน เช่น สถาบันทางการศึกษาโรงเรียนก็ต้องดูแลในขณะที่อยู่ที่โรงเรียนให้ความรู้ ให้แนวปฏิบัติ สถาบันครอบครัวก็ต้องกำกับปฏิบัติจริง ๆ ซึ่งปัญหาที่ผิดความคาดหวังก็เพราะสถาบันครอบครัวยังมีปัญหาในการอบรมสั่งสอนก็มีแต่คุณตาคุณยาย บางครอบครัวก็มีทั้งพ่อทั้งแม่แต่บางครั้งพ่อแม่ก็มัวยุ่งแต่กับงานจึงไม่มีเวลาว่างสำหรับการดูแลอย่างใกล้ชิด หากครอบครัวของตัวเองดูแลแบบใกล้ชิด ให้ความรัก ให้ความอบอุ่นแก่ลูกจะทำให้การประสานการทำงานระหว่าง สถาบันทางสังคมจะช่วยเสริมให้ลูกมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์สำหรับสังคมมากยิ่งขึ้น^{๑๕๐}

รูปแบบและวิธีการเลี้ยงเด็กเยาวชนตามแนวคิดทางพระพุทธศาสนาในท้องถิ่นโดยมีเป้าหมายของความกตัญญู กตเวทิตะและเชื่อฟังจะต้องปลูกกระบบของเหตุผล ซึ่งฝ่ายพ่อแม่ก็ต้องทำ

^{๑๔๖} สัมภาษณ์ นายวุฒิชัย พันธุ์พันธ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๔ (ภูบ่อปัด) จังหวัดเลย, ๑๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๔๗} สัมภาษณ์ นางพิภูลทอง ไชยปัญญา, ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๔๘} สัมภาษณ์ นางสุนีย์ ชมภูทอง, ผู้นำชุมชนหนองผักก้าม ๒ ตำบลศรีวิชัย จังหวัดเลย, ๑๐/๐๘/๒๕๕๘.

^{๑๔๙} สัมภาษณ์ นางพิมลพรรณ จันทร์สะอาด แม่ดีเด่นเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๔/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๕๐} สัมภาษณ์ นางวาสนา จิรนาท, รองนายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘

เหตุผลให้ปรากฏให้มากที่สุดถึงแม้ว่าลูกจะถกเถียงอย่างไรก็ต้องใช้วิธีการประนีประนอมมากกว่าใช้ความรุนแรงในครอบครัว เพราะบางครั้งฝ่ายพ่อแม่ก็ขาดเหตุผลในการเลี้ยงลูกด้วยเช่นกัน อาจจะต้องเสริมความมีเหตุผลให้กับพ่อแม่ด้วย^{๑๕๑} เพราะเชื่อว่าหากจัดกิจกรรมโครงการสำหรับพ่อแม่ในการใช้เหตุผลกับลูกได้จะทำให้ครอบครัวพูดคุยกันแบบมีเหตุผลมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การใช้เหตุผลดังกล่าวจะมีความเชื่อมโยงกับอารมณ์ของมนุษย์ที่มีการเคลื่อนไหวแบบขึ้น ๆ ลง ๆ สถาบันทางพระพุทธศาสนาจะต้องมีบทบาทที่สำคัญในการสร้างระบบการควบคุมอารมณ์ให้กับเด็กเยาวชนรวมไปถึงพ่อแม่ด้วยเช่นกัน ซึ่งทางเทศบาลเมืองเลยอาจจะจัดกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องการปฏิบัติธรรมในรอบ ๑ เดือนหมุนเวียนไปในแต่ละชุมชนหรือโรงเรียน^{๑๕๒}

การจัดกิจกรรมโครงการปฏิบัติจะต้องทำให้เด็กได้ซึมซับและเรียนรู้หลักธรรมคำสั่งสอนอย่างต่อเนื่องซึ่งเด็กเยาวชนที่จะทำให้เกิดความเข้าใจในหลักธรรมไม่ใช่เรื่องมากนัก เช่น คำว่า สติเหมือนพระณเรขมีการสั่งสอนเรื่องการใช้สติบ้าง แต่เด็กเยาวชนที่ไม่ได้เป็นสามเณรก็ไม่มีโอกาสหากสามารถทำให้เด็กเยาวชนรู้จักสติในทางพระพุทธศาสนาก็คงจะรู้ว่าการที่เขาจะไปโต้แย้งกับบิดามารดาการโต้แย้งกับผู้ปกครองมันเป็นสิ่งที่ไม่ดี ลูกๆ จะหักห้ามใจได้^{๑๕๓} รวมทั้งสามารถรับฟังคำสั่งสอนได้มากขึ้น มีเหตุผลมากขึ้น มีความรับผิดชอบมากขึ้น เพราะการฝึกปฏิบัติธรรมฝึกสมาธิถือว่าเป็นการดี ที่สามารถดึงสติของลูกๆ ให้อยู่ดีที่สติที่สุด เพราะอย่างอื่นไม่สามารถที่จะคุมสติเด็กได้ ซึ่งเด็กเยาวชนโดยส่วนมากก็จะทำตามอารมณ์ตัวเองมากกว่า ใจคิดไปอย่างไร ก็ทำไปอย่างนั้น บางครั้งอยู่ลำพังตัวเองจะไม่เท่าไร แต่หากไปอยู่กับเพื่อนเมื่อไหร่มีปัญหาเกิดขึ้น^{๑๕๔} ดังนั้น การปฏิบัติตนให้ดีควรที่จะมองถึงสามดี พุทธิ ทำดี คิดดี วิธีการของพระพุทธศาสนาที่เราสั่งสอนชาวบ้านก็มีวิธีการที่ดี โดยมุ่งไปที่การสร้างเงื่อนไขในการประกอบกายสุจริต วชิสุจริต และมนโสุจริต ซึ่งเป็นพื้นฐานของสมาชิกในสังคมยิ่งหากเป็นผู้นำ ก็ต้องเป็นแบบอย่างในความประพฤติที่ดีทั้งหมด รวมทั้งก็วางตัวดี ๆ ย่อมเป็นจุดเด่นของบุคคลทั่วไป รวมไปถึงการพัฒนาภาวะผู้นำในตัวของเด็กและเยาวชนให้มารถจะวางตนเองให้เกิดการยอมรับในสังคม แต่เด็กบางคนก็ไม่สามารถจะสร้างขึ้นก็ต้องอาศัยการพัฒนาด้านอื่นๆ ที่เหมาะสมกับตัวของเด็กเยาวชนมากที่สุด แต่กระนั้นผู้นำเทศบาลก็ต้องเป็นแบบให้เด็กเห็นมีความใกล้ชิดสนิทกันระหว่างตัวผู้นำกับเด็กเยาวชนที่มุ่งหวังในความประพฤติที่การปฏิบัติตนที่ไม่ก่อปัญหาความเดือดร้อนไปสู่ตนเองและผู้อื่น^{๑๕๕}

^{๑๕๑} สัมภาษณ์ นางสุนีย์ ชมภูทอง, ผู้นำชุมชนหนองผักก้าม ๒ ตำบลศรีวิชัย จังหวัดเลย, ๑๐/๐๘/๒๕๕๘.

^{๑๕๒} สัมภาษณ์ พระครูปริยัตยาทร, เจ้าอาวาสวัดศรีวิชัยวนาราม อ.เมือง จังหวัดเลย, ๒๕/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๕๓} สัมภาษณ์ นางพิมลพรรณ จันทร์สะอาด แม่ดีเด่นเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๔/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๕๔} สัมภาษณ์ นางวยุรี พรหมาสี, ประธานคณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอเมือง จังหวัดเลย, ๐๖/๐๘/๒๕๕๘.

^{๑๕๕} สัมภาษณ์ พระครูสุตคุณาลงกรณ์, รองเจ้าคณะอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๕/๐๗/๒๕๕๘.

กล่าวได้ว่า การเสริมสร้างบทบาทในการประพุดิตนเป็นคนดีของครอบครัวและสังคม การส่งเสริมระดับการศึกษาที่สูงก็สามารถจะช่วยให้เกิดความเข้าใจต่อการเรียนรู้ของเด็กเยาวชน ซึ่งพ่อแม่ก็ต้องเป็นแบบอย่างในการศึกษาเพราะส่วนใหญ่จะมีการศึกษาที่ยังน้อยเพราะมุ่งเรื่องการประกอบอาชีพจนไปไม่มีเวลาในการศึกษาได้ด้วยตนเอง ดังนั้น การส่งเสริมการศึกษาให้กับพ่อแม่จึงเป็นปัจจัยทางด้านรูปแบบการเลียนพฤติกรรมของลูกที่ผนวกกับการปฏิบัติธรรมในทางพระพุทธศาสนาไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติกรรมฐานก็ดีวิปัสสนาก็ดี สามารถจะเข้าไปเยียวยาได้ ดังนั้น การจัดกิจกรรมโครงการของเทศบาลสามารถจะให้เด็กให้เยาวชนให้ประชาชนมาฝึกปฏิบัติธรรมเพื่อเป็นประสบการณ์ที่สำคัญในวัยเด็กและจะต้องทำให้เกิดความต่อเนื่องรวมทั้งการติดตมประเมิณผลจากเทศบาลอย่างเป็นรูปธรรม

๕. การเสริมสร้างบทบาทในการทำบุญอุทิศให้กับพ่อแม่เมื่อท่านล่วงลับไป

การเสริมสร้างบทบาทในการทำบุญอุทิศให้กับพ่อแม่เมื่อท่านล่วงลับไป จะเป็นเรื่องของการส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีที่ดีงามที่ผนวกกับการรักษามรดกของพ่อ หากพ่อของแม่ได้วางแผนในการมอมรดกสิ่งเหล่านี้จะเป็นเรื่องที่สำคัญในความกตัญญู แต่ลูกบางคนก็รักษาทรัพย์มรดกของพ่อแม่ให้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ^{๑๕๖} ก็คงเป็นเรื่องของลูกใน ๓ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มลูกที่เป็นอภิชาตบุตรก็คือ ลูกที่สามารถจะเลี้ยงดูทั้งกายและใจของพ่อแม่ได้ รวมทั้งสามารถสืบทอดเจตนารมณ์ในการส่งเสริมชื่อเสียงของพ่อแม่ให้ดียิ่งขึ้นไปเรื่อยๆ หากเรียกว่า กลุ่มลูกที่เป็นอนุชาตบุตร ก็คือ ลูกที่มีความเสมอเหมือนกันพ่อแม่ และกลุ่มลูกที่อนุชาตบุตร ซึ่งถือได้ว่า ลูกที่ประพุดิตนแยกว่าพ่อแม่^{๑๕๗}

การส่งเสริมเรื่องการศึกษาของลูกจะช่วยให้ลูกเห็นความสำคัญของพ่อแม่ในฐานะก่อร่างสร้างหลักฐานให้กับลูกได้อย่างมั่นคง รวมทั้งผลิตทิ้งอกเงยภายหลังจากพ่อแม่เสียชีวิตไปแล้ว^{๑๕๘} เพราะนั่นหมายถึง อาชีพและมรดกที่พ่อแม่ฝากไว้ให้กับลูกหลายต่อไป แต่บางรายเมื่อพ่อแม่มอมรดกให้ไปแล้วก็นำไปขาย อย่างนี้เรียกว่า อนุชาตบุตร บุตรที่ไม่พึงประสงค์ต้องความคาดหวังของพ่อแม่^{๑๕๙} ดังนั้น การเสริมสร้างบทบาทในการทำบุญอุทิศให้กับพ่อแม่เมื่อท่านล่วงลับไป บางครั้งก็ต้องผนวกกับหลาย ๆ เรื่องของความกตัญญูอย่างเหมือนคนเชื้อสายชาวจีน พยายามที่จะฝังอัฐิในที่ของบรรพบุรุษเพื่อการระลึกนึกถึงบุญคุณของบรรพบุรุษ แต่ในส่วนผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนา จะนำอัฐิของพ่อแม่ไว้ในวัดเพื่อให้ผู้กติดไว้กับศาสนา เพราะคนจีนก็ไม่ขายที่ดินหรือทรัพย์สินของพ่อแม่ เพราะ

^{๑๕๖} สัมภาษณ์ นางพิกุลทอง ไชยปัญหา, ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๕๗} สัมภาษณ์ พระครูปริยัตยาทร, เจ้าอาวาสวัดศรีวิชัยนาราม อ.เมือง จังหวัดเลย, ๒๕/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๕๘} สัมภาษณ์ นางพิมลพรรณ จันทร์สะอาด แม่ดีเด่นเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๔/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๕๙} สัมภาษณ์ พระครูสุตคุณาลงกรณ์, รองเจ้าคณะอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๕/๐๗/๒๕๕๘.

กระดุกของพ่อแม่ในที่ดินของตนเอง แต่หากคนไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาจะไม่ขายวัดหรือเปียดเปียนเอาทรัพย์สินของวัดเพราะถือว่าเป็นบาปอย่างมาก^{๑๖๐}

ประเด็นเรื่องการทำบุญเรื่องอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้กับผู้เป็นพ่อเป็นแม่จะเห็นว่าชาวพุทธอาศัยกระแสหลักมาจากการทำบุญในโอกาสต่างๆ หากทางใต้จะเป็นช่วงเดือนสิบเข้าพรรษา และช่วงวันสงกรานต์ ในจังหวัดเลยก็มีงานบุญอย่างงานผิตาโขนซึ่งทำกันอยู่เท่าที่สัมผัสอยู่ก็ทำบุญที่สำคัญที่สุดก็คือทำบุญร้อยบ้าง ในรอบปีบ้าง เพราะว่าเป็นหน้าที่ของลูกหลานที่ทำสืบทอดสืบทอดกันยังคงรักษาได้ แต่ในอนาคตข้างหน้าก็ไม่แน่นอนเพราะเรื่องที่จะมีความคิดของลูก ฉะนั้น การรักษาประเพณีอันดีงาม เช่น การเก็บอัฐิของพ่อแม่ที่ล่วงลับไปแล้วก็อยากให้เก็บไว้ที่บ้านเยอะ ๆ คือให้เหตุผลเพื่อตอนทำบุญร้อยวันจะได้มีโอกาส อย่างเช่น ลูกหลานอยากจะเอาไว้เป็นที่ระลึกเก็บในส่วนใดส่วนหนึ่งไว้เอาไว้บูชากระดุกของพ่อแม่ ซึ่งทุกวันนี้เขาก็ฝังหรือไม่ก็ลอยอังคารเกือบหมดก็เหลือไว้นิดหน่อย ต้องรณรงค์และประชาสัมพันธ์ถึงความสำคัญในจุดนี้ หากเป็นทางใต้จะใส่ในโชดไว้ก็ต้องมีภาพด้วยให้เป็นตระกูลไปเลยถ้าคนไหนรวย ๆ ก็สร้างกุฏิให้พระอยู่รอบปีหนึ่งก็จะทำครั้งหนึ่งคล้ายๆ เป็นวัดประจำตระกูลไป อันนี้จะให้ลูกทำบุญอยู่ที่ประเพณีเป็นหลัก ก็ต้องจัดเรื่องประเพณีให้ ความสำคัญของพ่อแม่เป็นหลัก เพราะสังคมสามารถทำตามพระพุทธศาสนาได้ก็ไปใช้ในการดำเนินชีวิตไม่ต้องถึงกับทศ ๖ ศีล ๕ ก็สามารถทำให้สังคมสงบร่มเย็นได้^{๑๖๑}

หากมองในภาพจะทำให้เห็นว่า การเสริมสร้างบทบาทในการทำบุญอุทิศให้กับพ่อแม่เมื่อท่านล่วงลับไปจะอยู่การปลุกฝังความกตัญญู กตเวทิตะของลูก^{๑๖๒} เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตตามวัฒนธรรม ประเพณีที่ดีได้ด้วยการส่งเสริมกิจกรรมหรือโครงการ หรือเทศกาลวันสาทรไทยซึ่งต้องนำลูกหลาน หรือประชาชนทั้งหมดที่นับถือพระพุทธศาสนาให้มีโอกาสในการแสดงออกซึ่งความกตัญญู^{๑๖๓} หากเป็นในโรงเรียนก็จะมีกิจกรรมวันพ่อ วันแม่ เป็นต้น^{๑๖๔} แต่หากประชาชนทั่วไปจะไม่มีโอกาสทำบุญอุทิศไปให้กับผู้ล่วงลับไปแล้ว อีกทั้งยังสามารถสนับสนุนกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาได้อีกด้วย ฝ่ายเทศบาลจะต้องกำหนดกิจกรรมขึ้นมาเพื่อรองรับความคาดหวังในเทศกาลที่สำคัญ ๆ เช่น วันสงกรานต์ วันขึ้นปีใหม่ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น^{๑๖๕}

กล่าวได้ว่า การเสริมสร้างบทบาทในการทำบุญอุทิศให้กับพ่อแม่เมื่อท่านล่วงลับไปซึ่งเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อของประชาชนที่นับถือพระพุทธศาสนาอย่างยาวนาน

^{๑๖๐} สัมภาษณ์ นายสกลิต ชัชวาลย์, พ่อดีเด่น เทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๑๖/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๖๑} สัมภาษณ์ พระครูปริยัตยาทร, รองเจ้าคณะอำเภอปากชม จังหวัดเลย, ๒๕/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๖๒} สัมภาษณ์ นายชนกันต์ ศรีตัน, เยาวชนดีเด่น โรงเรียนเลยพิทยาคม จังหวัดเลย, ๒๗/๐๘/๒๕๕๘.

^{๑๖๓} สัมภาษณ์ นางสุนีย์ ชมภูทอง, ผู้นำชุมชนหนองผักก้าม ๒ ตำบลศรีวิชัย จังหวัดเลย, ๑๐/๐๘/๒๕๕๘.

^{๑๖๔} สัมภาษณ์ นายวุฒิชัย พันธวัฒน์, ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๔ (ภูบ่อปิด) จังหวัดเลย, ๑๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๖๕} สัมภาษณ์ นายนิคม สุระเกต, ปลัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๐๗/๐๗/๒๕๕๘.

ที่ปฏิบัติสืบทอด ซึ่งแต่ละพื้นที่ก็มีประเพณีที่แตกต่างกันออกไป หากเป็นประเพณีความเชื่อของประชาชนในเขตเมืองเลยส่วนใหญ่นิยมในการทำบุญอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลแก่บรรพบุรุษในช่วงสงกรานต์เพราะลูกหลานที่ไปทำงานต่างจังหวัดหรือในกรุงเทพมหานครจะกลับมาบ้านเพื่อสืบทอดเจตนาธรรมที่ดี ซึ่งเป็นการระลึกถึงคุณงามความดีของบรรพบุรุษที่ได้ประกอบสร้างสิ่งต่าง ๆ ไว้กับลูกหลาน ฝ่ายลูกหลานเมื่อเทศกาลสำคัญ ๆ ก็จะกลับมาสร้างประเพณีโดยสืบไป ดังนั้น การส่งเสริมบทบาทของลูกหลานที่จะทำบุญให้กับผู้ล่วงลับไปแล้วไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ญาติพี่น้องหรือใครก็ตามที่ได้สร้างคุณงามความดีไว้กับตน ฝ่ายเทศบาลจึงต้องมีส่วนในการสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสในการแสดงออกถึงความกตัญญู กตเวทิต์โดยจัดกิจกรรมอาจจะร่วมมือกับทางสถาบันพระพุทธศาสนาหรือชุมชนที่จะสร้างอนุสรณ์อย่างใด อย่างหนึ่งเป็นการตอบแทนพระคุณเหล่านั้น เช่น การสร้างห้องน้ำ การสร้างกุฏิในวัด การนำกระดูกของบรรพบุรุษมาประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ควรที่ทำให้เกิดความชัดเจนตามรูปแบบประเพณีนิยมของคนไทยและคนอีสานตามความเชื่อและความศรัทธาของแต่ละชุมชนสืบไป

การเสริมสร้างความเข้มแข็งต่อบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่และลูกจึงควรที่จะตระหนักและให้ความสำคัญในฐานะสถาบันครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นของสถานการณ์ในสังคมประกอบด้วย ๕ บทบาทที่จะต้องเสริมสร้างให้เกิดศักยภาพตามบทบาทหน้าที่ในการเลี้ยงดูลูกมากที่สุด ได้แก่ ๑. กันลูกจากความชั่ว ๒. ปลูกฝังลูกไว้ในทางดี ๓. ให้การศึกษา ๔. จัดแจงให้ได้แต่งงานกับคนดี ๕. มอบทรัพย์สินในกาลที่เหมาะสม สำหรับแนวคิดการเสริมสร้างความเข้มแข็งของบทบาทของลูกจะประกอบด้วย ๕ ประการ ได้แก่ ๑. เมื่อพ่อแม่เลี้ยงดูอย่างดีแล้ว ลูกต้องเลี้ยงดูท่านตอบแทนท่านในยามชรา ๒. ช่วยเหลือกิจการงานในครอบครัว ๓. การดำรงวงศ์ตระกูลมิให้เสื่อมเสีย ๔. การประพฤติตนเป็นคนดีของครอบครัวและสังคม ๕. เมื่อพ่อแม่ล่วงลับจากไป ลูกจะต้องทำบุญอุทิศให้ท่าน

จะเห็นได้ว่า แนวทางการประยุกต์ใช้นโยบายการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยจะต้องอาศัยหลักคิดตามแนวพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายการบริหารเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ในชุมชนเทศบาลเมืองเลยอย่างมาก ที่มุ่งสู่การนำสถาบันหลักของสังคมมาเป็นกลไกในการขับเคลื่อนสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งต่อบทบาทหน้าที่ของครอบครัวให้มากที่สุด แม้ว่าการดำเนินที่มายังไม่เห็นเป็นรูปธรรมมากนักเพราะส่วนใหญ่จะใช้ยุทธศาสตร์ชาติมาเป็นกิจกรรมแต่บางครั้งก็ยังไม่เห็นความเป็นอัตลักษณ์ที่ควรจะเป็นทำให้การดำเนินกิจกรรมทางครอบครัวขาดผลสัมฤทธิ์ในเชิงการแก้ไขปัญหาและมาตรการการป้องกันพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของครอบครัวยังไม่ได้รับการตอบสนองที่ตรงต่อความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม ประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังนั้น การประยุกต์ใช้นโยบายการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยจะต้องให้ความสำคัญไปที่สถาบันทางสังคมที่มีอยู่ทำให้เกิดการประสานความ

ร่วมมือลักษณะเชื่อมโยงวิถีชีวิตเข้าด้วยกัน ปรับบทบาทของสถาบันทางสังคมให้สามารถอบรมสั่งสอนเด็กเยาวชน รวมทั้งสร้างกลไกในการพัฒนาบทบาทของพ่อแม่ให้เกิดศักยภาพในการทำหน้าที่สูงสุด แต่ทั้งนี้จะต้องเริ่มจากนโยบายการบริหารของเทศบาลเมืองให้มีประสิทธิภาพ คุณภาพตามที่สังคมมุ่งหวัง

๔.๔.๓ แนวทางการประยุกต์ใช้การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย

๑. การประยุกต์ใช้ในการบริหารเชิงพุทธบูรณาการระบบการวางแผน

แนวทางการประยุกต์นโยบายการบริหารเชิงพุทธบูรณาการด้านการจัดองค์กรเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวเป็นครอบครัวที่รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง^{๑๖๖} เช่น สามีภรรยา มีบทบาทหน้าที่ต่อกันด้วยการยกย่องซึ่งกันและกัน ให้เกียรติกันตามฐานะอย่างเหมาะสม ดูแลเอาใจใส่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามทั้งวาจาและท่าทาง ไม่ว่าจะกล่าวถึงต่อหน้าและลับหลัง ให้คำแนะนำในการปรับปรุงตนเองและร่วมกันแก้ไขข้อบกพร่องซึ่งกันและกัน^{๑๖๗} พ่อแม่มีหน้าที่ต่อบุตร การอบรมสั่งสอน พ่อแม่มีหน้าที่ต้องปลูกฝังให้บุตรสามารถควบคุมตนเองและปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคม และสิ่งแวดล้อม ด้านการเข้าสังคม มารยาททางสังคม การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น เป็นต้น^{๑๖๘}

การวางแผนเพื่อการปฏิบัติงานมีนโยบายอยู่ในเรื่องของสถาบันครอบครัวที่ไม่ได้เจาะลึก เพราะอุปสรรคหลายประการที่ไม่สามารถจะกระทำได้อีกมบนโยบายซึ่งกองสวัสดิการให้ไปดูแลเรื่องของครอบครัวครอบครัวเป็นสุขซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมโครงการที่จะส่งเสริมความอบอุ่นในครอบครัว แต่กระนั้น กิจกรรมโครงการส่วนมากจะเป็นความรับผิดชอบของการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่เข้ามาประสานงานกันในด้านกิจกรรม^{๑๖๙} ซึ่งแม้ว่าเทศบาลจะมีความรับผิดชอบในเขตชุมชนแต่เหมือนกันว่าไม่ได้เป็นเจ้าของใหญ่ในการดำเนินการ ทำได้เพียงบางเรื่อง เช่น การส่งเสริมหรือว่าการตัดเลือกรางวัลแม่ดีเด่น ก็มีอยู่คือมีการคัดเลือกแม่ดีเด่น พ่อดีเด่นก็ทำไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ระบุไว้^{๑๗๐}

กระบวนการวางแผนจะต้องทำให้เทศบาลมีองค์ความรู้พอที่จะเชื่อมโยงระหว่างกระบวนการกับผลที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะการบูรณาการแผนระหว่างกองสวัสดิการสังคมกับกองการศึกษาจะต้องทำงานให้ชัดเจนขึ้นมาก็จะทำให้สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็งขึ้น คือ กอง

^{๑๖๖} สัมภาษณ์ นายนิคม สุระเกตู, ปลัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๐๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๖๗} สัมภาษณ์ นางสุนีย์ ชมภูทอง, ผู้นำชุมชนหนองผักก้าม ๒ หมู่ ๖ ศรีวิชัย จังหวัดเลย, ๑๐/๐๘/๒๕๕๘.

^{๑๖๘} สัมภาษณ์ นางวาสนา จิรนาท, รองนายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘

^{๑๖๙} สัมภาษณ์ นายสัมพันธ์ คุณทวีลาภผล, นายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๙/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๗๐} สัมภาษณ์ นางวาสนา จิรนาท, รองนายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘

สวัสดิการสังคมจะดูแลการให้ความช่วยเหลือให้เด็กมีคุณธรรมมีจริยธรรม มีงบประมาณให้โรงเรียน ทำแผนทำโครงการในเรื่องของการที่จะให้บ้านกับโรงเรียนจับมือกันดูแลเด็ก^{๑๗๑} นอกจากนี้มีพันธกิจที่จะต้องบรรลุเป้าหมายอาจจะมีลักษณะการเชื่อมโยงในบางเรื่องน่าจะเป็นไปได้ หากพูดหลักคิดของคำว่า บวร คือ บ้าน วัด โรงเรียน^{๑๗๒} กองสวัสดิการ หมายถึง ภาคสังคมทั้งหมดเป็นจุดชนวนสำคัญที่จะขับเคลื่อนน่าจะเป็นนโยบายการบริหารที่ดีที่จะต้องบูรณาการระหว่างหน่วยงานกับหน่วยงาน จะต้องทำงานร่วมกันให้ชัดเจน^{๑๗๓} นอกจากนี้ มองไปถึงเรื่องการศึกษามุ่งไปสู่เฉพาะเยาวชนเป็นหลัก แต่ว่าในส่วนของผู้ปกครองฝ่ายการศึกษาไม่แต่ต้องทำให้แบบอย่างหรือตัวแบบของการศึกษายังไม่ปรากฏภายในครอบครัว หากมีโครงการออกภาคสังคมฝ่ายการศึกษาก็ไปหรือจุดศูนย์กลางอยู่ที่ระบบการวางแผนจะต้องมีการเชื่อมโยงโดยเฉพาะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถาบันการศึกษาอื่น ๆ แต่ตอนนี้เทศบาลก็เริ่มเอาเข้ามาแล้วโดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมเริ่มดึงบ้านวัดโรงเรียนร่วมกันวางแผนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งชุมชนไหนที่ทำได้ดี ต้องเชิดชูก็จะเป็นตัวอย่างต้องเขียนแผนเขียนโครงให้ชัดเจนในเรื่องบวรการสร้างครอบครัวให้เข้มแข็ง^{๑๗๔}

เพราะทุกวันนี้จะเป็นห่วงสำหรับสังคมหนุ่มสาวที่มีครอบครัวใหม่หรือครอบครัวระดับกลางไปทำงานกันทั้งหมดจะเหลือแต่ผู้สูงอายุเลี้ยงหลาน จึงน่าห่วงมากในอนาคต ว่าเยาวชนจะเป็นอย่างไรอยู่กับปู่ย่าตายายการอบรมการอะไรก็ไม่เข้มแข็งปล่อยตามใจมากก็น่าห่วงอยู่^{๑๗๕} บางครั้งไปอบรมเด็กที่โรงเรียนในเขตเทศบาล เด็กนักเรียนประมาณ ๓๐๐ กว่า คุณครูที่สอนนักเรียนก็กำกับแล้วก็สั่งสอนอยู่ในเกณฑ์ดีมากอยู่เขตภูบอบิตเทศบาล ๔ ทำให้เห็นบทบาทโรงเรียนในอนาคต หากเริ่มต้นตั้งแต่เด็กได้ดีก็คิดว่าน่าจะเป็นตัวนำที่ดีกว่าครอบครัวในระดับหนึ่งแต่ขณะเดียวกันโรงเรียนที่ดีเหมือนนับโรงเรียนเทศบาล ๔ ของก็มีน้อยตามสภาพเศรษฐกิจการปรับตัวตามเศรษฐกิจมากเกินไปการเรียนการสอนการเอาใจใส่ดูแลนักเรียนก็ไม่เหมือนกัน ถ้านโยบายปฏิรูปการศึกษาสามารถแปลงโรงเรียนมาเป็นพ่อเป็นแม่จริง ๆ น่าจะดีมาก เพราะโรงเรียนก็เปรียบเหมือนพ่อแม่คนที่ ๒ อยู่แล้ว จะต้องสร้างเด็กมีวินัย หากโรงเรียนสอนให้เด็กมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบจะดี

^{๑๗๑} สัมภาษณ์ นางพิกุลทอง ไชยปัญญา, ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๗๒} สัมภาษณ์ นายนิคม สุระเกตุ, ปลัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๐๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๗๓} สัมภาษณ์ นายสัมพันธ์ คุณทวีลาภผล, นายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๙/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๗๔} สัมภาษณ์ นายสถิต ชัชวาลย์, พ่อดีเด่น เทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๑๖/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๗๕} สัมภาษณ์ นางวยุรี พรหมวาสี, ประธานคณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอเมือง จังหวัดเลย, ๐๖/๐๘/๒๕๕๘.

^{๑๗๖} สัมภาษณ์ นางพิมลพรรณ จันทร์สะอาด แม่ดีเด่นเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๔/๐๗/๒๕๕๘.

มาก^{๑๗๗} ซึ่งเท่าที่เห็นผู้ว่าราชการจังหวัดเลยจะรณรงค์เก็บขยะทำความสะอาดบ้านสะอาดเมือง โรงเรียนทุกโรงเรียนให้ความร่วมมืออย่างมาก ในโรงเรียนสะอาดแต่นอกโรงเรียนจะสกปรกเพราะว่า เด็กอบรมมาก็อยู่ในโรงเรียน แต่ทุกวันนี้ความสะอาดจึลงไปทุกพื้นที่เด็กก็มีความรับผิดชอบขึ้นอีก ระดับหนึ่งทำให้เด็กมีวินัยรู้ระเบียบของสังคมโรงเรียนก็ต้องเป็นแกนนำให้กับเด็กในอนาคตเพียงแต่ จะต้องทำให้เด็กมีวินัยทั้งนอกโรงเรียนและในโรงเรียน^{๑๗๘}

การบริหารจะต้องทำการแบ่งงานกันทำเป็นส่วนๆ ในเทศบาลโดยเฉพาะกองสวัสดิการสังคม ให้ความรับผิดชอบในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างชัดเจนเกี่ยวกับการนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ที่สามารถตอบสนองต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวซึ่งปัจจุบันแม้ว่าจะมีการแบ่งงานกันทำแต่การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมยังพบเห็นน้อยมาก^{๑๗๙} ดังนั้น โครงสร้างขององค์กรจะต้องเพิ่มระดับการนำหลักพุทธธรรมไปใช้ให้มากยิ่งขึ้นซึ่งอาจจะต้องศึกษาเรื่องกลยุทธ์การนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้^{๑๘๐} จะต้องมึนโยบายพ่วงไปกับการดำเนินงานของผู้นำชุมชน ซึ่งนโยบายจะมีลักษณะการสร้างอุปนิสัยซึ่งทั่ว ๆ ไป ซึ่งแต่ละครอบครัวก็มีอยู่บ้าง แต่เทศบาลจะต้องเข้าไปเน้น กำชับและก็ขยายให้เกิดเป็นรูปธรรมชัดเจน^{๑๘๑} จะสามารถนำไปปรับใช้กับชีวิตในครอบครัวได้ เพราะในอดีตก็มีมาแล้วเกี่ยวกับสถาบัน บ้าน วัด และโรงเรียน ซึ่งต้องทำให้บ้านมีความสะอาดพอในบ้านสะอาดเรียบร้อย วัด และโรงเรียนสามารถที่จะนำมาสื่อมาประสานกันได้ หาก ๓ สถาบัน มาประสานกันได้ชีวิตครอบครัวก็จะดีขึ้น นโยบายที่ให้ไปเมื่อเร็ว ๆ นี้ก็เอาชุมชนสองชุมชนเป็นต้นแบบ ชุมชนที่กักมั่งงีกับชุมชนภูบอดิดซึ่งเป็นชุมชนที่ไม่ใหญ่มากนัก^{๑๘๒}

แนวทางการประยุกต์ใช้ในการบริหารเชิงพุทธบูรณาการระบบการวางแผน จากผลเชิงปริมาณทำให้เห็นว่า ทางเทศบาล วัด ชุมชน และโรงเรียนควรมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อการป้องกันพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของลูกหลาน ควรส่งเสริมให้บิดามารดาเข้าวัดปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีต่อการปลูกฝังลูกในทางดี ควรมึนโยบายการบริหารเพื่อการส่งเสริมการศึกษาให้กับประชาชนในชุมชน ควรให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชนก่อนที่จะมีลูกเพื่อให้ได้ครอบครัวที่เป็นสุข ควรมีแผนโครงการเพื่อให้บิดามารดาอบรมทรัพย์ให้ลูกในกาลที่สมควร ควรมึนโยบายการบริหารเพื่อกำหนดแผนการส่งเสริมให้ลูกเกิดความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ควรมึนโยบายการบริหารเพื่อกำหนดแผน

^{๑๗๗} สัมภาษณ์ นายวุฒิชัย พันธุ์พันธ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๔ (ภูบอดิด) จังหวัดเลย, ๑๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๗๘} สัมภาษณ์ นายสัมพันธ์ คุณทวีลาภผล, นายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๙/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๗๙} สัมภาษณ์ นายวิสิทธิ์ สนามชวด, ผู้อำนวยการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดเลย, ๑๖/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๘๐} สัมภาษณ์ พระครูปริยัตยาทร, รองเจ้าคณะอำเภอปากชม จังหวัดเลย, ๒๕/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๘๑} สัมภาษณ์ นายนิคม สุระเกตุ, ปลัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๐๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๘๒} สัมภาษณ์ นายสัมพันธ์ คุณทวีลาภผล, นายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๙/๐๗/๒๕๕๘.

กิจกรรมให้เยาวชนมีเวลาในการช่วยเหลือการทำงานของครอบครัว ควรมีแผนดำเนินงานเพื่อการสนับสนุนให้สมาชิกในครอบครัวมีความสามารถในการดำรงวงศ์ตระกูลอย่างมีเกียรติ ควรมีแผนกิจกรรมร่วมกับสถาบันครอบครัวให้บ่อยมากที่สุดเพื่อสามารถชี้แนะให้ลูกหลานประพฤติตนเป็นคนดี และควรมีแผนโครงการส่งเสริมประเพณีของชาวพุทธเพื่อให้สมาชิกในสังคมเห็นคุณค่าของผู้ที่มีพระคุณด้วยการทำบุญอุทิศให้ ซึ่งสามารถสร้างแผนทางการประยุกต์ใช้เพื่อกำหนดนโยบายการบริหารพุทธบูรณาการให้กับความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวได้ดังต่อไปนี้

ประการที่ ๑ กำหนดแผนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคสถาบันทางสังคมให้มากที่สุดอย่างน้อยร้อยละ ๘๐ เพื่อสำรวจและรวบรวมข้อมูลในการวางแผนให้ตรงกับลักษณะปัญหาและสิ่งที่ต้องการพัฒนาที่เกิดภายในครอบครัวของประชาชนเทศบาลเมืองเลย พร้อมทั้งการนำหลักพุทธธรรมมาสร้างเงื่อนไขในการกำหนดวิธีการปฏิบัติที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนที่นับถือพระพุทธศาสนา

ประการที่ ๒ กำหนดแผนการจัดกิจกรรมระหว่างภายในครอบครัวที่เชื่อมโยงไปยังสถาบันทางสังคมอื่น เช่น วัด ชุมชน และโรงเรียนให้สามารถสร้างระบบและกลไกในการเข้าถึงองค์ความรู้ทางด้านครอบครัวอย่างแท้จริงและอย่างต่อเนื่อง

ประการที่ ๓ กำหนดแผนการเสริมสร้างความเข้มแข็งต่อบทบาทของพ่อแม่และบทบาทลูกด้วยการแจกแจงบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจนพร้อมทั้งจัดทำคู่มือประกอบเพื่อแจกจ่ายไปยังครอบครัวให้มากที่สุด

ประการที่ ๔ กำหนดแผนการส่งเสริมการศึกษา สุขอนามัย อาชีพ และอื่น ๆ ในครอบครัวที่ไม่สามารถดูแลสมาชิกครอบครัวได้เพื่อลดปัญหาที่สืบเนื่องไปยังปัญหาอื่น ๆ

ประการที่ ๕ กำหนดแผนการส่งเสริมการวางแผนครอบครัวมือใหม่ให้สามารถมีแผนการสร้างองค์ความรู้ในการอบรมเลี้ยงลูก รวมทั้งการแผนการพัฒนาทักษะ ความสามารถให้กับพ่อแม่ในการอบรมสั่งสอนให้ลูกเป็นคนดีของสังคม

ประการที่ ๖ กำหนดแผนการส่งเสริมกิจกรรมของครอบครัว เช่น โครงการกีฬาครอบครัว โครงการครอบครัวเข้าวัดปฏิบัติธรรม โครงการศาสนทายาทในชุมชนชาวพุทธ โครงการครอบครัวตอบปัญหาธรรมะ เป็นต้น

ประการที่ ๗ กำหนดแผนครอบครัวตัวอย่างเชิงพุทธโดยอาศัยกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นฐานและกำหนดตัวชี้วัดตามแนวพระพุทธศาสนา เช่น หลักทศ ๖ เป็นต้น

ประการที่ ๘ กำหนดแผนการส่งเสริมโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โรงเรียนครอบครัวธรรมะ โรงเรียนวิถีชาวพุทธ โรงเรียนธรรมะศึกษาสำหรับการชาวพุทธทุกระดับ เป็นต้น เพื่อเสริมบทบาทของพระสงฆ์ในการทำงานร่วมกันชุมชน

๒. แนวทางการประยุกต์ใช้ในนโยบายการบริหารเชิงพุทธบูรณาการระบบการจัดองค์กร

แนวทางการประยุกต์ใช้นโยบายการบริหารเชิงพุทธบูรณาการด้านการจัดองค์กรเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวมีบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านครอบครัวไม่ว่าจะเป็นเครื่องข่ายภาคประชาชน ภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เช่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเขตจังหวัดเลย กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว เป็นต้น^{๑๘๓} ซึ่งภาคเครือข่ายเหล่านี้ล้วนมีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมกับการทำงานด้านครอบครัว และมีศักยภาพการพัฒนาบุคลากรด้านครอบครัวอย่างต่อเนื่อง^{๑๘๔} ด้วยการจัดองค์กรแบบบูรณาการภารกิจเข้าด้วยกันให้สอดคล้องกับความต้องการและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในเทศบาลเมืองเลย รวมทั้งการสร้างความพร้อมให้กับหน่วยงานภายในให้สามารถบริหารจัดการแบบลักษณะการเข้าใจปัญหาพร้อมกันอย่างต่อเนื่องที่จะนำไปสู่การป้องกันปัญหาทางครอบครัวที่จะเกิดขึ้น^{๑๘๕} เพราะปัญหาบางอย่างจะให้กองสวัสดิการสังคมเป็นผู้รับผิดชอบในงานสร้างครอบครัวที่เข้มแข็งทั้งหมดก็ไม่ได้ เช่น การศึกษาต่อของพ่อแม่และการศึกษาของลูกก็เป็นหน้าที่ของกองการศึกษาจะต้องดูแลรับผิดชอบ แต่การศึกษาจะต้องช่วยให้ครอบครัวมีฐานะเศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น มีอาชีพที่หลากหลายมากขึ้น ทำให้ครอบครัวมีรายได้มากขึ้น เป็นต้น ก็ต้องใช้ฐานขององค์ความรู้จากกองสวัสดิการทางสังคมเข้ามาช่วยในการวางแผนจัดการศึกษาให้ครอบครัว^{๑๘๖}

การจัดโครงสร้างขององค์กรต้องเป็นตามพระราชบัญญัติเทศบาลส่วนการจัดองค์กรภายในที่รับผิดชอบในส่วนของครอบครัวที่ต้องกำหนดจากยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ก็ทำไปแต่ว่ากระบวนการที่จะทำให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ผลจริงบางอย่างอธิบายไม่ได้ เพราะมีแต่ทำมึบประมาณมาก็ทำตามโครงการก็ทำเสร็จไปแต่ว่ากระบวนการบรรลุผลก็ได้เท่านั้น^{๑๘๗} ซึ่งการขับเคลื่อนสถาบันทางครอบครัวที่จะถอดองค์ความรู้ระหว่างวัดบ้านโรงเรียนเทศบาลที่เป็นตัวแทนจุดฉนวนตรงนี้สำคัญมากที่จะเป็นจุดฉนวนต้นเหตุที่นำไปสู่การแสดงบทบาทของการเป็นพ่อเป็นแม่ที่ดี โดยเฉพาะการจัดองค์กรปัจจุบันนี้มีความคล่องตัวมาก มองว่าเทศบาลจะมีอยู่หลายกอง ซึ่งกองสวัสดิการสังคมพันธกิจเยอะมากสำหรับกิจกรรมทางครอบครัวที่ต้องรับผิดชอบถึง ๔๙ ชุมชม และแยกย่อยออกมา

^{๑๘๓} สัมภาษณ์ นางวาสนา จิรนาท, รองนายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘

^{๑๘๔} สัมภาษณ์ นางพิกุลทอง ไชยปัญญา, ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๘๕} สัมภาษณ์ นายวิสิทธิ์ สนามชวด, ผู้อำนวยการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดเลย, ๑๖/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๘๖} สัมภาษณ์ นายสัมพันธ์ คุณทวีลาภผล, นายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๙/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๘๗} สัมภาษณ์ นางพิกุลทอง ไชยปัญญา, ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘.

รับผิดชอบแต่ละกิจกรรมทำให้ศักยภาพแม้ว่าจะมีความคล่องตัว แต่จะทำให้ครอบครัวเข้มแข็ง ทั้งหมดจะความยากแตกต่างกันออกไปแต่ละบริบทของชุมชน^{๑๘๘}

ส่วนเกี่ยวกับสุขภาพในครอบครัวจะมีกระทรวงสาธารณสุขที่รับผิดชอบอย่างเช่น ร่วมกับครอบครัวในชุมชนและเทศบาลในการดูแลสุขภาพอยู่แล้วแต่อาศัยข้อมูลจากเทศบาลจึงต้องประสานการทำงานร่วมกันทั้งหมด รวมทั้งผู้นำชุมชน อส.ม.เป็นต้น^{๑๘๙} เพราะกองสาธารณสุขก็มีทั้งพยาบาลวิชาชีพที่เป็นพยาบาลก็ออกไปอบรมออกไปดูแลผู้ที่มีปัญหาด้านสุขภาพ รวมทั้งการป้องกันภัยโรคปัจจุบันทันด่วนก็เตรียมพร้อม ส่วนเด็กวัยรุ่นทุกวันนี้เปลี่ยนแปลงไวเร็วมาก^{๑๙๐} สิ่งที่ครูสะท้อนปัญหามายังเทศบาลว่าให้ไปเรียนแบบตะวันตก เพราะแนวคิดตะวันตกจะมีเพศสัมพันธ์ก็มีแบบง่ายๆ แต่ก็มี การป้องกัน รู้วิธีป้องกันทำให้บางปัญหาก็น้อยลง แต่สำหรับเด็กเยาวชนคนไทยรู้จักการมีเพศสัมพันธ์ แต่ไม่รู้จักป้องกัน^{๑๙๑} ซึ่งทางครอบครัวไทยกำลังสับสนทางความคิดเก่ากับความคิดใหม่ คือ สังคมไทย รับผิดชอบมาจากตะวันตกเยอะมากในขณะที่ความเข้มแข็งทางครอบครัวก็มีอยู่องค์ความรู้ในการดูแลครอบครัวเทศบาลจัดให้หน่วยงานภายในประสานงานไปยังกองสาธารณสุขให้มีการให้ความรู้ในการมีเพศสัมพันธ์ทุกโรงเรียน ไปแนะนำวิธีใช้ถุงยางอนามัยคงจะดีขึ้นบ้างตามสภาพการณ์ แต่เป็นเปอร์เซ็นต์ที่น้อยที่เข้าใจไม่ดีขึ้น แบบแนะนำ ๑๐๐% เข้าใจนำไปใช้ ๑๐๐% ก็คงยากเพราะความอายุของเด็กยังมีอยู่แต่ทุกวันนี้เด็ก ๆ จะกล้า ๆ เหมือนกับไม่อายอะไรเดินขึ้นโรงแรมแบบไม่มีความอายเหมือนกับว่าเป็นเรื่องปกติของเด็กเยาวชนในปัจจุบัน^{๑๙๒}

การทำงานของกองสวัสดิการสังคมที่มีกองสาธารณสุขประสานงานการดำเนินงานร่วมกัน ก็เกี่ยวกับชีวิตครอบครัว สวัสดิการรักษารักษาพยาบาลเกี่ยวกับการขยายของโรคก็เป็นของสาธารณสุขก็ทำงานร่วมกัน กองศึกษาก็มีครูสังกัดอยู่ที่กองศึกษา แต่กองศึกษาทุกวันนี้ส่วนมากจะเน้นแต่ ประเพณีวัฒนธรรมอาศัยโรงเรียนที่ขึ้นกับเทศบาล^{๑๙๓} สำหรับการประสานงานกับหน่วยงานข้างนอก อย่างเช่น ทางวัด งานโรงเรียนเทศบาลที่รับผิดชอบ ทางเทศบาลจะมีแต่ประเพณีวัฒนธรรมที่เข้าไป ประสานเกี่ยวกับผู้นำชุมชน สำหรับสมาชิกสภาที่มีบทบาทส่วนหนึ่งก็ลงอยู่กับวัดอย่าง สท. หรือเป็น ประธานชุมชนหรือเป็นกรรมการชุมชน^{๑๙๔} คนที่เสียสละส่วนตัวก็ไปอยู่วัดก็ช่วยงานวัดก็คงจะเป็น

^{๑๘๘} สัมภาษณ์ นางวาสนา จิรนาท, รองนายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘

^{๑๘๙} สัมภาษณ์ นางสุนีย์ ชมภูทอง, ผู้นำชุมชนหนองผักก้าม ๒ ตำบลศรีวิชัย จังหวัดเลย, ๑๐/๐๘/๒๕๕๘.

^{๑๙๐} สัมภาษณ์ นางพิมลพรรณ จันทร์สะอาด แม่ดีเด่นเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๔/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๙๑} สัมภาษณ์ นายวุฒิชัย พันธุ์พันธ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๔ (ภูบ่อปัด) จังหวัดเลย, ๑๗/๐๗/ ๒๕๕๘.

^{๑๙๒} สัมภาษณ์ นางวสุรี พรมาสี, ประธานคณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอเมือง จังหวัดเลย, ๐๖/ ๐๘/๒๕๕๘.

^{๑๙๓} สัมภาษณ์ นายสัมพันธ์ คุณทวีลาภผล, นายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๙/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๙๔} สัมภาษณ์ นายนิคม สุระเกต, ปลัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๐๗/๐๗/๒๕๕๘.

ส่วนนี้ที่เป็นกรรมการชุมชนสมาชิกสภาสามารถประสานผลักดันโครงการขณะเดียวกันก็จะให้วัดเป็นแกนนำโดยบริบทของพระเกี่ยวกับศาสนากอปรวมซึ่งเทศบาลจะเป็นคนนำวัยรุ่นเข้าวัด^{๑๙๕}

ความคาดหวังจากบทบาทของวัดที่จะทำงานเพื่อสังคม ที่จะทำงานภายนอกวัด เพื่อทำงานให้กับชาวบ้านสามารถจะปลดทุกข์ให้ชาวบ้านและแก้ปัญหาครอบครัวให้ชาวบ้านเป็นสิ่งที่คาดหวังด้วยเช่นกันเพราะทุกวันนี้ทั้งหน่วยงานเทศบาลก็มีการเข้าวัดอยู่บ้างแต่ก็น้อย ส่วนชาวบ้านก็เข้าวัดได้ตามสภาพการณ์ที่เอื้ออำนวยให้ ซึ่งคนที่เข้าไปวัดทุกวันส่วนหนึ่งก็ไปรักษาศีล ๕ ศีล ๘ เพราะยึดถือกันมา ยิ่งในช่วงพรรษาก็จะมีชาวบ้านไปช่วยเหลือวัดซึ่งเป็นเรื่องปกติที่มีการปฏิบัติกันอยู่นั้นเทศบาลก็เพียงแค่จัดสถานที่ที่สามารถจะเสริมเรื่องสถานที่ แต่เรื่องการส่งเสริมการผลักดันเรื่องประเพณีวัฒนธรรมก็ทำได้ไม่มาก^{๑๙๖} ดังนั้น ความร่วมมือระหว่างวัดกับเทศบาลไปเป็นตามประเพณีนิยมมากกว่าก็ต้องเป็นนายกสังฆการไม่ใช่งองสวัสดิกการองเดียว^{๑๙๗}

แนวทางการประยุกต์ใช้ในการบริหารเชิงพุทธบูรณาการระบบการจตุตถกรรม ซึ่งทำให้เห็นว่า เทศบาลควรเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการส่งเสริมให้บิดามารดาสามารถทำหน้าที่เพื่อป้องกันลูกจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม การปลูกฝังลูกไว้ในทางดี ควรให้เทศบาลมีการฝึกอบรมวิธีการเลี้ยงดูลูกอย่างถูกต้อง ควรมีนโยบายในการจัดฝึกอบรมอาชีพให้กับครอบครัวที่ยากจน ควรมีนโยบายทางการบริหารในให้ความรู้ต่อบิดามารดาเพื่อให้ลูกได้แต่งงานกับคน ดีควรมีกิจกรรมสร้างความรู้ให้กับครอบครัวเกี่ยวกับทรัพย์สินสมบัติในครอบครัว ควรมีโครงการยกย่องเชิดชูลูกที่มีความกตัญญูกตเวที ควรมีแผนการฝึกอาชีพของพ่อแม่ให้กับบุตรธิดาเพื่อความเชี่ยวชาญควรที่จะมีโครงการกระตุ้นให้กับเยาวชนเพื่อการรักษาภาพลักษณ์ที่ดีของตระกูลควรมีทีมงานในองค์กรเพื่อการส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักวัฒนธรรมที่ดีงามของสังคมควรที่จะจัดเทศกาลรำลึกผู้มีพระคุณที่ล่วงลับไปตามแนวทางพระพุทธศาสนาด้วยการทำบุญอุทิศให้ซึ่งสามารถกำหนดแนวทางการประยุกต์ใช้ในนโยบายการบริหารเชิงพุทธบูรณาการตามลักษณะการจตุตถกรรมได้ดังต่อไปนี้

ประการที่ ๑ กำหนดให้สถาบันในชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างองค์กรย่อยขึ้นกับกองสวัสดิกการสังคม เช่น องค์กรทางพระพุทธศาสนา องค์กรในชุมชน องค์กรทางการศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเลย องค์กรทางวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานสวัสดิกการสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และเครือข่ายด้านครอบครัว

ประการที่ ๒ กำหนดขอบเขตในการทำงานร่วมกันโดยแบ่งบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละองค์กรย่อยให้สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานด้วยงบประมาณของเทศบาลอย่างสมเหตุสมผล

^{๑๙๕} สัมภาษณ์ นางวาสนา จิรนาท, รองนายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘

^{๑๙๖} สัมภาษณ์ พระครูสุตคุณาลงกรณ์, รองเจ้าคณะอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๕/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๙๗} สัมภาษณ์ นายนิคม สุระเกตุ, ปลัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๐๗/๐๗/๒๕๕๘.

ประการที่ ๓ กำหนดโครงสร้างองค์กรเยาวชนชาวพุทธใน ๔๙ ชุมชนเพื่อเป็นเครือข่ายทางการดำเนินงานของกิจกรรมที่สอดคล้องกับนโยบายการบริหารของเทศบาล

ประการที่ ๔ กำหนดโครงสร้างองค์กรด้วยความร่วมมือของพระสงฆ์ในการดำเนินกิจกรรมทางสังคมให้อยู่ในรูปของสมาชิกทำงานเพื่อครอบครัวในทุกชุมชน หรือแต่งตั้งพระพุทธรูปให้เป็นที่ปรึกษาในทุก ๆ ชุมชน

ประการที่ ๕ จัดตั้งศูนย์กลางครอบครัวชาวพุทธเพื่อเป็นศูนย์การประสานงาน ศูนย์ประชาสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและให้ความรู้เกี่ยวกับองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมงซึ่งควรกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน

๓. แนวทางการประยุกต์ใช้ในการบริหารเชิงพุทธบูรณาการระบบระบบการจัดบุคลากร

แนวทางการประยุกต์การบริหารเชิงพุทธบูรณาการด้านจัดบุคลากร ที่จะต้องดูแลภาระงานในเทศบาลจะเห็นได้ว่า บุคลากรสามารถปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปได้ตามสภาพกำลังความรู้ความสามารถของตนเอง^{๑๙๘} แต่หากพูด บุคลากรส่วนใหญ่จะไม่ค่อยกระตุ้นการปฏิบัติงานที่เข้มงวดมากนัก ซึ่งอาจจะเกี่ยวกับความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในองค์กร จึงต้องมีนโยบายสำหรับการบริหารบุคลากรให้สามารถเพิ่มศักยภาพในการทำงานร่วมกับชุมชนให้มากขึ้น รวมทั้งขวัญและกำลังใจจากผู้บริหารองค์^{๑๙๙} อีกทั้ง บุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ยังไม่เพียงพอต่อการทำงานในระดับครอบครัวจึงต้องเพิ่มอัตรากำลังคนให้มากขึ้นตามไปเพราะสถานการณ์ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วจึงต้องรองรับภาระงานและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง^{๒๐๐}

การจัดบุคลากรในกองสวัสดิการสังคม เพราะบุคลากรกับจำนวนชุมชนมันไม่เพียงพอต่อ ๔๙ ชุมชน ก็ต้องอาศัยผู้นำชุมชนหรือเครือข่ายที่มีอยู่ หรือศูนย์พัฒนาครอบครัวให้เข้ามาช่วยในการสร้างครอบครัวที่เข้มแข็งจะให้มีประสิทธิภาพจริง ๆ ซึ่งต้องมองภาพข้างหน้าอย่างชัดเจน จะต้องมีเส้นทางการเดินไปอย่างไร^{๒๐๑} อย่างกองสวัสดิการที่ทำอยู่นี้ก็มีแต่ติดตามประเมินผลและก็สรุปว่าครอบครัวไหนมีความเข้มแข็งแต่บางครอบครัวที่ปัจจัยเชิงปัญหาอยู่ก็ยิ่งขาดกระบวนการที่จะส่งเสริม^{๒๐๒} และที่สำคัญในครอบครัวที่มีความเข้มแข็งก็เป็นส่วนน้อย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวที่มี

^{๑๙๘} สัมภาษณ์ นางพิกุลทอง ไชยปัญญา, ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘.

^{๑๙๙} สัมภาษณ์ นางสุนีย์ ชมภูทอง, ผู้นำชุมชนหนองผักก้าม ๒ ตำบลศรีวิชัย จังหวัดเลย, ๑๐/๐๘/๒๕๕๘.

^{๒๐๐} สัมภาษณ์ นายวิสิทธิ์ สนามชวด, ผู้อำนวยการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดเลย, ๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๐๑} สัมภาษณ์ นางสุนีย์ ชมภูทอง, ผู้นำชุมชนหนองผักก้าม ๒ ตำบลศรีวิชัย จังหวัดเลย, ๑๐/๐๘/๒๕๕๘.

^{๒๐๒} สัมภาษณ์ นางวยุรี พรหมวาสี, ประธานคณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอเมือง จังหวัดเลย, ๐๖/๐๘/๒๕๕๘.

ธุรกิจของตนเอง เป็นครอบครัวที่รับราชการ เป็นครอบครัวที่มีฐานเศรษฐกิจดีอยู่แล้วที่ผ่านก็มีการคัดเลือกครอบครัวดีเด่นขึ้นมาแล้วครอบครัวเพื่อให้หน่วยงานเก็บลักษณะข้อมูล ในเรื่องการสำรวจอะไรต่าง ๆ แต่ว่าข้อมูลเหล่านั้นเมื่อจัดมาเป็นองค์ความรู้มาแล้ว ก็ยังไม่แน่ใจว่าถูกนำไปใช้อย่างไรในภาพสังคมอย่างไร ดังนั้น หน่วยงานที่เป็นพัฒนาสังคมก็จะหยิบขึ้นมา การช่วยเหลือต้องมีการพัฒนาหรือให้ทำเป็นกระบวนการขั้นตอนที่ชัดเจน^{๒๐๓} ดังนั้น การจัดบุคลากรในส่วนครอบครัวที่ยังมีปัญหา มาก อาจจะต้องจัดบุคลากรลงไปช่วยเหลือโดยเฉพาะบุคลากรที่มีประสบการณ์ที่จะทำให้ครอบครัวประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิต เพราะบางครอบครัวที่มีอาชีพรับราชการกับครอบครัวที่มีอาชีพรับจ้างอาจจะมีการแยกสรุปผลรายงาน เพื่อปรับเปลี่ยนแผนไปตามลักษณะของครอบครัวในชุมชน^{๒๐๔} ฉะนั้น ภาวะทางเศรษฐกิจจึงเป็นตัวแปรในการเลือกพิจารณาบุคลากรระดับครอบครัวให้ตรงกับปัญหาที่เกิดขึ้นรวมทั้งบริบทการนำองค์ความต่าง ๆ เข้าไปช่วยเหลือ และกระตุ้นทางกิจกรรมโครงการตามแผนงานของเทศบาล เพราะการทำงานบางอย่างต้องแยกแยะข้อมูลในเรื่องอะไรต่าง ๆ องค์กรก็ต้องรองรับการทำงานที่มันหลากหลายไม่ใช่ทำงานเชิงเดียวแต่ต้องหลากหลายทางสังคม^{๒๐๕} ซึ่งจากการทำงานที่ผ่านมากพอจะมองเห็นภาพ การทำงานในลักษณะเก็บผลตอนปลายหรือแก้ไขปัญหาที่ปัญหาที่ปลายเหตุแต่ปัจจุบันจะต้องบูรณาผลที่เกิดขึ้นเพื่อไปดูเหตุทำให้การดูแลครอบครัวทำให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิมที่จะนำข้อมูลต่าง ๆ ไปปรับปรุง ไปพัฒนาครอบครัวนั้นซึ่งอยู่ในรูปของกระบวนการทำงานร่วมกันในหน่วยงานที่ทำงานอยู่กลุ่มเป้าหมายเดียวกันแต่ละกองอาจจะมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันเพียงแต่ว่ากลุ่มเป้าหมาย คือ อันเดียวกันก็ทำให้มีเป้าหมายที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น^{๒๐๖}

การจัดบุคลากรของกองสวัสดิการสังคมที่มองสถาบันครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นของสมาชิกในชุมชนที่ผ่านการขัดเกลาอะไรต่างๆ ทางสถาบันครอบครัวถือว่าเป็นพระเอกในการควบคุมทางสังคมหากเทศบาลจะจัดหน่วยงานให้มีความเข้มแข็งในเชิงของศักยภาพของบุคลากรเฉพาะบุคลากรของกองสวัสดิการสังคมจะทำให้การสร้างครอบครัวที่เข้มแข็งทั้ง ๔๙ ชุมชน ก็จะต้องเพิ่มความรับผิดชอบให้มากขึ้นอาจจะต้องเพิ่มบุคลากรที่ทำงานร่วมกับชุมชนอยู่ตลอดเวลา^{๒๐๗} แต่เพราะบางสถานการณ์ครอบครัวของบุคลากรมีปัญหา เพราะทำงานเพื่อสังคมมากเกินไปจึงไม่มีเวลาดูแล

^{๒๐๓} สัมภาษณ์ นางวาสนา จิรนาท, รองนายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘

^{๒๐๔} สัมภาษณ์ นายนิคม สุระเกตุ, ปลัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๐๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๐๕} สัมภาษณ์ นายวิสิทธิ์ สนามชวด, ผู้อำนวยการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดเลย, ๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๐๖} สัมภาษณ์ นายวุฒิชัย พันธุ์พัฒน์, ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๔ (ภูบ่อปิด) จังหวัดเลย, ๑๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๐๗} สัมภาษณ์ นางพิกุลทอง ไชยปัญญา, ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘.

ครอบครัวของตนเองทำให้ภาพการสร้างครอบครัวที่เข้มแข็งดูยังไม่ชัดเจนสำหรับต้นแบบทางครอบครัว^{๒๐๘} ดังนั้น อาจจะต้องมีการเพิ่มสวัสดิการให้กับครอบครัวบุคลากรให้เกิดความมั่นคงในการปฏิบัติงานเพื่อมวลชนทั้ง ๔๙ ชุมชน เพราะเป็นผู้ที่อาศัยในเขตเทศบาลเมืองเลยทำให้บุคลากรมีความเข้าใจโดยพื้นฐานถึงองค์ความรู้ในการสร้างครอบครัว และรู้ถึงสภาพปัญหาที่แท้จริงเพียงแต่ต้องพัฒนาความเสียสละเพื่อสังคมให้มากยิ่งขึ้นรวมทั้งความรับผิดชอบต่อครอบครัวตนเองให้ดีที่สุด^{๒๐๙} นอกจากนี้ทางเทศบาลที่กำหนดขอบเขตการทำงานในพื้นที่ต่าง ๆ ก็ได้จัดให้ดูแลรับผิดชอบในแต่ละเขตชุมชนซึ่งต้องพิจารณาต่อไปว่า บุคลากรที่มอบหมายภาพมีความสามารถ ศักยภาพมากน้อยเพียงใด เพราะงานการสร้างครอบครัวที่เข้มแข็งต้องสร้างด้วยใจมิใช่สร้างด้วยกำลังแห่งความรู้เพียงอย่างเดียวจึงอาจจะต้องพัฒนาบทบาทของบุคลากรอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลาเพื่อชุมชนเกิดความมั่นใจมากที่สุด^{๒๑๐}

นอกจากนี้ อาจจะต้องมีศูนย์ฝึกอบรมบุคลากรโดยมีเป้าหมายในการศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อการนำหลักธรรมไปประยุกต์ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาครอบครัวโดยมองไปที่เป้าหมายเชิงรุกและการชี้นำประชาชนในเขตเทศบาลเมืองเลย^{๒๑๑} ซึ่งอาจจะต้องมีนโยบายการส่งเสริมการศึกษาหลักธรรมสำหรับบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านครอบครัว เช่น การศึกษาตามหลักสูตรธรรมศึกษา การศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ การจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นแนวทางการประยุกต์ใช้ในการบริหารเชิงพุทธบูรณาการระบบการจัดบุคลากร ซึ่งทางเทศบาลควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันพฤติกรรมที่ไม่ดีของเยาวชนเพื่อถ่ายทอดไปยังบิดามารดา ควรจัดหาผู้ที่มีความรู้มาถ่ายทอดให้กับบิดามารดาในการปลูกฝังเยาวชนไว้ในทางดี ควรมีทีมที่สามารถส่งเสริมการศึกษาให้กับบิดามารดาเพื่อความเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุตร ควรจัดทีมงานในการประชาสัมพันธ์ถึงค่านิยม ประเพณี วัฒนธรรมที่ดีงามให้กับบิดามารดาเพื่อการจัดแจง จูงใจให้ลูกได้แต่งงานกับคนดี ควรมีนโยบายเกี่ยวกับทำความเข้าใจต่อบทบาทหน้าที่ของบิดามารดาเพื่อการพิจารณาก่อนมอบทรัพย์สินให้แก่บุตร ควรมีนโยบายทางการบริหารเพื่อการรณรงค์ให้กับเยาวชนต่อการเลี้ยงดูบิดามารดา จะต้องมีศักยภาพในการฝึกอบรมให้แก่เยาวชนเพื่อการช่วยเหลือการงานที่ครอบครัวควรส่งเสริมทำหน้าที่ของเยาวชนในการสร้างสันติสุขภายในชุมชน ควรฝึกอบรมให้เยาวชนมีความประพฤติตนเป็นคนดีพร้อมที่จะสืบทอดกิจการของครอบครัว และควรมีนโยบายส่งเสริมให้เยาวชนเข้าวัดปฏิบัติธรรมที่ก่อให้เกิดบุญกุศลเพื่อมอบความดีให้กับบิดา

^{๒๐๘} สัมภาษณ์ นางพิมลพรรณ จันทร์สะอาด แม่ดีเด่นเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๔/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๐๙} สัมภาษณ์ นายสกลิต ชัชวาลย์, พ่อดีเด่น เทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๑๖/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๑๐} สัมภาษณ์ นางวาสนา จิรนาท, รองนายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๑๑} สัมภาษณ์ พระครูปริยัตยาทร, รองเจ้าคณะอำเภอปากชม จังหวัดเลย, ๒๕/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๑๒} สัมภาษณ์ พระครูสุตคุณาลงกรณ์, รองเจ้าคณะอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๕/๐๗/๒๕๕๘.

มารดาที่ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งสามารถกำหนดแนวทางการประยุกต์ใช้ในนโยบายการบริหารเชิงพุทธบูรณาการตามจัดบุคลากรได้ดังต่อไปนี้

ประการที่ ๑ กำหนดการจัดทีมบุคลากรในการสร้างความความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัวควรมีลักษณะบุคลากรที่หลากหลาย ได้แก่ ตัวแทนจากเทศบาล ตัวแทนจากองค์กรทางพระพุทธศาสนา ตัวแทนจากครอบครัวในชุมชน ตัวแทนจากเยาวชน ตัวแทนจากโรงเรียน ตัวแทนจากนักวิชาการ ตัวแทนจากองค์กรของรัฐอื่น ๆ เป็นต้น เพื่อสร้างทีมงานที่สามารถตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาครอบครัวที่เข้มแข็ง

ประการที่ ๒ การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และรอบรู้เกี่ยวกับหลักพุทธธรรมเพื่อนำหลักธรรมไปใช้ในการสร้างครอบครัวชาวพุทธ เช่น การสร้างอาชีพตามแนวพุทธ การศึกษาตามแนวพุทธ การดำเนินชีวิตตามแนวพุทธ เป็นต้น ซึ่งอาจจะสรรหาบุคลากรเพิ่มเติม หรือกำหนดความร่วมมือจากสถาบันพระพุทธศาสนาให้เข้ามาช่วยในการคัดเลือก หรือคัดสรรบุคลากรประจำองค์กร

ประการที่ ๓ การมอบหมายภาระงานให้กับบุคลากรจะต้องมองถึงประสบการณ์ ทักษะความสามารถ และการเข้าถึงวิถีชีวิตชุมชนให้มากที่สุดโดยเฉพาะบุคลากรที่มีลักษณะมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนทั้งหมด

ประการที่ ๔ การเพิ่มอัตรากำลังให้สอดคล้องกับพระพุทธศาสนาของกองสวัสดิการสังคมให้มีความเกี่ยวกับวุฒิการศึกษาทางพระพุทธศาสนา เช่น มหาเปรียญธรรม หรือคนที่พุทธศาสนศรัทธาซึ่งมีตำแหน่งทางการ เรียกว่า อนุศาสนาจารย์ โดยการสอบวัดความรู้เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อตอบสนองต่อนโยบายการบริหารและเป้าหมายขององค์กร

ประการที่ ๕ การกำหนดบุคลากรภาคเครือข่ายให้มีคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบ และความเสียสละในการทำงานเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว ซึ่งควรจะมีจัดกิจกรรมโครงการปฏิบัติธรรม โครงการธรรมะศึกษา เป็นต้น เพื่อสร้างบุคลากรให้เป็นต้นแบบหรือแบบอย่างที่ดีของครอบครัวตนเอง

๔. แนวทางการประยุกต์ใช้ในนโยบายการบริหารเชิงพุทธบูรณาการระบบระบบการอำนวยการ

แนวทางการประยุกต์ใช้นโยบายการบริหารเชิงพุทธบูรณาการด้านการการอำนวยการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ซึ่งทางคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองเลยมีนโยบายด้านสาธารณสุขสังคม และส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนในพื้นที่ โดยการตั้งงบประมาณเพื่อจัดกิจกรรมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว และค้นหาข้อมูลด้านครอบครัว เนื่องด้วยครอบครัวในชุมชนมีปัญหาแตกต่างกันไป^{๒๑๓} จึงต้องมีการค้นหาข้อมูลด้วยการสำรวจในชุมชน

^{๒๑๓} สัมภาษณ์ นายสัมพันธ์ คุณทวีลาภผล, นายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๙/๐๗/๒๕๕๘.

โดยเฉพาะครอบครัวลักษณะเฉพาะ เช่น ครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยว ครอบครัวที่มีเด็กพิการ ครอบครัวผู้สูงอายุอยู่ตามลำพัง ครอบครัวผู้สูงอายุอยู่กับเด็กตามลำพัง ครอบครัวหย่าร้าง ครอบครัวที่มีการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ฯลฯ^{๒๑๔} หรืออาศัยข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวจากหน่วยงานอื่นมาเป็นพื้นฐานในการจัดกิจกรรมเพื่อดูแลแก้ไขปัญหาครอบครัวต่อไป^{๒๑๕}

การอำนวยความสะดวกหรือการสั่งการของผู้บริหารเทศบาลเมืองเลย ในระดับเบื้องต้นจะต้องเป็นแบบอย่างให้กับบุคลากรได้อย่างเหมาะสม เช่น การเข้าวัดปฏิบัติบ้างในโอกาสที่สำคัญ การเป็นผู้นำทางพระพุทธศาสนาเพื่อให้เป็นแบบอย่างในการนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในเกิดประโยชน์แก่ครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย^{๒๑๖} นอกจากนี้ยังจะต้องกำกับดูแลบุคลากรอย่างใกล้ชิดเพื่อให้ดำเนินงานภายใต้นโยบายเชิงพุทธไปตามแผนการพัฒนาและสร้างเสริมครอบครัวให้เข้มแข็งตามที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งมีระบบการให้ขวัญและกำลังใจ รวมทั้งสวัสดิการอย่างดีแก่บุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายอย่างรวดเร็วมีความเหมาะสมกับสภาพปัญหาครอบครัวที่เกิดขึ้น^{๒๑๗}

ลักษณะการอำนวยของผู้บริหารเทศบาลเมืองเลยที่มุ่งไปสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัวซึ่งจะต้องส่งเสริมศักยภาพของครอบครัว และพัฒนาส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีครอบครัวที่อบอุ่น^{๒๑๘} หากเทศบาลกำหนดนโยบายการบริหารที่ชัดเจนจะประสบผลสำเร็จได้มากเพราะประเด็นเกี่ยวกับเรื่องครอบครัวมีหลายกองในเทศบาลเมืองเลยที่ไม่ใช่เพียงกองสวัสดิการสังคมที่ทำหน้าที่ แต่จะต้องให้บุคลากรทั้งหมดโดยเฉพาะบุคลากรที่จะเข้าไปช่วยสร้างให้สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็ง^{๒๑๙} พฤติกรรมของบุคลากร รวมทั้งศักยภาพ ทักษะควรที่จะลักษณะพิเศษกว่าผู้อื่นอย่างน้อยก็ต้องมีองค์ความรู้ในเรื่องครอบครัวอย่างชัดเจน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและต้องเป็นคนในพื้นที่ด้วย ต้องมีประชาชนรู้จัก มีความสนิทสนมกันอย่างดีมีความสามารถเรื่องเก่งด้านบุคคล สามารถไปได้โน้มน้าว นั้น ๆ หรือเรียกว่า สายสัมพันธ์เพื่อที่จะมุ่งถึงเรื่องนี้จริง ๆ เพราะว่าการสร้างครอบครัวที่เข้มแข็งต้องอาศัยความเข้าใจหลายเรื่อง ๆ^{๒๒๐} ดังนั้น การอำนวยของฝ่าย

^{๒๑๔} สัมภาษณ์ นายนิคม สุระเกต, ปลัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๐๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๑๕} สัมภาษณ์ นางพิกุลทอง ไชยปัญญา, ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๑๖} สัมภาษณ์ นายวุฒิชัย พันธุ์พัฒน์, ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๔ (ภูบ่อปิด) จังหวัดเลย, ๑๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๑๗} สัมภาษณ์ พระครูปริยัตยาทร, รองเจ้าคณะอำเภอปากชม จังหวัดเลย, ๒๕/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๑๘} สัมภาษณ์ นางพิมลพรรณ จันทร์สะอาด แม่ดีเด่นเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๔/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๑๙} สัมภาษณ์ นายสัมพันธ์ คุณทวีลาภผล, นายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๙/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๒๐} สัมภาษณ์ นางวยุรี พรหมวาสี, ประธานคณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอเมือง จังหวัดเลย, ๐๖/๐๘/๒๕๕๘.

ผู้บริหารจะต้องเลือกที่จะมอบอำนาจและสั่งการไปยังกองสวัสดิการและกองอื่น ๆ ให้พัฒนาศักยภาพทักษะ และความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนเพื่อจะเข้าไปสร้างครอบครัวให้เข้มแข็งจะต้องอาศัยจุดนี้เป็นสำคัญ^{๒๒๑}

การมอบหมายภาระงานให้กับกองสวัสดิการที่ดูแลความเป็นอยู่ของชุมชนไม่ว่าจะเป็นเด็กผู้พิการ หรือคนแก่ หรือว่าผู้ยากไร้ก็ดูแลอยู่^{๒๒๒} เพราะว่าจริงๆ แล้ว พระเอกก็คือกองสวัสดิการส่วนที่จะมาเสริมกองการศึกษาที่สามารถที่จะมาเสริมได้ ก็คือ การที่จะเลือกเข้าไปในโรงเรียนรวมมาถึงครอบครัว และชุมชนต่าง ๆ^{๒๒๓} ทั้งนี้จะต้องจัดการบริหารงานแบบเชื่อมโยง หรือบูรณาการแต่ละกองให้สามารถเชื่อมโยงภารกิจแต่ละส่วนกันได้ การมอบหมายนโยบาย การสื่อสารกันที่จะให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด^{๒๒๔} ซึ่งกลไกที่สำคัญคือ การทำแผนที่จะประชุมแต่ละกองเอารอบนโยบายที่ได้รับมาจากผู้บริหารหรือว่าในส่วนที่มีอยู่แล้วนำมาเสนอแต่ละกองจะมีโครงการอะไรทางฝ่ายผู้บริหารก็ต้องมีนโยบายสำหรับความร่วมมือในองค์กรอย่างต่อเนื่องที่นอกจากเหนือนโยบายที่รับจากจากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งทำให้ระบบการสื่อสารก็ไม่ได้มีอะไรมากมาย เช่น ประชุมร่วมกันจะมีวิธีการที่ทำให้เกิดความรัดกุมเพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานมีความเข้มข้นมากขึ้นในเรื่องของครอบครัว^{๒๒๕} นอกจากนี้ยังมีลักษณะการทำงานลงพื้นที่ในส่วนของชุมชนต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อเท็จ มีแต่ลักษณะการให้ความรู้หรือชี้แจงแนวปฏิบัติให้ความเข้าใจจริง ๆ เพื่อที่จะนำมาเป็นแนวทางสำหรับการสั่งการของผู้บริหาร^{๒๒๖}

การสื่อสารไปยังชุมชนของเทศบาลที่ต้องการให้สถาบันครอบครัวเกิดค่านิยมหลัก ทางฝ่ายรัฐบาลก็ประกาศในเรื่องครอบครัวแต่ว่าในฐานะเทศบาลเมืองเลยที่อยู่กับใกล้ชิดกับประชาชนเป็นผู้รับผิดชอบ ในความปลอดภัยของชีวิต ทรัพย์สินของประชาชน โดยจะกระตุ้นให้ประชาชนจะต้องการในการอบรมสั่งสอนให้ลูกเป็นคนดี ฝ่ายลูกเองก็ต้องมีความกตัญญูกตเวที^{๒๒๗}

ความร่วมมือจากภาคเอกชน ภาคผู้นำชุมชน หน่วยงานราชการที่ต้องการที่การสื่อสารและการสั่งจากผู้นำเทศบาลจึงจะมีความน่าเชื่อถือซึ่งมีความยากในเรื่องการประสานงานผู้บริหารก็พยายาม

^{๒๒๑} สัมภาษณ์ นางสุนีย์ ชมภูทอง, ผู้นำชุมชนหนองผักก้าม ๒ ตำบลศรีวิชัย จังหวัดเลย, ๑๐/๐๘/๒๕๕๘.

^{๒๒๒} สัมภาษณ์ นายนิคม สุระเกต, ปลัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๐๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๒๓} สัมภาษณ์ นายวุฒิชัย พันธุ์พันธ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๔ (ภูบ่อปัด) จังหวัดเลย, ๐๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๒๔} สัมภาษณ์ นายนิคม สุระเกต, ปลัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๐๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๒๕} สัมภาษณ์ นายวิสิทธิ์ สนามชวด, ผู้อำนวยการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดเลย, ๑๖/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๒๖} สัมภาษณ์ นางพิกุลทอง ไชยปัญญา, ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๒๗} สัมภาษณ์ นายสัมพันธ์ คุณทวีลาภผล, นายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๙/๐๗/๒๕๕๘.

จะประสานทุกกอง ทุกหน่วย และทุก ๆ คน แต่ในความเป็นจริงทุกวันนี้ก็ดีขึ้น^{๒๒๘} งานบางอย่างก็จะต้องมอบให้หัวหน้ากองเป็นผู้ประสานงานซึ่งทางผู้บริหารก็ได้มอบให้นโยบายในเรื่องการทำงานว่าทุกคนก็คือ ส่วนหนึ่งของเทศบาล เพราะต้องการที่จะทำให้คนภายในรู้จักกัน มีความผูกพันต่อองค์กร อย่างน้อยก็คือคนจะเป็นเนื้อเดียวกันเทศบาลก็ทำงานอะไรจะต้องตอบสนองต่อนโยบายผู้บริหาร^{๒๒๙} ส่วนผู้นำชุมชน ซึ่งต้องพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนปัญหาเพื่อนำมาสู่การวางแผนซึ่งในส่วนนี้ก็ได้มีการประชุมระหว่างเทศบาลกับผู้นำชุมชนกันบ่อยๆ ประมาณเดือนละครั้งหากเป็นเรื่องเร่งด่วนจะทุกอาทิตย์^{๒๓๐} ซึ่งทุกวันนี้ระบบสื่อสารก็ดีขึ้น เช่น ระบบสมาร์ตโฟน facebook และLine ก็สามารถนำมาช่วยในการสื่อสารทั้งฝ่ายเทศบาลมีกิจกรรมโครงการไปยังผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนมีปัญหาเดือดร้อนหรือร้องเรียนอะไรก็ตามก็สื่อสารกลับมายังเทศบาลให้ดำเนินการได้^{๒๓๑}

แนวทางการประยุกต์ใช้ในการบริหารเชิงพุทธบูรณาการระบบการอำนวยการ ซึ่งทางผู้บริหารเทศบาลเมืองเลยควรมีทีมงานในการสื่อสารกิจกรรมต่าง ๆ ไปยังบิดามารดาเพื่อการป้องกันลูกจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ควรมีแผนในการส่งเสริมให้บิดามารดาที่มีความสามารถในการปลูกฝังลูกในทางดี ควรจัดทีมงานให้คำปรึกษาแก่บิดามารดาเพื่อแนะนำต่อการให้การศึกษาที่ดีต่อบุตรธิดา ควรมีกิจกรรมที่สามารถสร้างค่านิยมให้กับบิดามารดาในการจัดการคุ้มครองให้กับบุตรธิดาควรรให้ความสะดวกด้านกฎหมายแก่สถาบันครอบครัวในการจัดการมรดกควรเข้าร่วมกิจกรรมของเทศบาลเกี่ยวกับสถาบันครอบครัวทุก ๆ กิจกรรมควรมีแผนงานในการพัฒนาทักษะ ศักยภาพของเยาวชนในด้าน การประกอบอาชีพเพื่อการช่วยเหลือครอบครัว ควรจัดกิจกรรมระหว่างครอบครัวให้บ่อยครั้ง การสร้างค่านิยมวัฒนธรรมที่ดีงามจะช่วยให้เยาวชนเป็นคนดีภายใต้โลกแห่งการเปลี่ยนแปลง และควรจัดกิจกรรมสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวเพื่อการส่งเสริมความกตัญญูต่อบุตรธิดา ซึ่งสามารถพัฒนาแนวทางการประยุกต์นโยบายการบริหารเชิงพุทธบูรณาการด้านการการอำนวยการ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ได้ดังต่อไปนี้

ประการที่ ๑ การสำรวจข้อมูลพื้นฐานของครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยทั้งหมดเพื่อนำข้อมูลมากำหนดทิศทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว เช่น การประชาคมหมู่บ้าน การศึกษาวิจัย การศึกษาลงพื้นที่เพื่อสอบถาม วิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกองค์กร รวมไปถึงผลงานวิจัยไปวางแผนสำหรับการตัดสินใจของผู้บริหารในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาครอบครัว

^{๒๒๘} สัมภาษณ์ นายนิคม สุระเกตุ, ปลัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๐๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๒๙} สัมภาษณ์ นางวาสนา จิรนาท, รองนายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘

^{๒๓๐} สัมภาษณ์ นางพิกุลทอง ไชยปัญญา, ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๓๑} สัมภาษณ์ นายสัมพันธ์ คุณทวีลาภผล, นายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๙/๐๗/๒๕๕๘.

ประการที่ ๒ การพัฒนาทางเลือกสำหรับการวางแผนในการดำเนินงานโดยลักษณะทางเลือกตามแนวทางพระพุทธศาสนาที่จะสร้างเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาครอบครัวเชิงพุทธ กลยุทธ์การสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับครอบครัวชาวพุทธ หรือแผนการพัฒนาครอบครัวเชิงพุทธแหล่งข้อค้นพบจากผลการวิจัยอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนที่นับถือพระพุทธศาสนา

ประการที่ ๓ การตัดสินใจและการมอบหมายภาระงานให้กับบุคลากรจะต้องมีความชัดเจนที่เป็นไปตามยุทธศาสตร์การพัฒนา หรือกลยุทธ์การพัฒนาครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลขที่มุ่งสร้างขวัญกำลังใจ และสวัสดิการให้กับบุคลากรอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมองถึงข้อจำกัดของบุคลากรแต่ละคนในการปฏิบัติหน้าที่แตกต่างกันออกไป

ประการที่ ๔ การพัฒนาการสื่อสารเชิงพุทธที่มีประสิทธิภาพซึ่งจะต้องอาศัยการใช้วาจาที่ประกอบด้วยเมตตาเสมอ ๆ เช่น การใช้ปิยวาจาในการสื่อสารมีความอ่อนหวาน ไพเราะ น่าฟังให้กำลังใจอย่างสม่ำเสมอในลักษณะการสื่อสารลักษณะพี่กับน้อง รวมทั้งการส่งเสริมการสื่อสารในลักษณะแบบสองทางเพื่อให้บุคลากรได้เสนอความคิดเห็นต่อผู้บริหารองค์กรในสิ่งที่มีเหตุผลและเป็นทางเลือกดีกว่าที่มาจากประสบการณ์โดยตรง

ประการที่ ๕ การสร้างมนุษยสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับบุคลากรในองค์กรโดยเฉพาะการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีส่วนช่วยให้เกิดการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การให้ของขวัญในโอกาสที่สำคัญของบุคลากร การไม่ถือตนเองเป็นใหญ่ของผู้บริหาร การมีลักษณะความเสมอต้นเสมอปลาย ความมีเหตุมีผลของผู้บริหาร การลงมาให้กำลังใจเยี่ยมเยียนบุคลากรในที่ทำงาน และในระหว่างการทำกิจกรรมในพื้นที่ต่าง ๆ การทำงานแบบพี่น้อง หรือเครือญาติเดียวกันกับบุคลากร

ประการที่ ๖ การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธอันมีลักษณะธรรมของผู้ใหญ่หรือผู้ปกครอง เรียกว่า พรหมวิหารธรรม ๔ ประการ ได้แก่ ผู้บริหารจะต้องมีเมตตาจะพูด จะทำ จะคิดต้องประกอบด้วยเมตตาเสมอ ผู้บริหารจะต้องมีกรุณาที่สามารถปลดทุกข์ สร้างสุขให้กับบุคลากร เป็นที่พึ่งทางใจให้กับบุคลากรได้มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ ผู้บริหารจะต้องมีมุทิตาต่อบุคลากรเมื่อบุคลากรได้รับความชื่นชมจากประชาชน มีประชาชนยกย่องเลื่อมใสมากกว่าผู้บริหาร และผู้บริหารต้องมีอุเบกขาธรรมที่พร้อมจะทำใจยอมรับถึงผลกระทบต่าง ๆ ที่ไม่สามารถจะช่วยเหลือบุคลากรให้รอดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงได้

๕. แนวทางการประยุกต์ใช้ในนโยบายการบริหารเชิงพุทธบูรณาการระบบระบบการ

ควบคุม

แนวทางการประยุกต์นโยบายการบริหารเชิงพุทธบูรณาการด้านการการควบคุมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของผู้บริหารเทศบาลที่ต้องการให้

เครือข่ายในชุมชน รวมกลุ่มในลักษณะครอบครัวที่ใกล้เคียงกันในหมู่บ้านเดียวกัน^{๒๓๒} เครือข่ายละ ๑๐-๑๕ ครอบครัว เพื่อการดูแลทุกข์สุขซึ่งกันและกันโดยให้มีผู้แทนแต่ละกลุ่มในการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการและปัญหาที่เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่องในการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด^{๒๓๓} นอกจากนี้ยังจะต้องเสนอผู้บริหารเพื่อกำหนดแผนการพัฒนาในการจัดตั้งงบประมาณต่อไป แต่ถึงอย่างไรความคาดหวังที่ก่อให้เกิดคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของกองสวัสดิการสังคมจึงต้องมีการกำกับดูแลอย่างใกล้ชิดจากผู้บริหารเทศบาลเมืองเลย^{๒๓๔}

การสร้างระบบการควบคุมมาตรฐานการปฏิบัติงานซึ่งต้องมอบนโยบายเรื่องคุณภาพเรื่องประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองเลยทั้งหมดตามระเบียบและกฎเกณฑ์ที่พึงหวังได้จากการปฏิบัติงานภายหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ^{๒๓๕} ซึ่งส่วนมากจะการรายงานกลับมายังผู้บริหารเพื่อการตัดสินใจก็ต้องมีการตอกย้ำบ้าง การเคี่ยวเข็ญบ้างในบางเรื่องเพื่อให้ผลการปฏิบัติงานออกมาอย่างเป็นรูปธรรมมากที่สุด^{๒๓๖} เพราะการปฏิบัติงานอย่างตั้งใจเอาผลที่ผิดพลาดกลับมาวางแผนเพื่อการพัฒนาได้จริง ๆ ก็สามารถทำให้การปฏิบัติงานหลายอย่างดีขึ้น ดังนั้น ในบางเรื่องก็มีประสิทธิภาพน้อยบางเรื่องก็ต้องมีการควบคุมแม้ว่าอำนาจอยู่ที่ท่านายกเทศบาลแต่จะทำอะไรก็ต้องพิจารณาหลายรอบในถูกต้องระเบียบข้อบังคับ^{๒๓๗} เพราะบางเรื่องง่าย ๆ ก็ทำให้เป็นเรื่องยากมาก เช่น กฎระเบียบ ที่จะเข้าไปควบคุมบุคลากรทำไม่ง่ายนักเพราะผู้บริหารองค์กร เช่น นาย รองนาย ประธานสภาเทศบาล ก็มาจากนักการเมืองซึ่งจะอะไรก็ต้องว่าไปตามระเบียบเท่าที่จะเอื้ออำนวย เมื่อเข้ามาแล้วให้อย่างน้อยก็ต้องสร้างผลงานให้เป็นที่ประจักษ์ เช่น เรื่องความสะอาดของสังคมที่ตอบสนองต่อนโยบายของผู้ว่าราชการจังหวัดเลย^{๒๓๘}

การกำกับดูแลการปฏิบัติงานให้ได้มาตรฐานและทรงประสิทธิภาพจะต้องให้อยู่ในรูปของนโยบายการบริหารสูงสุดของเทศบาลเมืองเลยเบื้องต้นจะต้องให้เป็นกำลังใจ มีการยกย่องเชิดชูบุคลากร การให้สวัสดิการ การให้รางวัล อาจจะต้องกำชับลงไปเป็นส่วนให้เหมาะสมกับความคาดหวัง

^{๒๓๒} สัมภาษณ์ นางสุนีย์ ชมภูทอง, ผู้นำชุมชนหนองผักก้าม ๒ คุ้มวัดศรีวิชัย จังหวัดเลย, ๑๐/๐๘/๒๕๕๘.

^{๒๓๓} สัมภาษณ์ นางวยุรี พรมาสี, ประธานคณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอเมือง จังหวัดเลย, ๐๖/๐๘/๒๕๕๘.

^{๒๓๔} สัมภาษณ์ นายสัมพันธ์ คุณทวีลาภผล, นายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๙/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๓๕} สัมภาษณ์ นางพิกุลทอง ไชยปัญญา, ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๓๖} สัมภาษณ์ นายนิคม สุระเกต, ปลัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๐๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๓๗} สัมภาษณ์ นางพิกุลทอง ไชยปัญญา, ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๓๘} สัมภาษณ์ นายสัมพันธ์ คุณทวีลาภผล, นายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๙/๐๗/๒๕๕๘.

ของภารกิจซึ่งส่วนใหญ่จะมีลักษณะของการนำผลการปฏิบัติงานมาสรุปผลงานที่ได้ปฏิบัติงานในชุมชน และประชาชนเป็นผู้ประเมินผลว่ามีความพอใจ ตรงกับความต้องการของครอบครัวหรือไม่อย่างไร^{๒๓๙} นอกจากนี้ การเสริมสร้างสถาบันครอบครัวให้เข้มแข็งยังเป็นความหวังค่อนข้างสูงในประเทศอยากให้ครอบครัวมีความอบอุ่นอย่างกับที่โครงสร้างเสริมให้ครอบครัวมีความอบอุ่น แต่การสร้างครอบครัวให้อบอุ่นบางอย่างยังไม่ถึงกระบวนการเสริมสร้าง ซึ่งก็อยู่ที่ข้อมูลที่สำรวจอย่างเพียงพอหรือไม่ อย่างไร บางอย่างก็เข้าไม่ถึงข้อมูลเพราะส่วนใหญ่ข้อมูลทั้งหมดจะอยู่กองสวัสดิการทำให้กองอื่น ๆ ไม่ทราบด้วยเช่นกัน^{๒๔๐} สมมุติว่าเทศบาลไปเก็บข้อมูลที่ครอบครัวไหนที่ยังมีความยากไร้ก็นำมาเรียงลำดับเพื่อว่าจะช่วยเหลือครอบครัวใด เพราะอะไร จะช่วยเหลือครอบครัวนั้นได้ยังไง ก็เอาข้อมูลเหล่านี้เพื่อการทำงานจะได้ หากมีข้อมูลในลักษณะนี้ก็ต้องมอบนโยบายในส่วนต่างๆ จะต้องทำกันให้ชัดเจน และการมอบหมายสั่งการไปยังผู้บริหารส่วนต่าง ๆ ต้องมีความชัดเจนรวมทั้งกำกับติดตาม และการประเมินผลเป็นระยะ ๆ^{๒๔๑}

การกำกับติดตามการกำหนดรูปแบบกระบวนการขั้นตอนที่ชัดเจนการกำกับติดตามและการประเมินผล นำผลมาสู่การที่จะยกย่องเชิดชูบุคลากร รวมทั้งกระตุ้นเพื่อการดำเนินกิจกรรมต่อไปอย่างต่อเนื่อง เพราะเรื่องการควบคุม ติดตามโครงการต่าง ๆ ของเทศบาล^{๒๔๒} โดยเฉพาะการทุ่มเทการศึกษาให้กับเยาวชนการสร้างอาชีพการสร้างรายได้ให้บางครอบครัวก็ถือเป็นส่วนหนึ่งจะควบคุมสิ่งเหล่านั้นให้มันมีประสิทธิภาพมีคุณภาพต่อครอบครัวที่ผ่านการประเมินผลและสร้างชีวิตความสำเร็จ^{๒๔๓} อันดับแรกจะต้องกระตุ้นบุคลากร และครอบครัวให้เห็นความสำคัญในฐานะสถาบันครอบครัวเป็นผู้สร้างสมาชิกของสังคมซึ่งจะต้องทำให้บุคลากรมีความกดดันก็ต้องผ่านหลายหน่วยงานนอกจากกระตุ้น ต่อมาจะต้องติดตามดูการกระตุ้น รวมทั้งประเมินติดตามที่จะให้ความช่วยเหลือแนะนำให้ไปถูกทางอันเป็นกระบวนการการช่วยเหลือที่สำคัญ^{๒๔๔} นอกจากนี้จากการกระตุ้นและการประเมินผล ยังต้องมีนโยบายเกี่ยวกับครอบครัวในการเสริมสร้างทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม และอื่น ๆ โดยเฉพาะหลักพระพุทธศาสนาเป็นตัวขับเคลื่อนในการสร้างครอบครัวที่เข้มแข็งนั้น

^{๒๓๙} สัมภาษณ์ นายนิคม สุระเกตู, ปลัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๐๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๔๐} สัมภาษณ์ นางवासนา จิรนาท, รองนายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘

^{๒๔๑} สัมภาษณ์ นายวิสิทธิ์ สนามชวด, ผู้อำนวยการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดเลย, ๑๖/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๔๒} สัมภาษณ์ นายวุฒิชัย พันธุ์พัฒน์, ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๔ (ภูบ่อปิด) จังหวัดเลย, ๑๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๔๓} สัมภาษณ์ นายนิคม สุระเกตู, ปลัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๐๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๔๔} สัมภาษณ์ นายวิสิทธิ์ สนามชวด, ผู้อำนวยการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดเลย, ๑๖/๐๗/๒๕๕๘.

หมายถึง ครอบครัวมีความอบอุ่นตามแบบอย่างวิถีชีวิตที่เคยผ่านมาในอดีต^{๒๔๕} บทบาทของพ่อแม่มีคุณธรรม จริยธรรมสำหรับการเลี้ยงดูลูกของตนเองให้ตรงกับหลักศาสนาที่สั่งสอนไว้ที่จะให้พ่อแม่มีบทบาทหน้าที่ของตนที่จะทำหน้าที่ลูกมีความกตัญญู กตเวทิตา ที่จะต้องอาศัยสถาบันทางสังคมเข้ามาช่วยให้ความ^{๒๔๖} เช่น บ้าน วัดโรงเรียน รวมทั้งเทศบาลมีการบูรณาการประสานงานกันเพื่อให้เกิดเป็นเป้าหมายแบบองค์รวมตามอาศัยภาพของแต่ละสถาบันนั้น ๆ^{๒๔๗}

การสร้างตัวชี้วัดสำหรับแผนงานของเทศบาลเมืองเลยในเรื่องการเสริมสร้างสถาบันครอบครัวให้เข้มแข็งโดยเฉพาะมุ่งเป้าหมายไปที่ความกตัญญูกตเวทิตาของลูก และแผนงานที่มีตัวชี้วัดสำหรับการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับบทบาทของพ่อแม่เป็นประเด็นที่สำคัญอย่างมาก^{๒๔๘} ซึ่งอาจจะต้องอาศัยนโยบายการบริหารที่จะผนวกด้วยศาสนาพุทธเข้าไปโดยเฉพาะบ้านวัดโรงเรียน มีหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่เสริมสร้างบทบาทของความเป็นพ่อแม่รวมทั้งในส่วนของเยาวชนเองอยู่ที่จุดเริ่มต้นอยู่ที่เทศบาลในขับเคลื่อนด้วยยุทธศาสตร์บ้านวัดโรงเรียนเป็นตัวสำคัญ^{๒๔๙} รวมทั้งกำหนดแผนตามการสร้างกระบวนการขึ้นมาเพื่อที่จะมอบหมายให้กับคนที่มีประสบการณ์หรือความรู้ได้ไปทำงานจริงๆ ซึ่งจะต้องทำแผนงานให้ชัดเจนพร้อมทั้งตัวชี้วัดที่ดี ที่ผ่านมาแล้วว่าจะมีแผนงานก็ตามแต่เกิดจากฝ่ายปฏิบัติการมากกว่าฝ่ายผู้บริหารทำให้ผู้บริหารเพียงแต่รับทราบข้อมูลว่าอะไรเป็นอะไร^{๒๕๐} ดังนั้น การเสริมสร้างสถาบันครอบครัวให้เข้มแข็งฝ่ายผู้บริหารจะต้องตั้งเป้าหมายไปตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในแผนงานเพื่อให้การควบคุม กำกับติดตามเป็นไปตามมาตรฐานที่ควรจะต้องเกิดขึ้น และสอดคล้องกับพันธกิจของเทศบาล^{๒๕๑}

การควบคุมดูแลหรือการกำกับดูแลให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานไปตามแผนที่ได้กำหนดไว้จะเป็นส่วนที่สำคัญอย่างมากต่อระบบการบริหารจัดการองค์กร อีกทั้งเป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้การดำเนินงานการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัวในชุมชน^{๒๕๒} ซึ่งการควบคุมมิใช่จะทำให้เกิดความอึดอัดแต่ประการใด แต่เป็นการดูแลให้มีการนำหลัก

^{๒๔๕} สัมภาษณ์ พระครูสุตคุณาลงกรณ์, รองเจ้าคณะอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๕/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๔๖} สัมภาษณ์ นายชนกันต์ ศรีตัน, เยาวชนดีเด่น โรงเรียนเลยพิทยาคม จังหวัดเลย, ๒๗/๐๘/๒๕๕๘.

^{๒๔๗} สัมภาษณ์ พระครูปริยัตยาทร, เจ้าอาวาสวัดศรีวิชัยวนาราม อ.เมือง จังหวัดเลย, ๒๕/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๔๘} สัมภาษณ์ นางพิกุลทอง ไชยปัญญา, ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๔๙} สัมภาษณ์ นายวุฒิชัย พันธุ์พัฒน์, ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๔ (ภูบ่อปิด) จังหวัดเลย, ๑๗/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๕๐} สัมภาษณ์ นางวยุรี พรมาสี, ประธานคณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอเมือง จังหวัดเลย, ๐๖/๐๘/๒๕๕๘.

^{๒๕๑} สัมภาษณ์ นางวาสนา จิรนาท, รองนายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๒๓/๐๗/๒๕๕๘

^{๒๕๒} สัมภาษณ์ นายนิคม สุระเกต, ปลัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย, ๐๗/๐๗/๒๕๕๘.

พุทธธรรมไปใช้อย่างต่อเนื่องอย่างมีคุณภาพตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้และการดูแลให้มีการปฏิบัติงานกันอย่างจริงจัง^{๒๕๓} หากมีปัญหาในชุมชนหรือในระหว่างบุคลากรเกี่ยวกับการดำเนินงานตามนโยบาย ทางคณะผู้บริหารจะต้องเข้าไปช่วยในการแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็วก็จะทำให้สามารถลดปัญหาที่เกิดขึ้นได้ เพราะการดูแลเอาใจใส่ต่อนโยบายการบริหารองค์กรที่มุ่งเป้าหมายในเชิงผลที่เกิดขึ้นกับสังคมหรือชุมชนเทศบาลเมืองเลย^{๒๕๔}

แนวทางการประยุกต์ใช้ในการบริหารเชิงพุทธบูรณาการระบบการควบคุม ซึ่งทางเทศบาลเมืองเลยควรส่งเสริมให้ครอบครัวมีมาตรการป้องกันลูกจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ควรมีส่วนในการยกย่องเชิดชูเยาวชนที่ปฏิบัติตนเป็นคนดี ควรส่งเสริมการศึกษาแก่บิดามารดาให้สูงขึ้น ควรมีการสนับสนุนให้บิดามารดามีเกณฑ์ในการเลือกคู่ครองให้แก่บุตรธิดา ส่งเสริมบิดามารดาควรมีพินัยกรรมมอบทรัพย์สินสมบัติให้กับลูกอย่างเป็นธรรม ควรกำหนดคุณสมบัติอย่างเหมาะสมของบุตรที่จะเลี้ยงดูพ่อแม่ ควรยื่นมือเข้าไปช่วยบุตรธิดาที่ยังไม่มีอาชีพเป็นหลักแหล่งที่แน่นอน ควรส่งเสริมและป้องกันเยาวชนไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ ควรสนับสนุนครอบครัวตัวอย่างที่มีความสามารถในการปฏิบัติตามระเบียบ กติกา และกฎเกณฑ์ทางสังคม ควรสร้างโอกาสให้กับลูกในการทำบุญอุทิศไปให้แก่บิดามารดาที่ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งสามารถกำหนดแนวทางการประยุกต์นโยบายการบริหารเชิงพุทธบูรณาการด้านการการควบคุมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ได้ดังต่อไปนี้

ประการที่ ๑ การกำหนดและจัดทำเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความสำเร็จตามแนวทางพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะการอาศัยหลักที่ศ ๖ และหลักฆราวาสธรรม ๔ กำหนดรอบมาตรฐานการเสริมสร้างบทบาทของพ่อแม่และบทบาทของลูกเพื่อให้สามารถมีแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างดีที่สุด

ประการที่ ๒ การสร้างกลไกสำหรับเกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนที่นับถือพระพุทธศาสนาโดยอาศัยประเพณี และวัฒนธรรมของชาวพุทธที่ดี ที่สามารถพัฒนาบทบาทของพ่อแม่และบทบาทของลูกไปพร้อม ๆ กัน

ประการที่ ๓ การวิเคราะห์ระบบการทำงานของบุคลากรโดยอาศัยแนวคิดพื้นฐานทางพระพุทธศาสนาเพื่อการปรับปรุงแก้ไขและการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะ ความสามารถ และศักยภาพอย่างเต็มที่ พร้อมทั้งกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จในแต่ละกิจกรรมซึ่งบ้าน วัด และโรงเรียนมีส่วนร่วมมากที่สุด

ประการที่ ๔ การกำกับดูแลกิจกรรมโครงการอย่างใกล้ชิดจากผู้บริหาร ซึ่งต้องการต้นแบบหรือแบบอย่างในการดำเนินวิถีชีวิตของชาวพุทธที่ดี เช่น การปฏิบัติตนในการประพฤติปฏิบัติ

^{๒๕๓} สัมภาษณ์ นายสัมพันธ์ คุณทวีลาภผล, นายกเทศบาลเมืองเลย, จังหวัดเลย, ๒๙/๐๗/๒๕๕๘.

^{๒๕๔} สัมภาษณ์ พระครูปริยัตยาทร, รองเจ้าคณะอำเภอปากชม, จังหวัดเลย, ๒๕/๐๗/๒๕๕๘.

ตามกรอบของศีลธรรม การใช้หลักธรรมมาเป็นเครื่องมือในการบริหารงาน และการบริหารบุคลากรที่ ให้ได้รับความสุขในการปฏิบัติหน้าที่ที่มีขวัญกำลังใจจากผู้บริหารอย่างสม่ำเสมอ

ประการที่ ๕ การสร้างกรอบมาตรฐานการตอบสนองต่อความคาดหวังของประชาชน ชาวพุทธซึ่งอาจจะต้องมีการสำรวจความคาดหวังในเบื้องต้นที่ต้องการให้ครอบครัวปฏิบัติตนที่ดีได้ อย่างไร พร้อมทั้งนำข้อมูลทั้งหมดมาสร้างกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชาวพุทธ

ประการที่ ๖ การสำรวจข้อมูลและตัวชี้วัดความพึงพอใจของประชาชนต่อดำเนิน กิจกรรมในเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยให้ครอบคลุมไปยัง การสำรวจข้อมูลจากสถาบันทางพระพุทธศาสนาที่ส่งผลต่อการปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติงานใน กิจกรรมโครงการอื่น ๆ ต่อไป

สรุปแนวทางการประยุกต์ใช้การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบัน ครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๘: สรุปแนวทางการประยุกต์ใช้การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของ สถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย

สรุปแนวทางการประยุกต์ใช้การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบัน ครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย

การวางแผน	
	ประการที่ ๑ กำหนดแผนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคสถาบันทาง สังคมให้มากที่สุดอย่างน้อยร้อยละ ๘๐
	ประการที่ ๒ กำหนดแผนการจัดกิจกรรมระหว่างภายในครอบครัวที่ เชื่อมโยงไปยังสถาบันทางสังคมอื่น
	ประการที่ ๓ กำหนดแผนการเสริมสร้างความเข้มแข็งต่อบทบาทของพ่อแม่ และบทบาทลูก
	ประการที่ ๔ กำหนดแผนการส่งเสริมการศึกษา สุขอนามัย อาชีพและอื่น ๆ
	ประการที่ ๕ กำหนดแผนการส่งเสริมการวางแผนครอบครัวมือใหม่
	ประการที่ ๖ กำหนดแผนการส่งเสริมกิจกรรมของครอบครัว
	ประการที่ ๗ กำหนดแผนครอบครัวตัวอย่างเชิงพุทธโดยอาศัยกิจกรรมทาง พระพุทธศาสนา
	ประการที่ ๘ กำหนดแผนการส่งเสริมโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

	โรงเรียนครอบครัวธรรมะ โรงเรียนวิถีชาวพุทธ โรงเรียนธรรมะศึกษาสำหรับการชาวพุทธทุกรุ่น เป็นต้น
การจัดองค์กร	<p>ประการที่ ๑ กำหนดให้สถาบันในชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างองค์กร ย่อยขึ้นกับกองสวัสดิการสังคม</p> <p>ประการที่ ๒ กำหนดขอบเขตในการทำงานร่วมกันโดยแบ่งบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ</p> <p>ประการที่ ๓ กำหนดโครงสร้างองค์กรเยาวชนชาวพุทธใน ๔๙ ชุมชน</p> <p>ประการที่ ๔ กำหนดโครงสร้างองค์กรด้วยความร่วมมือของพระสงฆ์ในการดำเนินกิจกรรมทางสังคม</p> <p>ประการที่ ๕ จัดตั้งศูนย์กลางครอบครัวชาวพุทธ</p>
การจัดบุคลากร	<p>ประการที่ ๑ กำหนดการจัดทีมบุคลากรในการสร้างความความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว</p> <p>ประการที่ ๒ การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และรอบรู้เกี่ยวกับหลักพุทธธรรม</p> <p>ประการที่ ๓ การมอบหมายภาระงานให้กับบุคลากรจะต้องมองถึง ประสพการณ์ ทักษะ ความสามารถ และการเข้าถึงวิถีชีวิตชุมชน</p> <p>ประการที่ ๔ การเพิ่มอัตรากำลังให้สอดคล้องกับพระพุทธศาสนาของกองสวัสดิการสังคมให้มีความเกี่ยวกับวุฒิการศึกษาทางพระพุทธศาสนา</p> <p>ประการที่ ๕ การกำหนดบุคลากรภาคเครือข่ายให้มีคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบ และความเสียสละ</p>
การอำนวยการ	<p>ประการที่ ๑ การสำรวจข้อมูลพื้นฐานของครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย</p> <p>ประการที่ ๒ การพัฒนาทางเลือกสำหรับการวางแผนในการดำเนินงานโดยลักษณะทางเลือกตามแนวทางพระพุทธศาสนา</p> <p>ประการที่ ๓ การตัดตสินใจและการมอบหมายภาระงานให้กับบุคลากรจะต้องมีความชัดเจนที่เป็นไปตามยุทธศาสตร์การพัฒนา หรือกลยุทธ์การพัฒนาครอบครัว</p> <p>ประการที่ ๔ การพัฒนาการสื่อสารเชิงพุทธที่มีประสิทธิภาพซึ่งจะต้องอาศัยการใช้วาจาที่ประกอบด้วยเมตตาเสมอ ๆ</p> <p>ประการที่ ๕ การสร้างมนุษยสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับบุคลากรในองค์กร โดยเฉพาะการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีส่วนช่วยให้เกิดการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ</p>

	<p>ประการที่ ๖ การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธอันมีลักษณะธรรมของผู้ใหญ่หรือผู้ปกครอง</p>
การควบคุม	<p>ประการที่ ๑ การกำหนดและจัดทำเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความสำเร็จตามแนวทางพระพุทธศาสนา</p> <p>ประการที่ ๒ การสร้างกลไกสำหรับเกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนที่นับถือพระพุทธศาสนา</p> <p>ประการที่ ๓ การวิเคราะห์ระบบการทำงานของบุคลากรโดยอาศัยแนวคิดพื้นฐานทางพระพุทธศาสนา</p> <p>ประการที่ ๔ การกำกับดูแลกิจกรรมโครงการอย่างใกล้ชิดจากผู้บริหาร</p> <p>ประการที่ ๕ การสร้างกรอบมาตรฐานการตอบสนองต่อความคาดหวังของประชาชนชาวพุทธ</p> <p>ประการที่ ๖ การสำรวจข้อมูลและตัวชี้วัดความพึงพอใจของประชาชนต่อดำเนินกิจกรรมในเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว</p>

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยโดยมีวัตถุประสงค์ ได้แก่ ๑. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย ๒. เพื่อศึกษาการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย และ ๓. เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้นโยบายการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) ระหว่างระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน ๑๓ รูป/คน ได้แก่ ๑. กลุ่มพระสงฆ์ในจังหวัดเลยที่มีตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์จำนวน ๒ รูป กลุ่มผู้บริหารเทศบาลเมืองเลย จำนวน ๓ ท่าน ๓.กลุ่มผู้นำชุมชน และผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตเทศบาลเมืองเลยจำนวน ๓ ท่าน ๔.กลุ่มประชาชน และเยาวชนในเขตเทศบาลเมืองเลยจำนวน ๔ คน และระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการสำรวจชุมชนมีประชากรจำนวน ๒๒,๐๔๘ คน ซึ่งในเขตเทศบาลเมืองเลยจำนวน ๔๙ ชุมชน โดยกำหนดเลือกความหวัง ๔ ชุมชน เลขกำกับตามบัญชีรายชื่อชุมชนจากชุมชนที่ ๑-๔๙ จำแนกตามพื้นที่ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองเลย ได้กลุ่มตัวอย่างของชุมชนที่ ๑, ๕, ๑๐, ๑๕, ๒๐, ๒๕, ๓๐, ๓๕, ๔๐, ๔๕, และ ๔๙ ได้ ๑๑ สำหรับวิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้วิจัยใช้ด้วยวิธี Yaro Yamane (1967) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๙๓ ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้วิจัยได้กำหนดเทคนิคการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา (Content Analysis) การจัดเรียงข้อมูล การจำแนกและการวิเคราะห์ความสอดคล้องของข้อมูลในประเด็นที่ผู้วิจัยทำการศึกษา สำหรับข้อเสนอแนะจากตอนที่ ๓ ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์เนื้อหา สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Numerical Rating Scale) มี ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มากปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ที่มีผ่านการตรวจความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๕ รูป/คนซึ่งแต่ข้อความได้มากกว่า ๐.๘ คะแนน และความเชื่อมั่น (Reliability) จากประชาในตำบลศรีสองรักที่มีลักษณะคล้ายกันจำนวน ๓๐ ชุด ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความสอดคล้องรายข้อและสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น เท่ากับ .๗๘๓ และนำแบบสอบถามไปแจกแก่ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองเลย นำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย

พบว่า สภาพทั่วไปของครอบครัวในเทศบาลเมืองเลยหรือครอบครัวในประเทศไทยทุกภาคจะมีลักษณะไม่ค่อยแตกต่างกันมากนัก ซึ่งชุมชนในเขตเทศบาลเมืองเลยจะแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะใหญ่ ๆ ได้แก่ ๑. ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองลักษณะของความเป็นชนบทจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีพานิชกรรม เป็นต้น และ ๒. ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองลักษณะของความเป็นเมืองซึ่งส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพค้าขาย รับราชการ รับจ้าง และอื่น ๆ ทำให้ปัญหาทั่วไปที่พบ ได้แก่ ๑. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ๒. การไม่รู้จักประมาณในการเสพเทคโนโลยี ๓. ในบางครอบครัวพ่อแม่ขาดความเข้าใจในการอบรมสั่งสอนลูก ๔. มีครอบครัวที่มีผู้ยากไร้ ผู้สูงอายุ เด็กพิการ และผู้ไร้อาชีพ ๕. การโยกย้ายถิ่นฐานของพ่อแม่ ๖. ขาดการมีส่วนร่วมของครอบครัว ๗. ปัญหาที่เกี่ยวกับเด็ก เยาวชน ๘. การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ๙. การใช้ความรุนแรงกันในครอบครัว ๑๐. การมุ่งแสวงรายได้ของครอบครัวมากเกินไป ๑๑. การหย่าร้าง/การแยกกันอยู่ของพ่อแม่ และ ๑๒. ปัญหาการใช้เงินสิ้นมือ

สำหรับสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย พบว่า การดำเนินงานด้านครอบครัวจะมีศูนย์พัฒนาครอบครัวระดับตำบล มีคณะกรรมการดำเนินงานซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบใหญ่ ๆ ๓ ประการ ได้แก่ ๑. สำรวจปัญหาด้านครอบครัวในพื้นที่รับผิดชอบ ๒. เฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาด้านครอบครัว และ ๓. การพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัว รวมทั้งกองสวัสดิการสังคมมีแผนยุทธศาสตร์ครอบครัวจังหวัดประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพัฒนาส่งเสริมศักยภาพครอบครัว ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างหลักประกันความมั่นคงของครอบครัว ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การป้องกันและคุ้มครองสัมพันธภาพในครอบครัว ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การส่งเสริมกลไกการทำงานด้านครอบครัว และ ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เพื่อสถาบันครอบครัวที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของกระทรวงความสวัสดิการและความมั่นคงของมนุษย์ นอกจากนี้ ยังมีนโยบายการบริหารของเทศบาลเมืองเลยที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว ได้แก่ “นโยบายเกี่ยวกับด้านสาธารณสุข สังคมและส่งเสริมคุณภาพชีวิต” และ “นโยบายการพัฒนาการศึกษาขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น” และกิจกรรมโครงการอื่น ๆ อีกมากมาย

๕.๑.๒ การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย พบว่า

ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุระหว่าง ๒๙ - ๓๙ ปี มากที่สุดจำนวน ๑๕๒ คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๖๘ รองลงมา อายุระหว่าง ๔๐ - ๕๐ ปีจำนวน ๑๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๒๘ อายุระหว่าง ๑๘ - ๒๘ ปีจำนวน ๗๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๕๘ อายุระหว่าง ๕๑ - ๖๑ ปีจำนวน ๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๐๐ และผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุ ๖๒ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๔๖

ผู้ตอบแบบสอบถามมีสถานภาพสมรสของผู้ตอบแบบสอบถามมีสถานภาพสมรสจำนวน ๒๖๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๔๕ รองลงมามีสถานภาพโสดจำนวน ๖๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๒๓ และผู้ตอบแบบสอบถามมีสถานภาพหย่าและแยกกันอยู่จำนวน ๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๓๒

ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการศึกษาของต่ำกว่ามัธยมปลายจำนวน ๑๙๒ คนคิดเป็นร้อยละ ๕๐.๑๓ รองลงมามีวุฒิต่างการศึกษาในระดับปวช /ปวสจำนวน ๑๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๑๕ มีระดับวุฒิปริญญาตรีจำนวน ๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๓๒ มีวุฒิปริญญาโทจำนวน ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๓๔ และมีวุฒิต่างการศึกษาปริญญาเอกจำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๐๔

ผู้ตอบแบบสอบถามมีอาชีพรับจ้างทั่วไป/ค้าขายจำนวน ๑๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๘๑ รองลงมามีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจจำนวน ๑๐๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๔๕ มีอาชีพเกษตรกร/ชาวสวน/ประมง จำนวน ๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๗๕ เป็นพนักงานบริษัทเอกชนจำนวน ๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๕๒ ประกอบธุรกิจส่วนตัวจำนวน ๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๔๓ และอื่นๆจำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๐๔

ผู้ตอบแบบสอบถามมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ไม่เกิน ๑๕,๐๐๐ บาทจำนวน ๒๐๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๐๐ มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง ๑๕,๐๐๑ - ๓๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๖๓ มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง ๓๐,๐๐๑ - ๕๐,๐๐๐ บาทจำนวน ๔๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๒๗ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง ๕๐,๐๐๑ - ๗๐,๐๐๐ บาทจำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๕๖ และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ๗๐,๐๐๑ บาท ขึ้นไป จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๕๔

ผู้ตอบแบบสอบถามการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยมีความคิดเห็นโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๘๒ เมื่อพิจารณารายด้านผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็น พบว่า ด้านการจัดบุคลากร และด้านการอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๘๘ รองลงมาผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในด้านการควบคุมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๘๐ และความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามด้านการวางแผนและด้านการจัดองค์อยู่ในระดับน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่น ๆ ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๗๙

๕.๓.๑ แนวทางการประยุกต์ใช้การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย พบว่า

ด้านการวางแผน พบว่า เทศบาลเมืองเลยจะต้องกำหนดแผนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคสถาบันทางสังคมให้มากที่สุดอย่างน้อยร้อยละ ๘๐ กำหนดแผนการจัดกิจกรรมระหว่างภายในครอบครัวที่เชื่อมโยงไปยังสถาบันทางสังคมอื่น กำหนดแผนการเสริมสร้างความเข้มแข็งต่อบทบาทของพ่อแม่และบทบาทลูก กำหนดแผนการส่งเสริมการศึกษา สุขอนามัย อาชีพและอื่น ๆ กำหนดแผนการส่งเสริมการวางแผนครอบครัวมือใหม่ กำหนดแผนการส่งเสริมกิจกรรมของครอบครัว กำหนดแผนครอบครัวตัวอย่างเชิงพุทธโดยอาศัยกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา กำหนดแผนการส่งเสริมโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โรงเรียนครอบครัวธรรมะ โรงเรียนวิถีชาวพุทธ โรงเรียนธรรมะศึกษาสำหรับการชาวพุทธทุกรุ่น เป็นต้น

ด้านการจัดองค์กร พบว่า เทศบาลเมืองเลยควรกำหนดสถาบันในชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างองค์กรย่อยขึ้นกับกองสวัสดิการสังคม กำหนดขอบเขตในการทำงานร่วมกันโดยแบ่งบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ กำหนดโครงสร้างองค์กรเยาวชนชาวพุทธใน ๔๙ ชุมชน กำหนดโครงสร้างองค์กรด้วยความร่วมมือของพระสงฆ์ในการดำเนินกิจกรรมทางสังคม และจัดตั้งศูนย์กลางครอบครัวชาวพุทธ

ด้านการจัดบุคลากร พบว่า เทศบาลเมืองเลยควรกำหนดการจัดทีมบุคลากรในการสร้างความความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และรอบรู้เกี่ยวกับหลักพุทธธรรมการมอบหมายภาระงานให้กับบุคลากรจะต้องมองถึงประสิทธิภาพ ทักษะ ความสามารถ และการเข้าถึงวิถีชีวิตชุมชน การเพิ่มอัตรากำลังให้สอดคล้องกับพระพุทธศาสนาของกองสวัสดิการสังคมให้มีความเกี่ยวข้องกับวุฒิการศึกษาทางพระพุทธศาสนา และการกำหนดบุคลากรภาคเครือข่ายให้มีคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบ และความเสียสละ

ด้านการอำนวยการ พบว่า เทศบาลเมืองเลยควรสำรวจข้อมูลพื้นฐานของครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย การพัฒนาทางเลือกสำหรับการวางแผนในการดำเนินงานโดยลักษณะทางเลือกตามแนวทางพระพุทธศาสนา การตัดสินใจและการมอบหมายภาระงานให้กับบุคลากรจะต้องมีความชัดเจนที่เป็นไปตามยุทธศาสตร์การพัฒนา หรือกลยุทธ์การพัฒนาครอบครัว การพัฒนาการสื่อสารเชิงพุทธที่มีประสิทธิภาพซึ่งจะต้องอาศัยการใช้วาจาที่ประกอบด้วยเมตตาเสมอ ๆ การสร้างมนุษยสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับบุคลากรในองค์กรโดยเฉพาะการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีส่วนช่วยให้เกิดการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธอันมีลักษณะธรรมของผู้ใหญ่หรือผู้ปกครอง

ด้านการควบคุม พบว่า เทศบาลเมืองเลยควร การกำหนดและจัดทำเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความสำเร็จตามแนวทางพระพุทธศาสนา การสร้างกลไกสำหรับเกณฑ์มาตรฐานการ

ปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนที่นับถือพระพุทธศาสนา การวิเคราะห์ระบบการทำงานของบุคลากรโดยอาศัยแนวคิดพื้นฐานทางพระพุทธศาสนา การกำกับดูแลกิจกรรมโครงการอย่างใกล้ชิดจากผู้บริหาร การสร้างกรอบมาตรฐานการตอบสนองต่อความคาดหวังของประชาชนชาวพุทธ และการสำรวจข้อมูลและตัวชี้วัดความพึงพอใจของประชาชนต่อดำเนินกิจกรรมในเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๒.๑ สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย พบว่า ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองจะแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ กลุ่มครอบครัวที่เป็นลักษณะชุมชนเมืองและกลุ่มครอบครัวที่เป็นลักษณะชุมชนชนบท ซึ่งสภาพปัญหาที่พบประกอบด้วยหลายปัญหาซึ่งแต่ละปัญหาของครอบครัวจะมีข้อแตกต่างกันออกไป เช่น การใช้ความรุนแรงกันในครอบครัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ**พระครูนิภาสธรรมาธิมุต (อำพร ปริมุตโต)**^๑ ศึกษาเรื่อง การแก้ไขปัญหาค่าความขัดแย้งในครอบครัวตามหลักธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า ปัญหาของครอบครัวในระดับรุนแรง สามารถนำหลักธรรมาสธรรมและหลักทศ ๖ มาประยุกต์ใช้ นอกจากนี้ยังพบปัญหาพ่อแม่ขาดความเข้าใจในการอบรมสั่งสอนลูก การไม่รู้จักประมาณในการเสพเทคโนโลยี การโยกย้ายถิ่นฐานของพ่อแม่ การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก การหย่าร้าง/การแยกกันอยู่ของพ่อแม่ ปัญหาการใช้เงินสิ้นมือ และการมุ่งแสวงรายได้ของครอบครัวมากเกินไป เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ**มานิตา สุขสำราญ**^๒ ศึกษาเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตยัมมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในการนำหลักพุทธธรรมในครอบครัว พบว่า ลักษณะปัญหาของครอบครัว บุตรธิดาและสามภรรยา พบว่า ปัญหาที่มีมากที่สุดได้แก่ ครอบครัวมีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย บุตรธิดาใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือย สำหรับปัญหาของสามภรรยาที่มีมากที่สุดได้แก่ เรื่อง การอบรมสั่งสอนบุตร โดยบุตรได้แสดงความรำคาญ หงุดหงิดคืออัน

^๑พระครูนิภาสธรรมาธิมุต (อำพร ปริมุตโต), การแก้ไขปัญหาค่าความขัดแย้งในครอบครัวตามหลักธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^๒มานิตา สุขสำราญ, การศึกษาพฤติกรรมของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตยัมมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในการนำหลักพุทธธรรม มาปฏิบัติภายในครอบครัว, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘).

๕.๒.๒ การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย พบว่า การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยมีความคิดเห็นโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๘๒ ด้านการจัดบุคลากร และด้านการอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๘๘ ด้านการควบคุมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๘๐ และด้านการวางแผนและด้านการจัดองค์อยู่ในระดับน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่น ๆ ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๗๙ ซึ่งทำให้เห็นการนำหลักทศ ๖ มาใช้ในการประยุกต์นโยบายการบริหารเชิงพุทธบูรณาการมีความเป็นไปได้อย่างมากที่จะนำไปสู่การสร้าง ความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยสอดคล้องกับงานวิจัยของ **มานิตา สุขสำราญ**^๓ วิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัยมหาวิทาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในการนำหลักพุทธธรรมในครอบครัว พบว่า มีการปฏิบัติตนและอบรมสั่งสอนบุตร ตามหลักบทบาทหน้าที่ที่ระบุไว้ในหลักทศ ๖ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **บรรยวีสต์ ผางคำ และ นฤมล ดวงแสง**^๔ วิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนตามนโยบายการป้องกันปัญหาสารเสพติดของจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า มีการนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ คิดเป็นร้อยละ ๙๑ ผู้นำชุมชนระดับอำเภอ มีการประยุกต์ใช้โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๘๙.๘ ผู้นำชุมชนระดับตำบลมีการประยุกต์ใช้โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๙๗.๗๙ ผู้นำครอบครัวระดับอำเภอ มีการประยุกต์ใช้โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๙๖.๘๕ ผู้นำครอบครัวระดับตำบลมีการประยุกต์ใช้โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๙๘.๗๒ เยาวชนมีการประยุกต์ใช้โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๙๒.๐ และพระสงฆ์มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระวิบูล สุนตจิตโต (โพธิเศษ)**^๕ วิจัยเรื่อง การวิเคราะห์หลักพุทธจริยศาสตร์สำหรับแก้ปัญหาการครองเรือนในสังคมไทย พบว่า สร้างความรัก ความสามัคคีของคนในสังคมเป็นหลักการครองชีวิตอันจะประสบกับความสุขความร่มเย็น หลักปฏิบัติต่อกันของผู้ครองเรือนในรูปแบบสามภรรยา คือ หลักทศ ๖ โดยมีจุดมุ่งหมาย ๓ ชั้น ได้แก่

^๓มานิตา สุขสำราญ, การศึกษาพฤติกรรมของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัยของมหาวิทาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในการนำหลักพุทธธรรม มาปฏิบัติภายในครอบครัว, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘).

^๔บรรยวีสต์ ผางคำ และ นฤมล ดวงแสง, การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนตามนโยบายการป้องกันปัญหาสารเสพติดของจังหวัดอุบลราชธานี, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^๕พระวิบูล สุนตจิตโต (โพธิเศษ), การวิเคราะห์หลักพุทธจริยศาสตร์สำหรับแก้ปัญหาการครองเรือนในสังคมไทย, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

ขึ้นตาเห็นหรือประโยชน์ในปัจจุบัน ขึ้นเลยตาเห็นหรือประโยชน์เบื้องหน้า และจุดหมายขั้นสูงสุดหรือประโยชน์อย่างยิ่ง

๕.๒.๓ แนวทางการประยุกต์ใช้การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย พบว่า

ด้านการวางแผน พบว่า เทศบาลเมืองเลยจะต้องกำหนดแผนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคสถาบันทางสังคม เช่น บ้าน วัด และโรงเรียนให้มากที่สุดอย่างน้อยร้อยละ ๘๐ กำหนดแผนการส่งเสริมการวางแผนครอบครัวมือใหม่ กำหนดแผนการส่งเสริมกิจกรรมของครอบครัว กำหนดแผนการส่งเสริมโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โรงเรียนครอบครัวธรรมะ โรงเรียนวิถีชาวพุทธ โรงเรียนธรรมะศึกษาสำหรับการชาวพุทธทุกรุ่น เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ**พระครูเกษมสุทธิคุณ (แสงมณีรัตนกร)^๖** การวิจัยเรื่อง “กระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ เขตลาดกระบัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร” พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ**สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล^๗** วิจัยเรื่อง สัมพันธภาพในครอบครัวไทย พบว่า การสนับสนุนให้เครือข่ายชุมชนมีส่วนร่วมในด้านการเตรียมความพร้อมก่อนสร้างครอบครัวใหม่ ให้วางแผนในการดำเนินชีวิตครอบครัว ให้เตรียมความพร้อมทั้งเศรษฐกิจ ทักษะในการแก้ไขปัญหาชีวิต และครอบครัว ทักษะในการปรับตัวเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลง

ด้านการจัดองค์กร พบว่า เทศบาลเมืองเลยควรกำหนดสถาบันในชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างองค์กรย่อยขึ้นกับกองสวัสดิการสังคม กำหนดขอบเขตในการทำงานร่วมกันโดยแบ่งบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ กำหนดโครงสร้างองค์กรเยาวชนชาวพุทธใน ๔๙ ชุมชน กำหนดโครงสร้างองค์กรด้วยความร่วมมือของพระสงฆ์ในการดำเนินกิจกรรมทางสังคม และจัดตั้งศูนย์กลางครอบครัวให้เป็นแกนกลางสำหรับดำเนินกิจกรรมของชาวพุทธสอดคล้องกับงานวิจัยของ**ศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัวไทยมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช^๘** วิจัยเรื่อง การศึกษาและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างหลักประกันความมั่นคงของครอบครัว พบว่า รูปแบบการเสริมสร้างหลักประกันความ

^๖ พระครูเกษมสุทธิคุณ (แสงมณีรัตนกร), กระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ เขตลาดกระบัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** (การบริหารการศึกษา), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^๗ จีราพร ชมพิกุลและคณะ, สัมพันธภาพในครอบครัวไทย, **รายงานการวิจัย**, สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๒, หน้า ค.

^๘ ศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัวไทย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, การศึกษาและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างหลักประกันความมั่นคงของครอบครัว, **รายงานการวิจัย**, ทุนอุดหนุนจากสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ๒๕๕๓, หน้า ๒๒๑.

มั่นคงของครอบครัวบริบทสังคมไทยควรมุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างหลักประกันความมั่นคงในด้านชีวิตครอบครัวและชีวิต การทำงานให้เป็นศูนย์กลางแกนหมุนกระบวนการพัฒนา เพื่อส่งเสริมปัจจัยเกื้อหนุนความเข้มแข็งภายในตัวครอบครัวเอง

ด้านการจัดบุคลากร พบว่า เทศบาลเมืองควรกำหนดการจัดทีมบุคลากรในการสร้างความความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และรอบรู้เกี่ยวกับหลักพุทธธรรมการมอบหมายภาระงานให้กับบุคลากรจะต้องมองถึงประสบการณ์ ทักษะ ความสามารถ และการเข้าถึงวิถีชีวิตชุมชน การเพิ่มอัตรากำลังให้สอดคล้องกับพระพุทธศาสนาของกองสวัสดิการสังคมให้มีความเกี่ยวข้องกับบุคลิกการศึกษาทางพระพุทธศาสนา และการกำหนดบุคลากรภาคเครือข่ายให้มีคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบ และความเสียสละสอดคล้องกับงานวิจัยของสถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล^๙ วิจัยเรื่อง สัมพันธภาพในครอบครัวไทย พบว่า การจัดทีมงานที่ให้บริการแนะแนวและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาครอบครัวในชุมชนอย่างทั่วถึง และสนับสนุนกิจกรรมเชิงปฏิบัติการที่ส่งเสริมให้ครอบครัวใช้วิธีการแก้ปัญหาโดยการพูดคุยปรึกษาหารือกันด้วยเหตุผล ไม่ใช่วิธีโต้เถียง ประชด ตำหนอซึ่งจะนำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัวและสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกร ชูติรัตน^{๑๐} วิจัยเรื่อง “แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของบุคลากรสำนักงานสรรพากรพื้นที่นครสวรรค์” พบว่า จะต้องสงเคราะห์บุคลากรภายในองค์กรเพื่อให้เกิดแรงจูงใจได้คือเรื่อง เกิดความเสมอภาคยุติธรรมในการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชา การพัฒนาข้อบกพร่อง การทำงานเป็นระบบ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การทำงานให้ทันเวลาและบรรลุเป้าหมายขององค์กร

ด้านการอำนวยการ พบว่า เทศบาลเมืองเลยควรสำรวจข้อมูลพื้นฐานของครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย การพัฒนาทางเลือกสำหรับการวางแผนในการดำเนินงานโดยลักษณะทางเลือกตามแนวทางพระพุทธศาสนา การตัดสินใจและการมอบหมายภาระงานให้กับบุคลากรจะต้องมีความชัดเจนที่เป็นไปตามยุทธศาสตร์การพัฒนา หรือกลยุทธ์การพัฒนาครอบครัว การพัฒนาการสื่อสารเชิงพุทธที่มีประสิทธิภาพซึ่งจะต้องอาศัยการใช้วาจาที่ประกอบด้วยเมตตาเสมอ ๆ การสร้างมนุษยสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับบุคลากรในองค์กรโดยเฉพาะการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีส่วนช่วยให้เกิดการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธอันมีลักษณะธรรมของผู้ใหญ่

^๙จิราพร ชมพิกุลและคณะ, สัมพันธภาพในครอบครัวไทย, รายงานการวิจัย, สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๒), หน้า ค.

^{๑๐}เอกร ชูติรัตน, “แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของบุคลากร สำนักงานสรรพากรพื้นที่นครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

หรือผู้ปกครองสอดคล้องกับงานวิจัยของ**พระวิศิษฐกุล สิริปญโญ (สุตารักษ์)**^{๑๑} วิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักธรรมเพื่อพัฒนาผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์” พบว่า วิธีการประยุกต์โดยนำหลักอริยมรรคมาศึกษาวิเคราะห์และประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้นำในแต่ละด้าน คือ สัมมาทิฐิพัฒนาผู้นำด้านวิสัยทัศน์ สัมมาสังกัปปะพัฒนาด้านความคิดริเริ่ม ทั้ง ๒ ด้านนี้จัดเป็นการพัฒนาผู้นำในด้านความคิด (ปัญญา) สัมมาวาจาพัฒนาด้านการสื่อสาร สัมมากัมมันตะพัฒนาด้านความซื่อสัตย์ สัมมาอาชีวะพัฒนาแก้ปัญหาด้านการทุจริต ทั้ง ๓ ด้านนี้จัดเป็นการพัฒนาผู้นำในด้านพฤติกรรม (ศีล) สัมมาวายามะพัฒนาด้านความรับผิดชอบ สัมมาสติพัฒนาด้านการใช้อำนาจ และสัมมาสมาธิพัฒนาด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ ทั้ง ๓ ด้านนี้จัดเป็นการพัฒนาผู้นำในด้านจิตใจหรืออารมณ์ (สมาธิ)

ด้านการควบคุม พบว่า เทศบาลเมืองเลยควรกำหนดและจัดทำเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความสำเร็จตามแนวทางพระพุทธศาสนา การสร้างกลไกสำหรับเกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนที่นับถือพระพุทธศาสนา การวิเคราะห์ระบบการทำงานของบุคลากรโดยอาศัยแนวคิดพื้นฐานทางพระพุทธศาสนา การกำกับดูแลกิจกรรมโครงการอย่างใกล้ชิดจากผู้บริหาร การสร้างกรอบมาตรฐานการตอบสนองต่อความคาดหวังของประชาชนชาวพุทธ และการสำรวจข้อมูลและตัวชี้วัดความพึงพอใจของประชาชนต่อดำเนินกิจกรรมในเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวสอดคล้องกับงานวิจัยของ**พระมหาประสงค์ กิตติญาโณ (พรมศรี)**^{๑๒} ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลในองค์กรสมัยใหม่กับแนวคิดทางพระพุทธศาสนา” พบว่า แนวคิดการบริหารงานบุคคลขององค์กรสมัยใหม่มีประเด็นที่เหมือนกันกับแนวคิดทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ การบริหารงานบุคคลเป็นกระบวนการ บุคคลจึงเป็นปัจจัยหลักที่มีศักยภาพมากที่สุดจะทำให้วัตถุประสงค์ขององค์กรบรรลุผล โดยใช้ระบบบริหารงานบุคคลเป็นกลไกขับเคลื่อน

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย” ทำให้เห็นว่า ข้อจำกัดในการแนวทางพุทธบูรณาการไปใช้กำหนดนโยบายการบริหารจะมีอุปสรรคอยู่ที่การเข้าถึงข้อมูลและขีดจำกัดของบุคลากรในการดำเนินงานผ่านวิธีคิดแบบพุทธบูรณาการ ดังนั้น เพื่อให้นโยบายพุทธบูรณาการเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะ

^{๑๑}พระวิศิษฐกุล สิริปญโญ (สุตารักษ์), “การประยุกต์หลักธรรมเพื่อพัฒนาผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** (รัฐประศาสนศาสตร์), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๑๒}พระมหาประสงค์ กิตติญาโณ (พรมศรี), “การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลในองค์กรสมัยใหม่กับแนวคิดทางพระพุทธศาสนา”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต** (พระพุทธศาสนา), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

เพื่อการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้แนวคิดทางพระพุทธศาสนาเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของกองสวัสดิการสังคมภายใต้การกำกับดูแลของเทศบาลเมืองเลยที่จะเสริมสร้างสถาบันครอบครัวให้เกิดความเข้มแข็งดังต่อไปนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ

๑. ด้านการวางแผน เทศบาลเมืองเลยจะต้องกำหนดแผนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคสถาบันทางสังคมให้มากที่สุดอย่างน้อยร้อยละ ๘๐ โดยอาศัยกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา กำหนดแผนการส่งเสริมโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โรงเรียนครอบครัวธรรมะ โรงเรียนวิถีชาวพุทธ โรงเรียนธรรมะศึกษาสำหรับการชาวพุทธทุกรุ่น เป็นต้น

๒. ด้านการจัดองค์กร เทศบาลเมืองเลยควรกำหนดสถาบันในชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างองค์กรย่อยขึ้นกับกองสวัสดิการสังคม กำหนดขอบเขตในการทำงานร่วมกันโดยแบ่งบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ กำหนดโครงสร้างองค์กรเยาวชนชาวพุทธใน ๔๘ ชุมชน กำหนดโครงสร้างองค์กรด้วยความร่วมมือของพระสงฆ์ในการดำเนินกิจกรรมทางสังคม และจัดตั้งศูนย์กลางครอบครัวชาวพุทธ

๓. ด้านการจัดบุคลากร เทศบาลเมืองควรกำหนดการจัดทีมบุคลากรในการสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และรอบรู้เกี่ยวกับหลักพุทธธรรม การมอบหมายภาระงานให้กับบุคลากรจะต้องมองถึงประสบการณ์ ทักษะ ความสามารถ และการเข้าถึงวิถีชีวิตชุมชน การเพิ่มอัตรากำลังให้สอดคล้องกับพระพุทธศาสนาของกองสวัสดิการสังคมให้มีความเกี่ยวข้องกับวุฒิการศึกษาทางพระพุทธศาสนา และการกำหนดบุคลากรภาคเครือข่ายให้มีคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบ และความเสียสละ

๔. ด้านการอำนวยความสะดวก เทศบาลเมืองเลยควรสำรวจข้อมูลพื้นฐาน การพัฒนาทางเลือกสำหรับการวางแผนในการดำเนินงานโดยลักษณะทางเลือกตามแนวทางพระพุทธศาสนา การตัดสินใจ และการมอบหมายภาระงานให้กับบุคลากรจะต้องมีความชัดเจนที่เป็นไปตามยุทธศาสตร์การพัฒนาหรือกลยุทธ์การพัฒนาครอบครัว การพัฒนาการสื่อสารเชิงพุทธที่มีประสิทธิภาพซึ่งจะต้องอาศัยการใช้วาจาที่ประกอบด้วยเมตตาเสมอ ๆ การสร้างมนุษยสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับบุคลากรในองค์กร โดยเฉพาะการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีส่วนช่วยให้เกิดการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธอันมีลักษณะธรรมของผู้ใหญ่หรือผู้ปกครอง

๕. ด้านการควบคุม พบว่า เทศบาลเมืองเลยควร การกำหนดและจัดทำเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความสำเร็จตามแนวทางพระพุทธศาสนา การสร้างกลไกสำหรับเกณฑ์มาตรฐาน การปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนที่นับถือพระพุทธศาสนา การวิเคราะห์ระบบการทำงานของบุคลากรโดยอาศัยแนวคิดพื้นฐานทางพระพุทธศาสนา การกำกับดูแลกิจกรรมโครงการ

อย่างใกล้ชิดจากผู้บริหาร การสร้างกรอบมาตรฐานการตอบสนองต่อความคาดหวังของประชาชนชาวพุทธ และการสำรวจข้อมูลและตัวชี้วัดความพึงพอใจของประชาชนต่อดำเนินกิจกรรมในเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

๑. ควรมีการศึกษาและวิจัยระดับขีดความสามารถของเทศบาลในการสร้างความเข้มแข็งสถาบันครอบครัวตามแนวทางพระพุทธศาสนา

๒. ควรมีการศึกษาและวิจัยกรอบมาตรฐานและกระบวนการสร้างตัวชี้วัดความสำเร็จที่สามารถบูรณาการเชิงพุทธให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

๓. ควรศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานการดำเนินชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา

๔. ควรมีการศึกษาและวิจัยรูปแบบการพัฒนาบุคลากรตามแนวคิดทางพระพุทธศาสนา เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว

๕. ควรมีการศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งสถาบันครอบครัวในภาคอีสาน

๖. ควรศึกษาและวิจัยรูปแบบบริหารการควบคุมการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

บรรณานุกรม

๑. ภาษาบาลีไทย-ไทย

๑.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเถปิฎก ๒๕๐๐.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๙.

๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ

๑.๒.๑ หนังสือ

กมล รอดคล้าย. **คู่มือการบริหารศูนย์ในวัด**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๓.

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๒๗.

งามพิศ สัตย์สงวน. **สังคมและวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

จำนง อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ. **สังคมวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕.

จรัญ พรหมอยู่. **ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๖

ชูป กาญจนปกร. **รัฐประศาสนศาสตร์**. สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. พระนคร : โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์, ๒๕๕๓.

จิตยา สุวรรณชฎ. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาสังคม**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณสุขมหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๗.

ทัศนีย์ ทองสว่าง. **สังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๗

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร : บิซิเนสอาร์แอนด์ดี, ๒๕๕๒.

ธีรยุทธ พึ่งเที่ยร. **สถิติเบื้องต้นและการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุตรไพศาล, ๒๕๔๕.

บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕.

บรรเทิง พาพิจิตร. **สังคมวิทยา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๗.

ปิ่น มุทุกันต์. **มงคลชีวิต**. กรุงเทพมหานคร : สร้างสรรค์บุ๊คส์, ๒๕๔๙.

ปราชญา กล้าผจญ. **พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๐.

- ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง. **สถานภาพและบาทบาท**. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖.
- ประพันธ์ อำพันประสิทธิ์. **จิตวิทยาสังคม**. สงขลา : ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๔.
- พระมหาไพฑูริย์ วรรณบุตร. **การบริหารคณะสงฆ์ไทย**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ๒๕๕๐.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **พุทธวิธีบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.
- พระราชวิสุทธินโสมลี(ทองดี สุรเตโช ป.ธ. 9). **หลักธรรมสำหรับการพัฒนาสังคม**. กรุงเทพมหานคร : กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๕.
- พระเทพดิลก (จันทร์ กุสโล). **มงคลชีวิต**. กรุงเทพมหานคร : บรรณาการ, ๒๕๓๒.
- พระมหาสุภา อุฑโท. “บทบาทพระสงฆ์ในทศวรรษหน้า (๒๕๔๑ - ๒๕๖๐)”. **วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต**. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑.
- พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ. **การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการบริหาร ฉบับปรับปรุงใหม่**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เสมาธรรม, ๒๕๔๘.
- พุทธทาสภิกขุ. **เดือนใจวัยรุ่น**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา .ม.ป.ป.
- พูนทรัพย์ สิทธิพรหม. **บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนากับการเข้าร่วมโครงการแผ่นดินทองของชาวบ้านห้วยยาง**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖.
- พิสนุ พงศ์ศรี. **วิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เทียมฝ่ายการพิมพ์, ๒๕๔๙.
- ไพฑูริย์ เครือแก้ว. **ลักษณะสังคมไทย**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เลียงเชียงใหม่เจริญ, ๒๕๑๓.
- มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. **มังคัลตถทีปนี แพล เล่ม ๒**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.
- ยุทธ ไกยวรรณ. **พื้นฐานการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์นการพิมพ์, ๒๕๓๕.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทนานมีบุ๊คส์ จำกัด, ๒๕๔๖.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๖.
- วีรัช วิรัชนิภาวรรณ. **การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น : สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และไทย**, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ โฟร์ เพช, ๒๕๔๕.
- วิเชียร วิทยอดม. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร : ธนธัชการพิมพ์, ๒๕๕๐.

สุพัตรา สุภาพ. **ปัญหาสังคม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๓.

สงวน สุทธิเลิศอรุณ. **ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรพัฒนาพานิชย์, ๒๕๔๗.

อิสระ สุวรรณบล. **ปทานุกรมการบริหาร**. พระนคร : โรงพิมพ์ของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๔.

อัมพร สุคันธวิช และคณะ. **มนุษย์กับสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๐.

๑.๒.๒ บทความวิชาการ/วารสาร

พระไพศาล วิสาโล. แก้วกฤตครอบครวัไทย ด้วยหลักธรรมพุทธศาสนา. **หนังสือพิมพ์ข่าวสดออนไลน์** ปีที่ ๑๗. ฉบับที่ ๖๑๐๐. วันอาทิตย์ ที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๐.

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

หลักสูตร/คู่มือค่ายครอบครัว. ๒๕๔๔. (เอกสารอัดสำเนา).

๑.๒.๓ งานวิจัย

จิราพร ชมพิกุลและคณะ. สัมพันธภาพในครอบครัวไทย. **รายงานการวิจัย**. สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๒

พระยุทธิภูมิ ธรรมโร (สังชาติ). การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ตามความคิดเห็นของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอณาแก จังหวัดนครพนม. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** (รัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระครูนิภาสธรรมาธิมุต (อำพร ปริมุตโต). การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวตามหลักธรรมในคัมภีร์พระพุทศาสนาเถรวาท. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระมหาประสงค์ กิตติญาโณ (พรมศรี). “การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลในองค์กรสมัยใหม่กับแนวคิดทางพระพุทธศาสนา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต** (พระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

มานิตา สุขสำราญ. การศึกษาพฤติกรรมของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัยของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในการนำหลักพุทธธรรม มาปฏิบัติภายในครอบครัว. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

วันวิสา มหารมย์. “การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร ของผู้บริหารสถานศึกษาเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** (รัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระวิศิษฎ์กุล สิริปณโณ (สุदारักษ์). “การประยุกต์หลักธรรมเพื่อพัฒนาผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** (รัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

ศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัวไทย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. การศึกษาและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างหลักประกันความมั่นคงของครอบครัว. รายงานการวิจัย. ทุนอุดหนุนจากสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ๒๕๕๓.

เอกร ชูติรัตน. “แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของบุคลากร สำนักงานสรรพากรพื้นที่นครสวรรค์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** (รัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

๑.๒.๓ สัมภาษณ์

พระครูสุตคุณาลงกรณ์. รองเจ้าคณะอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย. สัมภาษณ์, ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๘.

พระครูปริยัตยาทร. เจ้าอาวาสวัดศรีวิชัยนาราม อ.เมือง จังหวัดเลย. สัมภาษณ์, ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๘.

นายสัมพันธ์ คุณทวีลาภผล. นายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย. สัมภาษณ์, ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๘.

นางวาสนา จิรนาท. รองนายกเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย. สัมภาษณ์ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๘

นายนิคม สุระเกตุ. ปลัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย. สัมภาษณ์ ๐๗ กรกฎาคม ๒๕๕๘.

นางพิกุลทอง ไชยปัญญา. ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย. สัมภาษณ์, ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๘.

นายวุฒิชัย พันธุ์พัฒน์. ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๔ (ภูบ่อปิด) จังหวัดเลย. สัมภาษณ์, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๘.

นายวิสิทธิ์ สนามชวด. ผู้อำนวยการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดเลย. สัมภาษณ์ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๘.

นางสุนีย์ ชมภูทอง. ผู้นำชุมชนหนองผักก้าม ๒ คุ่มวัดศรีวิชัย จังหวัดเลย. สัมภาษณ์, ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๘.

นางวยุรี พรหมวาสี. ประธานคณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอเมือง จังหวัดเลย. สัมภาษณ์ ๐๖ สิงหาคม ๒๕๕๘.

นายสถิต ชัชวาลย์. พ่อดีเด่น เทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย. สัมภาษณ์, ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๘.

นางพิมพ์พรณ จันทร์สะอาด แม่ดีเด่นเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย. สัมภาษณ์, ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๘.

นายชนกันต์ ศรีตัน. ยาวชนดีเด่น โรงเรียนเลยพิทยาคม จังหวัดเลย. สัมภาษณ์ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๘.

๑.๒.๔ เว็บไซต์

วิบูล โพธิ์นาง. **หน้าที่ของ “ลูก” ต้องปฏิบัติต่อแม่พ่อ ๕ ประการ.** [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล: http://www.tpa.or.th/writer/read_this_book_topic.php?passTo=7fbd96302a05df77a4445e14dd839b4d&bookID=1129&read=true&count=true [๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๘].

สำนักงานเทศบาลเมืองเลย. **ลักษณะที่ตั้ง/อาณาเขต และเขตการปกครอง.** [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <http://www.loeicity.go.th/s1/01.php> [๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๘].

สำนักส่งเสริมสถาบันครอบครัวสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. **แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว.** [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <http://www.familynetwork.or.th/node/15741> [๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๘].

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. **พระราชดำรัสในโอกาสเสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ทรงเปิดงานโครงการรวมพลังสตรีไทย เทิดไถ่องค์ราชินี และพระราชทานวันสตรีไทย.** ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร พระราชวังดุสิต. วันศุกร์ที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๔๖. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://gender.dip.go.th> [๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๘].

๒. ภาษาอังกฤษ

Allport. Gordon. **Personality : A Psychological Interpretation.** New York : Holt, 1973.

Best. John W.. **Research in Education.** New Jersey : Practice Hall Inc., 1970.

D.J. Role Levinson. **Personality and Social Structure in the Organization Setting : Selected Reading and Projects in Social Psychology.** New York : Random House, 1971.

Jonathan H.Turner. **The Structure of Sociologicaltheory.** California: wads worth Publishing campany, 1991.

MintzbergH. **The Nature of Managerial Work.** Harper Row, 1973.

ภาคผนวก : ก

เครื่องมือการวิจัย

ผลการหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
ค่าความเชื่อมั่นจากการทดลองใช้เครื่องมือ (Try-Out)

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง

“การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว
ในเขตเทศบาลเมืองเลย”

Buddhist Administration policies to strengthen the integration of families in the
municipality Loei.

.....
คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์ชุดนี้จัดทำขึ้น เพื่อศึกษาการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความ
เข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่มี
ความรู้และประสบการณ์จึงได้คัดเลือกท่านในการสัมภาษณ์ ส่วนความคิดเห็นของท่าน
จะเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยและสร้างองค์ความรู้และให้มีขีดความสามารถและ
ศักยภาพของเทศบาลในการสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมือง
เลยต่อ

สำหรับคำถามการวิจัยประกอบด้วย ๒ ตอน ได้แก่

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ตอนที่ ๒ คำถามเกี่ยวกับ “การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของ
สถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย”

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาสละเวลาในการตอบแบบสอบถามนี้เป็นอย่างสูง

ดร.สามารถ บุญรัตน์ และคณะ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลหลัก

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ :

อายุ/การศึกษา :

ตำแหน่ง :

ประสบการณ์การทำงาน.....

นับถือศาสนา.....

วันเดือนปีที่สัมภาษณ์ :.....

สถานที่ และเวลา :.....

ตอนที่ ๒ : คำถามเกี่ยวกับ “การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย” ดังต่อไปนี้

๑. สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยเป็นอย่างไร ?

๒. แนวทางการประยุกต์ใช้การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยควรเป็นอย่างไร

๒.๑ การบริหารเชิงพุทธบูรณาการด้านการวางแผนเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวควรเป็นอย่างไร

๒.๒ การบริหารเชิงพุทธบูรณาการด้านการจัดองค์กรเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวควรเป็นอย่างไร

๒.๓ การบริหารเชิงพุทธบูรณาการด้านบุคลากรเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวควรเป็นอย่างไร

๒.๔ การบริหารเชิงพุทธบูรณาการด้านการอำนวยความสะดวกเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวควรเป็นอย่างไร

๒.๕ การบริหารเชิงพุทธบูรณาการด้านการควบคุมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวควรเป็นอย่างไร

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมือง
เลย

คำชี้แจง

๑.แบบสอบถามชุดนี้ จัดทำขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเพื่อเสริมเสริมสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลยของอาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์เลยเพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลทางวิชาการสำหรับศึกษาค้นคว้า และเพื่อประโยชน์สำหรับการวิจัยจึงขอรับรองว่าจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านในการตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ ตามความเห็นของท่าน เพื่อจะนำไปวิเคราะห์ให้เป็นประโยชน์ดังที่กล่าวข้อมูลที่ท่านตอบจะถือเป็นความลับในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลบนแบบภาพรวมเท่านั้น

๒. แบบสอบถามมีทั้งหมด ๓ ตอน ได้แก่

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาสละเวลาในการตอบแบบสอบถามนี้เป็นอย่างสูง

ดร.สามารถ บุญรัตน์ และคณะ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่เป็นจริง

๑. เพศ

๑. ชาย

๒. หญิง

๒.

๑. อายุ ๑๘ - ๒๘ ปี

๒. อายุ ๒๙ - ๓๙ ปี

๓. อายุ ๔๐ - ๕๐ ปี

๔. อายุ ๕๑ - ๖๑ ปี

๕. อายุ ๖๒ ปีขึ้นไป

๓. สถานภาพสมรส

๑. โสด

๒. สมรส

๓. หย่าร้าง/แยกกันอยู่

๔. ระดับการศึกษา

๑. มัธยมศึกษา /ต่ำกว่า

๒. ปวช /ปวส

๓.ปริญญาตรี

๔.ปริญญาโท

๕.ปริญญาเอก

๕. อาชีพหลัก

๑. รับจ้างทั่วไป/ค้าขาย

๒. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

๓. เกษตรกร/ชาวสวน/ประมง

๔. พนักงานบริษัทเอกชน

๕. ธุรกิจส่วนตัว

๖. อื่น.....

๖. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

๑. ไม่เกิน ๑๕,๐๐๐ บาท

๒. ๑๕,๐๐๑ - ๓๐,๐๐๐ บาท

๓. ๓๐,๐๐๑ - ๕๐,๐๐๐ บาท

๔. ๕๐,๐๐๑ - ๗๐,๐๐๐ บาท

๕. ๗๐,๐๐๑ บาท ขึ้นไป

ตอนที่ ๒ : แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย

คำชี้แจง : โปรดกากบาทเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อ	การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองเลย	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
นโยบายการบริหารด้านการวางแผน						
บทบาทหน้าที่ของบิดามารดาที่ดีเชิงพุทธ						
๑	ท่านคิดว่า เทศบาล วัด ชุมชน และโรงเรียนควรมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อการป้องกันพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของลูกหลาน					
๒	เทศบาลควรส่งเสริมให้บิดามารดาเข้าวัดปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีต่อการปลูกฝังลูกในทางดี					
๓	เทศบาลควรมีนโยบายการบริหารเพื่อการส่งเสริมการศึกษาให้กับประชาชนในชุมชน					
๔	เทศบาลควรให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชนก่อนที่จะมีลูกเพื่อให้ได้ครอบครัวที่เป็นสุข					
๕	เทศบาลควรมีแผนโครงการเพื่อให้บิดามารดามอบทรัพย์ให้ลูกในกาลที่สมควร					
บทบาทหน้าที่ที่ดีของบุตรธิดาเชิงพุทธ						
๖	เทศบาลควรมีนโยบายการบริหารเพื่อกำหนดแผนการส่งเสริมให้ลูกเกิดความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ					
๗	เทศบาลควรมีนโยบายการบริหารเพื่อกำหนดแผนกิจกรรมให้เยาวชนมีเวลาในการช่วยเหลือการทำงานของครอบครัว					
๘	เทศบาลควรมีแผนดำเนินงานเพื่อการสนับสนุนให้สมาชิกในครอบครัวมีความสามารถในการดำรงวงศ์ตระกูลอย่างมีเกียรติ					

๙	เทศบาลควรมีแผนกิจกรรมร่วมกับสถาบันครอบครัวให้บ่อยมากที่สุดเพื่อสามารถชี้แนะให้ลูกหลานประพฤติตนเป็นคนดี					
๑๐	เทศบาลควรมีแผนโครงการส่งเสริมประเพณีของชาวพุทธเพื่อให้สมาชิกในสังคมเห็นคุณค่าของผู้ที่มีพระคุณด้วยการทำบุญอุทิศให้					
ข้อ	๒) การบริหารด้านการจัดองค์กร	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
บทบาทหน้าที่ของบิดามารดาที่ดีเชิงพุทธ						
๑	ท่านคิดว่าเทศบาลควรเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการส่งเสริมให้บิดามารดาสามารถทำหน้าที่เพื่อป้องกันลูกจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม					
๒	ท่านคิดว่าจะปลูกฝังลูกไว้ในทางดี ควรให้เทศบาลมีการฝึกอบรมวิธีการเลี้ยงดูลูกอย่างถูกต้อง					
๓	ท่านคิดว่าเทศบาลควรมีนโยบายในการจัดฝึกอบรมอาชีพให้กับครอบครัวที่ยากจน					
๔	ควรมีนโยบายทางการบริหารในการพิจารณาคู่ครองร่วมกับบิดามารดาเพื่อให้ลูกได้แต่งงานกับคนดี					
๕	เทศบาลควรมีส่วนร่วมเป็นตัวกลางในการไกล่เกลี่ยปัญหาเกี่ยวกับทรัพย์สินมรดกในครอบครัว					
บทบาทหน้าที่ที่ดีของบุตรธิดาเชิงพุทธ						
๑	เทศบาลควรมีโครงการยกย่องเชิดชูลูกที่มีความกตัญญูกตเวทิต์					
๒	เทศบาลควรมีแผนการฝึกอาชีพของพ่อแม่ให้กับบุตรธิดาเพื่อความเชี่ยวชาญ					
๓	เทศบาลควรมีโครงการกระตุ้นให้กับเยาวชนเพื่อการรักษาภาพลักษณ์ที่ดีของตระกูล					

๔	เทศบาลควรมีทีมงานในองค์กรเพื่อการส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักวัฒนธรรมที่ดีงามของสังคม					
๕	เทศบาลควรที่จะจัดเทศกาลรำลึกผู้มีพระคุณที่ล่วงลับไปตามแนวทางพระพุทธศาสนาด้วยการทำบุญอุทิศให้					
ข้อ	๓) การบริหารด้านการจัดบุคลากร	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
บทบาทหน้าที่ของบิดามารดาที่ดีเชิงพุทธ						
๑	บุคลากรของเทศบาลควรมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันพฤติกรรมที่ไม่ดีของเยาวชนเพื่อถ่ายทอดไปยังบิดามารดา					
๒	เทศบาลควรจัดหาผู้ที่มีความรู้มาถ่ายทอดให้กับบิดามารดาในการปลูกฝังเยาวชนไว้ในทางดี					
๓	เทศบาลเทศบาลควรมีทีมที่สามารถส่งเสริมการศึกษาให้กับบิดามารดาเพื่อความเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุตร					
๔	เทศบาลควรจัดทีมงานในการประชาสัมพันธ์ถึงค่านิยม ประเพณี วัฒนธรรมที่ดีงามให้กับบิดามารดาเพื่อการจัดแจง จูงใจให้ลูกได้แต่งงานกับคนดี					
๕	เทศบาลควรมีนโยบายเกี่ยวกับทำความเข้าใจต่อบทบาทหน้าที่ของบิดามารดาเพื่อการพิจารณาก่อนมอบทรัพย์สินให้แก่บุตร					
บทบาทหน้าที่ที่ดีของบุตรธิดาเชิงพุทธ						
๖	เทศบาลควรมีนโยบายทางการบริหารเพื่อการรณรงค์ให้กับเยาวชนต่อการเลี้ยงดูบิดามารดา					
๗	ท่านคิดว่าเทศบาลจะต้องมีศักยภาพในการฝึกอบรมให้แก่เยาวชนเพื่อการช่วยเหลือการทำงานที่ครอบครัว					

๘	เทศบาลควรส่งเสริมการทำหน้าที่ของเยาวชนในการสร้างสันติสุขภายในชุมชน					
๙	เทศบาลควรฝึกอบรมให้เยาวชนมีความประพฤติตนเป็นคนดีพร้อมที่จะสืบทอดกิจการของครอบครัว					
๑๐	เทศบาลควรมีนโยบายส่งเสริมให้เยาวชนเข้าวัดปฏิบัติธรรมที่ก่อให้เกิดบุญกุศลเพื่อมอบความดีให้กับบิดามารดาที่ล่วงลับไปแล้ว					
ชื่อ	๔) การบริหารด้านอำนวยการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
บทบาทหน้าที่ของบิดามารดาที่ดีเชิงพุทธ						
๑	เทศบาลควรมีทีมงานในการสื่อสารกิจกรรมต่างๆ ไปยังบิดามารดาเพื่อการป้องกันลูกจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม					
๒	เทศบาลควรมีแผนในการส่งเสริมให้บิดามารดามีความสามารถในการปลูกฝังลูกในทางดี					
๓	เทศบาลควรจัดทีมงานให้คำปรึกษาแก่บิดามารดาเพื่อแนะนำต่อการให้การศึกษาที่ดีต่อบุตรธิดา					
๔	เทศบาลควรมีกิจกรรมที่สามารถสร้างค่านิยมให้กับบิดามารดาในการจัดการคู่ครองให้กับบุตรธิดา					
๕	เทศบาลควรให้ความสะดวกด้านกฎหมายแก่สถาบันครอบครัวในการจัดการมรดก					
บทบาทหน้าที่ที่ดีของบุตรธิดาเชิงพุทธ						
๖	บุตรธิดาควรเข้าร่วมกิจกรรมของเทศบาลเกี่ยวกับสถาบันครอบครัวทุก ๆ กิจกรรม					
๗	เทศบาลควรมีแผนงานในการพัฒนาทักษะศักยภาพของเยาวชนในด้านการประกอบอาชีพเพื่อการช่วยเหลือครอบครัว					

๘	เทศบาลควรจัดกิจกรรมระหว่างครอบครัวให้บ่อยครั้ง					
๙	การสร้างค่านิยมวัฒนธรรมที่ดีงามจะช่วยให้เยาวชนเป็นคนดีภายใต้โลกแห่งการเปลี่ยนแปลง					
๑๐	เทศบาลควรจัดกิจกรรมสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวเพื่อการส่งเสริมความกตัญญูกตเวทิต่อบุตรธิดา					
ข้อ	๕) การบริหารด้านการควบคุม	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
บทบาทหน้าที่ของบิดามารดาที่ดีเชิงพุทธ						
๑	เทศบาลควรส่งเสริมให้ครอบครัวมีมาตรการป้องกันลูกจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม					
๒	เทศบาลควรมีส่วนในการยกย่องเชิดชูเยาวชนที่ปฏิบัติตนเป็นคนดี					
๓	เทศบาลควรส่งเสริมการศึกษาแก่บิดามารดาให้สูงขึ้น					
๔	เทศบาลควรมีการสนับสนุนให้บิดามารดามีเกณฑ์ในการเลือกคู่ครองให้แก่บุตรธิดา					
๕	บิดามารดาควรมีพินัยกรรมมอบทรัพย์สินสมบัติให้กับลูกอย่างเป็นธรรม					
บทบาทหน้าที่ที่ดีของบุตรธิดาเชิงพุทธ						
๖	เทศบาลควรกำหนดคุณสมบัติอย่างเหมาะสมของบุตรที่จะเลี้ยงดูพ่อแม่					
๗	เทศบาลควรมีมือเข้าไปช่วยบุตรธิดาที่ยังไม่มีอาชีพเป็นหลักแหล่งที่แน่นอน					
๘	เทศบาลควรส่งเสริมและป้องกันเยาวชนไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ					

๙	เทศบาลควรสนับสนุนครอบครัวตัวอย่างที่มีความสามารถในการปฏิบัติตามระเบียบ กติกา และกฎเกณฑ์ทางสังคม					
๑๐	เทศบาลควรสร้างโอกาสให้กับลูกในการทำบุญ อุทิศไปให้แก่บิดามารดาที่ล่วงลับไปแล้ว					

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผลการหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

“การบริหารเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในเขต
เทศบาลเมืองเลย”

ลำดับ	รายการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ท่านที่					สรุปและแปล ผล	
		๑	๒	๓	๔	๕	ค่า IOC	แปล ผล
๑	เทศบาล วัด ชุมชน และโรงเรียนผู้ปกครองควรมี ส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อการป้องกันลูกหลาน จากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๐.๘	ใช้ได้
๒	ควรส่งเสริมให้บิดามารดาเข้าวัดปฏิบัติเป็น แบบอย่างที่ดีต่อการปลูกฝังลูกในทางดี	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
๓	ควรมีนโยบายการบริหารเพื่อการส่งเสริม การศึกษาให้กับประชาชนในชุมชน	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๐.๘	ใช้ได้
๔	ควรให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชนก่อนที่จะมีลูก เพื่อให้ได้ครอบครัวที่เป็นสุข	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๐.๘	ใช้ได้
๕	ควรมีแผนกิจกรรมเพื่อให้บิดามารดาที่มีความรู้ใน การมอบทรัพย์ให้ลูกในกาลที่สมควร	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
๖	ควรมีนโยบายการบริหารเพื่อกำหนดแผนการ ส่งเสริมให้ลูกเกิดความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
๗	ควรมีนโยบายการบริหารเพื่อกำหนดแผนกิจกรรม ให้เยาวชนมีเวลาในการช่วยเหลือการงานของ ครอบครัว	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๐.๘	ใช้ได้
๘	ควรมีแผนดำเนินงานเพื่อการสนับสนุนให้สมาชิก ในครอบครัวมีความสามารถในการดำรงวงศ์ ตระกูลอย่างมีเกียรติ	+๑	+๑	+๑	๐	๐	๐.๖	ปรับ ปรุง
๙	ควรมีแผนกิจกรรมร่วมกับสถาบันครอบครัวให้ บ่อยมากที่สุดเพื่อสามารถชี้แนะให้ลูกหลาน ประพฤติตนเป็นคนดี	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๐.๘	ใช้ได้
๑๐	ควรมีแผนโครงการส่งเสริมประเพณีของชาวพุทธ เพื่อให้สมาชิกในสังคมเห็นคุณค่าของผู้ที่มีพระคุณ ด้วยการทำบุญอุทิศให้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
๑๑	ท่านคิดว่าเทศบาลควรเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ ในการส่งเสริมให้บิดามารดาสามารถทำหน้าที่เพื่อ ป้องกันลูกจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม	+๑	+๑	+๑	-๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้

๑๒	ท่านคิดว่าจะปลูกฝังลูกไว้ในทางดี ควรให้เทศบาลมีการฝึกอบรมวิธีการเลี้ยงดูลูกอย่างถูกต้อง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
๑๓	ท่านคิดว่าเทศบาลควรมีนโยบายในการจัดฝึกอบรมอาชีพให้กับครอบครัวที่ยากจน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
๑๔	ควรมีนโยบายในการพิจารณาคู่ครองร่วมกับบิดามารดาเพื่อให้สมาชิกในสังคมได้แต่งงานกับคนดี	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
๑๕	เทศบาลควรมีส่วนร่วมเป็นตัวกลางในการไกล่เกลี่ยปัญหาเกี่ยวกับทรัพย์สินสมบัติในครอบครัว	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
๑๖	ควรมีโครงการยกย่องเชิดชูลูกที่มีความกตัญญูกตเวที	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
๑๗	ควรมีแผนการฝึกอาชีพของพ่อแม่ให้กับบุตรธิดาเพื่อความเชี่ยวชาญ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
๑๘	ควรที่จะมีโครงการกระตุ้นให้กับเยาวชนเพื่อการรักษาภาพลักษณ์ที่ดีของตระกูล	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
๑๙	ควรมีทีมงานในองค์กรเพื่อการส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักวัฒนธรรมที่ดีงามของสังคม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
๒๐	ควรที่จะจัดเทศกาลรำลึกผู้มีพระคุณที่ล่วงลับไปตามแนวทางพระพุทธศาสนาด้วยการทำบุญอุทิศให้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
๒๑	บุคลากรของเทศบาลควรมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันพฤติกรรมที่ไม่ดีของเยาวชนเพื่อถ่ายทอดไปยังบิดามารดา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
๒๒	เทศบาลควรจัดหาผู้ที่มีความรู้มาถ่ายทอดให้กับบิดามารดาในการปลูกฝังเยาวชนไว้ในทางดี	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
๒๓	เทศบาลควรมีทีมที่สามารถส่งเสริมการศึกษาให้กับบิดามารดาเพื่อความเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุตร	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
๒๔	เทศบาลควรจัดทีมงานในการประชาสัมพันธ์ถึงค่านิยม ประเพณี วัฒนธรรมที่ดีงามให้กับบิดามารดาเพื่อการจัดแจง จูงใจให้ลูกได้แต่งงานกับคนดี	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
๒๕	ควรมีนโยบายเกี่ยวกับทำความเข้าใจต่อบทบาทหน้าที่ของบิดามารดาเพื่อการพิจารณาก่อนมอบทรัพย์สินให้แก่บุตร	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
๒๖	ควรมีนโยบายทางการบริหารเพื่อการรณรงค์ให้กับเยาวชนต่อการเลี้ยงดูบิดามารดา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
๒๗	ของเทศบาลจะต้องมีศักยภาพในการฝึกอบรม	+๑	+๑	+๑	๐	+๑	๐.๘	ใช้ได้

	ให้แก่เยาวชนเพื่อการช่วยเหลือการทำงานที่บ้าน							
๒๘	ควรส่งเสริมการทำหน้าที่ของเยาวชนในการสร้างสันติสุขภายในบ้านเพื่อการดำรงวงศ์ตระกูลของตนเอง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
๒๙	ควรฝึกอบรมให้เยาวชนมีความประพฤติตนเป็นคนดีพร้อมที่จะสืบทอดกิจการของครอบครัว	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
๓๐	ควรมีนโยบายส่งเสริมให้เยาวชนเข้าวัดปฏิบัติธรรมที่ก่อให้เกิดบุญกุศลเพื่อมอบความดีให้กับบิดามารดาที่ล่วงลับไปแล้ว	+๑	+๑	+๑	๐	+๑	๐.๘	ใช้ได้
๓๑	ควรมีทีมงานในการสื่อสารกิจกรรมต่าง ๆ ไปยังบิดามารดาเพื่อการป้องกันลูกจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม	+๑	+๑	+๑	๐	+๑	๐.๘	ใช้ได้
๓๒	ควรมีแผนในการส่งเสริมให้บิดามารดามีความสามารถในการปลูกฝังลูกในทางดี	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
๓๓	ควรจัดทีมงานให้คำปรึกษาแก่บิดามารดาเพื่อแนะนำต่อการให้การศึกษาที่ดีต่อบุตรธิดา	+๑	+๑	+๑	-๐	+๑	๐.๘	ใช้ได้
๓๔	ควรมีกิจกรรมที่สามารถสร้างค่านิยมให้กับบิดามารดาในการจัดการคู่ครองให้กับบุตรธิดา	+๑	+๑	+๑	๐	+๑	๐.๘	ใช้ได้
๓๕	ควรให้ความสะดวกด้านกฎหมายแก่สถาบันครอบครัวในการจัดการมรดก	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
๓๖	บุตรธิดาควรเข้าร่วมกิจกรรมของเทศบาลเกี่ยวกับสถาบันครอบครัวทุก ๆ กิจกรรม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
๓๗	ควรมีแผนงานในการพัฒนาทักษะ ศักยภาพของเยาวชนในด้านการประกอบอาชีพเพื่อการช่วยเหลือครอบครัว	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
๓๘	เทศบาลควรจัดกิจกรรมระหว่างครอบครัวให้บ่อยครั้ง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
๓๙	การสร้างค่านิยมวัฒนธรรมที่ดีงามจะช่วยให้เยาวชนเป็นคนดีภายใต้โลกแห่งการเปลี่ยนแปลง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
๔๐	เทศบาลควรจัดกิจกรรมสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวเพื่อส่งเสริมความกตัญญูทวดเวทีต่อบุตรธิดา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
๔๑	ควรส่งเสริมให้ครอบครัวมีมาตรการป้องกันลูกจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
๔๒	ควรมีส่วนในการยกย่องเชิดชูเยาวชนที่ปฏิบัติตนเป็นคนดี	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
๔๓	ควรส่งเสริมการศึกษาแก่บิดามารดาให้สูงขึ้น	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้

๔๔	ควรมีการสนับสนุนให้บิดามารดามีเกณฑ์ในการเลือกคู่ครองให้แก่บุตรธิดา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
๔๕	บิดามารดาควรมีพินัยกรรมมอบทรัพย์สินสมบัติให้กับลูกอย่างเป็นธรรม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
๔๕	ควรกำหนดคุณสมบัติที่เหมาะสมของบุตรที่จะเลี้ยงดูพ่อแม่	+๑	+๑	+๑	๐	+๑	๐.๘	ใช้ได้
๔๗	ควรยื่นมือเข้าไปช่วยบุตรธิดาที่ยังไม่มีอาชีพเป็นหลักแหล่งที่แน่นอน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
๔๘	ควรส่งเสริมและป้องกันเยาวชนไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
๔๙	ควรสนับสนุนครอบครัวตัวอย่างที่มีความสามารถในการปฏิบัติตามระเบียบ กติกา และกฎเกณฑ์ทางสังคม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
๕๐	ควรสร้างโอกาสให้กับลูกในการทำบุญอุทิศไปให้แก่บิดามารดาที่ล่วงลับไปแล้ว	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้

ค่าความเชื่อมั่นจากการทดลองใช้เครื่องมือ (Try-Out)

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.783	50

Item-Total Statistics

N of Items	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
VAR00001	208.7333	718.892	.313	.780
VAR00002	208.3000	721.803	.347	.780
VAR00003	208.5667	726.185	.187	.782
VAR00004	208.6667	707.609	.601	.776
VAR00005	208.6333	713.689	.505	.778
VAR00006	206.8333	532.489	.268	.860
VAR00007	208.4333	711.702	.617	.777
VAR00008	208.7000	713.114	.481	.777
VAR00009	208.5333	719.568	.354	.780
VAR00010	208.6000	707.903	.641	.776
VAR00011	208.8000	708.579	.518	.776
VAR00012	208.6000	709.352	.568	.776
VAR00013	208.4333	712.323	.463	.777
VAR00014	209.0333	709.826	.461	.777
VAR00015	209.1000	711.197	.304	.778
VAR00016	208.4667	713.499	.531	.777
VAR00017	208.5667	702.047	.661	.774
VAR00018	208.8000	701.683	.590	.774

VAR00019	208.7667	703.220	.619	.774
VAR00020	208.5333	713.637	.476	.778
VAR00021	208.5000	709.845	.597	.776
VAR00022	208.6000	710.317	.671	.776
VAR00023	208.4667	716.395	.453	.778
VAR00024	208.5667	718.944	.408	.779
VAR00025	208.7333	723.651	.273	.781
VAR00026	208.7000	706.700	.573	.775
VAR00027	208.6333	711.482	.604	.777
VAR00028	208.5667	711.495	.480	.777
VAR00029	208.5333	709.154	.625	.776
VAR00030	208.5667	709.289	.559	.776
VAR00031	208.4333	718.392	.368	.779
VAR00032	208.3333	716.506	.466	.778
VAR00033	208.6000	708.110	.635	.776
VAR00034	207.3000	678.148	.005	.845
VAR00035	208.5333	705.982	.544	.775
VAR00036	208.4000	717.628	.442	.779
VAR00037	208.4667	712.189	.471	.777
VAR00038	208.5333	712.326	.508	.777
VAR00039	208.5333	709.913	.567	.776
VAR00040	208.4667	704.051	.736	.774
VAR00041	208.3000	709.528	.575	.776
VAR00042	208.3667	715.757	.426	.778
VAR00043	208.8000	722.166	.241	.781
VAR00044	208.6667	718.575	.420	.779
VAR00045	208.4333	715.840	.462	.778
VAR00046	208.7000	708.976	.582	.776
VAR00047	208.4667	710.395	.540	.777
VAR00048	208.2000	717.821	.430	.779
VAR00049	208.4667	702.189	.637	.774
VAR00050	208.6000	708.179	.537	.776

ภาคผนวก : ข

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ
รายนามผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์เชิงลึก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	วุฒิการศึกษา	ตำแหน่ง/สังกัด
๑	พระมหาสุภวิชัย ปภสสโร	อ.ม.(จริยศาสตร์) พธ.บ. (พระพุทธศาสนา)	รองผู้อำนวยการ วิทยาลัยสงฆ์เลย
๒	พระมหาสมศักดิ์ สติสมปโน	พธ.ม.(รัฐประศาสนศาสตร์) พธ.บ.(รัฐศาสตร์)	อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์เลย
๓	อาจารย์ ศตวรรษ สงกาพันธ์	ศน.ม.(รัฐศาสตร์การปกครอง)ร.บ. (รัฐประศาสนศาสตร์)	อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชา รัฐศาสตร์วิทยาลัยสงฆ์เลย
๔	อาจารย์สังสุข ภาแก้ว	กศ.ม.(ภาษาไทย) คบ.(ภาษาไทย)	อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชา ภาษาไทย วิทยาลัยสงฆ์เลย
๕	นายชาญ วงษ์ประเสริฐ	ปริญญาตรี	รองปลัดเทศบาลเมืองเลย

รายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	สังกัด	อายุ	การศึกษา	ศาสนา	ว/ด/ป
๑	พระครู สุดคุณาลงกรณ์	รองเจ้าคณะ อำเภอเมืองเลย	วัดศรีบุญเรือง อ.เมือง จ.เลย	๓๔	ปริญญาตรี	พุทธ	๒๕/๐๗/๒๕๕๘
๒	พระครู ปริยัตยาทร	รองเจ้าคณะ อำเภอปากชม	วัดศรีวิชัยนา ราม อ.เมือง จ.เลย	๕๕	ปริญญาโท	พุทธ	๒๕/๐๗/๒๕๕๘
๓	นายสัมพันธ์ คุณทวีลาภผล	นายกเทศบาล เมืองเลย	เทศบาลเมือง เลย	๖๓	ปริญญาโท	พุทธ	๒๙/๐๗/๒๕๕๘
๔	นางวาสนา จิรนาท	รองนายกเทศบาล เมืองเลย	เทศบาลเมือง เลย	๖๗	ปริญญาโทการ บริหารการศึกษา	พุทธ	๒๓/๐๗/๒๕๕๘
๕	นายนิคม สุระเกตุ	ปลัดเทศบาลเมือง เลย	เทศบาลเมือง เลย	๕๓	ปริญญาโท	พุทธ	๐๗/๐๗/๒๕๕๘
๖	นางพิกุลทอง ไชยปัญหา	ผู้อำนวยการกอง สวัสดิการสังคม	เทศบาลเมือง เลย	๔๔	ปริญญาโท	พุทธ	๒๓/๐๗/๒๕๕๘
๗	นายวุฒิชัย พันธ์พัฒน์	ผู้อำนวยการ โรงเรียนเทศบาล ๔ (ภูบ่อปิด)	เทศบาลเมือง เลย	๕๔	ปริญญาโท	พุทธ	๑๗/๐๗/๒๕๕๘
๘	นายวิสิทธิ์ สนามชวด	พัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของ	ศาลากลาง จังหวัดเลย	๖๐	ปริญญาโท	พุทธ	๑๖/๐๗/๒๕๕๘

รายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ							
ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	สังกัด	อายุ	การศึกษา	ศาสนา	ว/ด/ป
		มนุษย์					
๙	นางสุนีย์ ชมภูทอง	ผู้นำชุมชนหนอง ผักก้าม ๒ คุ่มวัด ศรีวิชัย	เทศบาลเมือง เลย	๕๖	ปก.ศ สูง	พุทธ	๑๐/๐๘/๒๕๕๘
๑๐	นางวยุรี พรมาสี	ประธาน คณะกรรมการ พัฒนาบทบาท สตรีอำเภอเมือง จังหวัดเลย	เทศบาลเมือง เลย	๔๘	ปริญญาตรี	พุทธ	๐๖/๐๘/๒๕๕๘
๑๑	นายสถิต ชัชวาลย์	พ่อตี๋เด่น	เทศบาลเมือง เลย	๗๕	ปก.ศ. สูง	พุทธ	๑๖/๐๗/๒๕๕๘
๑๒	นางพิมลพรรณ จันทร์สะอาด	แม่ตี๋เด่น	เทศบาลเมือง เลย	๕๙	ปริญญาตรี	พุทธ	๒๔/๐๗/๒๕๕๘
๑๓	นายชนกันต์ ศรีตัน	เยาวชนตี๋เด่น	โรงเรียนเลย พิทยาคม	๑๘	มัธยม ๖	พุทธ	๒๗/๐๘/๒๕๕๘

ประวัตินักวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑. ชื่อ - นามสกุล

๑.๑ ภาษาไทย ดร.สามารถ บุญรัตน์

๑.๒ ภาษาอังกฤษ Dr.Samart Boonrat

๒. ตำแหน่งทางวิชาการ อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์เลย**๓. ตำแหน่งการบริหาร** กรรมการหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**๔. สังกัดหน่วยงาน/คณะ** วิทยาลัยสงฆ์เลย**๕. ที่อยู่ติดต่อได้**

บ้านเลขที่ ๖/๑ หมู่ที่ ๗ ตรอก/ซอย - ถนน -

แขวง/ตำบล พ่วงพรมคร เขต/อำเภอ เคียนซา

จังหวัด สุราษฎร์ธานี รหัสไปรษณีย์ ๘๔๑๖๐

โทรศัพท์ - โทรสาร -

โทรศัพท์มือถือ ๐๘๙-๒๙๐๙๗๗๕ อีเมล sboonrut@gmail.com

๖. วุฒิการศึกษา ปริญญาเอก (รัฐประศาสนศาสตร์)**๗. สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ** รัฐประศาสนศาสตร์

ประวัตินักวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑. ชื่อ - นามสกุล๑.๑ ภาษาไทย **ดร.จ่านอง วงศ์คง**๑.๒ ภาษาอังกฤษ **Chamnong Wongkhong****๒. ตำแหน่งทางวิชาการ** อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์เลย**๓. ตำแหน่งการบริหาร** กรรมการหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**๔. สังกัดหน่วยงาน/คณะ** วิทยาลัยสงฆ์เลย**๕. ที่อยู่ติดต่อได้**

บ้านเลขที่ ๑๑๕ หมู่ที่ ๕ ตรอก/ซอย - ถนน -

แขวง/ตำบล ศรีสองรัก เขต/อำเภอ เมือง

จังหวัด เลย รหัสไปรษณีย์ ๔๒๑๐๐

โทรศัพท์ - โทรสาร -

โทรศัพท์มือถือ ๐๘๗-๙๙๑-๔๙๕๑ อีเมล phvaiveil@gmail.com

๖. วุฒิการศึกษา PH.D (เศรษฐศาสตร์) M.U.Indea)**๗. สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ** เศรษฐศาสตร์

ประวัตินักวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑. ชื่อ - นามสกุล

๑.๑ ภาษาไทย ดร.คตียา आयูยีน

๑.๒ ภาษาอังกฤษ Dr. Katiya Aryuyuen

๒. ตำแหน่งทางวิชาการ เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน**๓. ตำแหน่งการบริหาร** เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน**๔. สังกัดหน่วยงาน/คณะ** สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค ๑๑ จังหวัดสุราษฎร์ธานี**๕. ที่อยู่ติดต่อได้**

บ้านเลขที่ ๔๓๓ หมู่ที่ ๕ ตรอก/ซอย- ถนนสุราษฎร์-นาสาร,

แขวง/ตำบล ชุนทะเล เขต/อำเภอ เมือง

จังหวัด สุราษฎร์ธานี รหัสไปรษณีย์ ๘๔๐๐๐

โทรศัพท์ - โทรสาร -

โทรศัพท์มือถือ ๐๘๖-๙๔๔๑๙๑๙ อีเมล jisaw@windowslive.com

๖. วุฒิการศึกษาปริญญาเอก (รัฐประศาสนศาสตร์)**๗. สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ** รัฐประศาสนศาสตร์